

Eindrapportage

Lerend evalueren met GeestKracht

Bevindingen van de programmaevaluatie van het
FNO-programma GeestKracht

Eindrapportage

Lerend evalueren met GeestKracht

Bevindingen van de programmaevaluatie van het
FNO-programma GeestKracht

Colofon

Projectleiding

Marja van Bon-Martens (Trimbos-instituut, vanaf november 2022)

Tarik Pehlivan (Stichting Alexander)

Marloes Kleinjan (Trimbos-instituut, tot november 2022)

Auteurs

Marja van Bon-Martens (Trimbos-instituut)

Tarik Pehlivan (Stichting Alexander)

Jasper Nuijen (Trimbos-instituut)

Met medewerking van

Ellen Braakhekke (Trimbos-instituut)

Els Bransen (Trimbos-instituut)

Josha Orobio de Castro (Stichting Alexander)

Sabien Dekkers (Trimbos-instituut)

Sabine Peters (Trimbos-instituut)

Vincent van der Rijst (Trimbos-instituut)

Vormgeving en productie

The Creative Hub | Canon

Beeld

Gettyimages.nl

Personen afgebeeld op de omslag van deze uitgave zijn modellen en hebben geen relatie tot het onderwerp van deze uitgave of ieder onderwerp binnen het onderzoeksdomein van het Trimbos-instituut.

Deze uitgave is tot stand gekomen met financiële steun van GeestKracht, een programma van FNO.

De uitgave is te downloaden via www.trimbos.nl/webwinkel. Artikelnummer **TRI-62-099**.

Trimbos-instituut
Da Costakade 45
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030 - 297 11 00

© 2025, Trimbos-instituut, Utrecht.

Tekst uit deze publicatie mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.
Deze uitgave mag worden veeleenvoudigd voor eigen of intern gebruik.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Achtergrond programma GeestKracht	6
1.2	Lerend evalueren met GeestKracht: doelen en aanpak	8
1.3	Opzet van deze eindrapportage	9
1.4	Leeswijzer	10
2	Doelen van de projecten en partnerschappen	12
2.1	Doelen in relatie tot de programmadoelen en kenmerken	12
2.2	Doelen in relatie tot de verandertheorie	17
3	Samenvatting bevindingen begeleide zelfevaluatie	21
3.1	In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag)	21
3.2	Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)	23
4	Samenvatting bevindingen maatwerkevaluatie	25
4.1	In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag)	25
4.2	Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)	27
5	Kernbevindingen in dialoog	30
5.1	Thema: Samenwerking (binnen projecten). Afweging van kosten en baten	30
5.2	Thema: Participatie. What's in it for them?	34
5.3	Thema: Samen leren. Het voorkomen van 'open deuren' en 'bekende valkuilen'	37
6	Conclusies en implicaties	41
6.1	Kernbevindingen	41
6.2	Samenvattende conclusie	44
6.3	Implicaties voor andere en toekomstige programma's: aandachtspunten en adviezen	45
7	Slotbeschouwing	48
7.1	Het lerend evaluatieonderzoek onder de loep	48
7.2	Heeft het programma GeestKracht impact gehad?	51
7.3	Hoe verder?	54
	Dankwoord	55
	Bijlage 1: Doelen per project en partnerschap	56

Bijlage 2: Metadatering per project en partnerschap	101
Bijlage 3: Eindrapportage Begeleide zelfevaluatie. Bevindingen van lerend evalueren met GeestKracht	109
Bijlage 4: Rapportage Maatwerkevaluatie GeestKracht 2024. Analyse van panel-bijeenkomsten projecten en partnerschappen in het GeestKracht Programma	185
Bijlage 5: Opzet en uitvoering gestructureerde dialoogsessie	212

1 Inleiding

1.1 Achtergrond programma GeestKracht

Elke jongvolwassene (16-35 jaar) kan zichzelf zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee (blijven) doen in de maatschappij. Dat is waar het vijfjarige FNO programma GeestKracht (2020-2025) zich voor inzet. Het programma focust zich op twee *hoofddoelen* (preventie en participatie)¹, zeven *doelgroepen* jongvolwassenen² en zes *levensdomeinen*³. Verder is er een overkoepelende verandertheorie (Figuur 1.1) uitgewerkt met ervaringsdeskundigen en andere stakeholders, waarbij wordt ingezet op oplossingsrichtingen langs vier programmalijnen:

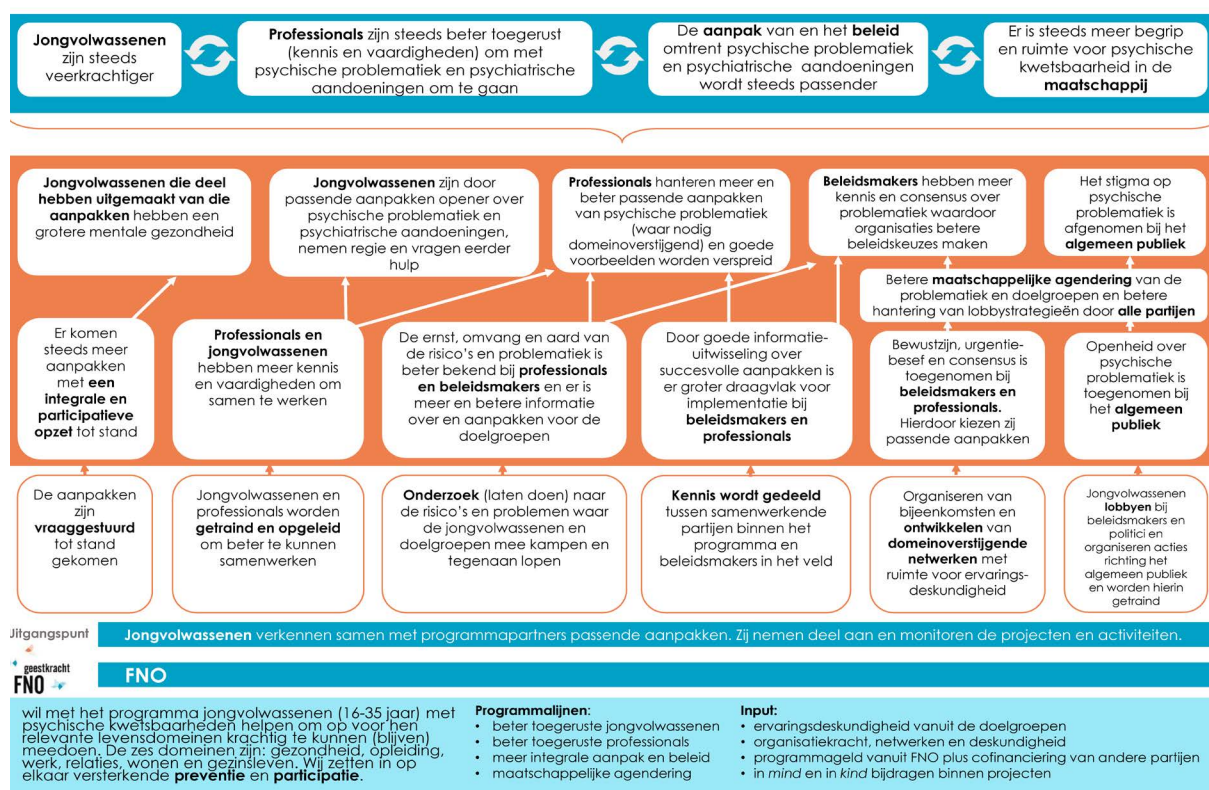
- het beter toerusten van jongvolwassenen;
- het beter toerusten van professionals;
- meer integrale aanpakken en domein overstijgend beleid; en
- maatschappelijke agendering.

1 Preventie: het voorkómen van het ontstaan van psychische problematiek en/of het beperken van de praktische gevolgen ervan. Participatie: het stimuleren van kunnen (blijven) meedoen op de voor hen relevante levensdomeinen bij doelgroepen van jongvolwassenen met psychische problemen.

2 Preventie: (a) twintigers met psychische problemen, met een praktische opleiding en/of migratieachtergrond; (b) jonge statushouders; (c) zwerfjongeren; en (d) jongvolwassenen die zijn opgegroeid in een gezin met een ouder met psychische of verslavingsproblematiek (KOPP/KOV). Participatie: (e) jongvolwassenen met een ernstige psychische aandoening (EPA); (f) jongvolwassenen met een chronische psychische aandoening; en (g) jongvolwassenen met een combinatie van psychische problemen en een licht verstandelijke beperking.

3 Gezondheid, opleiding, werk, relaties, wonen en gezinsleven.

Figuur 1.1 Verandertheorie van het programma GeestKracht

Gedurende de looptijd van het programma (vijf jaar vanaf maart 2020) konden projecten en partnerschappen⁴ in zes rondes (zogenoeten calls) een subsidieaanvraag doen bij GeestKracht om de programmadoelen te bereiken. In totaal zijn de subsidieaanvragen van 35 projecten en zes partnerschappen vanuit het programma GeestKracht gehonoreerd⁵. Daarnaast voerde GeestKracht zelf ook aanvullende activiteiten uit. De visie van het programma GeestKracht is dat de doelgroep zelf van begin tot eind als gelijkwaardige partij betrokken wordt. Het panel van jongvolwassenen met ervaringskennis (Team GeestKracht) speelde daarom een belangrijke rol. De duovoorzitters van dit panel zijn met de programmaleider onderdeel van het programmateam, dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het programma. Verder bestaat de programmaorganisatie uit een programmacommissie en een begeleidingscommissie voor het lerend evaluatieonderzoek. De FNO-bestuurder is het hoogste besluitvormend orgaan.

Voor het programma GeestKracht voerden het Trimbos-instituut en Stichting Alexander⁶ een lerend evaluatieonderzoek uit⁷. Het evaluatieonderzoek was lerend, zodat iedereen die bij het programma betrokken was tussendoor leerde van de resultaten uit het onderzoek. Met behulp van die bevindingen is steeds gekeken of er iets in het programma moest worden aangepast.

4 Dit zijn organisaties die de stem van de doelgroepen van GeestKracht laten horen.

5 Zie [Activiteiten overzicht - FNO](#).

6 Per 1 oktober 2024 is Stichting Alexander onderdeel geworden van EMMA. In deze rapportage hanteren we omwille van de eenduidigheid met voorgaande rapportages nog de oude naam Stichting Alexander.

7 Het evaluatieonderzoek liep van het begin (2020) t/m het einde (2024) van het programma GeestKracht.

1.2 Lerend evalueren met GeestKracht: doelen en aanpak

Het lerend evaluatieonderzoek van het programma GeestKracht heeft drie overkoepelende doelstellingen:

1. Inzicht geven *in hoeverre* het programma erin slaagt haar beoogde doelen (veranderingen) op korte, middellange en lange termijn te bereiken.
2. Inzicht geven *in de wijze waarop* de doelen (veranderingen) op korte, middellange en lange termijn worden bereikt.
3. *Aanbevelingen* geven voor het tussentijds door ontwikkelen en bijstellen van het programma GeestKracht en bijbehorende verandertheorie teneinde de impact van het programma te vergroten.

In het verlengde van deze doelstellingen richt het lerend evaluatieonderzoek zich op het beantwoorden van drie overkoepelende evaluatievragen:

- Welke doelen hebben de projecten, partnerschappen en andere activiteiten (*inventariseren*)?
- In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen (*meten en leren*)?
- Welke (eventuele) aanpassingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie (bijstellen)?

Om de evaluatievragen te beantwoorden zijn twee soorten evaluaties uitgevoerd: een *begeleide zelfevaluatie* en een *maatwerkevaluatie*. Met de begeleide zelfevaluatie is door middel van tussen- en eindevaluaties van projecten en partnerschappen zicht verkregen op de mate van doelrealisatie, op de succesfactoren en knelpunten die hierbij een rol hebben gespeeld, en op de geleerde lessen. De maatwerkevaluatie is bedoeld om inzicht te krijgen in ervaringen, opvattingen en waardering van jongvolwassenen die meedoen in projecten en partnerschappen en is uitgevoerd door de doelgroep jongvolwassenen zelf.

De eerste evaluatievraag is voor acht gehonoreerde projecten uit de eerste call en de zes partnerschappen beantwoord in het Startrapport. De hierop volgende tussenrapportages richtten zich op het tussentijds beantwoorden van de tweede en derde evaluatievraag, uitgaande van de projecten en partnerschappen die toentertijd actief of reeds afgerond waren. In de eerste Tussenrapportage zijn acht projecten uit de eerste call, twee korter lopende projecten uit de tweede call en de zes partnerschappen meegenomen. De tweede Tussenrapportage richtte zich op de eindevaluatie van de tien projecten die in 2022 zijn afgerond: vijf projecten uit de eerste call, vier projecten uit de tweede call en 1 project uit de derde call.

Deze eindrapportage richt zich op het beantwoorden van de drie evaluatievragen, waarbij wordt uitgegaan van alle projecten, partnerschappen en aanvullende activiteiten van het programma GeestKracht. Omdat het FNO programma GeestKracht op zijn einde loopt, is de derde onderzoeksvraag aangevuld met de vraag: Wat betekenen de bevindingen voor andere en toekomstige programma's van FNO?

1.3 Opzet van deze eindrapportage

Het eindrapport beschrijft de resultaten van de begeleide zelfevaluatie die is uitgevoerd met alle 35 projecten en zes partnerschappen en de resultaten van de laatste maatwerkevaluatie die is uitgevoerd met zeven projecten en één partnerschap.

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag zijn de gegevens over de beoogde doelen gebruikt uit de zogeheten *startevaluaties*, *tussenevaluaties* en *eindevaluaties* van de route begeleide zelfevaluatie. In de startevaluaties hebben de projecten en partnerschappen tien doelen geformuleerd die zij nastreefden. Dit gebeurde met ondersteuning van het evaluatieteam. De doelen hebben betrekking op de niveaus *proces*, *participatie*, *effect*, *borging* en *impact*, waarbij voor elk van de vijf niveaus twee doelen zijn geformuleerd. De tien doelen zijn voor alle projecten op een eenduidige wijze geformuleerd in de vorm van stellingen (zie Kader 1.1). Tijdens tussenevaluaties en eindevaluaties konden doelen worden aangepast wanneer het verloop van een project of partnerschap hier aanleiding toe gaf. Bijstelling van doelen is bij vijftien projecten en partnerschappen voorgekomen. De (uiteindelijke) doelen per project en partnerschap zijn voor alle 35 projecten en de zes partnerschappen opgenomen als Bijlage 1.

Kader 1.1 Basisformuleringen voor het concreet en eenduidig formuleren van tien beoogde doelen van een project

'Proces'-doelen (2 doelen):

- De aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd.
- Er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of -partnerschappen.

'Participatie'-doelen (2 doelen):

- De beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze.
- De participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst.

'Effect'-doelen (2 doelen):

- Het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens.
- Met de aanpak, activiteit, etc. worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt.

'Borgings'-doelen (2 doelen):*

- De (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd.

'Impact'-doelen (2 doelen):*

- De aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij.

* Bij dit niveau is uitgegaan van één basisformulering op grond waarvan twee doelen worden geformuleerd.

Om deze doelen te relateren aan de doelen van het programma GeestKracht en aan de verandertheorie is een metadatering⁸ uitgevoerd. Daarbij is per project of partnerschap gekeken naar de focus op de kernonderdelen van het programma (hoofddoelen, doelgroepen, levensdomeinen, programmalijnen), en de elementen ('bouwstenen') van de verandertheorie. De metadatering voor de kernonderdelen van het programma is in samenspraak met het programmateam uitgevoerd, de metadatering voor de elementen van de verandertheorie is uitgevoerd door het evaluatieteam op geleide van de geformuleerde doelen. De metadatering is vervolgens ter toetsing voorgelegd aan de projecten en partnerschappen en waar nodig bijgesteld. De metadatering per project en partnerschap is opgenomen als Bijlage 2.

Voor het beantwoorden van de tweede en derde onderzoeksvraag zijn kwantitatieve en kwalitatieve gegevens van de *tussenevaluaties* en *eindevaluaties* van de route begeleidde zelfevaluatie gebruikt. Deze gegevens betreffen de mate van doelrealisatie, de belangrijkste ervaren succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen hierbij, en de ervaringen met (onderdelen van) het programma GeestKracht. Hierop voortbouwend is een maatwerkevaluatie uitgevoerd in samenwerking met Team GeestKracht, door onderzoekers van Stichting Alexander⁹. Daarbij werd de participatie van jongvolwassenen geëvalueerd vanuit het perspectief van jongvolwassenen bij zes van de 35 projecten, een vervolgpriject van één van de 35 projecten, en één van de zes partnerschappen. Op deze manier vullen de resultaten uit de maatwerkevaluatie de resultaten uit de begeleidde zelfevaluatie aan.

De uitgebreide resultaten van beide routes met betrekking tot de tweede en derde evaluatievraag zijn beschreven in afzonderlijke rapportages, zie hiervoor Bijlagen 3 (begeleidde zelfevaluatie) en 4 (maatwerkevaluatie). De geïntegreerde kernbevindingen van beide routes zijn vervolgens besproken met een diverse groep betrokkenen bij het programma GeestKracht in een gestructureerde dialoogsessie, als onderdeel van de overkoepelende programmaevaluatie; zie voor de opzet en uitvoering hiervan Bijlage 5.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft antwoord op de eerste evaluatievraag door het geven van een overzicht van de doelen van de projecten en partnerschappen in relatie tot de doelen en de verandertheorie van het GeestKracht programma. De achterliggende gegevens per project en partnerschap zijn voor alle 35 projecten en de zes partnerschappen opgenomen als Bijlage 1 (doelen) en Bijlage 2 (metadatering).

Om antwoord te geven op de tweede en derde evaluatievraag van dit onderzoek geeft Hoofdstuk 3 eerst een samenvatting van de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van de *begeleidde zelfevaluatie*. Vervolgens geeft Hoofdstuk 4 een samenvatting van de belangrijkste kwalitatieve resultaten van de *maatwerkevaluatie*. De volledige rapportages voor beide routes zijn opgenomen

8 De metadatering houdt in dat de kenmerken van de projecten en partnerschappen systematisch in kaart zijn gebracht.

9 Voor de twee tussenrapportages is de maatwerkevaluatie uitgevoerd door twee verschillende Jongvolwassenen Onderzoeksteams GeestKracht, onder begeleiding van Stichting Alexander.

als Bijlage 3 (begeleide zelfevaluatie) en Bijlage 4 (maatwerkevaluatie). Hoofdstuk 5 beschrijft vervolgens de opbrengsten van de gestructureerde dialoogsessie.

In Hoofdstuk 6 worden de opbrengsten van de eindmeting samengevat door het beantwoorden van evaluatievragen. Op basis van de bevindingen worden conclusies getrokken, waarna gereflecteerd wordt op de betekenis voor andere en toekomstige programma's van FNO in termen van aandachtspunten en adviezen.

Het rapport sluit af met een slotbeschouwing in Hoofdstuk 7, waarin het lerend evaluatieonderzoek zelf kritisch wordt beschouwd en wordt ingegaan op de vraag of, alles overziend, het programma GeestKracht erin is geslaagd om de beoogde impact te maken.

Ter illustratie van de betekenis van het programma GeestKracht voor betrokken jongvolwassenen zijn in de verschillende hoofdstukken kaders opgenomen met quotes van jongvolwassenen of professionals over een willekeurig gekozen project of partnerschap. Deze quotes zijn opgetekend tijdens de gesprekken voor de begeleide zelfevaluatie en de maatwerkevaluaties.

Harm Reduction (project call 2)

Het project Harm Reduction van Mainline richt zich op het verminderen van de negatieve gevolgen van drugsgebruik door jongvolwassenen die wekelijks of dagelijks drugs gebruiken en vaak last hebben van veel verschillende problemen, bijvoorbeeld: psychische klachten, eenzaamheid, schulden en/of familieruzies. In het project Harm Reduction worden zes peer-werkers (jongvolwassenen met ervaring met psychische klachten en drugsgebruik) getraind en begeleid, zodat zij de veldwerkers van Mainline kunnen helpen bij voorlichting en ondersteuning. Samen met de peer-werkers verkent Mainline hoe hun hulp het best kan worden ingezet, maar ook hoe de peer-werkers het best ondersteund en vergoed kunnen worden.

"Het levert ook meer zelfverzekerdheid op om zelf actie te ondernemen: om iets te doen wat ze nodig hadden maar uit de weg gingen (solliciteren, hulp zoeken), of om anderen buiten het project in vertrouwen te nemen over hoe het met ze gaat."

"Het is gewoon fijn om er voor jongeren te zijn en een plek te bieden voor ze."

2 Doelen van de projecten en partnerschappen

Voor het beantwoorden van de eerste evaluatievraag zijn met de begeleide zelfevaluatie voor alle 35 projecten en zes partnerschappen tien doelen geformuleerd. De tien doelen zijn voor alle projecten en partnerschappen op een eenduidige wijze geformuleerd in de vorm van tien stellingen (zie Kader 1.1 in Paragraaf 1.3) en zijn per project en partnerschap opgenomen als Bijlage 1.

Om de doelen van projecten en partnerschappen te relateren aan de doelen van het programma GeestKracht en aan de verandertheorie is een metadatering¹⁰ uitgevoerd. Daarbij is per project of partnerschap gekeken naar de focus op de kernonderdelen van het programma (hoofddoelen, doelgroepen, levensdomeinen, programmalijnen), en de elementen ('bouwstenen') van de verandertheorie. De metadatering per project en partnerschap is opgenomen als Bijlage 2.

Met deze metadatering wordt inzicht verkregen in de portfolio van het programma GeestKracht en de beoogde verandervaden van de projecten en partnerschappen in het programma. Gedurende de looptijd van het programma is vijf keer een overzicht van de metadatering verstrekt aan het programmateam als input voor programmering van de calls.

2.1 Doelen in relatie tot de programmadoelen en kenmerken

Hoofddoelen

Het programma GeestKracht is gericht op twee hoofddoelen:

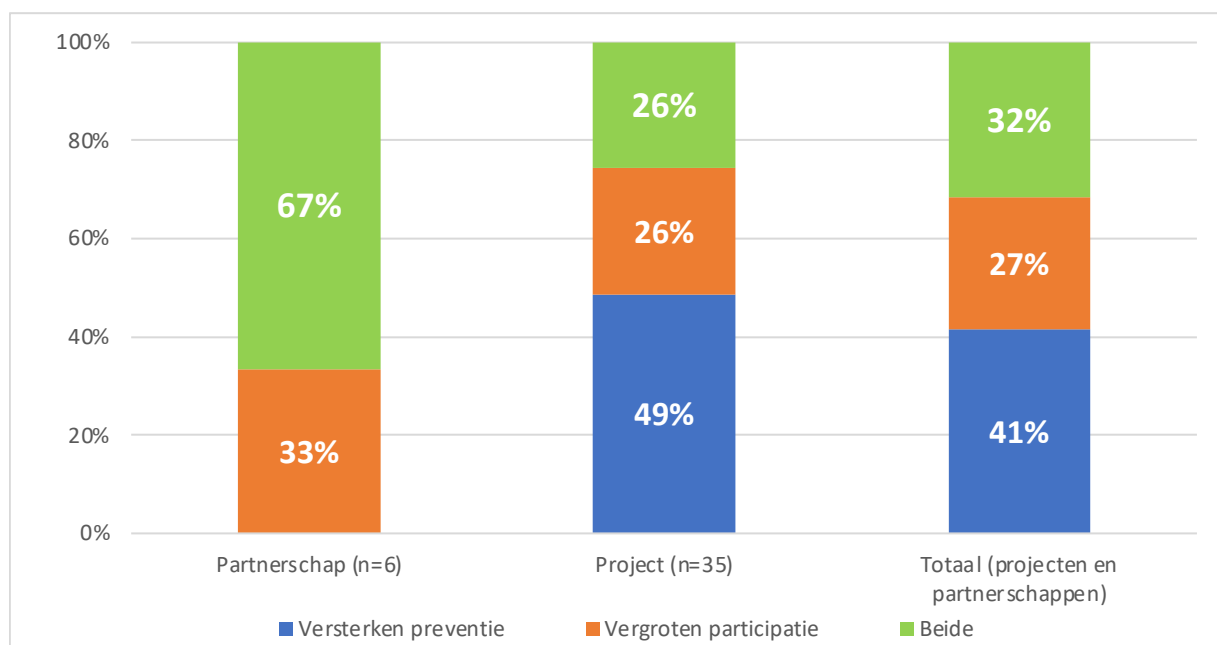
- a. het voorkómen van het ontstaan van psychische problematiek en/of het beperken van de gevolgen ervan (*versterken preventie*); en
- b. het stimuleren van kunnen (blijven) meedoen op de voor hen relevante levensdomeinen bij doelgroepen van jongvolwassenen met psychische problemen (*vergroten participatie*).

Versterken van preventie is vaker het hoofddoel van de projecten/partnerschappen dan het vergroten van participatie, al dan niet in combinatie. Zoals de rechter staaf in Figuur 2.1 laat zien richt 73% (n=30) van de in totaal 41 projecten/partnerschappen zich op het eerste hoofddoel, en 59% (n=24) op het tweede hoofddoel. Ongeveer een derde (32%; n=13) van de projecten/partnerschappen focust op beide hoofddoelen.

De verdeling van beide hoofddoelen verschilt tussen de partnerschappen (zie 1^e staaf) en de projecten (zie 2^e staaf). Bij de partnerschappen komt het versterken van preventie alleen voor in combinatie met het vergroten van participatie. Bijna de helft (49%; n=17) van de projecten richt zich alleen op het versterken van preventie (Figuur 2.1).

¹⁰ De metadatering houdt in dat de kenmerken van de projecten en partnerschappen systematisch in kaart zijn gebracht.

Figuur 2.1 Verdeling projecten en partnerschappen naar hoofddoel

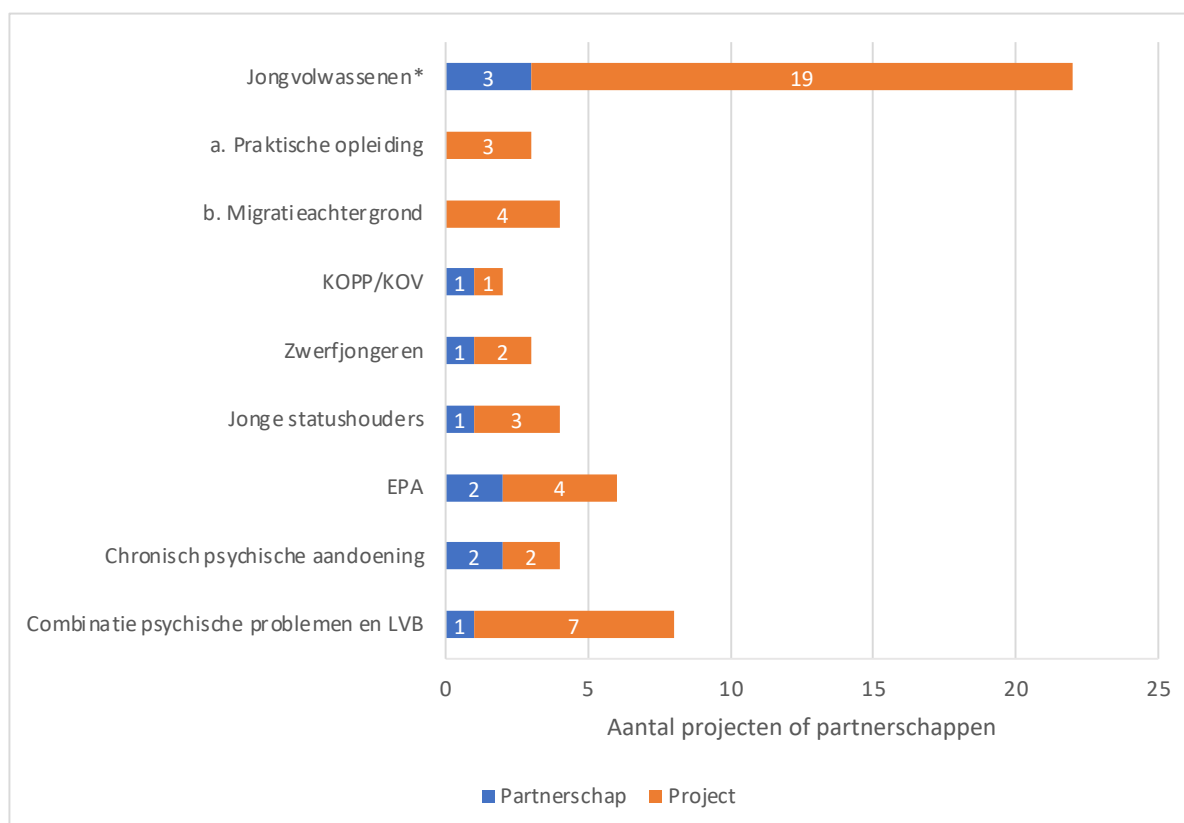
Doelgroepen

Het programma GeestKracht richt zich op jongvolwassenen (16-35 jaar) met psychische problematiek waarbij de focus ligt op jongvolwassen twintigers met een lage opleiding en/of met een migratieachtergrond, en op jongvolwassenen met een ernstige psychiatrische aandoening (EPA), jonge statushouders, zwerfjongeren, met een combinatie van psychische problemen en een licht verstandelijke beperking (LVB), jongvolwassenen met een chronische psychische aandoening en kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP) of ouders met een verslaving (KOV).

Al deze beoogde doelgroepen van het programma GeestKracht zijn de focus van ten minste één project (Figuur 2.2). Voor de doelgroepen jongvolwassenen met een praktische opleiding of migratieachtergrond is geen enkel partnerschap specifiek actief.

Iets meer dan de helft (54%; n=22) van de 41 projecten en partnerschappen 'focust' op jongvolwassenen in het algemeen. Dit kan betekenen dat de projecten zich richten op alle jongvolwassenen, of juist op een specifieke groep jongvolwassenen die niet als doelgroep in de programmatekst is benoemd.

Figuur 2.2 Aantal projecten en partnerschappen naar doelgroep (meer antwoorden mogelijk)

*Focus op alle jongvolwassenen, of juist een specifieke doelgroep die niet in de programmatekst is benoemd.

Levensdomeinen

Het programma GeestKracht is opgezet vanuit de leefwereld van jongvolwassenen zelf: gepersonaliseerde zorg en de voor hen relevante levensdomeinen staan centraal. Domeinen die in het bijzonder aan bod komen zijn: (mentale) gezondheid¹¹, opleiding, werk¹², relaties, wonen, en gezinsleven. Al deze zes levensdomeinen zijn de focus van zowel projecten als partnerschappen (Figuur 2.3).

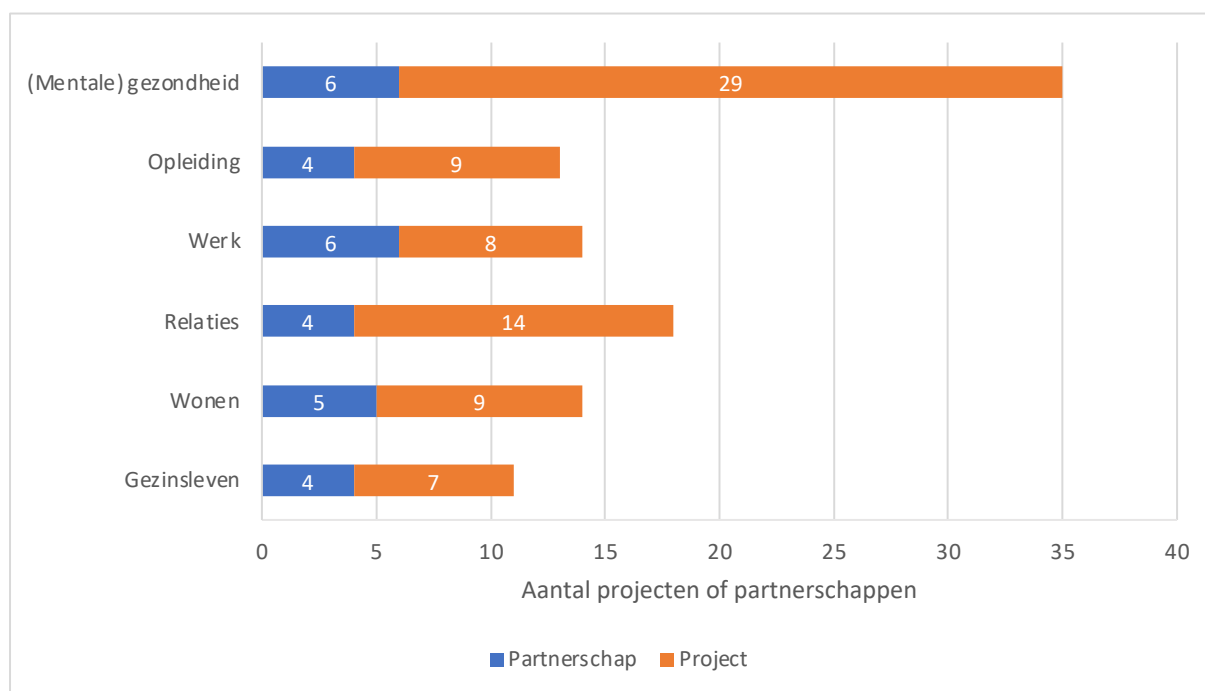
Gegeven de missie van het programma GeestKracht¹³ is het niet verrassend dat het levensdomein (mentale) gezondheid veruit de meeste aandacht krijgt: 85% van de projecten en partnerschappen zetten in op dit levensdomein. Elk van de andere vijf levensdomeinen krijgt aandacht van minimaal 11 tot maximaal 18 projecten/partnerschappen (oftewel 27-44% van de projecten/partnerschappen).

11 In het programma GeestKracht wordt nog gesproken van het levensdomein 'gezondheid', in de metadatering met het programmateam gebruiken wij inmiddels '(mentale) gezondheid'.

12 In het programma GeestKracht is 'werk' als levensdomein opgenomen. In de praktijk en het beleid wordt werk vaak met inkomen gecombineerd als 'werk en inkomen'.

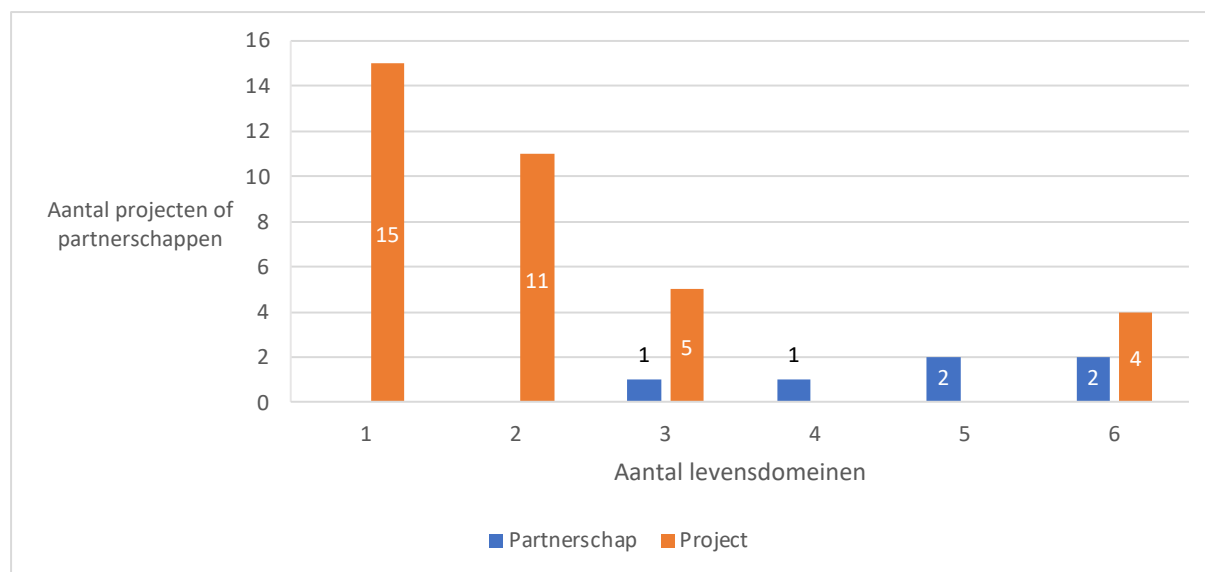
13 Elke jongvolwassene kan zichzelf zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig (blijven) meedoen in de maatschappij.

Figuur 2.3 Aantal projecten en partnerschappen naar levensdomein (meer antwoorden mogelijk)

Van de projecten richten 26 projecten (74%) zich specifiek op één of twee levensdomeinen, vijf projecten (14%) hebben een bredere focus op drie levensdomeinen, en vier projecten (11%) hebben een 'maximaal integrale' insteek in de zin dat zij gericht zijn op alle zes levensdomeinen (Figuur 2.4). De zes partnerschappen focussen allemaal op ten minste drie levensdomeinen. Zij dienden voor de subsidieaanvraag expliciet de levensdomeinen aan te geven waarop zij een bijdrage wilden leveren voor de gezamenlijke lobby-agenda in het kader van het programma GeestKracht.

Figuur 2.4 Aantal levensdomeinen naar aantal projecten en partnerschappen

Programmalijnen

De twee hoofddoelen van het programma GeestKracht zijn uitgewerkt in vier programmalijnen:

1. het beter toerusten van jongvolwassenen;
2. het beter toerusten van professionals;
3. meer integrale aanpakken en domein overstijgend beleid; en
4. maatschappelijke agendering.

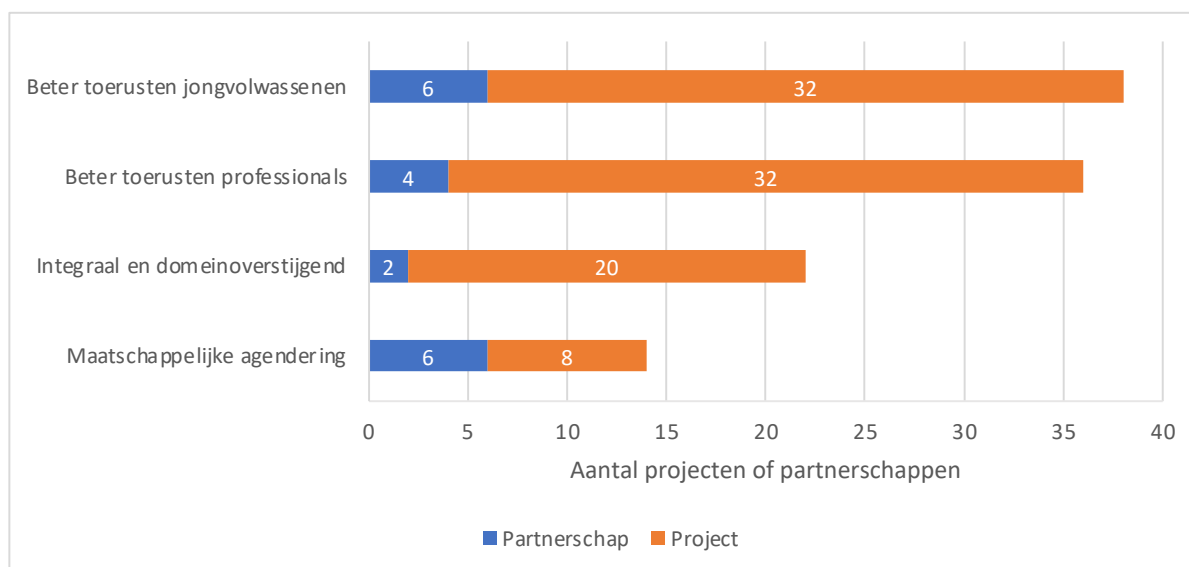
In de calls konden de projecten voorstellen indienen voor (één of meer van) de vier programmalijnen. Bij de eerste twee calls (16 gehonoreerde projecten) gaf GeestKracht voorrang aan voorstellen die zich primair richtten op het beter toerusten van jongvolwassenen (programmalijn 1) en secundair op het beter toerusten van professionals (programmalijn 2). In de derde call (5 gehonoreerde projecten) konden voorstellen worden ingediend voor alle vier programmalijnen¹⁴. In de vierde call (4 gehonoreerde projecten) gaf GeestKracht voorrang aan voorstellen die zich primair richtten op integrale en domeinoverstijgende samenwerking (programmalijn 3). Call 5 en 6 waren niet direct op specifieke programmalijnen gericht. Call 5 gaf ruimte aan projecten gericht op wooninitiatieven. In de zesde call konden voorstellen ingediend worden die zich richtten op samenwerkingsverbanden (call 6a) en inloopmogelijkheden (call 6b).

De focus van de calls is duidelijk terug te zien: 32 (91 %) projecten richten zich op de programmalijn 'Beter toerusten jongvolwassenen' en hetzelfde geldt voor de programmalijn 'Beter toerusten professionals' (Figuur 2.5). Hiervan richten veruit de meeste projecten (n=29; 83 %) zich op beide programmalijnen. Er zijn vier (11 %) projecten die zich richten op alle vier de programmalijnen.

De partnerschappen richten zich alle zes op het beter toerusten van jongvolwassenen (programmalijn 1) en maatschappelijk agendering (programmalijn 4). Dit laatste is logisch, aangezien de partnerschappen met GeestKracht werken aan een gezamenlijke lobby-agenda.

14 Verder gaf GeestKracht in call 3 voorrang aan: projecten die specifiek ingaan op de levensdomeinen werk, gezinsleven en sociale relaties; projecten die specifiek gaan over jonge statushouders en jongvolwassenen die zijn opgegroeid in een gezin met een ouder met psychische of verslavingsproblematiek (KOPP/KOV); en projecten die zich richten op de leeftijd 25 jaar en ouder.

Figuur 2.5 Aantal projecten en partnerschappen naar programmalijn (meer antwoorden mogelijk)

2.2 Doelen in relatie tot de verandertheorie

Hieronder worden de geaggregeerde analyses van de metadatering voor de elementen ('bouwstenen') van de verandertheorie van GeestKracht beschreven: over de 35 projecten uit alle zes calls en alle zes partnerschappen heen.

De resultaten van de metadatering op geaggregeerd niveau worden gepresenteerd in twee figuren. Figuur 2.6 heeft betrekking op de 35 projecten uit de zes calls en Figuur 2.7 op de zes partnerschappen. In de figuren is de volgende onderverdeling gehanteerd voor de *mate van aandacht* die de projecten en partnerschappen hebben voor de afzonderlijke elementen van de verandertheorie:

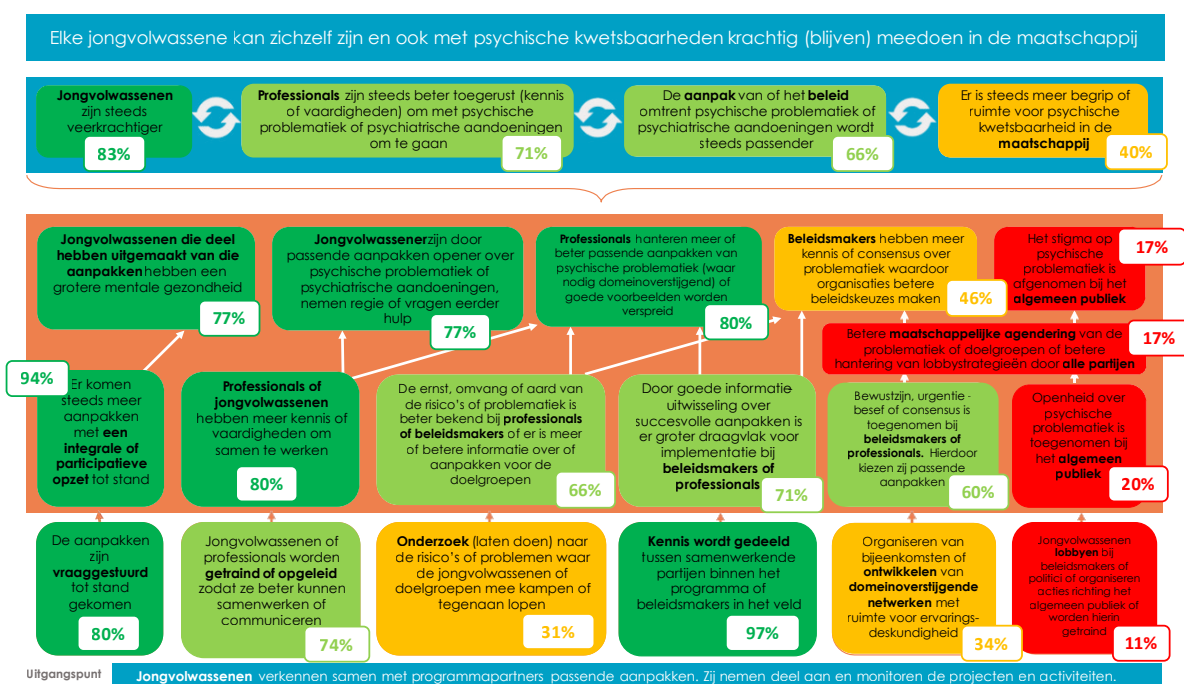
Heel veel aandacht	≥75% van de projecten/partnerschappen	
Veel aandacht	>50% tot <75% van de projecten/partnerschappen	
Neutraal	50% van de projecten/partnerschappen	
Weinig aandacht	>25% tot <50% van de projecten/partnerschappen	
Heel weinig aandacht	≤25% van de projecten/partnerschappen	

Figuur 2.6 laat zien dat de startpunten van de veranderpaden van de projecten (onderste 'laag' van de verandertheorie) vooral gericht zijn op aanpakken die vraaggestuurd tot stand zijn gekomen en op het trainen of opleiden van jongvolwassenen of professionals zodat ze beter kunnen samenwerken of communiceren¹⁵. Hiermee worden vooral effecten beoogd zoals genoemd aan de linkerkant en in het midden van de brede middelste 'laag' en de bovenste 'laag' (langere termijn effecten) van de verandertheorie (zie Figuur 2.6).

¹⁵ Hierbij wordt het element 'Kennis wordt gedeeld tussen samenwerkende partijen binnen het programma of beleidsmakers in het veld' buiten beschouwing gelaten. Er is een bijna 100% score op dit element omdat vrijwel alle projecten beoogen passend samen te werken met andere projecten of partnerschappen binnen GeestKracht.

Figuur 2.6 laat duidelijk zien dat de projecten uit de zes calls weinig gericht zijn op de veranderingen aan de 'rechterkant' binnen de verandertheorie. Met name lobbyen door jongvolwassenen blijft achter (11%), maar ook afname van stigma en betere maatschappelijke agendering (beide 17%) en openheid over psychische problematiek (20%) krijgen heel weinig aandacht. Dit komt ook tot uitdrukking in de 'bovenkant' van de verandertheorie, waar de langere termijn effecten beschreven worden. Van de vier lange termijn effecten geven projecten de minste aandacht aan het creëren van meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de maatschappij (40%). Naast weinig aandacht voor de veranderingen aan de 'rechterkant' binnen de verandertheorie, valt op dat relatief weinig projecten onderzoek doen naar de risico's of problemen waar jongvolwassenen of doelgroepen mee kampen en/of tegenaan lopen (31%) of zich richten op het organiseren van bijeenkomsten of het ontwikkelen van domeinoverstijgende netwerken met ruimte voor ervaringsdeskundigheid (34%).

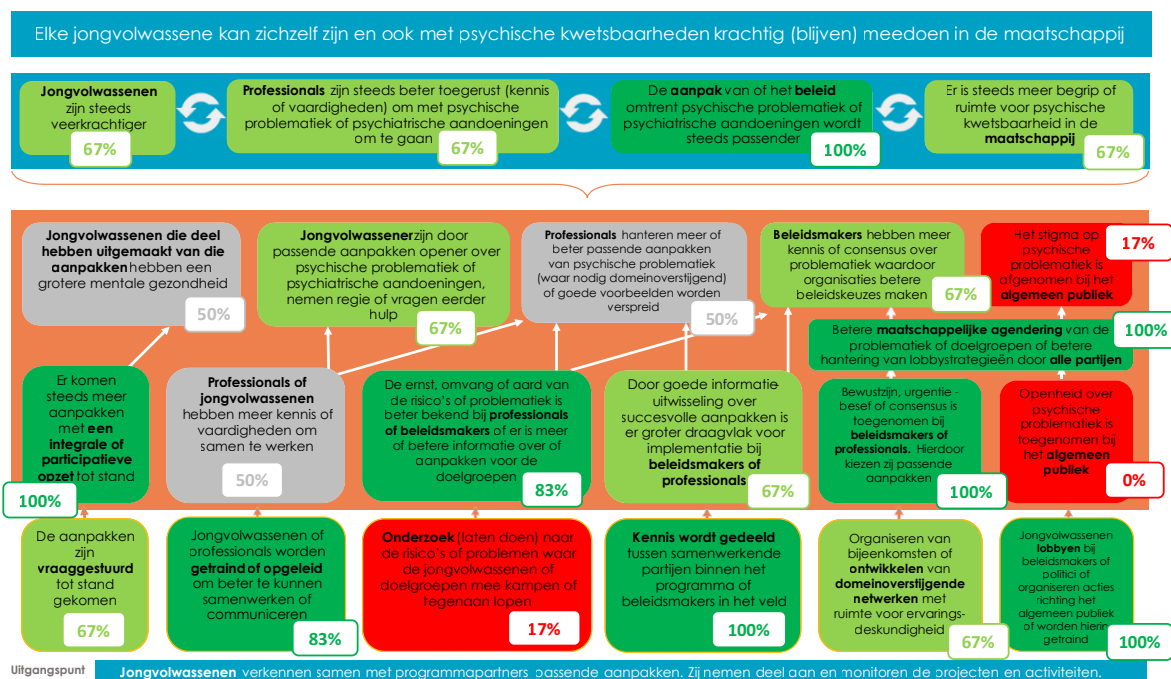
Figuur 2.6 Resultaten van metadatering van de 35 toegekende projecten uit de zes calls voor de elementen ('bouwstenen') van de verandertheorie van het programma GeestKracht

De geaggregeerde metadatering van de zes partnerschappen laten een ander beeld zien dan de metadatering van de 35 projecten (zie Figuur 2.7). De partnerschappen richten zich op meer elementen van de verandertheorie dan de projecten. Slechts drie elementen krijgen (heel) weinig aandacht van de partnerschappen, terwijl dit voor de projecten voor acht elementen geldt. Het is niet verrassend dat heel weinig partnerschappen onderzoek uitvoeren naar de risico's en/of problemen waar jongvolwassenen mee kampen en tegenaan lopen¹⁶. Wel valt op dat heel weinig partnerschappen met hun activiteiten effecten beogen bij het algemene publiek, zoals een toegenomen openheid over psychische problematiek (geen enkel partnerschap) of een afgenomen stigma hieromtrent (slechts één partnerschap).

16 De zes partnerschappen zijn (primair) geen onderzoeksorganisaties.

Figuur 2.7 Resultaten van metadatering van de zes aangegane partnerschappen voor de elementen ('bouwstenen') van de verandertheorie van het programma GeestKracht

Aangezien de partnerschappen met GeestKracht werken aan een gezamenlijke lobby-agenda, is het niet verrassend dat het lobbyen door jongvolwassenen een uitgangsactiviteit vormt van alle zes partnerschappen. Daarnaast richten veel partnerschappen zich op het trainen of opleiden van jongvolwassenen of professionals (zie onderste 'laag' van de verandertheorie)¹⁷. Vanuit deze startpunten laten de partnerschappen tezamen genomen geen duidelijke, afgebakende, veranderpaden zien. Dit wijst erop dat elk partnerschap zich op een weer wat ander veranderpad richt en dat de veranderpaden van partnerschappen dikwijls 'breed' zijn (oftewel veel elementen van de verandertheorie omvatten). Als lange termijn effect springt het bereiken van een steeds passender aanpak of beleid omtrent psychische problematiek eruit; alle zes partnerschappen streven hiernaar.

¹⁷ Het element 'Kennis wordt gedeeld tussen samenwerkende partijen binnen het programma of beleidsmakers in het veld' wordt hier buiten beschouwing gelaten. Er is een 100% score op dit element omdat alle partnerschappen beogen passend samen te werken met andere partnerschappen of projecten binnen GeestKracht.

Mind Young Academy (project call 1)

MIND Young Academy (MYA) wil het gesprek over psychische gezondheid op het mbo normaliseren. In een reeks van drie lessen praten jongeren met elkaar over psychische problematiek. De lessen worden gegeven door *peer educators*, jongvolwassenen die zelf of in hun omgeving te maken hebben met mentale problemen. Door het thema bespreekbaar te maken en eventueel door te verwijzen naar hulp, wil MYA de mentale veerkracht van mbo-studenten vergroten.

"Ik ben best wel verlegen, maar wilde uit mijn comfortzone stappen en dat is gelukt."

"Ik vind het heel erg spannend om voor groepen te staan. Ik ben de eerste keer ook dichtgeklapt tijdens de les, maar dankzij de steun van de andere (ervaren) peer educator ben ik er doorheen gekomen. Ik leer ontzettend veel en ga ook vaker als peer educator aan de slag."

3 Samenvatting bevindingen begeleide zelfevaluatie

Met de begeleide zelfevaluatie wordt antwoord gegeven op de tweede en derde onderzoeksvraag.

Voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag naar mate van doelrealisatie (*kwantitatieve analyses*) zijn gegevens gebruikt van alle 58 tussenevaluaties en 41 eind-evaluaties van alle 35 projecten en zes partnerschappen.

Voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag naar succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen en de derde onderzoeksvraag naar (eventuele) bijstellingen van het programma GeestKracht (*kwalitatieve analyses*) zijn gegevens gebruikt van 42 tussen-evaluaties en 31 eindevaluaties van 27 projecten en zes partnerschappen.

Het verschil in gebruikte gegevens wordt verklaard doordat bij de kwalitatieve analyses de eerder geanalyseerde en gerapporteerde tussen- en eindevaluaties niet zijn meegenomen¹⁸.

Voor de volledige eindrapportage van de begeleide zelfevaluatie zie Bijlage 3. Dit hoofdstuk vat de bevindingen samen (zoals in Paragrafen 4.1 en 4.2 van Bijlage 3).

3.1 In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag)

Mate van doelrealisatie¹⁹

- De kwantitatieve analyse schetst een positief beeld: veel van de 35 projecten beoordelen zichzelf als redelijk tot zeer succesvol in het behalen van hun doelen aan het einde van de subsidieperiode. Bij de zes partnerschappen is dit beeld voor nagenoeg alle doelen nog positiever.
- Er zijn echter verschillen tussen de doelen in de *mate van doelrealisatie*.
 - Doelrealisatie bij **projecten** is het verst gevorderd voor procesdoel 1 en de twee participatiedoelen. Bijna alle projecten (94%) slaagden grotendeels tot volledig in het ontwikkelen of uitvoeren van hun aanpak (procesdoel 1). Zeven op de tien projecten (71%) realiseerden grotendeels tot volledig de deelname van jongvolwassenen (participatiedoel 1) en de hiermee beoogde uitkomsten (participatiedoel 2).

18 Daardoor zijn acht projecten niet meegenomen in de kwalitatieve analyses voor de eindmeting: vijf uit call 1, twee uit call 2 en 1 uit call drie. Zie voor verdere toelichting Bijlage 3.

19 Voor de basisformuleringen van de tien doelen zie Kader 1.1 in Paragraaf 1.3.

- De doelrealisatie van de projecten is wat minder ver gevorderd voor beide effectdoelen en borgingsdoel 1. Dit gaat om de beoogde doelen ten aanzien van het bereik van de aanpak (effectdoel 1), korte- en middellange termijneffecten van de aanpak (effectdoel 2) en interne borging, oftewel het borgen van de resultaten bij de organisaties die zijn betrokken bij het project (borgingsdoel 1). Respectievelijk 74%, 60% en 69% van de projecten slaagden grotendeels tot volledig in het behalen van deze doelen.
- De mate van doelrealisatie van de projecten was het minst voor procesdoel 2 (passende samenwerking met andere FNO GeestKracht projecten of partnerschappen) en borgingsdoel 2 (externe borging, oftewel het borgen van resultaten buiten het project).
- Bij **partnerschappen** zijn beide participatiedoelen het verst gevorderd. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat partnerschappen al vóór de start van het programma GeestKracht een goede relatie en samenwerking hadden met hun specifieke doelgroepen jongvolwassenen. Ook op beide procesdoelen, beide effectdoelen en borgingsdoel 2 is de doelrealisatie van de partnerschappen vergevorderd. De doelrealisatie is het minst voor borgingsdoel 1 (interne borging). Drie van de zes partnerschappen zijn erin geslaagd om borgingsdoel 1 grotendeels tot volledig te realiseren. Voor twee partnerschappen was dit doel onvoldoende bereikt. Blijkbaar lukt het partnerschappen beter om externe borging te realiseren dan interne borging.
- Gedurende de subsidieperiode zijn bij de **projecten** de grootste verbeteringen zichtbaar bij de borgingsdoelen. Mogelijk komt dit doordat borging pas in latere projectfasen aandacht krijgt. Minder grote verbeteringen zijn te zien bij procesdoel 1 en effectdoel 2. De minste verbetering was er bij procesdoel 2, beide participatiedoelen en effectdoel 1. Opvallend is dat de mate van doelrealisatie bij participatiedoel 1 bij ongeveer de helft (52%) van de projecten niet veranderde of verslechterde lopende de subsidieperiode. Mogelijk komt dit door het afhaken van jongvolwassenen of verminderde noodzaak tot werving in latere fasen.
- De grootste verbeteringen in doelrealisatie bij **partnerschappen** zijn te zien bij procesdoel 2, effectdoel 2 en borgingsdoel 2. Voor procesdoel 2 is dit conform verwachting omdat de onderlinge samenwerking tussen partnerschappen een voortdurend streven was binnen het programma GeestKracht. Voor de andere vijf doelen (procesdoel 1, beide participatiedoelen, effectdoel 1 en borgingsdoel 1) is de verbetering in doelrealisatie beperkt.
- Bijna alle projecten en partnerschappen vonden het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project (ook na afronding) een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen op de langere termijn. Een overeenkomstig positief beeld was al tussentijds tijdens de subsidieperiode te zien.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen in relatie tot doelrealisatie

- De 27 projecten benoemden de meeste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van doelen op proces- en effectniveau en, in mindere mate, op participatieniveau. Ditzelfde beeld zagen we terug bij de zes partnerschappen, waarbij er wel relatief meer succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van de participatiedoelen werden genoemd dan bij de projecten.
- Zowel voor projecten als voor partnerschappen hadden de meeste **succesfactoren** betrekking op de aanpak zelf: autonomie geven aan jongvolwassenen en professionals, werken vanuit de leefwereld van jongvolwassenen in een domeinoverstijgende aanpak, inzet ervaringsdeskundigen, flexibele en lerende werkwijze, rekening houden met diversiteit, faciliteren deelname jongvolwassenen, focus op structurele financiering, presentatie van het project als investering en laten zien van de opbrengsten.

- De meeste **knelpunten** hadden betrekking op de organisatie (randvoorwaarden) en op de maatschappij. De knelpunten op organisatieniveau zitten vooral in tijd en geld (onvoldoende uren, financiële onzekerheid, administratieve verplichtingen). Maatschappelijke knelpunten betroffen de huidige politieke context, aankomende bezuinigingen, de coronapandemie, en versnippering en concurrentie in het veld.
- **Geleerde lessen** gaan veruit het vaakst over de aanpak zelf. Veel projecten benoemen als inzicht het belang van verbinding en samenwerking (creëren van een vertrouwensband, een veilige omgeving, continuïteit in de relaties, mede-eigenaarschap, en werken in een lokale of regionale context), het belang van verschillen (bieden van variatie en maatwerk), wederkerigheid ('whats in it for them'), meegaan met de tijd (gebruik sociale media) en het belang van heldere communicatie (inclusief delen van resultaten en successen). Partnerschappen hebben geleerd selectiever te zijn in waar ze aan meewerken door vaker nee te zeggen en meer bij hun eigen doelen te blijven.

3.2 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)

Het beeld dat tijdens de evaluatiegesprekken naar voren kwam wanneer werd gevraagd naar de ervaringen met het programma GeestKracht was in het algemeen positief. Wel waren de ervaringen met de verandertheorie wisselend. De deelnemers brachten desgevraagd veel concrete verbeter suggesties naar voren voor (onderdelen van) het programma. Opgemerkt dient te worden dat deze suggesties geen of beperkt inzicht geven in de redentatie die eraan ten grondslag ligt. Verder is een aantal van de suggesties (inmiddels) al door het programmateam GeestKracht opgepakt of gerealiseerd. Desondanks lijken veel van de suggesties onverminderd relevant voor andere en toekomstige programma's van FNO.

- Suggesties voor de samenwerking met het programmateam GeestKracht hadden betrekking op: behoud van de prettige relatie; heldere communicatie over verwachtingen, verantwoordelijkheden, ondersteuningsmogelijkheden en resultaten; het geven van ruimte en vertrouwen; en het faciliteren van de projecten en partnerschappen.
- Suggesties voor de samenwerking met Team GeestKracht hadden betrekking op: bevorderen samenwerking met de projecten en partnerschappen; minder overlap in initiatieven; ontwikkelen van oplossingen voor gezamenlijke knelpunten; de inzet van de Teamleden op specifieke taken; professionaliseren aansturing; realistische verwachtingen; en ruimte en verantwoordelijkheden geven.
- Suggesties voor de samenwerking met andere projecten en partnerschappen hadden betrekking op: het creëren van overzicht; informatieverstrekking; faciliteren en modereren ontmoetingen (online en fysiek) en onderling leren; richten van samenwerking op specifieke onderwerpen; inzet op handelingsperspectief, borging en impact.
- Suggesties voor de verandertheorie hadden betrekking op: de presentatie; delen en communiceren ervan; het proces van co-creatie met projecten; inhoudelijke uitbreiding en verbreding; en expliciteren naar concrete handelingsopties waaronder routekaart voor verandering.
- Overige suggesties hadden betrekking op: meer inzet op preventie en structurele verandering; bevorderen van afstemming; versterking implementatie en borging; transparantie en verwachtingen vooraf; sturing op en versterking van jongerenparticipatie; meer balans tussen belastbaarheid en programmaverplichtingen; versterken van kennisdeling en zichtbaarheid; inzet op lange termijn; en versterken van evaluatie en leren.

Young Perspectives (YOPE) (voorheen Young in Prison; partnerschap)

Young Perspectives (YOPE) streeft naar een wereld die jongeren in en na geslotenheid stimuleert om vanuit eigen wens en wil positief bij te dragen aan de maatschappij. Missie is om de altijd aanwezige talenten van jongeren te bevrijden en aan te wakkeren met Urban Arts en Sports. Het Expertprogramma (voorheen: Youthlab), het programma voor ervaringsdeskundige jongeren, leert jongeren die net uit geslotenheid zijn of op verlof mogen, werknemersvaardigheden. Deelnemers aan het Expertprogramma volgen een leiderschapsprogramma en verzorgen betaalde trainingen aan forensische professionals.

"Ik zit nu een tijdje bij hun, ik merk het wel aan mijn zelfvertrouwen en ook aan spreken in een groep. Ik zou twee jaar geleden nooit bij een universiteit voor een klas staan. Ik word ook gepusht door de coördinatoren (op een positieve manier gemotiveerd) dat ik dingen kan die ik eerst niet durfde, toen gewoon gedaan en mijn zelfvertrouwen gaat omhoog. [...]. Toen ik net vrij kwam was ik nog een beetje boos op de wereld, en justitie en rechters waren echt de vijand. Maar later kwam ik ook in gesprek met officieren van justitie en rechters, en toen ging ik trainingen met hen doen, en toen dacht ik 'het zijn ook mensen'. Je gaat heel anders naar het rechtssysteem kijken. Als ik niet bij YOPE was dan had ik dat besef misschien ook wel gekregen, maar misschien pas over 10 jaar of zo."

4 Samenvatting bevindingen maatwerkevaluatie

Met de maatwerkevaluatie wordt antwoord gegeven op de tweede en derde onderzoeksvraag, toegespitst op de participatiedoelen. In de laatste maatwerkevaluatie gingen de leden van Team GeestKracht in gesprek met een selectie van projecten (zes van de 35 projecten, een vervolgproject van één van de 35 projecten, en één van de zes partnerschappen) over hoe jongerenparticipatie er in hun projecten voor staat, en gaven zij – mede aan de hand van eigen vragen van de projecten over de huidige en gewenste situatie van jongerenparticipatie – adviezen over de aanpak. Op deze manier vullen de resultaten uit de maatwerkevaluatie de resultaten uit de begeleide zelfevaluatie aan. Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de bevindingen van de maatwerkevaluatie. In Bijlage 4 is de volledige rapportage te vinden.

4.1 In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag)

Mate van doelrealisatie

De zeven projecten en het partnerschap (hierna 'projecten' genoemd) die deelnamen aan de maatwerkevaluatie richten zich op het verbeteren van het welzijn en welbevinden van kwetsbare jongvolwassenen. De projecten bevonden zich ten tijde van de maatwerkevaluatie in verschillende fases van ontwikkeling en uitvoering.

Per project zijn de specifieke doelen en resultaten – ten tijde van de maatwerkevaluatie – op het gebied van participatie geformuleerd op basis van verschillende bronnen:

- Inge vulde doelformulieren van de projecten en het partnerschap in de evaluatieroute begeleide zelfevaluatie.
- Presentaties van projecten en partnerschap tijdens panelbijeenkomsten van Team GeestKracht.
- Verslagen van (deel)gesprekken tijdens panelbijeenkomsten met Team GeestKracht.
- Terugkoppelingen vanuit projecten en partnerschap na de panelbijeenkomsten.

Doordat er grote verschillen zijn tussen de projecten, zowel in de kwaliteit en details van de aangeleverde informatie als in de vormen van participatie die projecten inzetten of nog willen gaan inzetten, is er geen eenduidig antwoord te geven op de vraag in hoeverre er nu al succesvolle participatie is gerealiseerd binnen de betrokken projecten vanuit het perspectief van jongvolwassenen.

De projecten streven naar participatie die wat oplevert voor zowel het project als voor de doelgroep. Dat is een continue uitdaging. Volgens Team GeestKracht is de uitdaging om een balans te vinden tussen de verschillende doelen van de projecten. Te grote doelen maken het moeilijk om participatie goed in te vullen.

Ten tweede benadrukt Team Geestkracht dat er grote verschillen zijn in niveaus van participatie (van de participatiematrix) en in de lessen die projecten al dan niet leren. Projecten weten vaak niet welk participatieniveau ze willen bereiken, wat het moeilijk maakt voor jongvolwassenen om hun rol te vinden.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

Succesfactoren

Betrokkenheid en motivatie

- Jongvolwassenen voelen zich betrokken bij hun project, het projectteam en andere jongvolwassen vrijwilligers door een goede relatie met elkaar en de andere projectleden te onderhouden en regelmatig onderling contact.
- Jongvolwassenen blijven gemotiveerd om te participeren omdat ze het leuk en waardevol vinden om hun mening te geven, zich verder te kunnen ontwikkelen, iets wat ze zelf gemist hebben wel te kunnen doen voor andere jongvolwassenen, en een rol in het project te kunnen kiezen die bij hen past.

Samenwerking en feedback

- Projectteams slagen erin om goed aan te sluiten bij en samen te werken met jongvolwassen vrijwilligers.
- Belangrijke succesfactoren hiervoor zijn het werken aan een gezamenlijk doel, regelmatig en nauw contact, een vast aanspreekpunt voor vragen en klachten, en wederkerigheid in feedback geven en ontvangen.

Toegankelijkheid en laagdrempeligheid:

- Projecten zorgen voor toegankelijke en laagdrempelige bijeenkomsten, zowel fysiek als mentaal.
- Fysieke toegankelijkheid kan worden verbeterd door treinkaartjes voor te schieten en bijeenkomsten online te laten bijwonen. Duidelijke en consistente doelen en verwachtingen voordat jongvolwassenen betrokken worden bij projecten dragen bij aan de mentale toegankelijkheid.

Terugkoppeling

- Regelmatige en begrijpelijke terugkoppeling van resultaten zorgt voor een gevoel van erkenning en meer bereidheid om een volgende keer weer mee te doen.
- Terugkoppeling biedt ook de mogelijkheid voor de uitvoerders om te controleren of de input van jongvolwassenen goed is vertaald naar de inhoud van een tool of product.

Knelpunten

Onduidelijkheid over participatierollen

- In sommige projecten is het onduidelijk welke rollen jongvolwassenen vervullen en hoe hun participatie wordt georganiseerd. Dit kan leiden tot verwarring en een gebrek aan effectieve participatie.

Balans tussen belangen

- Projecten hebben moeite met het vinden van een balans tussen de belangen van deelnemers enerzijds en projectdoelstellingen anderzijds.
- Te grote doelen, zoals bepaalde deadlines of het aantal deelnemers, maken het moeilijk om duurzame participatie te realiseren.

Terugkoppeling

- Gebrek aan begrijpelijke terugkoppeling kan leiden tot een gevoel van desinteresse en demotivatie bij jongvolwassenen.

Geleerde lessen

Concrete doelen en verwachtingen

- Het hebben van concrete doelen en verwachtingen voordat jongvolwassenen betrokken worden, vergroot hun motivatie en geeft duidelijkheid over waar ze bij betrokken worden.

Menselijk contact en groepsgevoel

- Het creëren van menselijk contact en een groepsgevoel verlagen de drempel voor toekomstige participatie.
- Dit kan worden bereikt door regelmatige (sociale) ontmoetingen, en een vertrouwenspersoon binnen het projectteam.

Realistische en haalbare doelen

- Het stellen van realistische en haalbare doelen helpt bij het vinden van een balans tussen projectdoelstellingen en de leefwereld van de doelgroep.
- Dit zorgt ervoor dat de bovengenoemde oplossingen (zie: succesfactoren) beter kunnen worden doorgevoerd en duurzame participatie mogelijk wordt.

Terugkoppeling

- Het is belangrijk om resultaten regelmatig en begrijpelijk terug te koppelen aan jongvolwassenen om hun betrokkenheid te behouden.

4.2 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)

De hierboven beschreven succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen die naar voren komen uit de maatwerkevaluatie zijn vervolgens door de onderzoekers vergeleken met de programmatekst en verandertheorie van GeestKracht²⁰. Deze vergelijking is niet meer voorgelegd aan Team GeestKracht.

Uit deze vergelijking blijkt dat de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen goed aansluiten bij de programmatekst en de verandertheorie van GeestKracht. Dit wordt hieronder beschreven, waarbij ook wordt aangegeven waar nog verfijningen wenselijk zijn. De verfijningen beschrijven

20 Programmatekst GeestKracht en Verandertheorie – versie Team GeestKracht.

manieren waarop **in projecten** gewenste **duidelijkheid over participatierollen, balans tussen belangen van projecten en jongvolwassenen** en **effectieve terugkoppeling aan jongvolwassenen** concreet uitgevoerd kunnen worden.

Bevestigingen

Onderhouden van goede relaties en regelmatig contact. Dit bevestigt het belang in het programma van betrokkenheid en motivatie van jongvolwassenen door hen actief te betrekken bij projecten en hen een rol te geven die bij hen past.

Werken aan een gezamenlijk doel en het hebben van een vast aanspreekpunt. Dit bevestigt de nadruk in de verandertheorie op samenwerking tussen jongvolwassenen en professionals, en het belang van wederzijdse feedback.

Fysieke en mentale toegankelijkheid. Dit bevestigt het belang van toegankelijke en laagdrempelige bijeenkomsten in zowel programma als verandertheorie.

Belang van erkenning voor bereidheid om opnieuw deel te nemen. Dit bevestigt het belang van regelmatige en begrijpelijke terugkoppeling in de verandertheorie voor behoud van de betrokkenheid van jongvolwassenen.

Verfijningen

Duidelijkheid over participatierollen. Het belang van duidelijke rollen en verwachtingen in het programma kan worden aangescherpt door specifieke richtlijnen voor de rolverdeling en participatie van jongvolwassenen.

Balans tussen belangen. Het programma kan meer nadruk leggen op het vinden van een balans tussen de belangen van deelnemers en projectdoelstellingen. Dit kan worden bereikt door realistische en haalbare doelen te stellen.

Effectieve terugkoppeling. Het programma kan specifiekier zijn over hoe deze terugkoppeling begrijpelijk en regelmatig kan worden gemaakt om desinteresse en demotivatie te voorkomen.

Life goals for Social Change (project call 3)

Stichting Life Goals Nederland helpt met het project Life Goals for Social Change statushouders van 25 tot 35 jaar hun toekomst in Nederland op te bouwen met een sport- en beweegprogramma. De jonge statushouders zijn vaak gestrest door alles wat zij hebben meegemaakt en voelen zich eenzaam omdat het niet makkelijk is je weg te vinden in een nieuw land. Daarom is het voor hen vaak moeilijk om aan de toekomst te denken.

“Na afloop van de trajecten stromen deelnemers door naar het reguliere sportaanbod van Life Goals Amsterdam. Ook is er een aantal deelnemers die een opleiding tot Maatschappelijke Sportcoach hebben gevolgd en nu zelf als vrijwilliger helpen bij het organiseren van ons sportaanbod.”

“Op basis van gesprekken met deelnemers (die ook zijn geïnterviewd) blijkt dat de beoogde effecten grotendeels zijn behaald. De meest overtuigende zijn het afnemen van stress en het zich zelfverzekerder voelen. Tijdens het project kwam ook de behoefte van een (leuke) betaalde baan naar voren. Op basis van gesprekken met deelnemers en stakeholders zijn wij aan het kijken op welke manier wij dit het beste kunnen organiseren.”

5 Kernbevindingen in dialoog

In samenspraak met het programmateam zijn uit de belangrijkste bevindingen van beide evaluatieroutes drie overkoepelende thema's gekozen voor verdere verdieping in een gestructureerde dialoogsessie. Het evaluatieteam heeft daarop de kernbevindingen voor deze thema's beknopt beschreven. Hierbij zijn de volgende verdiepende vragen geformuleerd om te bespreken en te duiden met de deelnemers aan de dialoogsessie:

- Herkennen we de kernbevindingen en hoe kunnen we deze verklaren?
- Wat is er bereikt waar we trots op zijn, en wat willen we (nog meer) bereiken?
- Hoe komen we daar en wat is er dan van wie nodig?

De gestructureerde dialoogsessie vond plaats met 22 deelnemers uit de projecten, partnerschappen, Team GeestKracht en het programmateam. Voor de beschrijving van de opzet en uitvoering van de dialoogsessie zie Bijlage 5. In dit hoofdstuk worden voor elk van de drie geselecteerde thema's eerst de kernbevindingen beschreven, waarna verslag wordt gedaan van de opbrengsten van de bespreking en duiding daarvan in de gestructureerde dialoogsessie.

5.1 Thema: Samenwerking (binnen projecten). Afweging van kosten en baten

Kernbevindingen samengevat

- Veel projecten en partnerschappen benoemen naast de succesfactoren, ook de knelpunten van intensieve samenwerking binnen de projecten. We gaan hier in op de knelpunten. Projecten benoemen vooral dat het veel meer tijd kostte dan verwacht, bijvoorbeeld omdat het inrichten van de governance veel tijd en discussie kostte, of omdat je minder snel kunt schakelen als meerdere partijen betrokken zijn.
- Geleerde lessen met betrekking tot de samenwerking gaan vooral over het reserveren van voldoende tijd hiervoor en het inzetten op rolduidelijkheid (bv. wat doen professionals en wat doen vrijwilligers).
- Team GeestKracht benoemt dat het vinden van een balans tussen de verschillende doelen van de projecten een continue uitdaging is. Want te ambitieuze doelen, waardoor te veel bereikt moet worden binnen korte tijd, maken het moeilijk om participatie goed te organiseren. Bijvoorbeeld omdat andere doelen voorrang krijgen boven participatie in de tijdsdruk.
- Opvallend is ook dat veel projecten (en vooral veel partnerschappen) benoemen dat zij ook hebben geleerd minder samenwerkingen aan te gaan en daar meer selectief in te zijn. Bijvoorbeeld, omdat vanuit enthousiasme de neiging bestaat om overal in te springen en het ook leuk is om overal voor gevraagd te worden. Maar veel projecten/partnerschappen geven aan geleerd te hebben meer 'nee' te zeggen (dus eigenlijk: het voorkómen van nieuwe samenwerkingen, wanneer die niet genoeg aansluiten bij de eigen doelen).

Opbrengsten dialoogsessie

Tijdens de dialoogsessie is stilgestaan bij wat er met samenwerking is bereikt en waar men trots op is, zoals de steeds betere samenwerking met jongvolwassenen als gelijkwaardige partners en samenwerking met talrijke organisaties en gemeenten. Deelnemers geven aan dat zij hebben ervaren dat samenwerking, ondanks uitdagingen, mogelijk en waardevol is.

De deelnemers aan de dialoogsessie herkennen echter ook de kernbevindingen zoals deze uit beide evaluatieroutes naar voren zijn gekomen. Tijdens de dialoogsessie bespraken de deelnemers de uitdagingen en kansen voor de samenwerking in de projecten en wat verbeterpunten zijn. Het gaat om meer algemene kansen, bevindingen en aanbevelingen vanuit de ervaringen (positief of juist niet) van de deelnemers, waarbij ervaringen met andere financiers kunnen hebben meegespeeld. Deze zijn hieronder geordend volgens vijf lenzen op samenwerking: ambitie, belangen, relaties, organisatie, en proces^{21,22}.

Ambitie: Gedeelde visie en haalbare doelen

- **Samenwerken om het samenwerken** heeft geen zin; een gezamenlijk doel is essentieel. Definities van samenwerking zoals co-creatie, elkaar versterken, en samen een belang hebben worden expliciet benoemd. Samenwerking vraagt wederzijdse inzet en een gedeeld eigenschap van doelen en resultaten: collectieve verantwoordelijkheid.
- Uit programma's zoals GeestKracht blijkt dat het belangrijk is om al **bij de start** duidelijke doelen te formuleren en te weten waar je naartoe werkt. Dit voorkomt dat samenwerking ongericht blijft.
- Organisaties stellen soms **te ambitieuze doelen**, vanwege eigen behoeften of vanwege subsidievoorwaarden, wat niet altijd past bij hun fase of capaciteiten. Minder doelen met meer diepgang in de samenwerking biedt meer ruimte om beschikbare tijd en middelen te besteden aan de kwaliteit van de samenwerking: *less is more*.
- **Financiers** leggen vaak de nadruk op samenwerking als vorm, terwijl de focus zou moeten liggen op het hogere doel, zoals het creëren van draagvlak of het bereiken van specifieke maatschappelijke impact.

Belangen: Gezamenlijk versus individueel

- De **complementariteit** van samenwerkingspartners (kennis, uitvoerend, financieel) wordt als essentieel beschouwd, maar het vereist voortdurende inspanning om elkaar goed te begrijpen, vooral in een veranderlijk werkveld met verschillende belangen. Visualisatie van samenwerking (bijvoorbeeld hoe partners zich tot elkaar verhouden) helpt beweging en begrip te creëren.
- Organisaties zoals jongereninitiatieven balanceren tussen hun onconventionele, flexibele identiteit en de behoefte aan professionaliteit om kwaliteit en zorg voor mensen te waarborgen. Er is ruimte nodig voor flexibiliteit in de organisatie van het werk, passend bij de **identiteit van de organisatie**. Zo zullen vrijwilligers in een vrijwilligersorganisatie vaker werkzaam zijn buiten reguliere werktijden vanwege hun eigen baan of studie. Dit moet ook kunnen, anders raak je deze vrijwilligers kwijt.
- Niet iedereen zal altijd meedoen, en dat is oké. Het is belangrijk om te focussen op partijen die bereid zijn om constructief samen te werken. Hoe groter het **aantal organisaties** dat betrokken

21 Kaats, E., & Opheij, W. (2012). Leren samenwerken tussen organisaties. Samen bouwen aan allianties, netwerken, ketens en partnerships. Kluwer.

22 <https://commoneye.nl/een-common-eye-op-samenwerken/>

is, hoe moeilijker het wordt om consensus te bereiken en effectief samen te werken. Toch ervaren de deelnemers dat de voordelen van samenwerking vaak opwegen tegen de uitdagingen.

- Organisaties ervaren een spanningsveld tussen samenwerking en **competitie**. Wanneer bijvoorbeeld een interventie erkend is, is een organisatie minder geneigd de interventie omwille van de samenwerking aan te passen. Daarnaast kan een gevoel van concurrentie ontstaan wanneer organisaties 'vissen in dezelfde vijver' (bijvoorbeeld omdat ze zich in dezelfde gemeente willen vestigen) en daardoor bang zijn dat anderen 'meekijken in hun keuken'.
- De oplossing ligt in een gezamenlijke *mindset* waarbij het hogere doel centraal staat en organisaties erkennen dat ze **elkaar nodig hebben** om dit hogere doel te bereiken. Dit zorgt voor de wil en bereidheid om elkaar te versterken in plaats van met elkaar te concurreren. Het samen expliciteren van een gemeenschappelijk doel, gedeelde belangen, collectieve voordelen, en een toekomstbeeld vergemakkelijkt commitment. Tegelijkertijd vraagt dit om **bewustzijn en erkenning van het spanningsveld**, onderling vertrouwen en openheid. Dit is een grote uitdaging.
- Het formuleren van algemene, breed gedragen doelen blijft lastig omdat organisaties vaak reageren vanuit hun **eigen perspectief**, wat de gulden middenweg bemoeilijkt.

Relaties: Samenwerking is mensenwerk

- **Persoonlijke verbondenheid** en het bouwen van relaties vormen de basis voor duurzame resultaten in samenwerkingen. Het is belangrijk dat er sprake is van goede persoonlijke relaties voor het geval dat er hobbels in de samenwerking komen. In dit kader wordt verwezen naar 'vertrouwen gebaseerd op affectie'.
- **Fysieke bijeenkomsten** worden als waardevol ervaren voor vertrouwen en verbinding, in tegenstelling tot uitsluitend virtuele interacties. De financier zelf kan een belangrijke deelnemer zijn aan bijeenkomsten.
- Het **delen van ervaringen**, zoals successen en obstakels, schept vertrouwen en biedt inspiratie voor de deelnemers.
- **Grenzen stellen** is een uitdaging, zeker bij intrinsiek gemotiveerde teams zoals jongerenorganisaties. Enthousiasme kan leiden tot overbelasting. Een projectleider die grenzen bewaakt en goed past bij de organisatiecultuur wordt als waardevol gezien.

Organisatie: Structuur en samenwerkingseisen

- **Governance** is een belangrijke **randvoorwaarde** voor succesvolle samenwerkingen. Het gaat om het vaststellen en hanteren van spelregels, zoals over besluitvorming, rollen en verantwoordelijkheden. Een goede governance draagt bij aan 'vertrouwen gebaseerd op afspraken'. Een gebrek aan een heldere governance beperkt organisaties om hun potentieel in samenwerkingen volledig te benutten.
- Samenwerken betekent 'naast elkaar staan', en niet voor of achter elkaar staan. Dit benadrukt het belang van **gelijkwaardigheid** tussen partijen. Gelijkwaardigheid wordt dan ook als kernwaarde genoemd: samenwerking moet niet leiden tot ongelijkheid in rollen en werkbelasting. Een ongelijk speelveld, bijvoorbeeld door verschillen in tempo en capaciteiten tussen organisaties, leidt tot frustraties.
- Financiers spelen tevens een rol door **samenwerkingseisen** te stellen. Deze samenwerkingseisen worden als **nuttig** ervaren wanneer zij een kader en een richting bieden: 'vrijheid is niet altijd blijheid'. Samenwerkingsovereenkomsten helpen bij het waarborgen van commitment en het teruggrijpen naar gedeelde afspraken in moeilijke tijden. Daarbij draagt structuur, zoals via contracten en duidelijke samenwerkingseisen, bij aan stabiliteit en duurzaamheid.

- Tegelijkertijd worden **samenwerkingseisen** als **beperkend** ervaren, zoals wanneer zij een drempel opwerpen voor kleine of innovatieve initiatieven. Innovatieve projecten gedijen soms beter zonder al te veel structuren en eisen. Kleine initiatieven kunnen grote impact hebben, maar hebben ruimte nodig voor experimenteren en groeien. Sommige organisaties voelen druk om samenwerkingen op te nemen in subsidieaanvragen, waardoor deze symbolisch zijn en niet werkelijk worden uitgevoerd.
- Financiers dienen te bewaken of de samenwerkingseisen **gelijkwaardig uitvoerbaar** zijn. Het is belangrijk dat financiering en samenwerkingseisen aansluiten bij de unieke identiteit, dynamiek en behoeften van de betrokken organisaties.

Proces: Fasering en flexibiliteit

- Samenwerking vraagt veel **tijd**, vooral in de beginfase om rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te krijgen. Het kan helpen om projecten behapbaar te maken via gefaseerde go/no-go-momenten.
- Samenwerkingen worden gezien als een investering op **lange termijn**, die tijd en middelen vereisen om impact te realiseren, onder andere door het verbinden en faciliteren van samenwerking.
- Onvoorspelbaarheid is een constante factor, zoals het wegvallen van partners of personeel, een veranderend werkveld en het verschuiven van prioriteiten. Dit vraagt om **flexibiliteit** en **onvoorziene posten** in begrotingen.
- Financiers zoals FNO spelen een cruciale rol in het **faciliteren** van samenwerking. Dit kan door kaders te bieden, ruimte voor procesmatige aanpassingen, of zelfs expliciete budgetten voor samenwerkingen. Zo kan de financiering ruimte bieden voor het opzetten en onderzoeken van samenwerkingen, inclusief middelen voor externe supervisie en evaluatie.
- Open **financieringsmodellen** worden gesuggereerd, waarbij financiering kan worden aangepast op basis van de voortgang. Zo is er behoefte aan gefaseerde financieringsmodellen waarbij projecten in fasen groeien, van onderzoek en ontwikkeling naar borging, met ruimte om het aantal actoren in de samenwerking uit te breiden of aan te passen. Dit wordt als een manier gezien om projecten meer behapbaar te maken.

Concrete suggesties voor FNO en andere financiers

Voor financiers geven de deelnemers de volgende aanbevelingen ten behoeve van effectieve en duurzame samenwerkingen. Ook hier zijn de aanbevelingen meer algemeen geformuleerd voor financiers, vanuit de ervaringen (positief of juist niet) van de deelnemers, waarbij ervaringen met andere financiers kunnen hebben meegespeeld.

- Focus op het hogere doel. Leg de nadruk op het bereiken van maatschappelijke impact en draagvlak, in plaats van samenwerking als vorm op te leggen.
- Houd rekening met de fase en capaciteit van organisaties. Vermijd het opleggen van te ambitieuze doelen en bied ruimte voor minder doelen, die dan wel meer diepgaand zijn en waarop organisaties effectief kunnen samenwerken.
- Zorg voor evenwichtige samenwerkingseisen. Ontwikkel eisen die uitvoerbaar zijn voor alle partijen, ook voor kleinere of innovatieve initiatieven. Vermijd te veel structuren die het experimenteren en groeien belemmeren.
- Investeer in samenwerking als proces. Voorzie budgetten voor het opzetten, onderzoeken, en begeleiden van samenwerking, inclusief externe supervisie en evaluatie.

- Faciliteer flexibiliteit en onvoorziene aanpassingen. Maak ruimte voor veranderingen, zoals het aanpassen van rollen of budgetten wanneer omstandigheden veranderen. Onvoorspelbaarheid vraagt om flexibele kaders en begrotingsruimte.
- Bied gefaseerde financieringsmodellen. Ondersteun projecten met financiering in stappen, zoals onderzoek, ontwikkeling, en borging, waarbij organisaties hun samenwerking kunnen uitbreiden of aanpassen.
- Stimuleer persoonlijke verbindingen. Moedig fysieke ontmoetingen aan, omdat deze bijdragen aan vertrouwen en duurzame relaties tussen samenwerkingspartners.

5.2 Thema: Participatie. What's in it for them?

Kernbevindingen samengevat

- De projecten/partnerschappen geven zichzelf hoge scores op de twee participatiedoelen (en partnerschappen nog hoger). Dat wil zeggen dat projecten over het algemeen vinden dat de doelgroep participeert op de beoogde wijze en dat dat leidt tot de gewenste uitkomst.
- Tegelijkertijd gaan geleerde lessen ook vaak over participatie.
 - Geleerde lessen over werken met jongvolwassenen gaan bijvoorbeeld over het accepteren van hoog verloop omdat jongvolwassenen nu eenmaal komen en gaan.
 - Om jongvolwassenen te bereiken en behouden noemen diverse projecten/partnerschappen als geleerde les om beter na te denken over "what's in it for them". Bijvoorbeeld door iets te bieden wat jongvolwassenen op hun C.V. kunnen zetten, of door te kijken of het mogelijk is studiepunten of vrijstelling van opleiding te geven.
 - Het zoveel mogelijk faciliteren van deelname wordt ook benoemd (zoals rekening houden met afstand en reiskosten (voorschieten!)). Team GeestKracht benoemt dat jongvolwassenen de mogelijkheid om online deel te kunnen nemen als belangrijk en positief ervaren.
- Het werken met vrijwilligers en ervaringsdeskundigen bracht soms ook knelpunten met zich mee, zoals:
 - Het vormen van een hecht team, omdat er steeds nieuwe mensen moesten worden ingewerkt.
 - Het bleek soms lastig om een diverse groep jongvolwassenen te bereiken, bijvoorbeeld een goede verdeling naar opleiding en migratieachtergrond.
 - Door Team GeestKracht wordt benadrukt dat terugkoppeling cruciaal is voor het behoud van motivatie en betrokkenheid. Vaak is de terugkoppeling in vakjargon en moeilijk te begrijpen voor jongvolwassenen.
 - Team GeestKracht benoemt dat projecten vaak niet weten welk participatieniveau ze willen bereiken, wat het moeilijk maakt voor jongvolwassenen om hun rol te vinden.

Opbrengsten dialoogsessie

Gelijkwaardigheid en rolduidelijkheid

Het is essentieel om jongvolwassenen als gelijkwaardige partners te zien in projecten. Vaak weten projecten niet hoe ze met jongvolwassenen moeten omgaan, wat leidt tot wrijving. Roluide-

lijkheid en terugkoppeling zijn cruciaal. Het type project kan invloed hebben op de mate van betrokkenheid van jongvolwassenen. In sommige projecten mogen jongvolwassenen vanaf het begin meedenken en worden ze continu op de hoogte gehouden, terwijl in andere projecten hun rol minder duidelijk is. Het is belangrijk dat de rol van jongvolwassenen duidelijk is en dat er regelmatig terugkoppeling plaatsvindt. Dit verhoogt de betrokkenheid en motivatie van jongvolwassenen.

Aanpak en planning

Bij veel projecten wordt input van jongvolwassenen opgehaald, waarna een klein projectteam ermee aan de slag gaat en het resultaat verwerkt, vaak zonder hierop terug te komen bij jongvolwassenen. Jongvolwassenen voelen zich dan niet echt betrokken. Een effectieve aanpak is om eerst de *roadmap* van het project uit te zetten en te bepalen wanneer welke input van wie nodig is. Dit zorgt voor duidelijkheid voor iedereen. Jongvolwassenen kunnen ook betrokken worden bij het opstellen van een *roadmap*. Enthousiasme kan leiden tot ongeduld, wat kan resulteren in het overslaan van stappen. Geduld en vertraging zijn soms nodig om te voorkomen dat belangrijke stappen worden gemist. Projecten moeten flexibel zijn en ruimte bieden voor aanpassingen op basis van de input van jongvolwassenen. Dit kan betekenen dat het oorspronkelijke plan moet worden aangepast om beter aan de behoeften van jongvolwassenen te voldoen.

Randvoorwaarden en financiering

Veel projecten zijn niet vanaf het begin ingericht op samenwerking met de doelgroep. Financiers spelen een rol in het proces, maar zijn ook lerend. Het is belangrijk om vooraf te bepalen hoe participatie is geregeld en welke randvoorwaarden nodig zijn. Geld is schaars, dus het is positief dat input vooraf wordt opgehaald van jongvolwassenen. Naast formeel contact is het voor jongvolwassenen ook belangrijk om te investeren in informele relaties. Participatie kan soms leiden tot afwijkingen van het einddoel, en organisaties moeten bereid zijn de consequenties van de input te aanvaarden. Het is belangrijk om te begrijpen hoe systemische beperkingen participatie kunnen belemmeren en hoe deze kunnen worden opgelost.

Beloning en waardering

Er is een verschil in de wensen van jongvolwassenen als het gaat om waardering en beloning. Sommige jongvolwassenen geven de voorkeur aan financiële compensatie, terwijl anderen meer waarde hechten aan erkenning en het gevoel ergens bij te horen. Bij Team GeestKracht is het belangrijk voor de leden om bij een groep te horen, en de meeste leden zijn niet bezig met betaling. Het ervaren van betekenisvol zijn voor een ander is al een grote beloning. Het is belangrijk om vanaf de start participatie te borgen en duidelijk te zijn over wat representatie betekent en door wie. Er moet een balans zijn tussen waardering en beloning.

Maatwerk en continuïteit

Er is een groot verschil tussen jongvolwassenen met ervaring (zoals cliënten) en ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundigen zetten hun ervaringen bewust en professioneel in om anderen te helpen of te adviseren. Beide zijn nodig, maar mogelijk op verschillende momenten in het project. Maatwerk is nodig, en jongvolwassenen kunnen meegroeien in hun rol. Dit vraagt tijd, ruimte, energie en deskundigheid. Het is belangrijk om continu te zoeken naar de beste manier om participatie te organiseren, want alleen dan blijf je scherp. Participatie moet maatwerk zijn en jongvolwassenen moeten de mogelijkheid krijgen om mee te groeien in hun rol.

Systemische beperkingen en oplossingen

Binnen de zorg is ervaringsdeskundigheid een expertise. Medezeggenschap is niet hetzelfde als participatie. Het is belangrijk om te begrijpen hoe dingen in het systeem elkaar kunnen tegenwerken en hoe dit beter opgelost kan worden. Soms moet je je aanpassen aan elkaar, of samen een nieuwe manier van werken creëren. Het blijft maatwerk, en het is belangrijk om ruimte te laten voor spontaniteit en verrassingen. Geduld is een kritische factor in participatie. Ook hier is vertraging nodig om te voorkomen dat belangrijke stappen worden overgeslagen en om ervoor te zorgen dat jongvolwassenen echt betrokken blijven.

Concrete suggesties voor FNO en andere financiers

Voor financiers geven de deelnemers de volgende aanbevelingen ten behoeve van participatie. Ook hier zijn de aanbevelingen meer algemeen geformuleerd voor financiers, vanuit de ervaringen (positief of juist niet) van de deelnemers, waarbij ervaringen met andere financiers kunnen hebben meegespeeld.

- Investeer in duidelijke rolverdeling en communicatie. Zorg dat de rollen van jongvolwassenen in projecten vanaf het begin helder zijn en dat er regelmatig terugkoppeling plaatsvindt. Dit vergroot hun betrokkenheid en zorgt voor effectievere samenwerking.
- Faciliteer flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Projecten moeten ruimte bieden om in te spelen op de input van jongvolwassenen, zelfs als dit leidt tot aanpassingen van oorspronkelijke plannen. Dit vraagt om een cultuur van leren en flexibiliteit.
- Zorg voor structurele ondersteuning. Reserveer voldoende tijd, middelen en expertise om participatie goed te organiseren. Denk hierbij aan training van professionals en jongvolwassenen, maar ook aan budgetten die participatie integraal ondersteunen.
- Houd rekening met maatwerk en diversiteit. Jongvolwassenen hebben verschillende behoeften en voorkeuren voor beloning, variërend van financiële compensatie tot erkenning. Financiers kunnen bijdragen door maatwerk te ondersteunen en ruimte te bieden voor groei in hun rol.
- Stimuleer continuïteit en duurzame relaties. Participatie werkt het best wanneer het een doorlopend proces is, waarbij zowel formeel als informeel contact wordt gestimuleerd. Dit vraagt om langdurige betrokkenheid en het opbouwen van vertrouwen.
- Erken en adresseer systemische beperkingen. Financiers kunnen een rol spelen in het signaleren en aanpakken van belemmeringen binnen organisatiesystemen die participatie in de weg staan. Dit kan betekenen dat nieuwe werkwijzen worden ontwikkeld in samenwerking met jongvolwassenen.
- Creëer ruimte voor leren en innovatie. Geef projecten de mogelijkheid om nieuwe manieren van werken te ontwikkelen, waarbij participatie centraal staat. Dit vereist niet alleen flexibiliteit in doelen, maar ook ruimte voor experimenten en onverwachte inzichten.

5.3 Thema: Samen leren. Het voorkomen van ‘open deuren’ en ‘bekende valkuilen’

Kernbevindingen samengevat

- Het evaluatieteam ziet gedurende de verschillende evaluatierondes dezelfde geleerde lessen telkens terugkomen. Met andere woorden: veel geleerde lessen lijken ook ‘open deuren’.
- De lessen zijn wellicht weinig verrassend: samenwerking kost meer tijd en is lastiger dan vooraf gedacht, planning is te ambitieus, voorwaarden waren niet op orde (te brengen), vertraging door verloop van projectleden en andere betrokkenen, bereiken en behouden van diverse groep deelnemende jongvolwassenen is lastig, en ook borging is ingewikkeld vanwege onder andere kortlopende financiering.
- Ieder project/partnerschap lijkt vooral te leren voor zichzelf en van de eigen ervaringen. Ondanks deze ervaringen blijven sommige (over)bekende valkuilen terugkomen en blijft collectief leren een uitdaging.

Opbrengsten dialoogsessie

De bevindingen worden herkend door de deelnemers aan de dialoogsessie. Er worden diverse, deels overlappende verklaringen voor gegeven.

Subsidieaanvragen hebben vaak (te) ambitieuze doelstellingen en (te) weinig speelruimte

Aangegeven wordt dat veel subsidieaanvragen vaak (te) ambitieuze doelstellingen hebben, gegeven de beschikbare middelen en looptijd. Het aanvragen in competitie bij FNO GeestKracht heeft hier een belangrijke rol gespeeld. Om kans te maken op honorering voelden aanvragers zich ‘gedwongen’ om een ambitieuze aanvraag in te dienen die zoveel mogelijk voldeed aan de subsidievoorwaarden²³. Vaak omvat het projectplan van de aanvraag meerdere fasen, zoals het opzetten van een samenwerkingsverband, het gezamenlijk (door)ontwikkelen van een aanpak, de aanpak uittesten en implementeren in de praktijk, en borging. Dit terwijl elk van deze fasen meestal veel tijd en inspanning kost. De benodigde middelen en looptijd zoals benoemd in de aanvraag zijn vaak gebaseerd op een optimistisch scenario qua uitvoering van het projectplan, waarbij weinig rekening is gehouden met omstandigheden die vooraf te verwachten waren. Zoals dat het opzetten van samenwerking en het borgen van resultaten doorgaans bewerkelijk activiteiten zijn (zie ook hieronder). Bovendien worden onvoorziene omstandigheden (zoals betrokken personen die vertrekken of uitvallen, een coronacrisis, een nieuwe politieke context, et cetera) doorgaans niet ingecalculleerd in de planning en begroting, terwijl in elk project een bepaalde mate van onvoorspelbaarheid zit.

Terugkijkend waren de kaders vanuit FNO GeestKracht deels onduidelijk en was de ondersteuning aan het begin nog onvoldoende

Voor sommige projecten was het onduidelijk welke bijkomende activiteiten gevraagd werden als onderdeel van de ontvangen subsidie. Een voorbeeld is het participeren aan het lerend evaluatieonderzoek van het Trimbos-instituut en Stichting Alexander. Hier was dan geen rekening mee gehouden in de planning en begroting van een project. Een ander aspect is dat het programma-

23 Dit is overigens niet iets specifiek voor FNO GeestKracht, maar speelt ook bij de meeste andere subsidieverstrek-
kers.

team achteraf gezien vanaf het begin van het programma GeestKracht sterker had willen inzetten op het faciliteren en begeleiden van projecten en partnerschappen in samenwerken en gezamenlijk leren. Dit zou hebben bijgedragen aan een meer effectief en efficiënt leerproces.

Samenwerken en borgen kosten tijd

Benoemd wordt dat het opbouwen van samenwerking doorgaans veel tijd kost, en dan vooral de 'zachte' kant van samenwerking, zoals elkaar leren kennen en vertrouwen, verschillende perspectieven bij elkaar brengen, rolduidelijkheid creëren, en een cultuur van transparantie en openheid realiseren. Daarbij vragen het perspectief, de rol en de verantwoordelijkheden van jongvolwassenen met een psychische kwetsbaarheid in de samenwerking extra aandacht. De 'zachte', maar essentiële factoren van samenwerking zijn lastig te kwantificeren of in SMART-doelen te formuleren. Ook de structurele borging van de projectresultaten is een complex proces van de lange adem. Dit vraagt van projectleiders onder meer vasthoudendheid en blijven geloven in het project.

Een eigen leerproces is nodig voor groei en ontwikkeling

Ten slotte wordt gewezen op het belang dat alle betrokken partijen in een project hun eigen leerproces kunnen doorlopen. Ze moeten het zelf ondervinden. Daar hoort ook bij dat soms in een bekende 'valkuil' wordt gestapt, of een 'open deur' wordt ingelopen. Dit is nodig om te groeien en te ontwikkelen.

Concrete suggesties

Er zijn diverse concrete suggesties naar voren gebracht die het samen leren kunnen bevorderen. Ook hier zijn de suggesties meer algemeen geformuleerd voor financiers, vanuit de ervaringen (positief of juist niet) van de deelnemers, waarbij ervaringen met andere financiers kunnen hebben meegespeeld.

Concrete suggesties voor projecten en projectleiders

- Projectleiders moeten durven om zich 'kwetsbaar' op te stellen in hun subsidieaanvraag. Hiermee wordt eigenlijk bedoeld dat het bijbehorende projectplan realistisch en haalbaar moet zijn, gegeven de beschikbare middelen en looptijd. Bijvoorbeeld door budget voor onvoorziene uitgaven op te nemen in de begroting. En door bijvoorbeeld voldoende budget te reserveren voor de benodigde tijd voor het opbouwen van samenwerking.
- Het wordt ook relevant gevonden om in het projectplan op te nemen wat ieders rol en verantwoordelijkheid is in de samenwerking, en dit te monitoren lopende de uitvoer van het project, en waar nodig aan te passen.
- Samen leren en kennis delen vraagt erom dat de houding van betrokkenen bij een project naar buiten toe ('extern') gericht is. En dat het niet alleen gaat om zelf te leren van een partij die al een stapje verder is, maar ook om een partij die minder ver op weg is te helpen verder te komen.

Concrete suggesties voor FNO en andere financiers

- Stel als fonds duidelijke kaders bij subsidieoproepen zodat subsidieaanvragers een goed beeld hebben wat van hen wordt verwacht, niet alleen qua project-specifieke activiteiten, maar ook qua andere, project-overstijgende activiteiten (zoals gezamenlijke leersessies met andere projecten of activiteiten voor een overkoepelende programma-evaluatie). Concrete

voorbeelden die in dit verband zijn genoemd:

- Stel als subsidiegever de voorwaarde dat er in de subsidieaanvraag een duidelijke rol- en verantwoordelijkheidsverdeling in de samenwerking tussen betrokken partijen wordt beschreven.
- Onderken als subsidiegever het belang van 'zachte' samenwerkingsfactoren en biedt ruimte om hier budget voor op te nemen in de begroting van de subsidieaanvraag. Accepteer daarbij dat deze factoren lastig te kwantificeren zijn, of in SMART-doelen te formuleren.
- Biedt als subsidiegever ruimte dat er budget voor onvoorziene zaken in de begroting kan worden opgenomen.
- Bij subsidieaanvragen wordt aanbevolen dat projectleiders hun projectplannen mondeling presenteren op een fysieke locatie, in plaats van online of dat enkel een schriftelijke beoordeling plaatsvindt. De gedachte is dat de subsidiegever bij een fysieke presentatie door de projectleider beter in staat is om de haalbaarheid van een projectplan te beoordelen. De subsidieverstrekker ziet de persoon achter de aanvraag, en krijgt meer kennis over de context. Het kan tevens gezien worden als het begin van het opbouwen van een relatie.
- Het samen leren en verenigen beter inbouwen in het fondsprogramma, zodat het leerproces van subsidieaanvragers beter wordt begeleid en waar mogelijk versneld. Er worden drie componenten aangedragen die dit kunnen faciliteren:
 - Het geven van subsidies met een langere looptijd.
 - Gefaseerd subsidiëren, oftewel het afzonderlijk subsidiëren van duidelijk te onderscheiden fasen (bijvoorbeeld de fase van het opbouwen van een samenwerking, de fase van het (door)ontwikkelen van een aanpak, et cetera). Na elke fase volgt een 'go-/no-go'-moment.
 - Subsidiëren van regio's in plaats van kleinschaliger projecten. Aangegeven wordt dat een regio-insteek op verschillende manieren helpend kan zijn voor gezamenlijk leren, waaronder: het gaat binnen het fondsprogramma om een veel lager aantal subsidietrajecten die ook grootschaliger zijn (in vergelijking met het subsidiëren van projecten); de beoogde samenwerkingspartners in een regio kennen elkaar al in meer of mindere mate, of er is al sprake van een samenwerkingsverband waarop kan worden voortgebouwd; en er is bekendheid bij de partijen met de specifieke context en uitdagingen in een regio.
- Meer samenwerken met andere fondsen. Dit kan op verschillende manieren versterkend werken:
 - Leren van goede voorbeelden van andere fondsen. Voorbeelden die zijn genoemd: het Groeiprogramma van het Oranje Fonds en de meerjarige, ongeoormerkte financiële steun die de Nationale Postcode Loterij biedt.
 - Door gezamenlijk op te trekken in het bereiken van dezelfde missie, worden fondsen een serieuzere partij, waar bijvoorbeeld de politiek minder makkelijk omheen kan.
 - Ieder fonds heeft zijn eigen sterke kanten. Door samen te werken op een gezamenlijk gedragen thema vullen fondsen elkaars kwaliteiten aan, en wordt het risico op het stappen in 'valkuilen' verminderd.

Everybody @ease (project call 1)

@Ease biedt een laagdrempelige plek, zowel fysiek als online, waar jongeren kunnen praten over persoonlijke problemen of mentale kwetsbaarheid. @Ease richt zich op het bieden van steun en informatie, en het creëren van een veilige omgeving voor jongeren om hun ervaringen te delen. Bij @ease werken jonge vrijwilligers samen met professionals van lokale zorgpartners. In het project Everybody @ease komt @ease naar de jongeren en jongvolwassenen toe om meer jongeren en jongvolwassenen te kunnen bereiken.

"Dat er jongeren zijn die regelmatig naar @ease komen, dus echt wekelijks soms een afspraak maken. Dat het voor hun gewoon veel waarde geeft dat ze wekelijks een plek hebben om naartoe te gaan en daar ook een soort houvast aan hebben."

"Het levert vertrouwen en zelfverzekerdheid op om moeilijke ervaringen met anderen te delen (vrijwilligers en klasgenoten die meededen)."

"Ik denk heel veel jongeren zouden nu heel ver verdwaald zijn als @ease er dan niet is."

6 Conclusies en implicaties

Het vijfjarige FNO programma GeestKracht (2020-2025) zet zich ervoor in dat elke jongvolwassene (16-35 jaar) zichzelf kan zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee kan (blijven) doen in de maatschappij. Gedurende de looptijd van het programma (vijf jaar vanaf maart 2020) konden projecten en partnerschappen in zes rondes (zogenoemde calls) een subsidieaanvraag doen bij GeestKracht om de programmadoelen te bereiken.

In dit eindrapport zijn de resultaten beschreven van de begeleide zelfevaluatie die is uitgevoerd met alle 35 gehonoreerde projecten en zes partnerschappen en over de aanvullende activiteiten van het programma, de maatwerkevaluatie die is uitgevoerd met zeven projecten en één partnerschap, en de bespreking van de drie overkoepelende thema's in een gestructureerde dialoogsessie met deelnemers uit de diverse geledingen van het programma. In dit hoofdstuk worden allereerst in Paragraaf 6.1 de opbrengsten van de eindevaluatie samengevat door het beantwoorden van de drie evaluatievragen:

- Welke doelen hebben de projecten, partnerschappen en andere activiteiten (*inventariseren*)?
- In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen (*meten en leren*)?
- Welke (eventuele) aanpassingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de veranderingstheorie (bijstellen)?

Omdat het FNO programma GeestKracht op zijn einde loopt, is voor deze rapportage bovendien de derde onderzoeksvraag aangevuld met de vraag: Wat betekenen de bevindingen voor andere en toekomstige programma's van FNO? Op basis van de kernbevindingen worden in Paragraaf 6.2 conclusies getrokken, waarna ten slotte in Paragraaf 6.3 gereflecteerd wordt op de betekenis hiervan voor andere en toekomstige programma's van FNO in termen van aandachtspunten en adviezen.

6.1 Kernbevindingen

Om de evaluatievragen te beantwoorden, is er een grote hoeveelheid informatie verzameld. De belangrijkste bevindingen zijn in voorgaande hoofdstukken samengevat en worden hieronder per onderzoeksvraag beknopt beschreven. Dit doet geen recht aan de omvang en rijkdom van de verzamelde informatie. Voor een volledige weergave van de informatie verwijzen we naar de voorgaande hoofdstukken en de bijlagen.

Onderzoeksvraag 1: Welke doelen hebben de projecten, partnerschappen en andere activiteiten (*inventariseren*)?

Doelen in relatie tot de programmadoelen en kenmerken

Van de 35 gehonoreerde projecten en zes gehonoreerde partnerschappen richt 73% zich op het

versterken van preventie, en 59% op het vergroten van participatie. Iets meer dan de helft (54%) van de projecten en partnerschappen 'focust' op jongvolwassenen (16-35 jaar) in het algemeen. Op de doelgroep KOPP/KOV wordt het minst vaak ingezet (1 partnerschap en 1 project). Bijna drie kwart van de projecten en partnerschappen (74%) richt zich op twee of meer van de zes levensdomeinen²⁴. Het merendeel (85%) zet in op het levensdomein (mentale) gezondheid. In de calls konden de projecten voorstellen indienen voor (één of meer van) de vier programmalijnen. Bijna alle projecten (91%) richten zich op het beter toerusten van jongvolwassenen (programmalijn 1) en hetzelfde geldt voor het beter toerusten van professionals (programmalijn 2). Ruim de helft van de projecten (57%) richt zich op meer integrale aanpakken en domein overstijgend beleid (programmalijn 3) en bijna een kwart richt zich op maatschappelijke agendering (23%). De partnerschappen richten zich alle zes op het beter toerusten van jongvolwassenen (programmalijn 1) en maatschappelijk agendering (programmalijn 4). Dit laatste is logisch, aangezien de partnerschappen met GeestKracht werken aan een gezamenlijke lobby-agenda.

Doelen in relatie tot de verandertheorie

De startpunten van de verandervaden van de **projecten** zijn vooral gericht op aanpakken die vraaggestuurd tot stand zijn gekomen en op het trainen of opleiden van jongvolwassenen of professionals zodat ze beter kunnen samenwerken of communiceren. De lange termijn effecten die de projecten beogen richten zich grotendeels op jongvolwassenen die steeds veerkrachtiger zijn (83%), op professionals die steeds beter zijn toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan (71%), en op steeds passender aanpak of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen (66%). De projecten geven duidelijk de minste aandacht aan het vierde lange termijn effect: het creëren van meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de maatschappij (40%).

De startpunten van de verandervaden van alle zes **partnerschappen** zijn gericht op het trainen of opleiden van jongvolwassenen of professionals en het lobbyen door jongvolwassenen. Vanuit deze startpunten laten de partnerschappen tezamen genomen geen duidelijke, afgebakende, verandervaden zien. Opvallend is dat heel weinig partnerschappen met hun activiteiten effecten beogen bij het algemene publiek, zoals een toegenomen openheid over psychische problematiek (geen enkel partnerschap) of een afgenomen stigma hieromtrent (slechts één partnerschap). Als lange termijn effect springt het bereiken van een steeds passender aanpak of beleid omtrent psychische problematiek eruit; alle zes partnerschappen streven hiernaar.

Doelen andere activiteiten

Naast het financieren van projecten en partnerschappen, voerde het FNO programmateam GeestKracht **aanvullende activiteiten** uit om de impact van het programma te vergroten. Het programmateam heeft deze geprogrammeerd in verschillende aandachtsgebieden: leergemeenschappen, jongerenparticipatie, borging, public affairs, en communicatie. Door deze activiteiten wil het programmateam niet alleen de effectiviteit van individuele projecten en partnerschappen stimuleren, maar beoogt het team ook bij te dragen aan het maken van bredere maatschappelijke impact.

24 (Mentale) gezondheid, opleiding, werk, relaties, wonen en gezinsleven.

Onderzoeksvraag 2: In hoeverre zijn de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen?

Mate van doelrealisatie

- De resultaten voor de mate van doelrealisatie schetsen een **positief beeld**: veel van de 35 projecten beoordelen zichzelf als redelijk tot zeer succesvol in het behalen van hun doelen aan het einde van de subsidieperiode. Bij de zes partnerschappen is dit beeld voor nagenoeg alle doelen nog positiever.
- De **projecten** waren het verst gevorderd met hun doelen voor de ontwikkeling of uitvoering van de aanpak (procesdoel 1) en de twee participatiedoelen. Voor de samenwerking met andere FNO GeestKracht projecten of partnerschappen (procesdoel 2) en externe borging (het borgen van resultaten buiten het project; borgingsdoel 2) werd de minste vooruitgang gerapporteerd.
- De **partnerschappen** waren het verst gevorderd met beide participatiedoelen. Het behalen van hun doelen voor de interne borging (het borgen van de aanpak/resultaten in de eigen organisatie; borgingsdoel 1) blijft voor hen de grootste uitdaging.
- Bijna alle projecten en partnerschappen vonden het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project (ook na afronding) een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van hun **impactdoelen** op de langere termijn.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

- Via 99 tussen- en eindevaluaties zijn talrijke succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van de doelen door projecten en partnerschappen opgehaald. Vanuit de maatwerkevaluatie is hiernaar gevraagd in vier bijeenkomsten met een selectie van zeven projecten en een partnerschap, gericht op jongerenparticipatie vanuit het perspectief van de jongvolwassenen. In twee groepsgesprekken met het programmteam GeestKracht zijn succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen geïdentificeerd voor vier aandachtgebieden waarop zij aanvullende activiteiten hebben ondernomen: leergemeenschappen, jongerenparticipatie, borging en public affairs.
- Zowel voor projecten als voor partnerschappen hadden de meeste succesfactoren en geleerde lessen betrekking op de **aanpak** zelf. De meeste knelpunten hadden betrekking op de **organisatie** (randvoorwaarden) en op de **maatschappij**.
- Op basis van alle opgehaalde succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen kwamen drie overkoepelende thema's naar voren die verder zijn uitgediept in de gestructureerde dialoogsessie:
 - Samenwerking (binnen projecten): afweging van kosten en baten.
 - Participatie: what's in it for them?
 - Samen leren: het voorkomen van 'open deuren' en 'bekende valkuilen'.

Uit de dialoogsessie is duidelijk geworden dat deze drie overkoepelende thema's (nog) meer aandacht behoeven in andere en toekomstige programma's, waarbij kan worden voortgebouwd op de inzichten zoals opgedaan in het programma GeestKracht (zie verder bij Paragraaf 6.3 hieronder).

Onderzoeksvraag 3: Welke aanpassingen zijn nodig (geweest) in het programma GeestKracht en de verandertheorie?

Naast de onderzoeksbevindingen en de hieruit voortvloeiende aanbevelingen voor het programma GeestKracht die beschreven staan in deze en voorgaande rapportages van het lerend evaluatieonderzoek hebben de projecten, de partnerschappen, het programmateam en Team GeestKracht de gesprekken, die met hen gevoerd zijn in het kader van dit onderzoek, gebruikt om te reflecteren op hun activiteiten en doelen, en deze waar nodig bij te stellen. Zo hebben bijvoorbeeld vijftien projecten en partnerschappen hun doelen bijgesteld naar aanleiding van de evaluatiegesprekken.

Het beeld dat tijdens de evaluatiegesprekken naar voren kwam wanneer werd gevraagd naar de ervaringen met het programma GeestKracht was in het algemeen positief. Wel waren de ervaringen met de verandertheorie wisselend. De deelnemers brachten desgevraagd veel concrete verbeter suggesties naar voren voor (onderdelen van) het programma (zie Paragrafen 3.2 en 4.2). In de gestructureerde dialoogsessie zijn aanvullend met deelnemers uit de projecten, partnerschappen, Team GeestKracht en het programmateam concrete verbeter suggesties geformuleerd voor de drie overkoepelende thema's (samenwerking, jongerenparticipatie en samen leren; zie Hoofdstuk 5). De verbeter suggesties voor deze drie overkoepelende thema's zijn door de deelnemers aangedragen vanuit hun ervaringen (positief of juist niet) met het programma GeestKracht, waarbij ook ervaringen met andere financiers kunnen hebben meegespeeld.

De verbeter suggesties zijn niet alleen gericht op en waardevol voor het programma GeestKracht, maar ook waardevol voor projectleiders, partnerschappen en jongvolwassenen zelf: binnen, buiten en na afloop van het programma. Opgemerkt dient te worden dat deze suggesties niet altijd inzicht geven in de redenatie die eraan ten grondslag ligt. In eerdere rapportages van het lerend evaluatieonderzoek zijn ook al tussentijds concrete suggesties en aanbevelingen voor het bijstellen van (onderdelen van) het programma GeestKracht gegeven²⁵.

Een aantal suggesties is door het programmateam GeestKracht al opgepakt of gerealiseerd. De aandachtsgebieden waarop het programmateam zich richtte, zijn hier mede op gebaseerd (geweest). Desondanks lijken veel van de suggesties onverminderd relevant voor andere en toekomstige programma's van FNO.

6.2 Samenvattende conclusie

De belangrijkste conclusie op basis van deze kernbevindingen is dat het FNO programma GeestKracht succesvol is geweest in de zin dat er veel is bereikt tijdens de looptijd van het programma. Er is een groot aantal van 35 diverse projecten gesubsidieerd evenals zes langer lopende partnerschappen. Deze projecten en partnerschappen geven aan redelijk tot zeer succesvol te zijn geweest in het realiseren van hun doelen en verwachten ook impact te zullen maken op langere termijn. Dat wil zeggen dat zij verwachten dat zij een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de programmadoelen van GeestKracht. Tegelijkertijd is gebleken dat enkele doelen minder goed behaald zijn, met name op het gebied van onderlinge samenwerking en borging.

25 Deze rapportages betreffen het Startrapport en de eerste Tussenrapportage en tweede Tussenrapportage.

Projecten en partnerschappen zijn in het algemeen ook positief over (de onderdelen van) het programma. Zij geven aan dat er een hele transparante cultuur is ontstaan binnen het programma. Dit werd bevestigd door de open en prettige sfeer tijdens de dialoogsessie met deelnemers vanuit de verschillende geledingen van het programma: de projecten en partnerschappen, Team GeestKracht en het programmateam GeestKracht. Ronduit trots zijn deelnemers van de dialoogsessie op wat er in het programma is bereikt met de steeds betere samenwerking met jongvolwassenen als gelijkwaardige partners en de inzet van ervaringsdeskundigheid. Wat hieraan heeft bijgedragen is de bereidheid van het FNO programmateam GeestKracht om zijn nek uit te steken door het financieren van innovatieve projecten en nieuwe ideeën, veelal van praktijkorganisaties die direct of nauw betrokken zijn op het gebied van preventie, zorg of ondersteuning rondom jongvolwassenen met een (verhoogd risico op) psychische kwetsbaarheid. Deze benadering heeft geleid tot een diversiteit aan projecten die anders wellicht niet van de grond waren gekomen.

Hoewel de grote diversiteit aan projecten een rijkdom aan inzichten en innovaties heeft opgeleverd, bracht dit ook uitdagingen met zich mee. Het was bijvoorbeeld lastig om de onderlinge samenwerking en het samen leren te ondersteunen. Voor toekomstige programma's is het belangrijk om (vernieuwende) projecten op een andere manier te faciliteren en transparant te maken.

Dit lerend evaluatieonderzoek laat zien dat er vele succesfactoren en geleerde lessen zijn. Dit geldt niet alleen voor de projecten en partnerschappen, maar ook voor Team GeestKracht en het programmateam. Belangrijk in het programma was de inzet op samen leren. Het programmateam GeestKracht heeft zichzelf hierbij lerend en kwetsbaar opgesteld. Dit heeft een omgeving en cultuur van openheid en continue ontwikkeling bevorderd.

Tegelijkertijd is voor al deze actoren duidelijk ook nog verbeterruimte. Zo lopen projecten en partnerschappen, evenals Team GeestKracht en het programmateam, tegen een aantal meer algemene knelpunten aan, waarvan sommige (deels) buiten hun invloedssfeer liggen. Bemoedigend is op basis van deze evaluatie te constateren dat betrokkenen bereid zijn geweest om kritisch mee te denken en open te zijn over hoe het werkelijk gaat in projecten. Dit is een belangrijke voorwaarde voor een gezamenlijk leerproces, ook al is dit proces nog niet afgerond.

6.3 Implicaties voor andere en toekomstige programma's: aandachtspunten en adviezen

In deze paragraaf reflecteren wij – uitgaande van de inzichten zoals opgedaan uit de evaluatie van het programma GeestKracht – op de vraag hoe andere en toekomstige programma's nog beter zowel de project-specifieke als de programma-brede ambities kunnen realiseren.

Aandachtspunten voor overkoepelende thema's

Overkoepelende thema's die naar voren komen en aandacht vragen voor verbetering zijn op grond van de huidige eindmeting: samenwerking in de projecten, jongerenparticipatie, en samen leren. Dit zijn belangrijke thema's die in andere en toekomstige programma's extra aandacht behoeven. De resultaten die over deze thema's in het lerend evaluatieonderzoek zijn opgehaald, bieden hiervoor relevante aanknopingspunten. Deze zijn voor programma's, projecten én

jongvolwassenen relevant. Programma's kunnen de aanbevelingen opnemen in hun eisen, bewaken, faciliteren en/of begeleiden, afhankelijk van de mate van sturing die passend is.

Samenwerken

De kern van dit thema is dat samen werken alleen werkt als er een gedeeld doel is en haalbare plannen worden gemaakt. Het is beter om minder doelen te stellen en deze goed uit te werken, dan te veel te willen bereiken. Partners moeten elkaar aanvullen en open staan voor elkaars ideeën, ook als er verschillende belangen zijn. Goede persoonlijke relaties en vertrouwen zijn belangrijk, en samenkomen in het echt helpt hierbij. Duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden zorgen voor gelijkwaardigheid en stabiliteit in de samenwerking. Tegelijk is het belangrijk om ruimte te laten voor nieuwe ideeën, vooral bij kleine of creatieve organisaties. Samenwerken kost tijd en vraagt flexibiliteit, omdat plannen en omstandigheden kunnen veranderen. Door financiering in stappen te organiseren en ruimte te laten voor aanpassingen, wordt het makkelijker om samen lange termijn doelen te halen. Samenwerkingseisen van financiers kunnen nuttig zijn wanneer zij een kader en een richting bieden, tegelijkertijd worden samenwerkingseisen als beperkend ervaren wanneer zij een drempel opwerpen of symbolische samenwerking in de hand werken.

Samen leren

Subsidieaanvragen worden vaak als te ambitieus ervaren, met doelstellingen die niet altijd in verhouding staan tot de middelen en looptijd. Veel projecten besteden onvoldoende aandacht aan de tijd en moeite die nodig zijn voor samenwerking en borging, terwijl onvoorziene omstandigheden meestal niet worden ingecalculeerd. Er is behoefte aan duidelijke richtlijnen vanuit programma's over zowel project-specifieke als overkoepelende activiteiten, zoals deelname aan evaluaties en gezamenlijke leersessies. Subsidies met langere looptijden en gefaseerde financiering (met tussentijdse go-/no go-momenten) kunnen meer ruimte bieden voor samenwerking en leerprocessen. Het fonds zou kunnen investeren in regionale benaderingen en meer samenwerking met andere fondsen, wat schaalvoordelen, gedeelde en/of elkaar aanvullende expertise, en meer doorzettingsmacht oplevert. Het mondeling presenteren van aanvragen op locatie kan de haalbaarheid en context van projecten beter inzichtelijk maken, terwijl het een begin vormt voor duurzame relaties tussen aanvragers en het fonds. Door samen leren en verenigen sterker in te bouwen, kunnen projecten hun effectiviteit en impact verder vergroten. Daarbij zou het systeem van projectverantwoording het veilig leren niet mogen vertragen. Leergemeenschappen die door het programma worden georganiseerd kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan samen leren, mits aandacht wordt besteed aan: eigenaarschap en intrinsieke motivatie van de leden, duidelijke verwachtingen en selectiecriteria voor een lerende houding, de context van de deelnemers, de wederkerigheid van het leren, en aandacht voor het groepsproces met transparantie communicatie.

Jongerenparticipatie

Jongvolwassenen moeten als gelijkwaardige partners worden betrokken, met duidelijke rollen en regelmatige terugkoppeling om wrijving en frustratie zo veel mogelijk te voorkomen. Het opstellen van een gezamenlijke *roadmap* helpt bij het structureren van projecten (wanneer is welke input van wie nodig) en zorgt ervoor dat alle stappen zorgvuldig worden doorlopen. Projecten moeten flexibel zijn om in te spelen op de input van jongvolwassenen, ook als dit betekent dat plannen aangepast moeten worden. Er moet een balans zijn tussen financiële compensatie en erkenning,

afgestemd op wat jongvolwassenen belangrijk vinden. Participatie vraagt om maatwerk, waarbij jongvolwassenen tijd en ruimte krijgen om in hun rol te groeien. Voldoende tijd, ruimte, kennis en budget zijn essentieel om participatie goed te organiseren en systemische beperkingen voor participatie op te lossen. Informele relaties zijn daarnaast belangrijk om vertrouwen op te bouwen en jongvolwassenen echt te betrekken. Tot slot moet participatie een doorlopend proces zijn, ingebed in de kernwaarden van de organisatie, met ruimte voor leren, aanpassen en spontane ideeën.

Wegnemen van knelpunten die (grotendeels) buiten de invloedssfeer van subsidieaanvragers liggen

De meeste knelpunten die werden ervaren, lagen (grotendeels) buiten de invloedssfeer van de projecten en partnerschappen en betroffen organisatorische (randvoorwaardelijke) en maatschappelijke factoren. De knelpunten op organisatieniveau zitten vooral in tijd en geld (onvoldoende uren, financiële onzekerheid, administratieve verplichtingen). Maatschappelijke knelpunten betroffen de huidige politieke context, aankomende bezuinigingen, de coronapandemie, en versnippering en concurrentie in het veld. FNO en andere financiers zouden zich voor andere en toekomstige programma's daarom kunnen richten op het verminderen of wegnemen van deze knelpunten. Zo is de suggestie geopperd dat FNO meer zou kunnen samenwerken met andere fondsen om sterker te staan richting de overheid en politiek om bijvoorbeeld op die manier systeemveranderingen te bewerkstelligen. Andere suggesties die gericht zijn op het wegnemen van knelpunten betreffen een langere looptijd, een hoger subsidiebedrag, andere financieringsmodellen, en inzetten op regionale en duurzame samenwerkingen.

Kijken door een Andere Bril (project call 2)

Jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) en een psychische kwetsbaarheid hebben het vaak lastig in onze samenleving. Maar deze jongvolwassenen voelen zich vaak niet begrepen. Ze zijn makkelijker beïnvloedbaar en kunnen minder goed tegen groepsdruk. Hieruit volgt soms ongewenst, grensoverschrijdend of zelfs crimineel gedrag. Doel van dit Halt-project is om jongvolwassenen met een indringende Virtual Reality-ervaring meer te leren over groepsdruk en te laten reflecteren op hoe ze daar op een andere manier mee kunnen omgaan. Het idee is dat de deze aanpak goed aansluit bij jongvolwassenen met een LVB, zodat zij op maat kunnen leren en reflecteren.

"Ik denk dat het voor sommige jongeren ook echt een soort inzicht is geweest van 'oh wauw er zijn echt mensen die mijn problemen proberen te begrijpen en echt naar me luisteren'."

"Wanneer wij in de tweede les ons eigen verhaal vertellen die maakt altijd heel veel impact, daar krijgen we veel reacties op meestal."

7 Slotbeschouwing

Dit hoofdstuk geeft als slot eerst een kritische beschouwing van het lerend evaluatieonderzoek. In hoeverre zijn de doelen van het lerend evaluatieonderzoek daadwerkelijk gerealiseerd en welke (mogelijke) beperkingen speelden daarin mee? Vervolgens wordt ingegaan op de vraag of, dit alles overziend, het programma GeestKracht erin is geslaagd om de beoogde impact te maken.

7.1 Het lerend evaluatieonderzoek onder de loep

De opzet van het lerend evaluatieonderzoek betrof in de basis een combinatie van twee evaluatieroutes: een *begeleide zelfevaluatie* van projecten, partnerschappen en aanvullende activiteiten om inzicht te krijgen in hun doelen en de mate waarin het is gelukt om deze doelen te bereiken, en wat hierbij de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen zijn, en een *maatwerkevaluatie* om inzicht te krijgen in ervaringen, opvattingen en waardering van jongvolwassenen die mee hebben gedaan in de projecten en partnerschappen. In een gestructureerde dialoogsessie is dieper inzicht verkregen in drie overkoepelende thema's op basis van de geïntegreerde kernbevindingen uit de begeleide zelfevaluatie en de maatwerkevaluatie. Geconstateerd kan worden dat het met de gekozen aanpak goed gelukt is om de drie evaluatievragen (zie Paragraaf 1.2) te beantwoorden.

Vervolgens doet zich de vraag voor of hiermee ook de drie overkoepelende doelstellingen van het lerend evaluatieonderzoek (zie Paragraaf 1.2) gerealiseerd zijn. Deze evaluatiedoelen richten zich meer op de doelen van het programma GeestKracht in zijn totaliteit. De drie overkoepelende evaluatiedoelen blijken dan maar gedeeltelijk gerealiseerd te zijn. In lijn met de bevindingen bij de projecten en partnerschappen lijkt dit vooral te maken te hebben met (te) ambitieus geformuleerde evaluatiedoelen. Zo kunnen op basis van de beantwoording van de drie evaluatievragen geen duidelijke uitspraken worden gedaan over in hoeverre, en de wijze waarop het programma GeestKracht als geheel haar beoogde lange termijn doelen heeft bereikt. Wel kunnen hiervan voorzichtige indicaties worden gegeven op basis van de doelen en doelrealisaties van de 35 projecten en zes partnerschappen, en de door hen geïdentificeerde (rand)voorwaarden voor het borgen en opschalen van effectief gebleken (elementen van de) aanpakken. Dat is uitgegaan van (te) ambitieus geformuleerde evaluatiedoelen kan niet los worden gezien van de ambitieuze subsidieoproep voor het evaluatieonderzoek van het programma GeestKracht. Dit pleit ervoor dat de programmacommissie bij een eventuele call voor evaluatieonderzoek naar een toekomstig programma voldoende aandacht heeft voor een realistische verhouding tussen het type en aantal evaluatiedoelen en -vragen aan de ene kant, en het beschikbare budget en de looptijd aan de andere kant.

Beperkingen en aanbevelingen om hier in toekomstig evaluatieonderzoek mee om te gaan

Naast (te) ambitieus geformuleerde evaluatiedoelen kende de opzet van het lerend evaluatieonderzoek elementen waardoor er mogelijk een minder rijk inzicht is verkregen in de werking en impact van het programma. Deze (mogelijke) beperkingen worden hieronder toegelicht.

Ten eerste was het uitgangspunt van de begeleide zelfevaluatie dat projecten en partnerschappen zelf de realisatie van hun beoogde doelen beoordeelden. Deze zelfbeoordeling kan mogelijk hebben geleid tot vertekende resultaten, zoals te positieve inschattingen van doelrealisaties bij doelen waarvan projecten en partnerschappen vonden dat deze (grotendeels) binnen hun eigen invloedssfeer lagen. Op basis van het lerend evaluatieonderzoek kan niet worden vastgesteld in hoeverre er daadwerkelijk vertekening door zelfbeoordeling is opgetreden. Nochtans heeft het evaluatieteam niet de indruk dat dit in sterke mate het geval is. Dit omdat het voor de projecten en partnerschappen helder was dat de evaluatiegesprekken een niet-beoordelend en lerend karakter hadden. Bovendien gaf het merendeel van de projecten en partnerschappen aan dat de periodieke evaluatiegesprekken nut en meerwaarde hadden. Algemeen gesteld noopten de gesprekken namelijk tot reflectie op de voortgang van een project of partnerschap. Niet alleen tijdens de voorbereiding op de gesprekken omdat betrokkenen dan gezamenlijk doelrealisaties moesten bepalen, alsook wat hierbij belangrijke succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen waren, maar ook tijdens de gesprekken zelf, omdat deze informatie met het evaluatieteam werd besproken en verder uitgediept. Anders gezegd: om de evaluatiegesprekken voor henzelf zo relevant mogelijk te laten zijn, was het voor projecten en partnerschappen belangrijk om zo eerlijk en transparant mogelijk te zijn over hun doelrealisaties en de factoren die hierbij een rol speelden. Dit neemt overigens niet weg dat elk project en partnerschap bij het bepalen van doelrealisaties zal zijn uitgegaan van eigen referentiekaders, en niet van eenduidige uitgangssituaties die hetzelfde waren voor alle projecten en partnerschappen. Voor toekomstig evaluatieonderzoek kan worden nagedacht over andere of aanvullende evaluatiemanieren om een mogelijke invloed van de variatie in uitgangssituaties op gerapporteerde doelrealisaties goed in beeld te krijgen. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld dat projecten en partnerschappen gescoorde doelrealisaties aan elkaar toelichten en verder bespreken.

Een tweede, ander aspect van het lerend evaluatieonderzoek waardoor er mogelijk een minder rijk inzicht is verkregen in de werking en impact van het programma GeestKracht, is dat de beoogde wederzijdse verrijking tussen de twee evaluatieroutes vooral in de eerste fase van de evaluatie minder goed van de grond kwam. De aansluiting tussen de toen eerste uitgevoerde maatwerkevaluatie met jongvolwassenen en de doorlopende begeleide zelfevaluatie met projecten en partnerschappen kon beter. Daarom is in het vervolg van het lerend evaluatieonderzoek de inhoudelijke focus en planning van de tweede en derde maatwerkevaluatie vooraf beter afgestemd op de (tussentijdse) bevindingen en planning van de begeleide zelfevaluatie. De daadwerkelijke integratie van de bevindingen uit beide evaluatieroutes vond plaats in de voorbereiding op de gestructureerde dialoogsessies, die in totaal drie keer zijn georganiseerd lopende de evaluatie. De geïntegreerde kernbevindingen uit beide evaluatieroutes werden tijdens de dialoogsessies besproken en geduid met een diverse groep betrokkenen bij het programma GeestKracht om zodoende beter inzicht te krijgen in de werking en impact van het programma. Het is waarschijnlijk dat dit inzicht nog rijker zou zijn geweest, wanneer de twee evaluatieroutes nog meer en beter geïntegreerd zouden zijn geweest en er nog meer dialoogsessies zouden zijn georganiseerd. Algemeen gesteld: het evalueren met gebruikmaking van meerdere methoden, perspectieven en bronnen (triangulatie) en voldoende tussentijdse gezamenlijke reflectiementen is aanbevelingswaardig voor toekomstig evaluatieonderzoek.

Een derde beperking van het lerend evaluatieonderzoek is dat de rol van jongvolwassenen als co-evaluatoren minder goed uit de verf is gekomen dan beoogd. Dit geldt met name voor de

maatwerkevaluatie. Met veel wervingsinspanningen en -strategieën is het uiteindelijk gelukt om de drie maatwerkevaluaties (grotendeels) door óf met jongvolwassenen uit te laten voeren. De eerste twee maatwerkevaluaties zijn gedaan door twee verschillende Jongvolwassenen Onderzoeksteams (JOTs) GeestKracht, onder begeleiding van Stichting Alexander. De derde maatwerkevaluatie werd door onderzoekers van Stichting Alexander uitgevoerd in samenwerking met Team GeestKracht. Echter, alle drie de evaluaties hadden betrekking op slechts een klein deel van de projecten en partnerschappen. Dit betekent dat de bevindingen over de ervaringen, opvattingen en waardering van jongvolwassenen niet zonder meer te generaliseren zijn naar alle projecten en partnerschappen, of naar het programma als geheel. In de begeleide zelfevaluatie met projecten en partnerschappen waren jongvolwassenen niet altijd aanwezig bij de gesprekken, ondanks aanwijzingen en aandringen van het evaluatieteam. Redenen die hiervoor werden aangedragen waren onder andere dat betrokken jongvolwassenen enkel goed zicht zouden hebben op de doelrealisatie van een beperkt aantal doelen (vooral de twee participatiedoelen) of dat de aanpak van de begeleide zelfevaluatie in zijn algemeen minder goed aansloot op de beleavingswereld van jongvolwassenen. Het evaluatieteam denkt dat een grotere inbreng van jongvolwassenen in het lerend evaluatieonderzoek tot een rijker inzicht in de werking en impact van het programma GeestKracht zou hebben geleid. Welk verschil dit zou hebben gemaakt, is echter lastig aan te geven. Een aanbeveling voor toekomstig evaluatieonderzoek kan zijn om jongvolwassenen actief te betrekken bij de aanvraag, en onderdeel te laten zijn van het evaluatieteam.

Een vierde element wat kan hebben bijgedragen aan een mogelijk minder goed inzicht in de werking en impact van het programma GeestKracht is dat de overkoepelende verandertheorie vooral als een soort van vaststaand 'raamwerk' is gebruikt voor het ordenen van de beoogde doelen en de verandervaden van de projecten en partnerschappen. Dit geldt voor zowel het programma als het lerend evaluatieonderzoek. Een verandertheorie zou echter een 'levend document' moeten zijn welke gedurende de looptijd van een programma wordt getoetst en waar nodig bijgesteld of aangevuld. Met toetsing wordt bedoeld dat de achterliggende aannames in de verandertheorie worden geëxpliciteerd (wat zijn de veronderstelde relaties tussen de verschillende bouwstenen en niveaus in de verandertheorie?), en dat kritisch wordt nagegaan in hoeverre deze aannames wel kloppen, en onder welke voorwaarden en in welke contexten. Een dergelijke toetsing van de overkoepelende verandertheorie heeft niet plaatsgevonden in het kader van het lerend evaluatieonderzoek. Veeleer lag de focus op het gebruik van de verandertheorie door projecten en partnerschappen, en in hoeverre zij dit als nuttig ervoeren. Het bleek dat de meeste projecten en partnerschappen niet of nauwelijks gebruik maakten van de verandertheorie, anders dan bij het schrijven van de aanvraag. Genoemde succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen hadden betrekking op het realiseren van doelen die betrekking hadden op de bouwstenen en niet op de relaties tussen de bouwstenen. Tegelijkertijd hadden projecten en partnerschappen wel diverse suggesties om de verandertheorie op concrete en nuttige manieren te gebruiken, zoals het organiseren van gezamenlijke sessies om elementen van de verandertheorie te bespreken, en waar nodig aan te passen (zie Paragraaf 3.2). Als een toekomstig programma gebruik gaat maken van een overkoepelende verandertheorie, is het aan te bevelen om deze theorie dan als een 'levend document' te beschouwen dat lopende het programma getoetst wordt, om waar nodig aangescherpt en aangevuld te worden.

Een laatste meer algemeen punt is dat de aanpak van het lerend evaluatieonderzoek tijdsintensief is gebleken. Dit komt allereerst doordat het programma GeestKracht verschillende calls kende,

waarbinnen een groot aantal verschillende projecten en partnerschappen zijn gehonoreerd. Bij het ontwerp van het lerend evaluatieonderzoek op basis van de subsidieoproep was het uiteindelijk aantal calls nog niet bekend, noch het uiteindelijk aantal projecten en partnerschappen, en de diversiteit daartussen. Met andere woorden: het was lastig om op voorhand een goede inschatting te kunnen maken van de benodigde tijdsinvestering. Door het groot aantal verschillende projecten en partnerschappen werd het lerend evaluatieonderzoek gekenmerkt door veel interacties en sessies met verschillende deelnemers vanuit de projecten, partnerschappen, het programmteam en Team GeestKracht. Dit heeft de uitvoering intensief en kostbaar gemaakt, zowel in termen van gevraagde tijdsinvestering als van capaciteit. Daarnaast gaf het programma ruimte aan voorstellen van zeer betrokken personen en organisaties met goede initiatieven en ideeën, maar die niet altijd veel ervaring met projectplannen en projectmatig werken hadden. Dit was een bewuste keuze, om te voorkomen dat alleen ervaren aanvraagsschrijvers kans op honoreren maakten. Eén van de aanbevelingen (van de startevaluatie) om een format te gebruiken voor de projectaanvragen is niet overgenomen. Dit had de evaluatie vermoedelijk minder tijdsintensief gemaakt en mogelijk de aanvragers vooraf meer laten reflecteren op het beoogde veranderpad en de (haalbaarheid van) te bereiken doelen.

Tegelijkertijd is met het lerend evaluatieonderzoek een grote rijkdom aan gegevens verzameld op basis waarvan de drie evaluatievragen goed konden worden beantwoord. Bovendien is het lerend karakter van de evaluatie waargemaakt voor alle gebruikers: projecten, partnerschappen, het programmteam en team GeestKracht hebben (tussentijdse) evaluatiebevindingen gebruikt om te reflecteren op hun activiteiten en doelen, en deze waar nodig bij te stellen. Kort gezegd: de gekozen evaluatieaanpak heeft grotendeels gewerkt. Desalniettemin roept de bewerkelijkheid ervan de vraag op in hoeverre er altijd sprake is geweest van doelmatige besteding van mensuren en middelen. Deze vraag is niet zomaar te beantwoorden, dit vergt een op zichzelf staand onderzoek dat geen onderdeel van deze beschouwing vormt. Het evaluatieteam heeft in overleg met het programmteam GeestKracht ervoor gekozen om gedurende de looptijd van het programma vast te houden aan de gekozen evaluatieaanpak, enkele tussentijdse, niet-fundamentele aanpassingen daargelaten. In toekomstig evaluatieonderzoek kan het lonen om tussentijds meer vanuit het perspectief van doelmatigheid te evalueren of een aanpak gecontinueerd moet worden, of dat wezenlijke wijzigingen nodig zijn.

7.2 Heeft het programma GeestKracht impact gehad?

In Paragraaf 6.2 wordt geconcludeerd dat het FNO programma GeestKracht succesvol is geweest in de zin dat er veel is bereikt tijdens de looptijd van het programma. Er is een groot aantal van 35 diverse projecten gesubsidieerd evenals zes langer lopende partnerschappen. Deze projecten en partnerschappen geven aan redelijk tot zeer succesvol te zijn geweest in het realiseren van hun doelen en verwachten ook impact te zullen maken op langere termijn. Dat wil zeggen dat zij verwachten dat zij een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de programmadoelen van GeestKracht. Tegelijkertijd is gebleken dat enkele doelen minder goed behaald zijn, met name op het gebied van onderlinge samenwerking en borging. Desondanks, zoals in Paragraaf 7.1 is geconstateerd, kunnen op basis van de beantwoording van de drie evaluatievragen geen duidelijke uitspraken worden gedaan over in hoeverre het programma GeestKracht als geheel

haar beoogde lange termijn doelen heeft bereikt. Deze vraag bleek dan ook makkelijker gesteld dan eenduidig te beantwoorden. Een aantal overwegingen zijn hiervoor relevant.

Overwegingen waarom er geen eenduidig antwoord op deze vraag gegeven kan worden

Allereerst zijn er op verschillende niveaus beoogde lange termijn doelen door het programma GeestKracht geformuleerd, zoals het ultieme doel, de droom: 'Elke jongvolwassene (16-35 jaar) kan zichzelf zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee (blijven) doen in de maatschappij', twee hoofddoelen van het programma (versterken preventie en stimuleren van participatie van jongvolwassenen met psychische kwetsbaarheden) en doelen voor vier programmalijnen²⁶ (zie ook Paragraaf 1.1). Het antwoord op de vraag of het programma GeestKracht impact heeft gehad, zal verschillend zijn voor ieder doel.

De tweede overweging heeft betrekking op de schaalgrootte en de duur van het GeestKracht programma. In totaal zijn 35 projecten en 6 partnerschappen gehonoreerd. De meeste projecten zijn uitgevoerd op lokaal niveau en bereikten een relatief kleine groep jongvolwassenen. Daarom is het niet realistisch om te verwachten dat het programma GeestKracht merkbare of meetbare veranderingen in de samenleving op lange termijn teweeg zou brengen. Bovendien is het behalen van de lange termijn doelen van het programma GeestKracht per definitie niet te meten wanneer de termijn waarop deze doelen behaald kunnen worden meer tijd nodig hebben dan de looptijd van het programma en het lerend evaluatieonderzoek.

Ten derde heeft het programma GeestKracht geen *controle*, maar hooguit invloed op het behalen van deze lange termijn doelen. Hoe het programma deze doelen denkt te beïnvloeden, is vastgelegd in de verandertheorie van het programma. Door in te zetten op het financieren van projecten en partnerschappen die gezamenlijk op alle bouwstenen van de verandertheorie aangrijpen, wilde het programma de kans vergroten dat de lange termijn doelen van het programma daadwerkelijk zullen worden bereikt. In deze opzet lijkt het programma grotendeels geslaagd aangezien de verandervaden van de gehonoreerde projecten en partnerschappen het merendeel van de bouwstenen van de verandertheorie omvatten. Voorts geven de projecten en partnerschappen aan redelijk tot zeer succesvol te zijn geweest in het realiseren van hun doelen en verwachten zij ook op langere termijn impact te zullen maken.

De vierde en laatste overweging, die volgt uit de vorige overweging, is dat andere factoren, die buiten het programma liggen, van invloed zijn op het behalen van de lange termijn doelen van het programma. Zo betroffen de meeste knelpunten die door projecten en partnerschappen werden ervaren organisatorische (randvoorwaardelijke) en maatschappelijke factoren, zie ook Paragraaf 6.3. De knelpunten op organisatieniveau zitten vooral in tijd en geld (onvoldoende uren, financiële onzekerheid, administratieve verplichtingen). Maatschappelijke knelpunten betroffen de huidige politieke context, aankomende bezuinigingen, de coronapandemie, en versnippering en concurrentie in het veld. De 'QuickScan mentale gezondheid en zorggebruik jongvolwassenen 2024' laat zien dat sinds de start van het programma GeestKracht de mentale gezondheid van

26 De vier programmalijnen: 1) het beter toerusten van jongvolwassenen; 2) het beter toerusten van professionals; 3) meer integrale aanpakken en domein overstijgend beleid; en 4) maatschappelijke agendering.

jongvolwassenen over het algemeen is afgenomen²⁷. De start van het programma viel nagenoeg gelijk met de start van de coronapandemie. De QuickScan beschrijft, naast de coronacrisis, een veelheid aan diverse mogelijke verklaringen in de literatuur voor de afnemende mentale gezondheid van jongvolwassenen, zoals toename van prestatiedruk, groeiende maatschappelijke onzekerheden (kosten dagelijks leven, krapte van de woningmarkt, klimaatverandering, polarisatie in de samenleving), de 'besmettelijkheid' van mentale problemen en de grotere bekendheid van mentale gezondheid, de individualisering van de samenleving, opkomst van sociale media, toename van ervaren discriminatie, en een toename van aantal eenoudergezinnen. Deze veelheid aan mogelijke verklaringen is niet verrassend omdat bekend is dat mentale gezondheid wordt beïnvloed door een ingewikkeld samenspel van individuele-, omgevings- en maatschappelijke factoren. Het programma GeestKracht is in deze context 'slechts' één van de vele factoren die in dit samenspel van invloed zijn op de mentale gezondheid van jongvolwassenen. Hetzelfde geldt voor het realiseren van passende zorg en ondersteuning voor jongvolwassenen met (complexe) psychische problematiek, waar een veelheid aan factoren een belemmerende rol spelen, zoals wachttijden, personele krapte, 'verkeerde' financiële prikkels, en verkokering en fragmentatie van zorg en ondersteuning. Het is alleen al daarom niet realistisch om de invloed van dit programma op de lange termijn doelen geïsoleerd vast te stellen.

Wat kan er dan wel gezegd worden over de impact van het programma GeestKracht?

De voorgaande overwegingen hadden alle betrekking op de lange termijn doelen van het programma GeestKracht die zich richten op de bredere effecten in de samenleving (macroniveau). De vraag of het programma GeestKracht impact heeft gehad, kan positief worden beantwoord als we ook kijken naar mesoniveau (voor projecten, partnerschappen, Team GeestKracht, en programmateam) en microniveau (voor betrokken uitvoerenden en jongvolwassenen). Zeker wanneer we de term 'impact' interpreteren als de (langdurige) invloed of consequentie die het programma heeft gehad. In die zin heeft het programma *stille impact* gemaakt: diepgaande effecten voor individuen of kleine groepen, maar niet of minder opvallend voor het geheel.

Vanuit mesoniveau gezien, geven de projecten en partnerschappen aan redelijk tot zeer succesvol te zijn geweest in het realiseren van hun aanpak (projecten) en de participatiedoelen (projecten en partnerschappen). Drie vijfde van de projecten slaagden er grotendeels tot volledig in om met de aanpak het beoogde effect te sorteren. Met de juiste aanpak en betrokkenheid blijken zelfs kleinschalige projecten een groot verschil te kunnen maken. Een voorbeeld hiervan is een project dat begon met een klein aantal deelnemers, maar door positieve mond-tot-mondreclame en zichtbare resultaten groeide en een bredere impact had op de gemeenschap.

Vanuit microniveau gezien, hebben zowel uitvoerders van projecten en partnerschappen als jongvolwassenen positieve ervaringen gedeeld die wijzen op impact van het programma. Zo hebben jongvolwassenen ervaren dat zelfs kleine stappen, zoals het deelnemen aan een workshop of het ontvangen van persoonlijke begeleiding, een grote impact kunnen hebben op hun zelfvertrouwen en welzijn. Ze voelen zich gehoord en gesteund, wat hen motiveert om actief deel

27 Dekkers, S., Oostenbach, K., Peters, S., Nuijen, J., Bon-Martens, M. van. QuickScan mentale gezondheid en zorggebruik jongvolwassenen 2024. Een overzicht van cijfermatige ontwikkelingen en mogelijke verklaringen. Trimbos-instituut, 2024.

te nemen en hun ervaringen te delen met anderen. Ze hebben ervaren dat hun betrokkenheid en bijdrage gewaardeerd worden. Ze voelen zich empowered door de steun en mogelijkheden die het programma biedt. Het netwerk van gelijkgestemden heeft hen geholpen om zich minder geïsoleerd te voelen en meer verbonden met anderen.

De uitvoerders van projecten en partnerschappen hebben geleerd om realistische doelen te stellen, flexibel te zijn en de waarde van samenwerking en netwerken te erkennen. Ze hebben gezien dat kleinschalige projecten grote impact kunnen hebben en dat het belangrijk is om de bredere context in ogenschouw te nemen bij het evalueren van de resultaten.

7.3 Hoe verder?

Het huidige FNO programma GeestKracht loopt per 1 april 2025 af. Dat betekent dat de opbrengsten van dit eindrapport niet meer voor het huidige programma benut kunnen worden. Via onder andere de tussenrapportages van het lerend evaluatieonderzoek is een aantal concrete verbeterpunten door het programmteam GeestKracht reeds opgepakt, onder andere voor de invulling van de calls en de aandachtsgebieden. Overigens zijn de verbeter suggesties niet alleen gericht op en waardevol voor het programma GeestKracht, maar ook waardevol voor projectleiders, partnerschappen en jongvolwassenen zelf: binnen, buiten en na afloop van het programma.

Het verslag van deze eindrapportage wordt aangeboden aan het programmteam GeestKracht. FNO kan de inzichten in deze eindrapportage zelf vooral benutten in andere en toekomstige programma's. Het is aan het programmteam om het totaal aan opbrengsten – de opbrengsten van beide evaluatieroutes en de opbrengsten van de dialoogsessie – te verspreiden en te borgen binnen FNO.

Het realiseren van duurzame impact vraagt om een lange adem. Vijf jaar is een goed begin, maar een langere periode is nodig om blijvende veranderingen te bewerkstelligen. Het behouden, doorontwikkelen, borgen en verspreiden van de opbrengsten, zoals de werkwijzen, de samenwerking, de effecten en de geleerde lessen, vragen om langdurige aandacht en ondersteuning. In die zin heeft het FNO-programma GeestKracht gefunctioneerd als een startpunt en vliegwiel voor veelbelovende en hoopgevende initiatieven. De hoop voor meer impact is dat deze initiatieven verder kunnen groeien en zich kunnen wortelen en verspreiden in de toekomst.

Dankwoord

In de afgelopen vijf jaar van het lerend evaluatieonderzoek hebben wij meer dan 100 (groeps) gesprekken gevoerd met uitvoerders en jongvolwassenen uit de projecten en partnerschappen, Team GeestKracht en het programmateam. Wij danken al deze deelnemers van harte voor hun open, waardevolle en constructieve bijdrage aan het lerend evaluatieonderzoek. Hun ervaringen en inzichten hebben een essentiële rol gespeeld in het beantwoorden van de evaluatievragen. Dankzij de inzet van deze deelnemers konden wij het programmateam van GeestKracht voorzien van relevante informatie om het programma nog meer impact te geven.

Bijlage 1 Doelen per project en partnerschap

Doelen per project en partnerschap

Inhoud

Aan de slag als GeestKracht-school.....	3
De Sleutelplaats.....	4
De Talentschool (voorheen De Talentgroep)	5
Developroad	6
Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien	7
Eerder is beter	8
Everybody@ease	9
ExpEx	10
Generation YouthCare.....	11
Gewoon, weer meedoen	12
GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders	13
Harm reduction	14
Het Bouwdepot	15
Het Huis	17
Jimmy's Versterkt	18
Kijken door een andere bril.....	19
Laagdrempelige inloop @ease	20
Life Goals for Social Change	21
Lighthouse	22
Mentaal lokaal Wassenaar	23
Mentale gezondheid in de klas.....	24
Met Join Us de toekomst in.....	25
MIND Naasten Centraal (voorheen Labyrint-in-Perspectief)	26
MIND Young Academy.....	27
Nationale Jeugdraad.....	28
Nep Echt!	29
Next Level	30
Opbouwen krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen.....	31
Project 010 - doorontwikkeling	32
Roger That Inspiratielab De Peel	33
SAMAH.....	34
Samen reguleren	35
Samen werken werkt.....	36
Stichting Zwerfjongeren Nederland	37
Transfer(coach) tussen culturen	38

Transitiejourneys	39
Vergeten vaders	40
Versterken - verbinden - verder groeien.....	41
Woonproject038	42
Young Perspectives (YOPE) (voorheen Young in Prison).....	43
Youthlab	44

Aan de slag als GeestKracht-school

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De deelnemende mbo-scholen zijn opgeleid tot GeestKracht-school waar psychische problematiek geagendeerd wordt en bespreekbaar is. Oplossingen voor het bespreekbaar maken van psychische problematiek, bevorderen van veerkracht en mentale gezondheid worden gekozen, uitgewerkt, geïmplementeerd en geëvalueerd. Hierbij is specifiek aandacht voor zelfmoordpreventie.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- GeestKracht-ambassadeurs (mbo-jongeren 16-25 jaar) participeren op de beoogde wijze (als lid van de meedenkgroep leveren zij ideeën voor het bespreekbaar maken en verbeteren van psychische problematiek, werken zij deze ideeën uit en implementeren deze; zij delen twee keer per jaar hun kennis en ervaringen met niet-GeestKracht-scholen); mbo-studenten worden gestimuleerd om zelf op Social Media aandacht te besteden aan het thema psychische problematiek.
- De inzet van de GeestKracht-ambassadeurs leidt tot de gewenste uitkomst; de ideeën van de jongeren worden vertaald naar oplossingen die voor hen werken en implementatie hiervan op de opleiding en het delen van hun ervaringen. De inzet van de mbo-studenten leidt tot het bespreekbaar maken van het taboe onder studenten.

Effectdoelen:

- Het bereik van de GeestKracht-scholen is naar wens (6 mbo-scholen fungeren als GeestKracht-school; 50.000 mbo-studenten worden bereikt; per school zijn 8 tot 10 GeestKracht-ambassadeurs actief).
- Met de GeestKracht-scholen worden de beoogde effecten bereikt; de 6 GeestKracht-scholen voeren een open gesprek over psychische problemen, er is een passende, preventieve aanpak van psychische problematiek van mbo studenten gekozen en geïmplementeerd. Het project draagt bij aan de agendering van psychische problematiek op de bestuursagenda van de mbo-school/-opleiding.

Borgingsdoelen:

- De preventieve aanpak wordt structureel opgenomen in de beleidscyclus van de school en jaarlijks cyclisch verbeterd, ook na beëindiging van het project GeestKracht.
- De GeestKracht-scholen delen twee keer per jaar hun ideeën, kennis en ervaring in bestaande mbo netwerken met andere niet-GeestKracht-scholen. ECIO bundelt de ideeën van GeestKracht-scholen en vraagt hiervoor aandacht in de media en politiek.

Impactdoelen:

- De GeestKracht-scholen dragen bij aan preventie van psychische problemen en het vergroten van de veerkracht en mentale gezondheid van mbo-studenten.
- De GeestKracht-scholen dragen bij aan het doorbreken van het stigma op psychische problematiek en agendering van de GeestKracht-school aanpak op maatschappelijk niveau (media en politiek).

De Sleutelplaats

Project call 2, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Er is een platform peersupport opgebouwd (bestaande uit de elementen: fysieke locatie, leerroute, buddysysteem/peersupport en laagdrempelige (professionele) dienstverlening) en een platform matching ontwikkeld (bestaande uit de elementen: integraal maatwerk door een woonbemiddelaar en bouwen aan een afsprakenkader) voor jongeren van 16-27 jaar met een psychische kwetsbaarheid.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassenen van 16-27 jaar met een psychische kwetsbaarheid die door- en uitstromen uit jeugdhulp met verblijf, of niet uit verblijf komen maar waarbij sprake is van een hoog uitvalrisico participeren op de beoogde wijze: zij voeren gesprekken; denken mee in het opleidingsprogramma; geven bepaalde trainingen en draaien mee met kennisdagen.
- De inzet van deze jongvolwassenen leidt tot de gewenste uitkomst: de deelnemende jongvolwassen leren om hun eigen ervaring in te zetten om anderen op weg te helpen en er wordt gewerkt en gehandeld vanuit het perspectief van de jongvolwassene.

Effectdoelen:

- Het bereik van het platform peersupport en het platform matching is naar wens (het platform peersupport bereikt in de eerste anderhalf jaar 8 jongvolwassenen en hieruit wordt een kader gevormd om in het tweede anderhalf jaar nieuwe jongvolwassenen te bereiken, en het platform matching bereikt gedurende de pilot in totaal 60 jongeren voor woonbemiddeling).
- Met het platform peersupport en platform matching worden de beoogde effecten bereikt; door deelname aan het platform peersupport zijn jongvolwassenen versterkt in hun zelf- en samenredzaamheid (peersupport) en hebben ondersteuning gekregen bij het op orde brengen en houden van de Big 5 (support, wonen, school & werk, inkomen en positieve gezondheid). Door deelname aan het platform matching is er betere matching tussen jongvolwassenen en huisvesting bij uitstroom en de overgang naar zelfstandig wonen.

Borgingsdoelen:

- De Sleutelplaats pilot wordt afgesloten met het opleveren van een plan van aanpak voor de voortzetting van de organisatie (en financiering) van het platform peersupport en het platform matching.
- Er is een disseminatieprotocol opgesteld, waarmee het platform peersupport en het platform matching ook in andere regio's kan worden toegepast.

Impactdoelen:

- Deelname aan het platform peersupport en platform matching draagt er aan bij dat jongvolwassenen met een kwetsbaarheid een succesvolle start maken met hun wooncarrière, zij een zachte landing hebben in de wijk en uit- en terugval wordt voorkomen.
- De Sleutelplaats draagt bij aan betere onderlinge samenwerking tussen de professionals van verschillende levensgebieden (Big 5: support, wonen, school & werk, inkomen en positieve gezondheid), zodat zij de doelgroep beter kunnen ondersteunen.

De Talentschool (voorheen De Talentgroep)

Project call 4, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het project “Talentschool” waarin zorg en onderwijs worden afgestemd en geïntegreerd is succesvol verdiept: er is 1. begeleiding op de stagewerkvloer ontwikkeld voor de deelnemende zorgafhankelijke jongeren vanuit samenwerking op professioneel niveau vanuit de zorg, het onderwijs en werk; 2. een monitorings- en begeleidingssysteem ontwikkeld om de deelnemende zorgafhankelijke jongeren te blijven volgen en begeleiden nadat hun zorgtraject is afgelopen of als zij verhuizen naar een andere woonplaats/andere school.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De zorgafhankelijke jongeren (d.w.z. jongeren die te maken hebben met ambulante of residentiële zorg voor ernstige psychische aandoeningen) participeren op de beoogde wijze: ze stellen met docent, werkgever en zorgverlener het eigen programma open geven feedback op en advies over de wijze waarop “Talentschool” verder wordt verdiept.
- De inzet van de zorgafhankelijke jongeren zelf leidt tot de gewenste uitkomst: de begeleiding op de stagewerkvloer en het monitorings- en begeleidingssysteem is toegesneden op de jongeren, er is een match tussen wat de jongeren kunnen en willen en de stages, en de ervaringen van de zorgafhankelijke jongeren worden waar nodig direct in interventies of acties omgezet.

Effectdoelen:

- Het bereik van “Talentschool” is naar wens: 30 zorgafhankelijke jongeren (d.w.z. jongeren die te maken hebben met ambulante of residentiële zorg voor ernstige psychische aandoeningen) hebben de geïntegreerde begeleiding (d.w.z. van docent, werkgever, en zorgverlener) op de stagewerkvloer ontvangen, zijn in beeld via het ontwikkelde monitoring- en begeleidingssysteem en hebben een hulplijn als ze vastlopen in het onderwijs.
- Met “Talentschool” worden de beoogde effecten bereikt: minimaal 30 zorgafhankelijke jongeren (d.w.z. jongeren die te maken hebben met ambulante of residentiële zorg voor ernstige psychische aandoeningen) vallen niet uit in het onderwijs, behalen een diploma op mbo niveau 3 of mbo niveau 4 en stromen daarna door naar een hbo-opleiding of passende baan.

Borgingsdoelen:

- De begeleiding op de stagewerkvloer en het monitorings- en begeleidingssysteem blijven voortbestaan na afloop van de projectfinanciering, hiervoor wordt samen met de regiegroep een plan gemaakt (waarin de haalbaarheid wordt verkend) en het plan wordt uitgevoerd.
- De aanpak van “Talentschool” wordt ontwikkeld en beschreven en actief gedeeld door de partijen die zijn aangesloten in de doorbraakgroep voor brede en duurzame inzetbaarheid in Nederland; de aanpak is inpasbaar in het huidige schoolsysteem: dat wil zeggen dat het uiteindelijk binnen de cultuur, de kwalificatie-eisen en bekostiging van het mbo past.

Impactdoelen:

- De verdieping van “Talentschool” (d.w.z. de begeleiding op de stagewerkvloer en het monitorings- en begeleidingssysteem) draagt eraan bij dat zorgafhankelijke jongeren, voor wie dit mogelijk is, een diploma op mbo niveau 3 of niveau 4 halen en zo een stevige kansrijke positie op de arbeidsmarkt of in een vervolgopleiding krijgen.
- De verdieping van “Talentschool” (d.w.z. de begeleiding op de stagewerkvloer en het monitorings- en begeleidingssysteem) draagt eraan bij dat: er 1. een cultuurverandering ontstaat waarbij een integrale aanpak en maatwerk voor de individuele student centraal staat en gecontinueerd wordt tot het diploma is behaald of is gestart met een passende baan; en 2. problemen in het zorgdomein, in het onderwijs en het bedrijfsleven naast en met elkaar worden aangepakt.

Developroad

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Een heldere en valide doelgroepomschrijving en een passende benaderingswijze voor het maken van een gepersonaliseerd (behandel)plan (OnRoad approach) zijn (door)ontwikkeld voor de doelgroep jongeren (16-25 jaar) met ernstige en langdurige psychische problemen die de hoop op een betere toekomst geheel of gedeeltelijk verloren zijn.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerships.

Participatiedoelen:

- Jongeren met ernstige en langdurige problemen die de hoop op een betere toekomst geheel of gedeeltelijk verloren zijn participeren op de beoogde wijze (zij nemen deel aan project- en expertiseteam en zijn betrokken via interviews, vragenlijsten en focusgroepen).
- Participatie van jongeren met ernstige en langdurige problemen die de hoop op een betere toekomst geheel of gedeeltelijk verloren zijn leidt tot de gewenste uitkomst (de doelgroepomschrijving en benaderingswijze sluiten aan bij hun verhalen, behoeften en mogelijkheden).

Effectdoelen:

- In een haalbaarheidspilot is in vier KJP-instellingen door een klein aantal behandelaars de doelgroepomschrijving getoetst in de praktijk en zijn behandelaars en organisaties bevraagd over de OnRoad approach.
- Zowel voor jongeren als voor behandelaars is de doelgroepbeschrijving herkenbaar en toepasbaar en de werkwijze haalbaar en toepasbaar.

Borgingsdoelen:

- Bij de doelgroepomschrijving is een implementatieplan opgesteld voor toepassing binnen de KJP.
- Op basis van de ontwikkelde benaderingswijze is een implementatieplan opgesteld ter voorbereiding van de OnRoad fase van ANYRoad (uitvoerings- en implementatiefase).

Impactdoelen:

- DevelopRoad draagt bij aan erkenning, herkenning en beter gehoord voelen voor jongeren met ernstige en langdurige problematiek.
- DevelopRoad draagt bij aan een andere werkwijze en attitude in de hulpverlening door het verhaal van jongeren centraal te stellen.

Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien

Project call 6 doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' is succesvol uitgevoerd: de centrale organisatie is versterkt d.m.v. het verstevigen van de governance; er is een Opstart Toolbox en Management Handboek voor het 'franchisemodel' ontwikkeld; een landelijk communicatiemanager, managementassistent en huiscoördinatoren zijn geworven; doelgerichte communicatie naar jongeren is verbeterd middels het opstellen en uitvoeren van een strategisch communicatieplan, en cultuursensitief werken wordt ontwikkeld met het doel om jongeren met een multiculturele achtergrond beter te bereiken; de werkwijze is uitgebreid met groepsgesprekken o.b.v. de dialoogmethodiek.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Alle jongeren tussen de 10 en 20 jaar participeren op de beoogde wijze: zij participeren als ervaringsdeskundigen in de gespreksvoering en dialogen; spelen een rol bij het uitvoeren van de in te voeren dialoogmethodiek; participeren in de organisatie door het ondernemen van eigen initiatieven; nemen landelijk en lokaal deel aan adviesraden en bestuursfuncties.
- De inzet van jongeren leidt tot de gewenste uitkomst: de gespreksvoering wordt door jongeren als veilige en aantrekkelijke manier beschouwd om over hun vragen, zorgen, twijfels en problemen te praten, waardoor jongeren meer preventieve ondersteuning zoeken; jongeren hebben inspraak en invloed op de TEJO-aanpak waardoor deze verbetert; de participatie van jongeren draagt bij aan hun eigen ontwikkeling.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' is naar wens: in 2024 zijn er in totaal 4 à 5 TEJO-huizen; het aantal jongeren dat is langsgesproken bij een TEJO-huis om gesprekken te voeren is toegenomen tot 175 jongeren; er zijn 525 gesprekken gevoerd met jongeren; jongeren met een multiculturele achtergrond worden beter bereikt.
- Met 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' worden de beoogde effecten bereikt: bezoekende jongeren van TEJO-huizen kunnen werken aan hun ontwikkeling en mentale gezondheid.

Borgingsdoelen:

- Na afloop van de projectfase wordt verder gewerkt vanuit een franchisemodel waardoor de opstart en begeleiding van individuele TEJO-huizen professioneler aangeboden wordt, in goede banen wordt geleid en er beter verantwoording afgelegd kan worden aan financiers.
- De financiële duurzaamheid van het project 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' is versterkt d.m.v. uitbreiding van samenwerking met het bedrijfsleven, uitbreiding van financiering van fondsen en particulieren, en ondersteuning van TEJO-huizen bij lokale fondsenwerving.

Impactdoelen:

- 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' draagt bij aan het herstellen en versterken van de mentale gezondheid van alle jongeren (tussen 10 en 20 jaar) door het verlenen van gratis preventieve en laagdrempelige professionele ondersteuning in TEJO-huizen.
- 'Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien' draagt bij aan een paradigmashift waarin vroegsignalering en preventie, positieve psychologie en positieve gezondheid, en participatie van jongeren vanzelfsprekende aspecten zijn geworden in het denken over geestelijke gezondheidszorg.

Eerder is beter

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Er is een online platform gerealiseerd met de beoogde content en functionaliteiten.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassenen met buitengewone ervaringen (16-30 jaar) participeren op de beoogde wijze (deelname redactieraad, feedback geven op content die ontwikkeld is).
- Participatie van deze jongvolwassenen leidt tot de gewenste uitkomst; het platform sluit aan bij de belevingswereld van jongvolwassenen.

Effectdoelen:

- Het bereik van het platform (aantal bezoekers, aantal clicks) is naar wens.
- Met het platform worden de beoogde effecten bereikt (geruststellen van de doelgroep en indien nodig toe leiden naar de juiste zorg).

Borgingsdoelen:

- Er ligt een proof of concept van het online platform.
- Er is structurele financiering verworven voor beheer en uitbreiding van het online platform.

Impactdoelen:

- Langdurige psychische problemen en sociaal-maatschappelijke uitval vanwege buitengewone ervaringen worden voorkomen.
- De weerbaarheid van jongvolwassenen met buitengewone ervaringen is vergroot.

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De outreachende @ease methode (mobiele werkwijze) is ontwikkeld waarmee meer kwetsbare jongeren (vooral twintigers met een LVB, een migratie-achtergrond, daklozen, of jongeren in sociaal-maatschappelijke achterstandssituaties die (ernstige) psychosociale en/of sociaal-emotionele problemen hebben en die @ease nu nog onvoldoende weten te vinden) kunnen worden opgezocht in de wijk en op school en kunnen worden toegeleid richting de @ease locaties of ander lokaal hulpaanbod.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- (Ervaringsdeskundige) jongeren participeren op de beoogde wijze (zijn lid van het mobiel @ease team; helpen bij de organisatie en promotie van @ease; en nemen deel aan jongerenraad).
- De inzet van (ervaringsdeskundige) jongeren leidt tot de gewenste uitkomst; de outreachende @ease methode sluit aan bij de ideeën en behoeften van meer kwetsbare jongeren.

Effectdoelen:

- Het bereik van de outreachende @ease methode is naar wens (een outreachend team is operationeel op de @ease locaties van de 3 deelnemende gemeenten (Amsterdam, Heerlen en Maastricht); de doelgroep is aantoonbaar bereikt).
- Met de outreachende @ease methode worden de beoogde effecten bereikt; jongeren voelen zich gehoord en weten dat zij bij @ease terecht kunnen als ze ergens mee zitten.

Borgingsdoelen:

- Een blauwdruk outreachende @ease methode inclusief training en lessons learned is gereed en via het aansluitmodel van Stichting @ease beschikbaar; via PR en marketing activiteiten wordt deze bij relevante stakeholders onder de aandacht gebracht.
- De outreachende @ease methode is geborgd bij het bestuur van Stichting @ease, zodat elke nieuwe locatie outreachend kan werken.

Impactdoelen:

- De outreachende @ease methode draagt bij aan het stimuleren van de eigen kracht en zelfstandigheid van jongeren, en het tegengaan van het verergeren van bestaande (psychische) klachten.
- De outreachende @ease methode draagt bij aan het bereiken en op maat helpen van een groter aantal meer kwetsbare jongeren.

Partnerschap, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Landelijke organisatie en activiteiten van Stichting ExpEx worden ondersteund: trainen en inzetten van Experienced Experts (ExpEx); uitwisseling tussen de ExpEx en de regionale projecten via landelijk overleg en dit organiseren en faciliteren; afhandelen van landelijke vragen; PR en communicatie.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Getrainde jongeren met jeugdhulpervaring (ExpEx) (18-30 jaar) participeren op de beoogde wijze (zij zijn onderdeel van het bestuur van Stichting ExpEx; zijn coördinator of projectleider van landelijke en regionale projecten; trainen andere jongeren als ExpEx; nemen deel aan overleggen en uitwisselingsbijeenkomsten).
- De inzet van ExpEx leidt tot de gewenste uitkomst; ExpEx zetten zich in als maatje van jongeren en treden op als adviseur van instellingen en overheden zodat de jeugdhulp beter aansluit bij het perspectief van de jongeren zelf.

Effectdoelen:

- Het bereik van de activiteiten van ExpEx is naar wens (10 projecten verspreid over 6 provincies; per project zijn 2 trainers opgeleid; in totaal zijn 50 jongeren getraind en zetten 75 ExpEx zich in als maatje/adviseur/bij projecten; 40 afgehandelde landelijke vragen).
- Met de activiteiten van ExpEx worden de beoogde effecten bereikt; in de regio's waar ExpEx-projecten lopen is er sprake van een diverse inzet van ervaringsdeskundigheid in de jeugdhulp.

Borgingsdoelen:

- De activiteiten van Stichting ExpEx zijn niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- Stichting ExpEx voert lobby voor het normaliseren van de inzet van ervaringsdeskundigheid in de jeugdhulp; inzet van ervaringsdeskundigen is bij voorkeur opgenomen in een landelijk beleidskader (bijvoorbeeld opgenomen in de CAO) en heeft een plek in beleidsplannen van jeugdhulporganisaties.

Impactdoelen:

- De activiteiten van Stichting ExpEx dragen eraan bij dat ExpEx empowered zijn en hun ervaring een positieve plek in hun leven kunnen geven en op hun eigen wijze participeren in de maatschappij.
- De activiteiten van Stichting ExpEx dragen eraan bij dat de inzet van ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg vanzelfsprekend is.

Generation YouthCare

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Generation YouthCare' (GYC) is succesvol uitgevoerd; er is een actieagenda 2023-2025 opgesteld op basis waarvan jaarlijks aan max. 3 thema's gewerkt wordt die jongeren zelf van groot belang vinden (actielijn 1); er is onderzocht hoe ervaringen van jongeren in de jeugdzorg structureel opgehaald kunnen worden en dit wordt landelijk geagendeerd (actielijn 2); er is een GYC-postbus opengesteld voor landelijke (aan)vragen en breed onder de aandacht gebracht (actielijn 3); er is een GYC organisatie opgebouwd bestaande uit een kernteam, een kleine faciliterende projectorganisatie, betrokkenheid van andere partijen en goede interne en externe communicatie (actielijn 4).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren met ervaring in de jeugdzorg participeren op de beoogde wijze: samenwerking met ervaringsdeskundigen vormt de kern van de projectorganisatie (het kernteam bestaat uit ervaringsdeskundigen; ervaringsdeskundigen zijn onderdeel van de faciliterende projectorganisatie en werken mee aan het onderhouden van de externe communicatiekanalen). Daarnaast worden jongeren uit de achterban geraadpleegd bij het opstellen van de actieagenda en is voor ieder thema uit de actieagenda een werkgroep samengesteld die helpt bij het opstellen van een plan van aanpak.
- De inzet van jongeren met ervaring in de jeugdzorg leidt tot de gewenste uitkomst: participatie onder, en samenwerking met jongeren in de jeugdzorg wordt breed gestimuleerd; jongeren geven inzicht in hun perspectief, wat kan bijdragen aan verbeterinitiatieven die beter aansluiten bij de jongeren.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Generation YouthCare' is naar wens: er is een GYC-event georganiseerd met minimaal 50 deelnemers die betrokken zijn bij preventie en andere vormen van (jeugd)hulp, jongerenparticipatie en ervaringsdeskundigheid in de zorg voor jeugd; na openstelling van de GYC-postbus zijn regelmatig gesprekken gevoerd tussen vertegenwoordigers van GYC en partijen die een verzoek naar de postbus hebben gestuurd.
- Met 'Generation YouthCare' worden de beoogde effecten bereikt: er wordt intern binnen Generation YouthCare beter samengewerkt; er wordt extern meer en beter samengewerkt tussen jongeren, beleidsmakers, bestuurders en professionals werkzaam in de jeugdzorg of betrokken bij preventie en andere vormen van hulp.

Borgingsdoelen:

- Er is verkend welke geformaliseerde samenwerkingsvorm passend is voor 'Generation Youthcare'.
- 'Generation YouthCare' blijft ook na de subsidieperiode bestaan; in het tweede kwartaal van 2024 wordt vervolfinanciering gevonden voor na de looptijd van het FNO partnerschap.

Impactdoelen:

- 'Generation YouthCare' draagt op basis van collectieve ervaringskennis bij aan het waarmaken van noodzakelijke verbeteringen (van uitvoering tot kwalitatief beleid) en aan het voorkomen en oplossen van problemen in de gehele zorg voor jeugd, zodat jongeren ook goede zorg, warmte, liefde en nabijheid ervaren in de zorg.
- 'Generation YouthCare' draagt bij aan een stevige basis op het gebied van de Big 5 (support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn), waardoor jongeren zich verder kunnen ontwikkelen.

Gewoon, weer meedoen

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het verblijf in drie (forensisch) residentiële jeugdzorginstellingen, (de voorbereiding op) de uitstroom, en aanknopingspunten voor verbeteringen zijn in kaart gebracht.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren en jongvolwassenen vanaf 16 jaar met psychische kwetsbaarheid die uitstromen uit (forensische) residentiële instellingen participeren op de beoogde wijze (deelname aan projectteam door een ervaringsdeskundige; deelname aan focusgroepen, verander- en verbetertrajecten en diepte-interviews; op een betaalde plek als ervaringsdeskundige in het actieer traject).
- Participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst; er wordt aangesloten bij de behoeften en het perspectief van de doelgroep met betrekking tot verblijf, uitstroom en de periode erna.

Effectdoelen:

- Binnen drie (forensisch) residentiële jeugdzorginstellingen is een verander- en verbetertraject uitgevoerd gericht op het optimaliseren van het uitstroombeleid.
- Deelnemende jongeren en jongvolwassenen zijn beter toegerust om na uitstroom te participeren in de samenleving op een manier die voor hen zinvol is.

Borgingsdoelen:

- Geleerde lessen uit de verander- en verbetertrajecten zijn geborgd in het beleid en de werkwijze van de drie deelnemende instellingen
- De inzichten zijn beschreven en bruikbaar voor de transformatie van het uitstroomtraject in alle residentiële instellingen.

Impactdoelen:

- 'Gewoon, weer meedoen' draagt bij aan het optimaliseren van het uitstroombeleid van (forensisch) residentiële jeugdzorginstellingen.
- 'Gewoon, weer meedoen' draagt bij aan het vergroten van de kansen en de eigen regie voor jongeren en jongvolwassenen met psychische kwetsbaarheid die uitstromen uit een (forensisch) residentiële instelling.

GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders

Project call 3, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het project 'GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders' is succesvol uitgevoerd; er is 1. een strategie ontwikkeld voor het beter bereiken van jonge statushouders met voorlichtingsmateriaal (waaronder een (door) te ontwikkelen digitale voorlichtingstool), 2. het Preventief Adviesgesprek is cultuursensitief gemaakt en een add-on training is ontwikkeld waar professionals op getraind worden.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen

Participatiedoelen:

- Jonge statushouders van 18-24 jaar en biculturele peercoaches participeren op de beoogde wijze: zij leveren input voor de strategie en het (door) ontwikkelen van de digitale tool, geven input op de bestaande Preventief Adviesgesprek en proberen de testversie van de digitale tool uit.
- De inzet van jonge statushouders van 18-24 jaar en biculturele peercoaches leidt tot de gewenste uitkomst: jonge statushouders worden beter bereikt met het (door) te ontwikkelen voorlichtingsmateriaal en de gebruikersvriendelijkheid van het voorlichtingsmateriaal wordt verbeterd.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders' is naar wens: alle preventiemedewerkers van Jellinek worden op de hoogte gesteld van het materiaal en adviesgesprek en een gedeelte hiervan wordt getraind.
- Met 'GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders' worden de beoogde effecten bereikt: jonge statushouders herkennen hun klachten eerder als (psychische) problemen en zoeken daarvoor sneller hulp en preventiemedewerkers van Jellinek zijn beter toegerust om jonge statushouders meer cultuursensitief te benaderen en te motiveren tot veranderen en/of hulp zoeken bij problemen.

Borgingsdoelen:

- Het voorlichtingsmateriaal, bijbehorende strategie voor het bereiken van jonge statushouders en het cultuursensitief Preventief Adviesgesprek zijn geborgd in de werkwijze van de preventiemedewerkers van Jellinek in Amsterdam.
- Het voorlichtingsmateriaal inclusief de online tool zijn openbaar beschikbaar, ervaringen met de strategie voor het voorlichtingsmateriaal en het cultuursensitief Preventief Adviesgesprek zijn beschreven in een rapportage en gedeeld op een symposium en in een paper, het cPA wordt ingediend bij het Loket Gezond Leven van het RIVM en de opgedane kennis wordt verwerkt in onderwijsprogramma's binnen HBO zorg- en welzijnsopleidingen van de Hogeschool van Amsterdam en aangeboden aan andere HBO opleidingen via het netwerk van verslavingszorg Nederland.

Impactdoelen:

- 'GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders' draagt er aan bij dat zelfstigma op het gebied van psychische problemen en verslaving wordt verminderd, dat hun hulpzoekgedrag wordt versterkt waarbij jonge statushouders eerder in zorg zullen komen, waardoor verergering van klachten wordt voorkomen.
- 'GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders' draagt er aan bij dat professionals in de VZ/GGZ in hun (preventie)gesprekken beter aansluiten bij jonge statushouders, waardoor voortijdige uitval in de zorg wordt verkleind en de zorg doelmatiger is.

Harm reduction

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project is succesvol uitgevoerd: peer werkers worden ingezet; er zijn materialen geselecteerd en uitgewerkt die ingezet kunnen worden; er is een voorlichtingsmagazine gemaakt speciaal voor de doelgroep.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassenen met ervaring met psychische klachten en druggebruik (18-35 jaar oud) participeren op de beoogde wijze (zij worden getraind en ingezet als peer werker; ontwikkelen mede de boodschap en materialen; vervullen een voorlichtings- en signaleringsfunctie en/of beoordelen mede welke inzet van peer werkers het beste werkt).
- De inzet van de peer werkers leidt tot de gewenste uitkomst: er wordt een positieve bijdrage geleverd aan hun zelfvertrouwen, participatie en zingeving; zij bieden toegang tot netwerken die de veldwerkers minder makkelijk bereiken; verstrekte informatie wordt als geloofwaardiger gezien; jongeren worden bereikt in hun eigen taal.

Effectdoelen:

- Het bereik van het project is naar wens (6-8 jongvolwassenen met ervaring met psychische klachten en druggebruik zijn getraind en ingezet als peer werker; een grotere en meer diverse doelgroep wordt bereikt door de peer werkers).
- Met het project worden de beoogde effecten bereikt: na afloop van dit project zijn meer jongvolwassenen die drugs gebruiken en zich op het randje van de samenleving bevinden geholpen om controle over hun gebruik te krijgen en de schade ervan te beperken;

Borgingsdoelen:

- De werkwijze en resultaten van het pilotproject zijn opgenomen in het reguliere landelijke veldwerk van Mainline.
- De signalen die voortkomen uit het jongvolwassen veldwerk worden gedeeld met het Ministerie van Volksgezondheid, de gemeente Amsterdam, en landelijke zorg- en hulpverlening.

Impactdoelen:

- Het project draagt bij aan het stimuleren van vertrouwen in eigen kunnen en het verbeteren van kwaliteit van leven voor jongvolwassenen die drugs gebruiken en zich op het randje van de samenleving bevinden.
- Het project draagt eraan bij dat peer werkers een grotere rol krijgen binnen de organisatie en dat Mainline structureel jongvolwassen gebruikersgroepen beter kan bereiken.

Het Bouwdepot

Project call 4, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het professionaliseren en opschalen van de werkwijze van 'Het Bouwdepot' verloopt zoals beoogd: er is een stabielere en professionelere organisatie van de Stichting het Bouwdepot; het aantal jongvolwassenen dat een Bouwdepot ontvangt is uitgebreid; deelnemende gemeenten en directe partners leren van elkaar over de werkwijze (bovenlokaal leren); er is onderzoek uitgevoerd naar de werkwijze (in termen van effecten en een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse, MKBA); en er zijn materialen over de werkwijze ontwikkeld waarmee geïnteresseerde gemeenten zelf een Bouwdepot kunnen uitvoeren.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassenen die een Bouwdepot hebben ontvangen participeren op de beoogde wijze: ze denken mee hoe de huidige en aankomende Bouwdepot jongvolwassenen elkaar kunnen ontmoeten en versterken; ze dragen bij aan de ontwikkeling van externe communicatiematerialen, waaronder het Beelddepot; zij nemen indien gewenst deel aan het evaluatieonderzoek naar de werkwijze; en ze worden indien gewenst ingezet als ambassadeur om hun ervaringskennis te delen.
- Participatie van de jongvolwassenen die een Bouwdepot hebben ontvangen leidt tot de gewenste uitkomsten: de werkwijze van "Het Bouwdepot" sluit goed aan op de behoeften van de doelgroep (d.w.z. jongvolwassenen in de leeftijd van 18-21 jaar met een zorgverleden en/of kwetsbare gemarginaliseerde situatie (1)), het Beelddepot is gevuld met eigentijdse beelden van de doelgroep in het Bouwdepot en hoe het Bouwdepot hun leven heeft veranderd, en de leefwerelden van de doelgroep en van professionals (werkzaam in de zorg, het onderwijs en het sociale domein), (rijks)ambtenaren en politici worden dichterbij elkaar gebracht. (1) zoals (dreigend) dak- of thuisloos, geen tot weinig financieel vangnet, en vallend tussen wal en schip in huidige wetgeving.

Effectdoelen:

- Het bereik van door FNO gefinancierde activiteiten van 'Het Bouwdepot' is naar wens: 100-200 jongvolwassenen ontvangen een Bouwdepot; er is een lerende gemeenschap opgericht waarin directbetrokkenen (deelnemende jongvolwassenen, professionals, ambtenaren en politici) uit ten minste de vier al deelnemende gemeenten (Eindhoven, Groningen, Amersfoort en Rijnstreek) op bovenlokaal niveau van elkaar leren over de werkwijze; er zijn jaarlijks twee leersessies (in totaal vijf) georganiseerd (o.l.v. DRIFT en i.s.m. lokale ambtenaren en begeleiders in de betrokken gemeenten) met gemeenten die de werkwijze gebruiken of bezig zijn met voorbereidingen daartoe; er is (kwalitatief en kwantitatief) evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de (lange termijn) effecten van de werkwijze in deelnemende gemeenten; en er is een MKBA-onderzoek uitgevoerd naar de werkwijze.
- Met de door FNO gefinancierde activiteiten van 'Het Bouwdepot' worden de beoogde effecten bereikt: de werkwijze is effectief voor jongvolwassenen indien zij minder stress en meer rust hebben ervaren en daardoor vervolgstappen kunnen zetten aan de hand van hun eigen bouwplan richting een zelfstandige toekomst; de werkwijze en de toolkit zijn toepasbaar en bruikbaar voor begeleiders en ambtenaren; en de werkwijze is in maatschappelijk opzicht rendabel (zoals aangetoond via het MKBA-onderzoek); en er is ten aanzien van de werkwijze een domeinoverstijgende samenwerking gerealiseerd tussen deelnemende gemeenten, haar lokale partners en ervaringsdeskundige jongvolwassenen.

Borgingsdoelen:

- De organisatie van de Stichting het Bouwdepot is versterkt met structurele expertise en uitvoerende ondersteuners.
- Er is een systeemdoorbraak bereikt, alle gemeenten mogen aan de slag met de principes en de werkwijze van "Het Bouwdepot".

Impactdoelen:

- De werkwijze van 'Het Bouwdepot' draagt bij aan het verminderen van het stigma en negatieve beeldvorming bij politici, beleidsmakers en het algemene publiek rondom jongvolwassenen met een zorgverleden en/of in een kwetsbare gemarginaliseerde situatie.
- De werkwijze van 'Het Bouwdepot' draagt bij aan stabiliteit, eigenwaarde, zelfregie en vrijheid onder jongvolwassenen met een zorgverleden en/of in een kwetsbare gemarginaliseerde situatie.

Het Huis

Project call 4, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het verstevigen en verspreiden van de visie en werkwijze van 'Het Huis' verloopt zoals beoogd: er is een sterk en innovatief regionaal samenwerkingsverband van 9 jeugdzorginstellingen (CombiKracht-ZKIJ) neergezet; samenwerkingsprojecten ter bevordering van de maatschappelijke participatie van psychisch kwetsbare jongvolwassenen zijn uitgebreid; er is een sterk behandelteam gebouwd; er is sport in Het Huis gerealiseerd; er is onderzoek (feedback-gestuurd onderzoek en een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse [MKBA]) uitgevoerd; en er is een podcast gemaakt (een 2e seizoen 'Hoe de GGZ verandert').
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Ervaringsdeskundige jongvolwassenen (d.w.z. jongvolwassen die zijn verwezen naar 'Het Huis') en leden van hun steunsysteem participeren op de beoogde wijze (d.w.z. geven voortdurend feedback op de werkwijze van 'Het Huis', na ieder consult, en halverwege en op het einde van het begeleidingstraject, en middels een jongerenpanel).
- De participatie van de ervaringsdeskundige jongvolwassenen en leden van hun steunsysteem leidt tot de gewenste uitkomst: de werkwijze van 'Het Huis' sluit beter aan bij de wensen en behoeften van jongvolwassenen tot 24 jaar die in verband met een psychische kwetsbaarheid of door het lijden van het leven, worden verwezen naar 'Het Huis', en leden van hun steunsysteem.

Effectdoelen:

- Het bereik van de door FNO gefinancierde activiteiten van 'Het Huis' is naar wens: er zijn dialoogsessies gehouden; op allerlei manieren is ingezet op opleiding van innovatie en de kruisbestuiving daarvan tussen de instellingen van CombiKracht-ZKIJ en de verschillende domeinen (scholen, wijkteams, huisartsen/POH-GGZ); werknemers zijn geschoold in systemisch denken; bestaande samenwerkingsprojecten met de sport- en kunstsector zijn uitgebreid en verstevigd; er zijn maandelijkse inspiratiesessies voor het behandelteam; er wordt wekelijks sporttraining aangeboden in 'Het Huis'; er is een tussen- en een eindevaluatie uitgevoerd op basis van het feedback-gestuurde onderzoek; er is een MKBA uitgevoerd; en er is een nieuw seizoen van de podcast 'Hoe de GGZ verandert' (2e seizoen) gemaakt.
- Met de door FNO gefinancierde activiteiten van 'Het Huis' worden de beoogde effecten bereikt: de werkwijze van 'Het Huis' is effectief volgens jongvolwassenen en leden van hun steunsysteem; en de werkwijze van 'Het Huis' is in maatschappelijk opzicht rendabel (ten opzichte van de reguliere werkwijze).

Borgingsdoelen:

- De werkwijze van 'Het Huis' wordt duurzaam gefinancierd via de reguliere wegen (gemeente en zorgverzekeraars).
- Er is een opzet ontwikkeld om over twee jaar te kunnen starten met het openen van andere 'Huizen' in het land.

Impactdoelen:

- De werkwijze van 'Het Huis' draagt eraan bij dat de kinder- en jeugdpsychiatrie, in samenwerking met andere domeinen, een passendere aanpak voor psychische kwetsbaarheid hanteert om zo mee te bouwen aan een inclusievere samenleving.
- De werkwijze van 'Het Huis' draagt eraan bij dat jongvolwassenen die psychisch kwetsbaar zijn zich veerkrachtiger voelen, minder stigma en zelfstigma ervaren, en beter participeren in de maatschappij.

Jimmy's Versterkt

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Jimmy's Versterkt' is succesvol uitgevoerd: met iedere Jimmy's locatie en samen in het Wij Zijn Jimmy's netwerk wordt een analyse gemaakt van welke doelgroepen goed bereikt worden en welke nog niet of nauwelijks, op basis waarvan concrete acties worden bedacht en uitgevoerd; alle opgedane kennis en ervaringen zijn overdraagbaar gemaakt d.m.v. het ontwerpen van een actiegerichte leergang binnen de Anders Kijken Academy; de nieuwe proposities Jimmy's Basis en Jimmy's Geeft Thuis zijn ontwikkeld.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren van 12-27 jaar oud participeren op de beoogde wijze: er wordt gelijkwaardig samengewerkt tussen jongeren en professionals aan de realisatie van de drie doelen die hierboven bij de 1e bullet Procesdoelen: worden genoemd; jongeren worden betrokken bij de inventarisatie, de planvorming en de uitvoering van de plannen in de organisatie en op de Jimmy's locaties om deze doelen te bereiken.
- De inzet van de jongeren tussen 12-27 jaar oud leidt tot de gewenste uitkomst: jongeren voelen zich serieus genomen en Jimmy's sluit beter aan op de wensen en behoeften van een bredere doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Jimmy's Versterkt' is naar wens: lokaal zijn er (nieuwe) samenwerkingen gestart, alle 7 bestaande Jimmy's locaties weten waarin zij moeten investeren om (nieuwe) doelgroepen te bereiken en doen dit met minstens 1 landelijke partner, en alle 7 locaties hebben met minstens 1 van de alliantiepartners en minstens 1 Jimmy's locatie een concrete samenwerking gestart; een eerste ronde van de ontworpen actiegerichte leergang binnen de Anders Kijken Academy is ingezet voor Jimmy's facilitators en 1 collega professional, en de leergang is verkend bij alliantiepartners en landelijk; en met een uitgewerkte businesscase o.b.v. de proposities is een verkenning in drie steden uitgevoerd.
- Met 'Jimmy's Versterkt' worden de beoogde effecten bereikt: meer jongeren gaan naar de bestaande Jimmy's en vice versa, en de Jimmy's locaties zijn beter in het supporten van jongeren met psychische klachten die al bij Jimmy's komen; via de uitgevoerde eerste ronde en verkenning van de leergang zijn 'lessons learned' opgehaald om alle bij Jimmy's opgedane kennis en ervaringen door te kunnen geven; en via de verkenning in de drie steden zijn 'lessons learned' opgehaald voor de uitrol van nieuwe vormen van Jimmy's.

Borgingsdoelen:

- Door het ontwikkelen van een gedegen businesscase en proposities draagt het project 'Jimmy's Versterkt' eraan bij dat Jimmy's duurzaam en sociaal ondernemend wordt, zodat de vorm van financieren en organiseren minder kwetsbaar is voor de continuïteit van Jimmy's.
- Door het maken en uitvoeren van een groeiplan voor de actiegerichte leergang, en deze continu te evalueren, en waar nodig aan te passen, draagt het project 'Jimmy's Versterkt' er met het delen van kennis en ervaringen aan bij dat anderen geïnspireerd worden door het concept en/of ook aan de slag kunnen met het verbeteren van de kwaliteit op bestaande laagdrempelige plekken.

Impactdoelen:

- 'Jimmy's Versterkt' draagt eraan bij dat alle jongeren in Nederland toegang hebben tot laagdrempelige plekken, waar ze op een inspirerende en veilige manier kunnen ontdekken hoe ze zichzelf kunnen ontwikkelen en volwaardig mee kunnen doen in de samenleving.
- 'Jimmy's Versterkt' draagt bij aan het empoweren van jongeren door ze serieus te nemen, te vertrouwen en te laten ervaren dat ze zelf een positieve impact kunnen hebben op hun leven.

Kijken door een andere bril

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De Halt-interventie en de Halt-voorlichting ‘invloed van de groep’ zijn beide doorontwikkeld met behulp van virtual reality (VR)-technologie en/of animaties voor de doelgroep jongeren met een (vermoeden van een) licht verstandelijke beperking (LVB).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De doelgroep (jongeren van 16-23 jaar met een LVb, of een vermoeden daarop) en leden uit het jongerenpanel van Halt (met verschillende leeftijden, type onderwijs en onderwijsniveaus) participeren op de beoogde wijze; zij worden benut als brainstorm-denktank, als testgebruikers en om te bekijken of ontwikkeld materiaal aansluit bij hun belevingswereld.
- De inzet van de doelgroep en jongeren uit het Halt-jongerenpanel leidt tot de gewenste uitkomst; de VR-technologie en/of animaties binnen de Halt-interventie en de Halt-voorlichting sluiten aan bij de belevingswereld van jongeren (16-23 jaar) met een (vermoeden van) LVb en mogelijk psychische kwetsbaarheden.

Effectdoelen:

- Het bereik van de VR-technologie en/of animaties binnen de Halt-interventie en de Halt-voorlichting is naar wens. Elk van de 9 Halt-teams heeft de beschikking over 2 tot 3 VR-brillen; en per team is 1 medewerker getraind als trainer om kennis en toepassing in het gebruik van de VR-brillen en inzet van aanvullend materiaal ook bij andere collega's in het team over te brengen. Met de inzet van 20-30 VR-brillen/ander materiaal wordt de interventie 50x getest bij Halt-jongeren met een (vermoeden van een) LVb en de voorlichting 10x klassikaal getest in het praktijkonderwijs en bij 4e jaars vmbo-leerlingen (in totaal circa 250 leerlingen).
- Met het gebruik van de VR-technologie en/of animaties binnen de Halt-interventie en de Halt-voorlichting worden de beoogde resultaten bereikt. Binnen de Halt-interventie vergroot het de mogelijkheden voor reflectie van jongeren met een (vermoeden van een)

Borgingsdoelen:

- Het gebruik van de doorontwikkelde Halt-interventie en Halt-voorlichting met VR-technologie en/of animaties, alsmede de training van de Halt-medewerkers hierin, worden structureel ingebed in de organisatie van Halt (zoals opname in het kwaliteitshandboek en de Halt-academie).
- De doorontwikkelde Halt-interventie en Halt-voorlichting met de inzet van de VR-technologie en/of animaties, en de ervaringen hiermee in de praktijk, worden gedeeld en uitgedragen binnen de (jeugd)strafrechtketen en met samenwerkingspartners binnen gemeenten en onderwijs.

Impactdoelen:

- De inzet van de VR-technologie binnen de Halt-interventie draagt bij aan het vergroten van de sociale vaardigheid van jongeren met een (vermoeden van een) LVb in het omgaan met groepsdruk: de jongeren zijn beter in staat om risicovolle situaties voor hun grensoverschrijdend gedrag te herkennen, hebben een beter begrip van andermans gedrag, en weten daar op een adequatere manier mee om te gaan.
- De inzet van de VR-technologie en/of animaties binnen de voorlichting draagt bij aan het breder inzetten van VR-technologie en/of animaties in de context van school, waardoor er meer ervaringsgericht wordt geleerd, wat jongeren sterkt in hun ontwikkeling en zelfvertrouwen kan geven, met name bij jongeren met een (vermoeden van) LVb.

Laagdrempelige inloop @ease

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Laagdrempelige inloop @ease' is succesvol uitgevoerd: het aantal @ease inlooplocaties is uitgebreid; er is ingezet op het vergroten van het bereik van kwetsbare jongeren; de @ease methodiek is (door)ontwikkeld i.s.m. lokale en landelijke partners; en er is ingezet op lokale en landelijke samenwerkingspilots met (alliantie)partners.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren tussen de 12 en 25 jaar (al dan niet met psychische kwetsbaarheden) participeren op de beoogde wijze: zij denken mee over verschillende onderwerpen (meedenker); zij evalueren de @ease methodiek en komen met verandervoorstellen (adviseur); zij werken als vrijwilliger en ervaringsdeskundige (partner); en zij geven vorm aan de @ease methodiek (regisseur). De participatie van jongeren is in de organisatie eveneens geformaliseerd via een centrale jongerenraad.
- De inzet jongeren tussen de 12 en 25 jaar (al dan niet met psychische kwetsbaarheden) leidt tot de gewenste uitkomst: de @ease methodiek sluit beter aan bij hun wensen en behoeften.

Effectdoelen:

- Het bereik van het project 'Laagdrempelige inloop @ease' is naar wens: in de looptijd van de subsidieperiode zijn 3 gemeenten begeleid bij de implementatie van een nieuwe inlooplocatie; en er worden in twee gemeenten kansrijke samenwerkingen verkend met alliantiepartners (één met 'Join Us' en één met 'Up to us').
- Met het project 'Laagdrempelige inloop @ease' worden de beoogde effecten bereikt: een groter aantal jongeren (al dan niet met psychische kwetsbaarheden) kunnen bij @ease terecht om op maat geholpen te worden en over hun zorgen te praten; en er is inzicht in de uitvoering en implementatie om tot samenwerking met alliantiepartners te kunnen komen.

Borgingsdoelen:

- Het project 'Laagdrempelige inloop @ease' wordt op de beoogde wijze geborgd: nieuwe inlooplocaties zijn lokaal ingebed met bestaande zorg-, welzijns- en jongerenorganisaties binnen een gemeente/regio; de @ease methodiek is op elke inlooplocatie geïmplementeerd; er wordt een structuur ontwikkeld om bestaande locaties te monitoren en te doorontwikkelen; en alle @ease locaties doen mee met het wetenschappelijk onderzoek van @ease in een onderzoeksconsortium.
- Het project 'Laagdrempelige inloop @ease' draagt bij aan het belang van inlooplocaties op de agenda krijgen van lokale en landelijke beleidsmakers.

Impactdoelen:

- Het project 'Laagdrempelige inloop @ease' draagt eraan bij dat jongeren laagdrempelige ondersteuning krijgen zodat verergering van problemen bij hen wordt voorkomen, zij beter met mentale uitdagingen leren omgaan en een hogere kwaliteit van leven ervaren.
- Het project 'Laagdrempelige inloop @ease' draagt bij aan een landelijk dekkend netwerk van anonieme en gratis inloopmogelijkheden voor en door jongeren waarbij zonder doorverwijzing peer-to-peer-ondersteuning geboden wordt vanuit een relaxte, huiselijke en veilige omgeving.

Life Goals for Social Change

Project call 3, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het project 'Life Goals for Social Change' is succesvol uitgevoerd; Er is een op maat gemaakt beweegprogramma bestaande uit 5 modules voor jonge statushouders van 25-35 jaar, er is een aangepast wervingsstrategie, de instroom van jonge statushouders in een structureel sportprogramma is begeleid, maatschappelijke sportcoaches zijn bijgeschoold, zes Life Goals sessies per jaar zijn uitgevoerd, en er is een afsluitend evenement voor alle deelnemers.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jonge statushouders van 25-35 jaar participeren op de beoogde wijze (jonge statushouders nemen deel aan een informatiebijeenkomst waarin zij hun behoeften rondom sport, sociale contacten en het inrichten van hun toekomst in Nederland kenbaar maken, zij denken mee over de sportlocaties in Utrecht en Amsterdam en leveren input voor de doorontwikkeling van fase 2 en 3).
- De participatie van jonge statushouders van 25-35 jaar leidt tot de gewenste uitkomst: ze zijn betrokken bij de ontwikkeling en inhoud van het beweegprogramma en er is inzicht in welke hulp zij nodig hebben voor hun toekomst, waardoor het programma beter aansluit bij de behoefte van jonge statushouders.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Life Goals for Social Change' is naar wens (10 jonge statushouders nemen deel per kwartaal en per locatie, met een totaal van 140 deelnemers tijdens de gehele projectperiode).
- Met 'Life Goals for Social Change' worden de beoogde effecten bereikt; Deelnemers ervaren een betere mentale gezondheid door het afnemen van stress, voelen zich zelfverzekerder over het zelfstandig vormgeven van hun leven in Nederland, hebben een groter sociaal netwerk, en maatschappelijke sportcoaches voelen zich beter in staat om met jonge statushouders om te gaan.

Borgingsdoelen:

- Het beweegprogramma van 'Life Goals for Social Change' draait zelfstandig met financiering vanuit bedrijven, fondsen en de overheid, daartoe is een warm netwerk opgebouwd (met behulp van reguliere inspiratiesessies, werkbezoeken en het afsluitende evenement, evenals de inzet van communicatie via eigen social media en website, vakbladen, nieuwsmedia en de ontwikkeling van informatiebrochures en het verzamelen van foto's tijdens de activiteiten).
- Er is een informatiepakket gemaakt (met beschrijving van de aanpak, coachingshandboek en communicatiemateriaal) om het project over te dragen en uit te voeren in andere gemeenten dan Amsterdam en Utrecht, en er wordt een aanvraag gedaan bij onder andere de Vriendenloterij voor opschaling van het project.

Impactdoelen:

- 'Life Goals for Social Change' draagt er aan bij dat jonge statushouders veerkrachtiger meedoen aan de Nederlandse maatschappij doordat zij meer bewust zijn van hun eigen behoeftes en sterkere sociale relaties hebben opgebouwd.
- 'Life Goals for Social Change' draagt er aan bij dat de maatschappelijke sportcoaches beter in staat zijn om jonge statushouders te helpen bij het vormgeven van hun toekomst door middel van sport.

Project call 5, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het project 'Lighthouse' is succesvol gerealiseerd: er is een kleinschalige vorm van begeleid wonen in de wijk gerealiseerd voor psychisch en sociaal kwetsbare jongeren in de leeftijd van 18-35 jaar met een forensische zorgtitel, met begeleiding volgens het 8-fasenmodel, ondersteund door casemanagers en in samenwerking met (forensische) behandelaren, reclassering schuldhulpverleners, sport- en/of muziekverenigingen, kunstcollectieven, wijkagenten, bewindvoerders, burens en werkgevers. Er is een beheerplan op maat voor elke woning en werkafspraken "Thuis in de wijk" met de woningcorporatie.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Psychisch en sociaal kwetsbare jongeren in de leeftijd van 18-35 jaar met een forensische zorgtitel participeren op de beoogde wijze: zij bepalen samen met de ervaringsdeskundige van Doorpakkers haar inzet en rol gedurende het traject, zij evalueren maandelijks met hun begeleiders de uitvoering van het project en ze nemen deel aan interviews en/of focusgroepen van de Hogeschool Utrecht.
- De inzet van de psychisch en sociaal kwetsbare jongeren met een forensische zorgtitel leidt tot de gewenste uitkomst: de jongeren (h)erkennen de meerwaarde van de inzet van de ervaringsdeskundige t.o.v. de inzet van de reguliere casemanager en de uitvoering van het project 'Lighthouse' sluit beter aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Lighthouse' is naar wens; er zijn 2 kleinschalige woningen beschikbaar gesteld, minimaal 15 jongeren hebben een traject gevolgd; en minimaal 10 jongeren stromen uit binnen 1 jaar.
- Met 'Lighthouse' worden de beoogde effecten bereikt; minimaal 65% van de jongeren die uitstromen voldoet aan minstens 3 van de volgende criteria: (1) geen recidive tijdens het traject, (2) een vast inkomen (bij voorkeur uit werk), (3) heeft een (gezond) netwerk of de mogelijkheden en motivatie om dit op te bouwen en te onderhouden, (4) heeft een stabiele woonplek.

Borgingsdoelen:

- Het project 'Lighthouse' wordt op de beoogde wijze geborgd: na afloop van de projecttermijn in juli 2024 wordt 'Lighthouse' gecontinueerd en is het als duurzaam zorgproduct in de huidige setting geïntegreerd.
- Het zorgproduct 'Lighthouse' wordt op de beoogde wijze geborgd: de input uit de evaluaties wordt gebruikt om een concreet stappenplan te maken voor (landelijke) schaalvergroting en continuering van 'Lighthouse' waarin de kansen en belemmeringen staan beschreven om uit te breiden naar andere steden.

Impactdoelen:

- 'Lighthouse' draagt bij aan een goede resocialisatie in de Nederlandse samenleving van psychisch en sociaal kwetsbare jongeren die in aanraking met politie of justitie zijn geweest, waardoor recidive van risicovol en delinquent gedrag, en van (langdurig) dak- en thuisloosheid wordt voorkomen.
- 'Lighthouse' draagt bij aan het bestrijden van vooroordelen (stigma) in de samenleving ten aanzien van psychisch en sociaal kwetsbare jongeren die in aanraking met politie of justitie zijn geweest.

Mentaal lokaal Wassenaar

Project call 1, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Er is een netwerk Mentaal Lokaal Wassenaar gerealiseerd, met (online) producten en diensten (ten minste Hoofdleiding, Wegwijzer, Trainingen en Sleutelfiguren) en met beoogde samenwerking met lokale netwerkpartners.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De jongvolwassenen (met en zonder psychische kwetsbaarheden) participeren op de beoogde wijze (in de ontwikkeling en verbetering van Mentaal Lokaal Wassenaar via deelname aan gebruikersgroepen en bij afronding van de projectfase als Mentaal Lokaal adviesraad).
- Participatie van de jongvolwassenen (met en zonder psychische kwetsbaarheden) leidt tot de gewenste uitkomst (aansluiten bij de lokale behoeftes van de doelgroep zowel qua inhoud als vorm).

Effectdoelen:

- Het bereik en gebruik van onderdelen van Mentaal Lokaal Wassenaar is naar wens (minstens 5% van de Wassenaarse bevolking bezoekt de communicatiekanalen; er worden 4 inlooplekken gebruikt door jongvolwassenen; er zijn 8 trainingen (Levenslessen) gebruikt door jongvolwassenen; er zijn 10 á 20 Sleutelfiguren getraind).
- Jongvolwassenen in Wassenaar beschikken via het netwerk Mentaal Lokaal Wassenaar over verschillende laagdrempelige hulpbronnen binnen de nulde- en eerstelijns hulpverlening, waarmee zij hun mentale gezondheid kunnen vergroten en onderhouden.

Borgingsdoelen:

- De diverse geldstromen zijn lokaal samengebracht, zodat producten en diensten van Mentaal Lokaal Wassenaar onder één noemer geleverd kunnen worden (integrale businesscase).
- Mentaal Lokaal Wassenaar is per medio 2024 operatief zonder projectfinanciering.

Impactdoelen:

- Mentaal Lokaal Wassenaar draagt eraan bij dat werken aan de mentale gezondheid voor jongvolwassenen normaal is.
- Mentaal Lokaal Wassenaar draagt eraan bij dat jongvolwassenen hun mentale gezondheid zelfstandig op peil houden, zodat zij beter kunnen blijven deelnemen aan de samenleving en dat voorkomen wordt dat zij behandeld hoeven te worden.

Mentale gezondheid in de klas

Project call 3, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Een innovatieve online cursus voor onderwijsprofessionals over omgaan met (stigma's rondom) psychische problematiek onder jongvolwassenen, bestaande uit drie inhoudelijke elementen (basiskennis en inzicht stigma en zorgstructuur, handvatten voor het voeren van het gesprek, materialen om in de klas mee aan de slag te gaan) is ontwikkeld, geëvalueerd en verbeterd.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren (18-28 jaar) die zelf of in hun omgeving psychische problematiek (hebben) ervaren participeren op de beoogde wijze; als peer educator maken zij onderdeel uit van het projectteam waarbij zij zowel een adviserende als een actieve rol hebben in de ontwikkeling van de cursus.
- Participatie van de peer educators leidt tot de gewenste uitkomst: door jongeren als coproductent te betrekken en hun ervaringen en persoonlijke verhalen centraal te stellen, sluit de cursus aan op hun belevingswereld.

Effectdoelen:

- De ontwikkelde cursus is getest, geëvalueerd en aangepast in samenwerking met de 12 docenten uit de klankbordgroep.
- Door het volgen van de cursus worden de beoogde effecten bij deelnemende docenten bereikt: zij kennen het belang van klassikale preventie; zij zijn beter in staat om open en klassikaal het gesprek te voeren over psychische kwetsbaarheid en het stigma daarop; en zij weten hoe ze (beginnende) psychische klachten of problemen kunnen signaleren en wanneer en hoe zij hun leerlingen en studenten kunnen verwijzen naar passende hulp binnen of buiten de onderwijsinstelling.

Borgingsdoelen:

- Er is een communicatie- en disseminatieplan opgesteld, met daarin de volgende onderdelen: het verspreiden van het aanbod via contacten met koepelorganisaties en docentenopleidingen; het opnemen van een link naar de gratis cursus in e-mailhandtekening van medewerkers; het presenteren van de nieuwe cursus op de bestaande websites van Diversion en de MIND Young Academy en vermelding van de cursus in nieuwsbrieven en (social) media pagina's van beide organisaties; en het verspreiden van de cursus via landelijke en regionale platforms over psychische gezondheid en/of innovatieve onderwijsinterventies.
- De ontwikkelde cursus wordt de komende 5 jaar onder de aandacht gebracht van docenten die deelnemen aan de MIND Young Academy.

Impactdoelen:

- De ontwikkelde cursus 'Mentale gezondheid in de klas' draagt eraan bij dat docenten in het vo en mbo in staat zijn actief een bijdrage te leveren aan de psychische gezondheid van hun leerlingen en studenten én aan een inclusieve samenleving door taboedoorbrekend te werk te gaan.
- 'Mentale gezondheid in de klas' draagt bij aan een samenleving waarin het voor jongeren normaal is om het gesprek te voeren over mentaal welzijn, en niet de uitzondering.

Met Join Us de toekomst in

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Met Join Us de toekomst in' is succesvol uitgevoerd: Join Us in real life heeft een nieuw samenwerkingsmodel ontwikkeld inclusief een propositie en strategie rondom kwaliteitsborging; en een projectteam o.l.v. een externe gespecialiseerd in LVB heeft onderzocht wat de behoefte is van jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB) die zich eenzaam voelen, i.c.m. het in kaart brengen van het bestaande aanbod (van zowel Join Us als van andere organisaties), resulterend in een plan voor de aanpak van eenzaamheid bij deze doelgroep.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren participeren op de beoogde wijze: jongeren zonder LVB zijn betrokken bij het ontwikkelen van de nieuwe propositie; jongeren met een LVB en eenzaamheidsgevoelens zitten in het projectteam wat de behoefte en het bestaande aanbod bij de doelgroep onderzoekt en het plan voor aanpak van eenzaamheid bij de doelgroep opstelt; en zij nemen deel aan extra onderzoek naar hun behoeften waarbij ook de ouders betrokken worden.
- De inzet van deze doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst: de propositie en het plan voor de aanpak van eenzaamheid bij jongeren met een LVB sluit aan bij hun wensen en behoeften.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Met Join Us de toekomst in' is naar wens: het nieuwe samenwerkingsmodel is inclusief propositie en strategie gebruikt bij 85 gemeenten en lokale sociaal werkorganisaties waarbij gedurende de projectperiode 1.500 jongeren begeleidt zijn; het plan voor de aanpak van eenzaamheid bij jongeren met een LVB is afgestemd met minimaal 5 partners.
- Met 'Met Join Us de toekomst in' worden de beoogde effecten bereikt: het nieuwe samenwerkingsmodel incl. propositie en strategie leidt tot meer en langer durende samenwerkingen met de gemeenten en lokale sociaal werkorganisaties; er is in co-creatie met de partners een realistisch en haalbaar plan voor de aanpak opgesteld.

Borgingsdoelen:

- Het project 'Met Join Us de toekomst in' wordt op de beoogde wijze geborgd: binnen Join Us is het nieuwe samenwerkingsmodel inclusief de propositie en strategie ingevoerd richting gemeenten en sociaal werkorganisaties; en het ontwikkelde aanbod voor jongeren met een LVB en eenzaamheidsgevoelens wordt door een organisatie (al dan niet Join Us) getest en waar mogelijk breed uitgerold.
- Het nieuwe samenwerkingsmodel inclusief de propositie en strategie draagt bij aan de financiële zelfredzaamheid van Join Us.

Impactdoelen:

- 'Met Join Us de toekomst in' draagt bij aan landelijk toegankelijke kwalitatieve laagdrempelige hulp voor jongeren waardoor sociale cohesie toeneemt, meer omgekeken wordt naar anderen en eenzaamheid samen voorkomen wordt.
- 'Met Join Us de toekomst in' draagt eraan bij dat jongeren met een LVB zich sociaal gelukkig voelen, doordat laagdrempelige ondersteuning voor hen toegankelijker is gemaakt.

MIND Naasten Centraal (voorheen Labyrint-in-Perspectief)

Partnerschap, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- KOPP/KOV aan ZET is gerealiseerd: er zijn inventariserende onderzoeken uitgevoerd naar de omvang van de KOPP/KOV doelgroep onder cliënten van GGZ instellingen en daarnaast naar hoe de problematiek zich in het algemeen uit; fysieke bijeenkomsten en online modules zijn gerealiseerd; er is een actieve community gevormd; campagnematerialen voor lobby zijn beschikbaar.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassen kinderen van een ouder met psychische- en/of verslavingsproblematiek (KOPP/KOV) 18-35 jaar participeren op de beoogde wijze (zij dragen bij aan de input voor het te ontwikkelen aanbod en brengen dit actief onder de aandacht bij de doelgroep; wisselen ervaringen uit tijdens bijeenkomsten, nemen deel aan online uitvragen en zijn betrokken bij de projectuitvoering; de projectleider is zelf jongvolwassen KOPP).
- De inzet van jongvolwassen KOPP/KOV leidt tot de gewenste uitkomst; het ontwikkelde aanbod speelt in op thema's passend bij de levensfasen waarin de doelgroep zich bevindt en de problematiek die zij ervaart.

Effectdoelen:

- Het bereik van de activiteiten van KOPP/KOV aan ZET is naar wens (10 deelnemende afdelingen binnen GGZ-instellingen; aan 8 (online) evenementen een bijdrage geleverd en 4 (online) evenementen zelf georganiseerd; 12 ontwikkelde modules en iedere module wordt ieder jaar ten minste 10 keer gevolgd).
- Met de activiteiten van KOPP/KOV aan ZET worden de beoogde effecten bereikt; er is meer kennis over de problematiek van deze doelgroep, zowel bij de groep zelf als bij hulpverleners; jongvolwassen KOPP/KOV vinden herkenning en steun bij elkaar en kunnen hun vaardigheden ten opzichte van de maatschappij en hun leven vergroten; en jongvolwassen KOPP/KOV zijn beter toegerust om hun belangen te behartigen bij hulpverleners.

Borgingsdoelen:

- De activiteiten van KOPP/KOV aan ZET zijn niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- KOPP/KOV zijn door de inzet van modules beter toegerust om met gebruik van campagnematerialen in gesprek te gaan met hulpverleners en professionals in de praktijk, opleidingen en bij- en nascholingstrajecten.

Impactdoelen:

- KOPP/KOV aan ZET draagt eraan bij dat de jongvolwassenen KOPP/KOV sterker in het leven staan en beter weten hoe ze moeten opkomen voor hun eigen belangen, waardoor hun kwaliteit van leven wordt vergroot en psychische problematiek en de praktische gevolgen ervan zo veel mogelijk worden voorkomen.
- KOPP/KOV aan ZET draagt eraan bij dat met concrete informatie hulpverleners en professionals beter in staat zijn de doelgroep te begrijpen en ondersteunen met het ontwikkelde aanbod.

MIND Young Academy

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De innovatieve pilot voor verduurzaming van de MIND Young Academy verloopt zoals beoogd (opleiden mbo-studenten tot peer educator en het ontwikkelen van een nazorgprogramma).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Psychisch kwetsbare mbo-studenten participeren op de beoogde wijze (betrokken bij (door)ontwikkeling, uitvoering als peer educator en als zodanig deelname aan de klankbordgroep; en evaluatie van de MIND Young Academy).
- Participatie van de mbo-studenten leidt tot de gewenste uitkomst: de aanpak is effectiever door uitvoering door de doelgroep zelf en de peer educators hebben nieuwe vaardigheden ontwikkeld en zijn empowered.

Effectdoelen:

- Het bereik van de bestaande MIND Young Academy (ongeveer 1250 mbo-studenten uit 50 klassen hebben 3 lessen gevolgd) en de doorontwikkeling in de innovatieve pilot daarvan (10 á 15 opgeleide peer educators) is naar wens.
- (Vroegtijdige) (h)erkenning van psychische klachten onder mbo-studenten en het handelingsperspectief daarbij is vergroot, zowel onder mbo-studenten zelf als onder docenten, zorgprofessionals en directies.

Borgingsdoelen:

- Er is een toolbox uitgebracht (met werkvormen, inzichten, praktische tips en handvatten) waarmee de MIND Young Academy inclusief het nazorgprogramma gedeeld kan worden met andere mbo-instellingen.
- Met een aantal mbo-instellingen buiten de pilot zijn gesprekken gevoerd over het opleiden van eigen mbo-studenten tot peer educators.

Impactdoelen:

- MIND Young Academy draagt bij aan het vergroten van de veerkracht en maatschappelijke participatie van jongvolwassenen.
- MIND Young Academy draagt bij aan het normaliseren van het gesprek over psychische gezondheid en het bestrijden van stigma rondom psychische problemen.

Nationale Jeugdraad

Partnerschap, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Voortzetting van basisactiviteiten van jongerenpanel NJR Hoofdzaken is gerealiseerd: werving en selectie van jongeren met aandacht voor diversiteit; training voor nieuwe vrijwilligers; begeleiding en coaching; teambuilding en groepsbijeenkomsten van jongerenpanel; deelname aan activiteiten; netwerk van partnerorganisaties binden en versterken; projectcoördinatie gericht op impact maken.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerships.

Participatiedoelen:

- Jongeren (16-26 jaar) die zelf psychische klachten hebben gehad en hiervoor (meestal) een behandeling hebben gekregen binnen de jeugd-GGZ en/of de jongvolwassenen-GGZ, participeren op de beoogde wijze (als deelnemer aan het jongerenpanel een rol hebben in de ontwikkeling en uitvoering van de activiteiten).
- De inzet van deelnemers aan het jongerenpanel leidt tot de gewenste uitkomst; deelnemende jongeren zijn open(er) over hun psychische klachten / kwetsbaarheden, vertellen hun ervaringsverhaal op een manier die voor hen prettig is, weten wat hun sterke punten zijn en hoe ze die kunnen inzetten.

Effectdoelen:

- Het jaarlijkse bereik van de mede door FNO gefinancierde activiteiten van NJR Hoofdzaken is naar wens (80 activiteiten, 35 deelnemers/vrijwilligers, 20/25 partnerorganisaties per jaar).
- Met NJR Hoofdzaken worden de beoogde effecten bereikt; de (professionals in de) partnerorganisaties benutten betekenisvol de ervaringskennis van de jongeren en tillen jongerenparticipatie naar een hoger niveau.

Borgingsdoelen:

- NJR Hoofdzaken is niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- NJR Hoofdzaken werkt aan een verbreding en verdieping van de impact van NJR in de wereld van de GGZ (en in bredere zin jeugdzorg en onderwijs).

Impactdoelen:

- NJR Hoofdzaken draagt bij aan het structureel meedenken, meedoen en meebeslissen door jongeren over alles wat hun geestelijke gezondheid aangaat.
- NJR Hoofdzaken draagt eraan bij dat behandelaars sensitiever werken, er betere en toegankelijke hulp beschikbaar is voor alle jongeren en jongeren meer steun ervaren op school en in hun sociale omgeving.

Nep Echt!

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Met behulp van een te ontwikkelen set criteria is een tool (app en infographic) ontwikkeld en getoetst die psychisch kwetsbare jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB) toerust met de vaardigheid om de echtheid van online berichten te duiden, waarbij de focus primair ligt op jongvolwassenen van 16-26 jaar.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De doelgroep (psychisch kwetsbare jongvolwassenen met een LVB, met een primaire focus op een leeftijd van 16-26 jaar) participeert op de beoogde wijze; hun ervaringsdeskundigheid wordt in alle projectfasen op basis van hun eigen behoeftes volwaardig ingezet (zij dragen actief bij aan het ontwikkelen en het toetsen van de tool), waardoor zij een mede-sturende rol in het project hebben.
- De betrokkenheid van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst; de tool sluit aan op de belevingswereld en het ontwikkelingsniveau van de doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van de tool (app en infographic) is naar wens; 50 jongvolwassenen uit de interventiegroep hebben gebruik gemaakt van de tool, met (naar behoefte) ondersteuning van hun begeleiders. De 50 jongvolwassenen uit de controlegroep wordt de tool na 12 weken aangeboden.
- Met het gebruik van de tool wordt het beoogde resultaat bereikt; deelnemende jongvolwassenen kunnen de echtheid van online berichten (chat, reclame, informatie) beter duiden.

Borgingsdoelen:

- Er wordt op verschillende manier kennis gedeeld over de tool (de uitkomsten worden gedeeld met de doelgroep, begeleiders en behandelaars op de locaties, er worden twee congrespresentaties en twee Nederlandstalige publicaties verzorgd en er wordt landelijk bekendheid gegeven aan de tool, in samenwerking met betrokken partijen).
- Het projectteam ontwikkelt een protocol voor een jaarlijkse evaluatie en update van de tool.

Impactdoelen:

- Gebruik van de tool (app en infographic) ondersteunt de doelgroep om vaardiger gebruik te maken van media, wat op termijn bijdraagt aan hun mentale veerkracht (opener durven zijn over mediagebruik, minder last hebben van online incidenten, zich zekerder,
- Gebruik van de tool (app en infographic) draagt eraan bij dat het voor begeleiders en behandelaars vanzelfsprekender is om aandacht te besteden aan het mediagebruik van de doelgroep (ze verbreden hun palet aan mediaopvoedingsvaardigheden, bieden daardoor structureler mediabegeleiding en voeren meer op de behoefte van de doelgroep afgestemde gesprekken, en besteden aandacht aan die mediabegeleiding in intercollegiaal overleg).

Next Level

Project call 2, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het Next Level traject is ontwikkeld (een workshopprogramma van 24 weken waarin workshops, (snuffel)stage en intervisie elkaar afwisselen) waarmee jongeren (18-27 jaar met schuldenproblemen) worden opgeleid tot ervaringsdeskundige en actief ingezet worden om een verandering in het beleid van schuldeisers te veroorzaken (door middel van rondetafelgesprekken).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De jongeren uit de Jongeren Advies Raad (deelnemende jongeren en oud-deelnemers aan de ONSbank) participeren op de beoogde wijze: zij worden zowel bij de ontwikkeling van Next Level als bij elk afzonderlijk traject betrokken; zij denken mee in issues waar de deelnemers tegenaanlopen en over de invulling van de rondetafelgesprekken.
- De inzet van jongeren uit de Jongeren Advies Raad leidt tot de gewenste uitkomst; het Next level traject (leerprogramma en rondetafelgesprekken) sluit goed aan bij belevingswereld, wensen en voorkeuren van de doelgroep jongeren van 18-27 jaar met schuldenproblemen.

Effectdoelen:

- Het bereik van Next Level is naar wens: in 2024 zijn via 5 Next Level trajecten 25 jongeren tussen de 18 en 27 jaar met schuldenproblemen opgeleid tot ervaringsdeskundige, en zijn 5 rondetafelgesprekken gevoerd met schuldeisers en waar mogelijk de Jongeren Advies Raad, gemeenten en eventuele andere betrokkenen.
- Met het Next Level traject worden de beoogde effecten bereikt: de deelnemende jongeren kunnen de psychische belasting van het hebben van schulden beter verwoorden en zijn in staat zelfstandig in gesprek te gaan met een schuldeiser, zodat ze kwetsbare jong

Borgingsdoelen:

- De bevindingen van alle 5 rondetafelgesprekken van Next Level worden samengevoegd in een handleiding dat als beleidsplan beschikbaar wordt gesteld en wat schuldeisers kunnen gebruiken om hun beleid aan te passen.
- Jongeren die hebben deelgenomen aan Next Level zijn beschikbaar om als ervaringsdeskundige ervaringen te delen zodat schuldeisers en andere organisaties beter kunnen omgaan met jongeren met probleemschulden. Deze expertise van ervaringsdeskundigen (op het gebied van jongeren en schulden) wordt onder andere via de website van ONSbank aangeboden.

Impactdoelen:

- Deelname aan Next Level draagt eraan bij dat jongeren meer zelfvertrouwen hebben, hun geloofwaardigheid en slagkracht is gegroeid, en zich serieus genomen voelen als ervaringsdeskundige.
- Deelname aan rondetafelgesprekken draagt eraan bij dat schuldeisers meer empathie en geduld hebben met jongeren, meer inzicht hebben in het gedrag van jongeren rondom financiën, jongeren humaner en passender benaderen.

Opbouwen krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' is succesvol uitgevoerd: het samenwerkingsverband heeft de governance ingericht; een gezamenlijke strategie en de toolbox voor gemeentes zijn ontwikkeld; kwaliteitscriteria zijn opgesteld en ingevoerd; de impact van laagdrempelige inlooptmogelijkheden is concreet gemaakt (zoals via een batenanalyse en het verzamelen van bereikgegevens).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren participeren op de beoogde wijze: met jongeren wordt samen een plan opgesteld op basis van de participatiematrix.
- De inzet van jongeren leidt tot de gewenste uitkomst: er wordt inzicht gekregen in wat betekenisvolle participatie van jongeren in de Alliantie behelst.

Effectdoelen:

- Het effect van 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' is naar wens: voor de Alliantie is een slagvaardige werkorganisatie gerealiseerd die autonoom kan opereren in het realiseren van de verandertheorie.
- Met 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' worden de beoogde effecten bereikt: financieringspartners en samenwerkingspartners zijn overtuigd van de meerwaarde van de Alliantie en zijn bereid hierin te investeren.

Borgingsdoelen:

- Het project 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' wordt op de beoogde wijze geborgd: de Alliantie is uitgebreid met nieuwe leden; mogelijkheden voor duurzame financiering zijn onderzocht; het '100-huizenplan' (i.s.m. VWS) is opgestart; de positionering is versterkt d.m.v. communicatie en beleidsbeïnvloeding, de toolbox is gedeeld met gemeenten, samenwerkingsverbanden met overheden, bedrijfsleven en sectorpartners zijn aangegaan en relevante kennis en ervaringen zijn gedeeld.
- Laagdrempelige inloopvoorzieningen worden op de beoogde wijze geborgd: ze zijn wettelijk verankerd en worden structureel gefinancierd.

Impactdoelen:

- Het project 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' draagt eraan bij dat Nederland een landelijk dekkend netwerk heeft van kwalitatief sterke laagdrempelige inlooptmogelijkheden (LIMs) waar ondersteuning veilig, professioneel en tijdig, zonder afspraak, gratis en in vertrouwen wordt aangeboden op goed bereikbare, toegankelijke, op de doelgroep toegesneden en gastvrije digitale of fysieke locaties.
- Het project 'Opbouwen van een krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen' draagt bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven van jongeren doordat zij hun weg weten te vinden naar laagdrempelige inloopvoorzieningen en daar kunnen werken aan hun ontwikkeling en mentale gezondheid.

Project 010 - doorontwikkeling

Project call 5, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- De doorontwikkeling van 'Project 010' is succesvol uitgevoerd: er is een maatschappelijke Business Case [mBC] opgesteld ter ondersteuning voor het opschalen (binnen dezelfde doelgroep) en verbreden (naar andere doelgroepen) van het project; er is een Toolbox Project 010 (bestaande uit in ieder geval een digitale set van tekst, beeld- en geluidsmaterialen) ontwikkeld voor het verdiepen van de gehanteerde ondersteuningsmethodiek binnen het project.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De participatie van de doelgroep, d.w.z. dak- en thuisloze jongeren tussen 17,5 en 23 jaar die zijn toegelaten tot de COJ (Centraal Onthaal Jongeren)-keten, is in het project ingebed via de straatadvocaten (cliëntondersteuning en -vertegenwoordiging). De Toolbox Project 010 wordt samen met de straatadvocaten en het jongerenteam 18-/18+ (jongeren met ervaringsdeskundigheid) ontwikkeld.
- De wijze van participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst: de ondersteuningsmethodiek sluit beter aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Project 010' is naar wens: elk jaar worden minimaal 50 woningen aangeboden voor jongeren uit de doelgroep.
- Met de doorontwikkeling van 'Project 010' worden de beoogde effecten bereikt: de maatschappelijke Business Case geeft een economische onderbouwing voor opschaling en verbreding van Project 010; en de ontwikkelde Toolbox Project 010 geeft een duurzame beschrijving van de relationele en procedurele aanpak van Project 010.

Borgingsdoelen:

- De doorontwikkeling van 'Project 010' is geborgd in het Rotterdamse zorgstelsel, met als doel de bredere doelgroep kwetsbare jongeren hiervan te laten profiteren.
- De doorontwikkeling van 'Project 010' en hieruit voortkomende producten worden binnen én buiten Rotterdam gedeeld, en gelden als de standaard voor ondersteuning aan alle (dreigend) dakloze jongeren in Nederland.

Impactdoelen:

- De doorontwikkeling van 'Project 010' draagt bij aan de missie om jongeren uit de doelgroep stappen te laten zetten naar zelfstandigheid en volwaardig meedoen in de samenleving.
- De doorontwikkeling van 'Project 010' draagt bij aan het werkplezier van professionals en hun vakbekwaamheid om jongeren uit de doelgroep goed te ondersteunen.

Roger That Inspiratielab De Peel

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het Roger That Inspiratielab de Peel is ontwikkeld als sociale onderneming en biedt de volgende functies: Huiskamer, Vrijplaats, Activiteitencentrum, Leer- en experimenteer lab en Platform om de vraag naar en het aanbod van zorg te verbinden. Basis voor deze functies zijn de drie O's van het Inspiratielab: Ontmoeten, Ontdekken en Ontplooien. Jongeren worden hierbij professioneel en op maat begeleid.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Ervaringsdeskundigen (jongeren met ervaring met (psychische) problematiek) en de jongerenraad participeren op de beoogde wijze (ervaringsdeskundigen zijn getraind en ingewerkt, maken deel uit van een pool; zij zetten hun ervaringen in om andere jongeren te helpen. De jongerenraad organiseert een gevarieerd aanbod aan activiteiten en projecten).
- De inzet van de jonge ervaringsdeskundige en de jongerenraad leidt tot de gewenste uitkomst; Leden van de jongerenraad zijn in de regio en het aanbod aan activiteiten en projecten geven bekendheid aan het Inspiratielab en zijn en blijven aansprekend voor diverse jongeren. De inzet van ervaringsdeskundigheid geeft laagdrempelig contact, draagt bij aan vroegsignalering en geeft meer empowerment bij jongeren en ervaringsdeskundigen zelf.

Effectdoelen:

- Het bereik van het Roger That Inspiratielab de Peel is naar wens (het aantal unieke bezoekers per jaar loopt op tot 700 in 2024; per jaar doen tot 400 jongeren mee aan activiteiten; tot 250 jongeren hebben per jaar baat bij een gesprek met of hulp van een ervaringsdeskundige; tot maximaal 40 jongeren hebben (maatwerk) begeleiding gevolgd door instroom in school, werk of naar eigen onderneming).
- Met het Roger That Inspiratielab de Peel worden de beoogde effecten bereikt; de bereikte jongeren accepteren wie ze zijn en benutten hun kwaliteiten en competenties; hun zelf herstellend vermogen is aan het werk gezet; potentiële problemen worden snel ontdekt en/of er wordt voorkomen dat deze erger worden.

Borgingsdoelen:

- Vanuit kwaliteitskaders wordt er met gemeenten een arrangement afgesloten, waarbij er op rechtmatige wijze een vergoeding kan worden gedeclareerd voor begeleiding van jongeren. Hiermee wordt bereikt dat het Roger That Inspiratielab de Peel niet meer (volledig) afhankelijk is van (start)subsidies.
- De verworven kennis en opbrengsten uit Roger That Inspiratielab de Peel worden overdraagbaar gemaakt voor andere lokale Roger That Inspiratielabs in Nederland en/of vergelijkbare initiatieven.

Impactdoelen:

- Roger That Inspiratielab de Peel draagt er op een laagdrempelige manier aan bij dat de veerkracht van jongeren wordt vergroot.
- Roger That Inspiratielab de Peel draagt bij aan het verbinden, ontsluiten en verrijken van alle organisaties die zich inzetten voor jongeren in de regio, op het vlak van zorg, onderwijs, jeugdhulpverlening en werk.

Partnerschap, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het basisprogramma is gerealiseerd; een ontmoetingsplek en helpdeskondersteuning voor (voormalig) alleenstaande minderjarige vluchtelingen ((ex-) AMV's) tussen de 12 en 27 jaar en een trainingsprogramma voor ervaringsdeskundigen.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- (Ex-) AMV's participeren op de beoogde wijze (zij zijn opgeleid om als ervaringsdeskundige om andere (ex-) AMV's te informeren en ondersteunen op het gebied van mentale gezondheid en weerbaarheid; daarnaast participeren (ex-) AMV's door hun verhaal te delen om andere jongeren te ondersteunen).
- De inzet van (ex-) AMV's als ervaringsdeskundigen en het delen van ervaringsverhalen leidt tot de gewenste uitkomst; gegeven informatie en ondersteuning op het gebied van mentale gezondheid en weerbaarheid sluit goed aan bij de belevingswereld van (ex-) AMV's.

Effectdoelen:

- Het bereik van het basisprogramma is naar wens (er is een constante groep van 10 ervaringsdeskundigen; de ontmoetingsplek heeft 50 bezoekers gehad en 100 jongeren hebben gebruik gemaakt van de helpdesk).
- Met het basisprogramma worden de beoogde effecten bereikt ((ex-) AMV's zijn beter in staat om hulp te zoeken en om te gaan met stress(oren) en tegenslag waardoor zij mentaal gezonder zijn en hun welbevinden toeneemt).

Borgingsdoelen:

- Het ontwikkelde basisprogramma is niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- SAMAH agendeert het belang van het vergroten van mentale weerbaarheid en een passende aanpak bij (ex-) AMV's.

Impactdoelen:

- Het basisprogramma draagt bij aan het duurzaam vergroten van het mentaal welzijn en de weerbaarheid van alle (ex-) AMV's tussen de 12-27 jaar.
- Het basisprogramma draagt eraan bij dat er een passend preventief aanbod op het gebied van mentale gezondheid is voor (ex-) AMV's tussen de 12 en 27 jaar in Nederland.

Samen reguleren

Project call 3, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het groepsprogramma 'Samen reguleren' inclusief ondersteunende tekstberichten wordt uitgevoerd; na afronding van het groepsprogramma wordt eenmalig een terugkombijeenkomst georganiseerd en daarna tweejaarlijks.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassen kwetsbare ouders (25 jaar of ouder) met meervoudige en complexe problemen participeren op de beoogde wijze: zij hebben het groepsprogramma doorlopen en zijn opgeleid tot co-trainer; zij voeren samen met een professional de training 'Samen reguleren' uit.
- Participatie van de co-trainers leidt tot de gewenste uitkomst: trainer en co-trainer vullen elkaar aan in kennis en ervaringen met betrekking tot disregulatie en herstel/groei hiervan.

Effectdoelen:

- Het bereik van het groepsprogramma is naar wens: 6 kwetsbare (aanstaande) ouders nemen deel per groep; per jaar worden 10 groepen gedraaid (totaal 120 ouders tijdens de looptijd van het project); er zijn 5 tot 10 co-trainers opgeleid en aangesteld.
- Ouders die de training hebben gevolgd hebben hun (co)regulatievaardigheden en hun positief steunend sociaal netwerk versterkt en uitgebreid.

Borgingsdoelen:

- De in dit project opgedane ervaring wordt geïmplementeerd in het reguliere begeleidings- en behandelaanbod van Koraal.
- Er is een beschrijving van de methode opgesteld waarmee professionals van andere instellingen met de training aan de slag kunnen. Om hen te informeren wordt het project afgesloten met een symposium en worden de opgedane inzichten (inter)nationaal gedeeld.

Impactdoelen:

- 'Samen reguleren' draagt eraan bij dat Jongvolwassen kwetsbare ouders met meervoudige en complexe problemen krachtig mee kunnen (blijven) doen in de maatschappij, en tegelijkertijd gelijke (ontwikkelings)kansen krijgen op het gebied van gedrag, leren, welbevinden, psychische en fysieke gezondheid
- Inzet van het groepsprogramma 'Samen reguleren' draagt bij aan het doorbreken van intergenerationele overdracht.

Samen werken werkt

Project call 3, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het onderzoek 'Samen werken werkt' is uitgevoerd inclusief de oplevering van: Sterk-in-Werkkaarten; scholingsmodules; publicaties; realisatie ad-on module LVB voor IPS en SE en afsluitende webinars of symposia.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jonge mensen met een LVB, een psychische kwetsbaarheid en problemen op meerdere leefgebieden (LVB+), tussen de 20 en 35 jaar, die moeite hebben met het vinden en behouden van betaald werk participeren op de beoogde wijze: zij zijn betrokken als lid van de stuurgroep; werkzaam als projectmedewerker; voeren het onderzoek mede uit, en zijn betrokken bij de implementatie en de totstandkoming van de vijf eindproducten.
- Participatie van de ervaringsdeskundigen leidt tot de gewenste uitkomst: het perspectief van mensen met een LVB+ is meegenomen, en er worden concrete en betere handelingsperspectieven voor professionals en andere betrokkenen gegeven.

Effectdoelen:

- Het bereik van het onderzoek (er zijn ervaringen opgehaald bij: 30 jonge mensen uit de doelgroep; 15 jobcoaches; 15 werkgevers; en 20 personen uit het sociaal steunsysteem) is naar wens.
- Professionals (o.a. jobcoaches, woon- en werkbegeleiders), werkgevers en het sociaal netwerk thuis (ouders of persoonlijk begeleiders) zijn voorzien van concrete en betere handelingsperspectieven om jonge LVB+ mensen te helpen bij het krijgen en behouden van een betaalde baan.

Borgingsdoelen:

- De praktische producten worden geïmplementeerd in de organisaties Cordaan en Koraal.
- Resultaten van het onderzoek worden gedeeld middels een tweetal webinars of symposia en verspreid onder de 50 lid instellingen van het Landelijk Kenniscentrum LVB; de ad-on scholingsmodule wordt door Phrenos opgenomen in de opleiding tot IPS-coach; ten behoeve van de scholing van jobcoaches en andere professionals vindt een verkenning plaats hoe dit thema een plek kan krijgen binnen het onderwijs.

Impactdoelen:

- Het onderzoek 'Samen werken werkt' draagt eraan bij dat meer jonge mensen met een LVB én een psychische kwetsbaarheid de op hen afgestemde ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om een betaalde baan te krijgen en te behouden.
- Het onderzoek 'Samen werken werkt' draagt eraan bij dat alle mensen die om de persoon met LVB+ heen staan beter weten wat er voor die persoon nodig is om betaald werk te krijgen en te houden.

Stichting Zwerfjongeren Nederland

Partnerschap, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De (mede) door FNO gefinancierde activiteiten zijn uitgevoerd zoals beoogd (lobby, beleidsbeïnvloeding, agendering en kennisverspreiding).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Dak- en thuisloze jongeren of jongeren met een risico daarop (16-27 jaar) participeren op de beoogde wijze aan de (mede) door FNO gefinancierde activiteiten (de doelgroep participeert in pilots en experimenten op het gebied van inkomen en wonen (zoals Bouwdepot en Woonlab) en delen hun ervaringen).
- De inzet van dak- en thuisloze jongeren leidt tot de gewenste uitkomst; de ervaringen en behoeften die zij delen op het gebied van inkomen, wonen en andere thema's versterken de lobby.

Effectdoelen:

- Het bereik van de (mede) door FNO gefinancierde activiteiten is naar wens (lobby en beleidsbeïnvloeding: invloed op 5 verkiezingsprogramma's; kennisverspreiding en agendering).
- Met de (mede) door FNO gefinancierde activiteiten worden de beoogde effecten bereikt; de lobby en beleidsbeïnvloeding leiden tot bewustwording bij beleidsmakers en politici, gemeenten, lobbyisten en media dat niet elke jongere kan terugvallen op ouders voor onderdak en financiële zekerheid en dat voor die groep maatregelen getroffen moeten worden voor voldoende uitkering en betaalbare woning.

Borgingsdoelen:

- De (mede) door FNO gefinancierde activiteiten zijn niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- Aandacht voor preventie van jongerendakloosheid (inkomen en wonen) is opgenomen in het Rijksprogramma van het ministerie van VWS.

Impactdoelen:

- De (mede) door FNO gefinancierde activiteiten dragen eraan bij dat overheden, politiek, organisaties en burgers kennis hebben van dak- en thuisloze jongeren en over het voorkómen van jongerendakloosheid.
- De (mede) door FNO gefinancierde activiteiten dragen bij aan het blijvend verbeteren van de situatie van dak- en thuisloze jongeren en het voorkomen van jongerendakloosheid.

Transfer(coach) tussen culturen

Project call 1, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- De werkwijze voor de Transfercoach (gesprekshandleiding en training) en tools zijn ontwikkeld die ingezet kunnen worden in het omgaan met culturele verschillen en verschillen in ziekte-inzicht.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De ervaringsdeskundigen participeren op de beoogde wijze (samenwerking bij totstandkoming werkwijze en voorlichtingsmateriaal, actief betrokken in de uitvoering).
- Participatie van de ervaringsdeskundigen leidt tot de gewenste uitkomst; de werkwijze en de tools sluiten aan bij de behoefte aan ondersteuning van de doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van de werkwijze (12 jongeren krijgen ondersteuning van een Transfercoach, op 7 scholen is voorlichting gegeven door ervaringsdeskundigen, de gesprekshandleiding is bij 14 jongeren ingezet) is naar wens.
- Met de trajecten worden de beoogde effecten van de Transfercoach bereikt; de 12 jongeren gaan aan de hand van hun eigen toekomstplan aan de slag om de doelen van hun toekomstplan te realiseren.

Borgingsdoelen:

- De werkwijze en het voorlichtingsmateriaal zijn onder andere gedeeld via de leernetwerken van de Hogeschool van Amsterdam.
- Voor jongeren in Zaanstreek-Waterland, Amstelland en Meerlanden is deze vorm van coaching ook na de pilotperiode beschikbaar.

Impactdoelen:

- De inzet van de Transfercoach vergroot de zelfregie, zelfvertrouwen en zelfredzaamheid van jongeren op de gekozen levensgebieden.
- Bijdragen aan attitudeverandering bij professionals en overheden ten aanzien van langdurige structurele coaching voor jongeren op speciaal onderwijs.

Transitiejourneys

Project call 1, doelen versie 3.0

Procesdoelen:

- ‘Transitie Journeys’ op weg naar volwassenheid en volwassenenzorg zijn opgesteld en interviews met ervaringsdeskundigen en experts zijn gedaan. Op basis van de kennis en ervaringen daaruit is de e-learning doorontwikkeld en zijn andere producten ontwikkeld (handreiking, praktijkbundel, wetenschappelijke artikelen).
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren en jongvolwassenen 16-27 jaar met een LVB en psychische problematiek, en hun ouders, participeren op de beoogde wijze (doelgroep en hun ouders worden meermaals geïnterviewd; ervaringsdeskundigen LFB zijn adviseur topiclijst, worden geïnterviewd en zijn onderdeel van de stuurgroep).
- Participatie van de jongeren en jongvolwassenen met een LVB en psychische problematiek, en hun ouders, leidt tot de gewenste uitkomst (hun ervaringen en perspectief leiden tot inzicht in factoren voor een succesvolle transitie en worden verwerkt in de producten die worden ontwikkeld).

Effectdoelen:

- Ontwikkelde producten (e-learning, handreiking en praktijkbundel) zijn beschikbaar en geïntroduceerd bij relevante professionals.
- Met de in dit project ontwikkelde producten voorzien wij zorgprofessionals van kennis en middelen om jongeren en jongvolwassenen met een LVB en psychische problemen in de transitie toegankelijke en effectievere ondersteuning te bieden, en de verschillende vormen van ondersteuning beter af te stemmen.

Borgingsdoelen:

- De borgingsactiviteiten zijn naar wens uitgevoerd (organiseren masterclasses, webinars en congressen; omdenksessies; en kennis uit het project wordt in opleidingskaders door betrokken professionals meegenomen, beheer en onderhoud van de e-learning is geborgd).
- Binnen elk bij dit project betrokken regio gaan de ketenpartners verder aan de slag om te komen tot een gedeelde visie.

Impactdoelen:

- Professionals voelen zich beter toegerust om jongeren en jongvolwassenen 16-27 jaar met een LVB en psychische problematiek te ondersteunen in de transitie naar volwassenheid en volwassenenzorg.
- Dit project draagt eraan bij dat jongeren en jongvolwassenen met een LVB en psychische problematiek tijdens de transitie ondersteund worden zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat nieuwe problemen ontstaan of bestaande problemen verergeren en zij zo veel mogelijk (blijven) participeren in de samenleving.

Vergeten vaders

Project call 2, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Vergeten vaders' is succesvol uitgevoerd; er is inzicht in de problemen die jongvolwassen vaders in detentie ervaren met betrekking tot vaderschap; er zijn producten zoals trainingen, workshops, informatiefolders, posters, informatiefilmpjes ontwikkeld; er is een kennisbasis over jongvolwassen vaders in detentie ontwikkeld.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassen vaders in detentie (18-35 jaar oud) participeren op de beoogde wijze (zij werken mee aan opstelling van interviews en aan individuele interviews en een focusgroepsdiscussie; zij identificeren mede problemen en oplossingen; zij nemen deel aan ontwerponderzoek voor het ontwikkelen van producten).
- De inzet van de jongvolwassen vaders in detentie leidt tot de gewenste uitkomst: zij geven inzicht in de behoeften en hulpvragen van jongvolwassen vaders in detentie; de ontwikkelde producten sluiten aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep en beogen daardoor effectiever te zijn.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Vergeten vaders' is naar wens (40 jongvolwassen vaders in detentie nemen deel aan interviews; 8 tot 10 vaders nemen deel aan ontwerponderzoek; circa 1.000 professionals worden meermaals bereikt met berichten over het project).
- Met 'Vergeten vaders' worden de beoogde effecten bereikt; jongvolwassen vaders in detentie en omringende professionals vinden de ontwikkelde producten helpend om zo goed mogelijk invulling te kunnen geven aan vaderschap tijdens detentie.

Borgingsdoelen:

- Opgehaalde kennis en ontwikkelde producten worden voorgelegd aan de stuurgroep van de Innovatiewerkplaats met als doel ze binnen PI Veenhuizen verder te verspreiden en implementeren.
- De uit 'Vergeten vaders' voortgekomen kennis en ontwikkelde producten worden op wetenschappelijk en beleidsniveau beschikbaar gesteld (middels website, persberichten, presentaties en publicaties) voor het gehele Nederlandse gevangeniswezen.

Impactdoelen:

- 'Vergeten vaders' draagt bij aan de missie om jongvolwassen gedetineerde vaders (veelal met psychische kwetsbaarheden) tijdens detentie en na vrijlating mee te kunnen laten doen in de maatschappij.
- 'Vergeten vaders' draagt bij aan een cultuurverandering richting kindvriendelijkheid en vaderschap in het Nederlandse gevangeniswezen en een toename van het nationale bewustzijn rondom het belang van vaderschap in detentie.

Versterken - verbinden - verder groeien

Project call 6, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Versterken, verbinden, verder groeien' is succesvol uitgevoerd: De Rogier Hulst Foundation is geprofessionaliseerd (uitwerking van een franchiseorganisatie en -formule, verdere uitwerking van de dienstverlening op de 3 O's); er is onderzocht of het concept Inspiratielab kan worden ontwikkeld tot een sociale onderneming (in kaart brengen van geldstromen, het uitvoeren van onderzoek en rapportage van good practices met het netwerk van ondernemers) en er is een netwerk van ambassadeurs gerealiseerd; bestaande Inspiratielabs worden goed begeleid (kennisdeling, positionering, borgen kwaliteit) en nieuwe Inspiratielabs worden efficiënt en op maat geholpen op te starten.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongeren van 11 tot 25 jaar participeren op de beoogde wijze: ze hebben een rol op de locaties en over de locaties heen als meedenker in de opstartfase, als adviseur, partner en mogelijk regisseur in de operationele fase, en bij het beheer van de sociale media. Deze participatie van de doelgroep zal waar mogelijk worden gecontinueerd en uitgebreid.
- De inzet van jongeren leidt tot de gewenste uitkomst: activiteiten voor en door jongeren brengen op een laagdrempelige manier gesprekken op gang en maken (levens)vragen bespreekbaar; het geeft meer empowerment bij de jongeren zelf.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Versterken, verbinden, verder groeien' is naar wens: vanaf medio 2024 worden op jaarbasis 5.000 jongeren bereikt; het aantal Inspiratielabs is uitgebreid met 2 nieuwe Labs in 2024.
- Met 'Versterken, verbinden, verder groeien' worden de beoogde effecten bereikt; jongeren kunnen zonder afspraak en anoniem binnenlopen, om binnen een ontspannen sfeer hun talenten te ontdekken, creatief te zijn, zich te ontplooiën en hun zelfredzaamheid te versterken.

Borgingsdoelen:

- De Rogier Hulst Foundation achter het project 'Versterken, verbinden, verder groeien' is uitgegroeid naar een professionele franchiseorganisatie waarin rollen worden vervuld door zowel betaalde krachten als vrijwilligers.
- Inspiratielabs zijn minder afhankelijk van subsidies doordat zij in meer of mindere mate zijn uitgegroeid tot sociale ondernemingen.

Impactdoelen:

- 'Versterken, verbinden, verder groeien' draagt bij aan de missie en ambitie om jongeren sterker in hun schoenen te laten staan zodat zij beter omgaan met fysieke, sociale en mentale uitdagingen.
- 'Versterken, verbinden, verder groeien' draagt eraan bij dat anders wordt gedacht, gepraat en geacteerd met betrekking tot mentale gezondheid (o.a. meer normaliseren, minder medicaliseren); niet alleen door jongeren zelf, maar ook door degenen met wie ze in verbinding staan.

Woonproject038

Project call 5, doelen versie 1.0

Procesdoelen:

- Het project 'Woonproject038' van Stichting Voor Elkaar Zwolle (SVEZ) in samenwerking met de Gemeente Zwolle en de lokale woningcorporaties is succesvol verder ontwikkeld en uitgebreid; er zijn 9 woningen met ca. 27 kamers voor statushouders in de leeftijd van 18-28 jaar (single of wachtend op gezinshereniging) beschikbaar, die tijdens de bewoning verschillende activiteiten krijgen aangeboden: ondersteuning aanvraag budgetbeheer/verzekeringen/toeslagen; coaching op maat; trainingen PVT (Participatie Verklaring Traject)/financieel; begeleiding door coördinator; groepsactiviteiten; en landen in de wijk.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- De doelgroep participeert op de beoogde wijze: de ervaringen en kennis van de statushouders in de leeftijd van 18-28 jaar die de kamers hebben bewoond worden gebruikt om het aanbod aan activiteiten binnen 'Woonproject038' door te ontwikkelen.
- De inzet van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst: het aanbod aan activiteiten binnen 'Woonproject038' sluit steeds beter aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Woonproject038' is naar wens; minimaal 27 jongeren uit de doelgroep bewonen een kamer in één van negen beschikbare woningen in de gemeente Zwolle en zij ontvangen tijdens de bewoning een aanbod van activiteiten op maat (met behulp van de MeedoenCirkel).
- Met 'Woonproject038' worden de beoogde effecten bereikt; tijdens de kamerbewoning ontwikkelen jongeren uit de doelgroep zich voldoende (op basis van de MeedoenCirkel) op het gebied van: (1) financiële zelfredzaamheid en vaardigheden; (2) de sociale kaart en het inzicht in eigen handelen; (3) de kennis van de Nederlandse maatschappij; (4) samenwerken; (5) het delen van ervaringen en de cultuur leren kennen; en (6) omgangsvormen.

Borgingsdoelen:

- Het project 'Woonproject038' wordt op de beoogde wijze geborgd: na afloop van de projecttermijn wordt 'Woonproject038' gecontinueerd (d.w.z. opdracht toekenning en financiële toezegging voor meerdere jaren van de gemeente Zwolle) in de gemeente Zwolle.
- Het project 'Woonproject038' wordt op de beoogde wijze geborgd: de aanpak van 'Woonproject038' wordt breder gedeeld met gemeenten met vergelijkbare problematiek en omvang als Zwolle.

Impactdoelen:

- 'Woonproject038' draagt bij aan een duurzame inburgering van statushouders in de leeftijd van 18-28 jaar in de Nederlandse maatschappij in het algemeen en in de gemeente Zwolle in het bijzonder waarmee hun zelfredzaamheid, zelfstandigheid en veerkracht wordt vergroot.
- 'Woonproject038' draagt bij aan het creëren van begrip en erkenning in de Nederlandse samenleving voor kamerbewoning voor jonge statushouders in de leeftijd van 18-28 jaar.

Young Perspectives (YOPE) (voorheen Young in Prison)

Partnerschap, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Het continueren en doorontwikkelen van Young Perspectives (YOPE) via activiteiten zoals het leiderschapsprogramma, mediastrategie, publicatie van de ontworpen zittingszalen, inzet van 'thought leaders' en het woordvoerdersprogramma.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Ex-gedetineerde jongeren t/m 27 jaar participeren op de beoogde wijze (als betaalde ervaringsdeskundige trainen zij professionals, medewerkers en gedetineerde jongeren, adviseren zij in het kader van systeemveranderingen het ministerie J&V, opleiding en onderwijs en andere relevante partners in het veld en fungeren zij als intern klankbord voor Young Perspectives (YOPE)).
- De inzet van ex-gedetineerde jongeren als ervaringsdeskundigen leidt tot de gewenste uitkomst; deelnemende jongeren versterken hun gevoel van eigenwaarde, leren werknemersvaardigheden en vinden een manier om hun negatieve ervaringen om te zetten in een leerervaring.

Effectdoelen:

- Het bereik van Young Perspectives (YOPE) is naar wens (jaarlijks zijn er 10 tot 15 jongeren tegelijkertijd actief als Expert van YOPE en ontvangen ten minste 10 organisaties (beleids)advies; ten minste 2 organisaties nemen structureel training af; Young Perspectives (YOPE) geeft minstens 1 keer per jaar advies aan ministerie J&V).
- Met Young Perspectives (YOPE) worden de beoogde effecten bereikt; het (forensisch) zorgsysteem wordt zoveel mogelijk beïnvloed om jongeren te kunnen stimuleren naar een positieve toekomst en gedetineerde jongeren krijgen een positiever perspectief door het inzetten van ervaringsdeskundigen als rolmodel.

Borgingsdoelen:

- Young Perspectives (YOPE) is niet alleen van projectfinanciering afhankelijk, maar er is sprake van duurzame borging en continuïteit in de organisatie.
- Young Perspectives (YOPE) faciliteert dat ervaringskennis van ex-gedetineerde jongeren wordt ingebed in de opleidingen voor jeugd- en juridische professionals, en beleid- en planvorming met betrekking tot jongeren in detentie.

Impactdoelen:

- Young Perspectives (YOPE) draagt eraan bij dat een jongere nooit een tweede maal terugkeert in de gesloten instelling na zijn/haar jeugddetentie.
- Young Perspectives (YOPE) draagt eraan bij dat iedere (forensische) jeugdzorgprofessional en/of justitiemedewerker zich de wereld kan voorstellen vanuit het perspectief van de jeugdige en een herstel- en ondersteuningsgerichte werkwijze volgt.

Youthlab

Project call 4, doelen versie 2.0

Procesdoelen:

- Binnen het project 'Youthlab' worden de proeflabs voor mentale gezondheid gefaciliteerd door een projectgroep; door 1) systematische wetenschappelijke evaluatie op basis van actieonderzoek, 2) toolkit met handvatten voor het bedenken en implementeren van oplossingen, en 3) deelname van jongvolwassenen aan de proeflabs. Kennis wordt opgehaald en gedeeld door middel van werkconferenties, brainstormsessies, presentaties en publicaties, via een (online) stadsnetwerk en via online kanalen die voor jongvolwassenen toegankelijk zijn.
- Er wordt passend samengewerkt met andere FNO-projecten of -partnerschappen.

Participatiedoelen:

- Jongvolwassenen in 's-Hertogenbosch die op enigerlei vastlopen participeren op de beoogde wijze: zij werken mee aan de proeflabs, nemen deel aan het kernteam als onderdeel van de projectgroep en/of nemen deel aan de jongerenpool die een netwerk vormt voor en door jongvolwassenen, en die bijdraagt aan de vormgeving van de proeflabs en het stadsnetwerk.
- De inzet van de jongvolwassenen in 's-Hertogenbosch leidt tot de gewenste uitkomsten: de oplossingen sluiten aan bij waar de jongvolwassenen zelf behoefte aan hebben en zijn duurzaam ingebed; en de deelnemende jongvolwassenen krijgen de gelegenheid om te werken aan hun eigen ontwikkeling.

Effectdoelen:

- Het bereik van 'Youthlab' is naar wens: er zijn op tenminste drie specifieke gebieden (preventie, toegang tot zorg en de specialistische GGZ) proeflabs draaiende, er is tenminste één systematische evaluatie van een proeflab uitgevoerd, en het kernteam is actief betrokken.
- Met 'Youthlab' worden de beoogde effecten bereikt: er is een duurzaam en sterk verbonden lerend stadsnetwerk gevormd rondom hulp en zorg aan jongvolwassenen in 's-Hertogenbosch; en er zijn aantoonbare verbeteringen in de mentale, fysieke en procesmatige toegang tot hulp.

Borgingsdoelen:

- Er is structurele financiering voor Youthlab na afloop van financiering vanuit FNO GeestKracht. Hiervoor worden consequent de juiste personen binnen de gemeente 's-Hertogenbosch betrokken om na te denken en mee te praten over structurele borging van Youthlab.
- Youthlab neemt structureel deel aan een landelijk netwerk van soortgelijke initiatieven, en deelt actief kennis en opbrengsten buiten 's-Hertogenbosch d.m.v. publicaties en conferenties.

Impactdoelen:

- 'Youthlab' draagt bij aan de positieve ontwikkeling van jongvolwassenen en het versterken van hun netwerk, met persoonlijke aandacht op plaatsen waar jongvolwassenen zijn.
- 'Youthlab' draagt bij aan het verbeteren van de toegang tot psychische hulp (mentaal, fysiek en procesmatig).

Bijlage 2 Metadatering per project en partnerschap

Metadatering per project en partnerschap

Metadatering acht toegekende projecten uit eerste call

METADATERING		DevelopRoad	Eerder is beter	Everybody @ease	Gewoon, weer meedoen	Mentaal Lokaal Wassenaar	MIND Young Academy	Transfercoach tussen culturen	Transitie journeys
Basikenmerken	Hoofddoel	Versterken preventie	x	x	x	x	x	x	
		Vergroten participatie			x			x	x
Doelgroep	Jongvolwassenen		x	x	x	x		x	
	a: met praktische opleiding						x		
	b: met een migratieachtergrond						x		
	KOPP/KOV								
	Zwerfjongeren								
	Jonge statushouders								
	EPA	x							
Leefdoel	Chronisch psychische aandoening								
	Combinatie psychische problemen en LVB								x
Leefdoel	(Mentale) gezondheid	x	x	x	x	x	x	x	x
	Opleiding				x		x	x	x
	Werk				x			x	x
	Relaties				x			x	x
	Wonen				x			x	x
	Gezinsleven				x			x	x
Programmali	Beter toerusten jongvolwassenen		x	x	x	x	x	x	
	Beter toerusten professionals	x	x	x	x	x	x	x	x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid		x	x	x	x			x
	Maatschappelijke agendering								
Elementen verandertheorie									
Proces en participatie, Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	x	x		x	x	
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals		x	x		x	x	x	
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen	x		x	x				x
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x	x	x	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid			x		x			
Effecten; Borging	Lobby jongvolwassenen								
	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x	x	x	x	
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x	x	x		x	x		x
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers	x			x	x		x	x
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x		x				x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals	x				x		x	x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek		x			x	x		
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën						x		
Impact	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid		x	x		x	x		
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp		x	x	x	x	x	x	
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x	x		x	x	x	x	x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken				x				x
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek					x	x		
	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger		x	x		x	x	x	
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x	x		x	x	x	x	x
Impact	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x		x	x	x		x	x
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk	x			x	x	x		

Metadatering acht toegekende projecten uit tweede call

METADATERING		Aan de slag als GeestKracht- school	De Sleutelplaats	Harm reduction	Kijken door een andere bril	Nep Echt!	Next Level	Roger That Inspiratielab De Peel	Vergeten vaders
Basiskenmerken									
Hoofddoel	Versterken preventie	x		x	x		x	x	x
	Vergroten participatie	x	x			x	x	x	x
Doelgroep									
	Jongvolwassenen		x	x			x	x	x
	a: met praktische opleiding	x							
	b: met een migratieachtergrond	x							
	KOPP/KOV								
	Zwerfjongeren								
	Jonge statushouders								
	EPA								
	Chronisch psychische aandoening								
	Combinatie psychische problemen en LVB				x	x			
Leefdomeinen									
	(Mentale) gezondheid	x	x	x	x	x		x	x
	Opleiding	x	x						
	Werk		x				x		
	Relaties		x		x	x			x
	Wonen		x						
	Gezinsleven		x						x
Programmalijnen									
	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x	x	x	x	x	x	x
	Beter toerusten professionals	x	x	x	x	x	x		x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid	x	x					x	
	Maatschappelijke agendering	x					x		
Elementen veranderingstheorie									
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	x	x	x	x	x	x
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x	x	x		
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen					x			x
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x	x	x	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid		x			x		x	
	Lobby jongvolwassenen	x							
Effecten; Borging									
	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x	x	x	x	x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x	x	x		
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers		x	x	x	x	x		x
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x			x		x	x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals		x			x	x	x	x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek								
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën								
Impact									
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid		x	x	x	x	x	x	
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp	x	x	x	x	x	x	x	
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x			x		x		x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken	x					x	x	x
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek								
	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger		x	x	x	x	x	x	x
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan				x				x
	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x			x			x	
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk								

Metadatering vijf toegekende projecten uit derde call

METADATERING		GGZ en verslavings- preventie voor jonge statushouders	Life Goals for Social Change	Mentale gezondheid in de klas	Samen reguleren	Samen werken werkt
Basiskennissen						
Hoofddoel	Versterken preventie	x	x	x	x	
	Vergroten participatie					x
Doelgroep						
	Jongvolwassenen					
	a: met praktische opleiding			x		
	b: met een migratieachtergrond					
	KOPP/KOV					
	Zwerfjongeren					
	Jonge statushouders	x	x			
	EPA					
	Chronisch psychische aandoening					
	Combinatie psychische problemen en LVB				x	x
Leefdomeinen						
	(Mentale) gezondheid	x		x	x	
	Opleiding			x		
	Werk					x
	Relaties		x		x	x
	Wonen					
	Gezinsleven				x	
Programmalijnen						
	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x		x	x
	Beter toerusten professionals	x	x	x	x	x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid					x
	Maatschappelijke agendering					
Elementen verandertheorie						
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	x	x	
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x	x
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen					x
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x		x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid					
	Lobby jongvolwassenen					
Effecten; Borging						
	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x	x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x	x		x	
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers			x	x	x
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x		x	x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals			x		x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek					
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën					
Impact						
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid	x	x		x	
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp	x	x	x	x	
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x	x	x	x	x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken					
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek					
Impact						
	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger	x	x		x	
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x	x	x	x	x
	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender					
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk			x		

Metadatering vijf toegekende projecten uit vierde call

METADATERING		De Talentgroep	Het Bouwdepot	Het Huis	Youthlab
Basiskensmerken					
Hoofddoel	Versterken preventie		x	x	x
	Vergroten participatie	x	x	x	
Doelgroep	Jongvolwassenen				x
	a: met praktische opleiding				
	b: met een migratieachtergrond				
	KOPP/KOV				
	Zwerfjongeren		x		
	Jonge statushouders				
	EPA	x		x	
	Chronisch psychische aandoening			x	
Leefdomeinen	(Mentale) gezondheid		x	x	x
	Opleiding	x			x
	Werk	x			
	Relaties			x	
	Wonen		x		
	Gezinsleven			x	
Programmalijnen	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x	x	x
	Beter toerusten professionals	x	x	x	x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid	x	x	x	x
	Maatschappelijke agendering		x	x	
Elementen veranderingstheorie					
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	x	x
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen		x		
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid		x	x	x
	Lobby jongvolwassenen		x		
Effecten; Borging	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers	x	x	x	x
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x	x	x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals	x	x	x	x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek			x	
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën	x	x	x	
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid	x	x	x	x
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp		x	x	x
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x	x	x	x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken	x	x	x	x
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek		x	x	
Impact	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger	x	x	x	x
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x	x	x	x
	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x	x	x	x
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk		x	x	

Metadatering drie toegekende projecten uit vijfde call

METADATERING		Project 010 - doorontwikkeling	Lighthouse	Woonproject038
Basissenmerken				
Hoofddoel	Versterken preventie			
	Vergroten participatie	x	x	x
Doelgroep	Jongvolwassenen		x	
	a: met praktische opleiding			
	b: met een migratieachtergrond			
	KOPP/KOV			
	Zwerfjongeren	x		
	Jonge statushouders			x
	EPA			
	Chronisch psychische aandoening			
	Combinatie psychische problemen en LVB		x	
Leefdomeinen	(Mentale) gezondheid			x
	Opleiding			
	Werk		x	
	Relaties		x	x
	Wonen	x	x	x
	Gezinsleven			
Programmalijnen	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x	x
	Beter toerusten professionals	x		
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid	x	x	x
	Maatschappelijke agendering		x	x
Elementen verandertheorie				
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals			x
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen	x		
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid	x		
	Lobby jongvolwassenen			
Effecten; Borging	Integrale of participatieve opzet	x	x	x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x		x
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers	x		
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x	x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals	x		x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek			
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën			
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid	x	x	x
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp	x	x	x
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x		x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken	x	x	
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek		x	
Impact	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger		x	x
	Professionals zijn steeds beter toegevoerd om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x		x
	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x	x	x
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk		x	x

Metadatering zeven toegekende projecten uit zesde call

METADATERING		Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien	Generation YouthCare	Jimmy's Versterkt	Laagdrempelige inloop @ease	Met Join Us de toekomst in	Opbouwen krachtige ledenorganisatie voor inloop- voorzieningen	Versterken - verbinden - verder groeien
Basissenmerken								
Hoofddoel	Versterken preventie	x	x	x	x	x	x	x
	Vergroten participatie		x			x		
Doelgroep								
	Jongvolwassenen	x	x	x	x	x	x	x
	a: met praktische opleiding							
	b: met een migratieachtergrond	x			x			
	KOPP/KOV		x					
	Zwerfjongeren							
	Jonge statushouders							
	EPA		x					
	Chronisch psychische aandoening		x					
	Combinatie psychische problemen en LVB					x		
Leefdomeinen								
	(Mentale) gezondheid	x	x	x	x	x	x	x
	Opleiding							
	Werk							
	Relaties					x		
	Wonen			x				
	Gezinsleven							
Programmalijnen								
	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x	x	x	x	x	x
	Beter toerusten professionals	x	x	x	x	x	x	x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid	x	x	x				x
	Maatschappelijke agendering		x				x	
Elementen verandertheorie								
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen		x	x	x	x		
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x			x
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen					x		
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x	x	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid		x					x
	Lobby jongvolwassenen		x					x
Effecten; Borging								
	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x	x		x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x	x		x
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers		x		x	x	x	
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x		x	x	x	x	
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals			x	x		x	x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek			x	x			x
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën		x		x			
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid	x		x	x	x		x
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp	x		x	x			x
	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x	x	x	x	x		x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken		x		x	x	x	
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek							x
Impact								
	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger	x	x	x	x	x		x
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x	x	x	x	x		
	Aanpak van of beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x	x	x	x	x	x	
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk		x	x				x

Metadatering zes aangegane partnerschappen

METADATERING		ExpEx	Labyrinth-In-Perspectief	Nationale Jeugdraad	SAMAH	Stichting Zwerfjongeren NL	Young in Prison
Basiskennmerken							
Hoofddoel	Versterken preventie	x	x	x	x		
	Vergrotten participatie	x	x	x	x	x	x
Doelgroep	Jongvolwassenen	x		x			x
	a: met praktische opleiding						
	b: met een migratieachtergrond						
	KOPP/KOV		x				
	Zwerfjongeren					x	
	Jonge statushouders				x		
	EPA	x		x			
	Chronisch psychische aandoening	x		x			
	Combinatie psychische problemen en LVB	x					
Leefdomeinen	(Mentale) gezondheid	x	x	x	x	x	x
	Opleiding	x		x	x	x	
	Werk	x	x	x	x	x	x
	Relaties	x	x	x	x		
	Wonen	x		x	x	x	x
	Gezinsleven	x	x		x	x	
Programmalijnen	Beter toerusten jongvolwassenen	x	x	x	x	x	x
	Beter toerusten professionals	x	x	x			x
	Meer integrale aanpak en domein overstijgend beleid			x		x	
	Maatschappelijke agendering	x	x	x	x	x	x
Elementen veranderingstheorie							
Proces en participatie; Borging	Aanpakken vraaggestuurd tot stand gekomen	x	x	x	x		
	Training of opleiding jongvolwassenen of professionals	x	x	x	x		x
	Onderzoek naar risico's of problemen jongvolwassenen		x				
	Kennisdeling binnen programma of met veld	x	x	x	x	x	x
	Domeinoverstijgende netwerken met ervaringsdeskundigheid	x		x		x	x
	Lobby jongvolwassenen	x	x	x	x	x	x
Effecten; Borging	Integrale of participatieve opzet	x	x	x	x	x	x
	Meer kennis of vaardigheden om samen te werken bij jongvolwassenen of professionals	x		x			x
	Meer kennis over problematiek of aanpakken bij professionals of beleidsmakers	x	x	x		x	x
	Groter draagvlak voor implementatie bij beleidsmakers of professionals	x		x		x	x
	Toename bewustzijn, urgentie of consensus bij beleidsmakers of professionals	x	x	x	x	x	x
	Openheid over psychische problematiek toegenomen bij algemeen publiek						
	Betere maatschappelijke agendering of hantering lobbystrategieën	x	x	x	x	x	x
	Deelnemende jongvolwassenen hebben grotere mentale gezondheid		x		x		x
	Jongvolwassenen zijn opener over problematiek, nemen regie of vragen eerder hulp	x	x	x	x		
Impact	Professionals hanteren meer of beter passende aanpakken of delen goede voorbeelden	x		x			x
	Beleidsmakers hebben meer kennis of consensus waardoor ze betere beleidskeuzes maken	x		x		x	x
	Het stigma is afgenomen bij algemeen publiek					x	
	Jongvolwassenen zijn steeds veerkrachtiger	x	x		x		x
	Professionals zijn steeds beter toegerust om met psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen om te gaan	x	x	x			x
	Aanpak van beleid omtrent psychische problematiek of psychiatrische aandoeningen wordt steeds passender	x	x	x	x	x	x
	Er is steeds meer begrip of ruimte voor psychische kwetsbaarheid in de praktijk	x	x			x	x

Bijlage 3 Eindrapportage Begeleide zelfevaluatie. Bevindingen van lerend evalueren met GeestKracht

Eindrapportage Begeleide zelfevaluatie Lerend evalueren met GeestKracht

Bevindingen van de route Begeleide zelfevaluatie in de
programmaevaluatie van het FNO-programma GeestKracht

Colofon

Projectleiding

Marja van Bon-Martens (Trimbos-instituut, vanaf november 2022)

Tarik Pehlivan (Stichting Alexander)

Marloes Kleinjan (Trimbos-instituut, tot november 2022)

Auteurs

Marja van Bon-Martens

Jasper Nuijen

Sabine Peters

Ellen Braakhekke

Sabien Dekkers

Met medewerking van:

Els Bransen

Vincent van der Rijst

Deze uitgave is tot stand gekomen met financiële steun van GeestKracht, een programma van FNO.

Trimbos-instituut

Da Costakade 45

Postbus 725

3500 AS Utrecht

T: 030 - 297 11 00

© 2025, Trimbos-instituut, Utrecht.

Tekst uit deze publicatie mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Deze uitgave mag worden verveelvoudigd voor eigen of intern gebruik.

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond.....	4
1.2	Doel	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Aanpak begeleide zelfevaluatie.....	5
2	Kwantitatieve analyse.....	8
2.1	Realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen.....	8
2.2	Verwachte realisatie van de impactdoelen.....	18
2.3	Kernbevindingen kwantitatieve analyse	21
3	Kwalitatieve analyse	24
3.1	Doelrealisatie: succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen	24
3.2	Bijstellingen in het programma GeestKracht of verandertheorie.....	48
3.3	Aanvullende activiteiten van GeestKracht	55
3.4	Kernbevindingen kwalitatieve analyses	58
4	Samenvatting bevindingen begeleide zelfevaluatie	61
4.1	In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag).....	61
4.2	Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)	62
4.3	Tot slot.....	63
	Bijlagen	65
Bijlage 1	Projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht.....	65
Bijlage 2	Tussen- en eindevaluatieformulier.....	67
Bijlage 3	Gespreksformulier Evaluatiebijeenkomst	74

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Elke jongvolwassene (16-35 jaar) kan zichzelf zijn en ook met psychische kwetsbaarheden krachtig mee (blijven) doen in de maatschappij. Dat is waar het vijfjarige programma GeestKracht zich voor heeft ingezet. Om dit programmadoel te bereiken konden verschillende projecten en partnerschappen in meerdere rondes (zogenoeten calls) een subsidieaanvraag doen bij GeestKracht. Daarnaast voerde GeestKracht zelf ook aanvullende activiteiten uit. De visie van het programma GeestKracht is dat de doelgroep zelf van begin tot eind als gelijkwaardige partij betrokken wordt. Het ervaringsdeskundig panel (Team GeestKracht) speelde daarom een belangrijke rol.

Voor het programma GeestKracht voerden het Trimbos-instituut en Stichting Alexander¹ een lerend evaluatieonderzoek uit². Het evaluatieonderzoek was lerend, zodat iedereen die bij het programma betrokken was tussendoor leerde van de resultaten uit het onderzoek. Met behulp van die bevindingen is steeds gekeken of er iets in het programma moest worden aangepast.

Het lerend evaluatieonderzoek had drie evaluatievragen:

1. Welke doelen hebben de projecten, partnerschappen en andere activiteiten (*inventariseren*)?
2. In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen (*meten en leren*)?
3. Welke (eventuele) aanpassingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie (*bijstellen*)?

Om de evaluatievragen te beantwoorden zijn twee soorten evaluaties uitgevoerd: een *begeleide zelfevaluatie* en een *maatwerkevaluatie*³. De maatwerkevaluatie is bedoeld om inzicht te krijgen in ervaringen, opvattingen en waarderingen van jongvolwassenen die meedoen in projecten en partnerschappen en is uitgevoerd door de doelgroep zelf. Met de begeleide zelfevaluatie is door middel van tussen- en eindevaluaties van projecten en partnerschappen zicht verkregen op de mate van doelrealisatie, op de succesfactoren en knelpunten die hierbij een rol hebben gespeeld, en op de geleerde lessen.

De eerste evaluatievraag is beantwoord in het [Startrapport](#). De tussenrapportages richten zich op het beantwoorden van de tweede en derde evaluatievraag. In de [eerste Tussenrapportage](#) zijn acht projecten uit de eerste call, twee korter lopende projecten uit de tweede call en zes partnerschappen meegenomen. De [tweede Tussenrapportage](#) richtte zich op de eindevaluatie van de tien projecten die in 2022 zijn afgerond: vijf projecten uit de eerste call, vier projecten uit de tweede call en 1 project uit de derde call. Deze rapportage is onderdeel van de eindrapportage en betreft de begeleide zelfevaluatie die zich richtte op alle projecten, partnerschappen en aanvullende activiteiten van het programma GeestKracht.

¹ Per 1 oktober 2024 is Stichting Alexander onderdeel geworden van EMMA. In deze rapportage hanteren we omwille van de eenduidigheid met voorgaande rapportages nog de oude naam Stichting Alexander.

² Het evaluatieonderzoek liep van het begin (2020) t/m het einde (2024) van het programma GeestKracht.

³ De bevindingen van de maatwerkevaluatie worden beschreven in een ander rapport.

1.2 Doel

In dit eindrapport worden de resultaten beschreven van de eindmeting voor de begeleide zelfevaluatie van alle 35 projecten en zes partnerschappen binnen het programma GeestKracht (zie **Tabel 1.1** en **Bijlage 1**). Met de resultaten wordt antwoord gegeven op de tweede evaluatievraag voor alle 35 projecten en zes partnerschappen en op de derde evaluatievraag voor 27 projecten en zes partnerschappen⁴.

Tabel 1.1 Aantal projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht

Type	Totaal	Tussenmeting 1	Tussenmeting 2	Kwantitatieve analyses	Kwalitatieve analyses
Partnerschappen	6	6		6	6
Projecten call 1	8	8	5	8	3
Projecten call 2	8	2	4	8	6
Projecten call 3	5		1	5	4
Projecten call 4	4			4	4
Projecten call 5	3			3	3
Projecten call 6	7			7	7
Totaal	41	16	10	41	33

De resultaten worden in dit eindrapport apart gepresenteerd voor projecten en partnerschappen. Dit omdat de partnerschappen verschillen van de meeste projecten binnen het programma GeestKracht in termen van structuur en doelen. Dit heeft ermee te maken dat de partnerschappen met de subsidie vanuit het programma vaak voortzetten en/of intensiveren wat zij al deden, terwijl projecten meestal pas werden opgestart op basis van de subsidie. Ook is de subsidieperiode voor de partnerschappen doorgaans langer dan voor de projecten.

1.3 Leeswijzer

In Paragraaf 1.4 wordt de aanpak van de begeleide zelfevaluatie kort toegelicht. Daarna wordt in Hoofdstuk 2 ingegaan op de resultaten van de kwantitatieve analyse, oftewel de mate waarin het projecten en partnerschappen is gelukt om hun beoogde doelen te realiseren. Vervolgens worden in Hoofdstuk 3 de resultaten van de kwalitatieve analyse besproken. Deze gaan over welke succesfactoren en knelpunten projecten en partnerschappen hebben ervaren bij het realiseren van hun doelen, en welke lessen daarbij zijn geleerd. Ook komen de ervaringen van de projecten en partnerschappen met (onderdelen van) het programma GeestKracht aan bod. Vervolgens wordt ingegaan op aanvullende activiteiten van het programmateam zelf om de impact van het programma te vergroten. Het rapport sluit af met Hoofdstuk 4 waarin de belangrijkste kwantitatieve en kwalitatieve bevindingen gezamenlijk worden besproken ter beantwoording van de tweede en derde evaluatievraag.

1.4 Aanpak begeleide zelfevaluatie

Middels tussen- en eindevaluaties van projecten is met de begeleide zelfevaluatie zicht verkregen op de mate van doelrealisatie, de succesfactoren en knelpunten die hierbij een rol hebben gespeeld, en de geleerde lessen. Doordat looptijden van projecten varieerden, verschilt het aantal

⁴ Voor de kwalitatieve analyses zijn de tussen- en eindevaluaties uitgesloten waarover in de eerdere tussenmetingen is gerapporteerd. Daardoor zijn acht projecten niet meegenomen in de kwalitatieve analyses voor de eindmeting: vijf uit call 1, twee uit call 2 en 1 uit call drie.

tussenevaluaties dat per project is uitgevoerd (**Bijlage 1**). Het uitgangspunt bij de langer lopende projecten was dat er ten minste één keer per jaar een tussenevaluatie plaatsvond. Bij kortdurende projecten met een looptijd van om en nabij een jaar is alleen een eindevaluatie uitgevoerd rond het moment van afronding, en heeft er geen tussenevaluatie plaatsgevonden. Dit gold voor het project Mentale gezondheid in de klas (in call 3) en alle zeven projecten in call 6.

Bij het in kaart brengen van de doelrealisatie is uitgegaan van de tien doelen die een project heeft geformuleerd met ondersteuning van het evaluatieteam. De doelen hebben betrekking op de niveaus *proces, participatie, effect, borging* en *impact*, waarbij voor elk van de vijf niveaus twee doelen zijn geformuleerd. De tien doelen zijn voor alle projecten op een eenduidige wijze geformuleerd in de vorm van stellingen (zie **Kader 1.1**).

Kader 1.1 Basisformuleringen voor het concreet en eenduidig formuleren van tien beoogde doelen van een project.

‘Proces’-doelen (2 doelen):

- De aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd.
- Er wordt passend samengewerkt met andere GeestKracht-projecten of -partnerschappen.

‘Participatie’-doelen (2 doelen):

- De beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze.
- De participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst.

‘Effect’-doelen (2 doelen):

- Het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens.
- Met de aanpak, activiteit, etc. worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt.

‘Borgings’-doelen (2 doelen): *

- De (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd.

‘Impact’-doelen (2 doelen): *

- De aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij.

** Bij dit niveau is uitgegaan van één basisformulering op grond waarvan twee doelen worden geformuleerd.*

Zowel de tussen- als eindevaluaties zijn uitgevoerd in de vorm van een online evaluatiegesprek met vertegenwoordigers van het project of partnerschap, onder begeleiding van twee leden van het evaluatieteam. Het projectteam of partnerschap bereidde het gesprek voor door het invullen van een scoreformulier (**Bijlage 2**), waarbij bij voorkeur het perspectief van ten minste drie leden van het team⁵ van het project of partnerschap is meegenomen. Via dit scoreformulier scoorden zij voor alle tien doelen de mate van doelrealisatie. Bovendien gaven zij overkoepelend voor alle vijf doelniveaus aan wat volgens hen de meest belangrijke succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen zijn in relatie tot de doelrealisaties.

Tijdens het evaluatiegesprek bespraken leden van het evaluatieteam het ingevulde scoreformulier met vertegenwoordigers⁶ van het project of partnerschap, waarbij per doelniveau (proces, participatie, effect, borging en impact) is ingegaan op de doelrealisatiescores en desgewenst

⁵ Aanbevolen werd om hierbij leden vanuit verschillende perspectieven te betrekken, waaronder dat van de einddoelgroep zelf.

⁶ Waaronder idealiter een vertegenwoordiger van de doelgroep.

aanvullende toelichting werd gegeven. Hierna werd 'uitgezoomd' en werden de belangrijkste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen besproken. Tot slot werd ingegaan op ervaringen met (onderdelen van) het programma GeestKracht, en eventueel gewenste bijstellingen daaromtrent. Als leidraad voor het evaluatiegesprek is een gespreksformulier gebruikt (**Bijlage 3**).

2 Kwantitatieve analyse

Dit hoofdstuk beschrijft aan de hand van kwantitatieve analyses in hoeverre het projecten en partnerschappen is gelukt om hun beoogde doelen te bereiken. Alle 35 projecten en zes partnerschappen (zie **Tabel 1.1**) worden meegenomen, waarmee een volledig beeld wordt verkregen van de mate van doelrealisatie dan in de [eerste tussenrapportage](#) uit 2022⁷ en de [tweede tussenrapportage](#) uit 2023⁸.

In het hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen (paragraaf 2.1), gevolgd door de realisatie van de impactdoelen (paragraaf 2.2) (zie **Kader 1.1** voor de basisformuleringen van deze tien beoogde doelen). De resultaten worden in beide paragrafen apart gepresenteerd voor projecten en partnerschappen. Het hoofdstuk eindigt met een samenvatting van de kernbevindingen, met aandacht voor overeenkomsten en verschillen tussen projecten en partnerschappen (paragraaf 2.3).

2.1 Realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen

De realisatie van de proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen (in totaal acht doelen) is door de projecten en partnerschappen gescoord op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). Bij het bespreken van de verdeling van de scores wordt uitgegaan van de mediaan, en niet van het gemiddelde. De mediaan is de middelste waarde wanneer de scores zijn gerangschikt naar grootte. Anders gezegd: 50% van de scores ligt onder de mediaan, en 50% erboven. Het voordeel van de mediaan is dat deze minder gevoelig is voor vertekening door uitbijters (extreme scores) dan het gemiddelde. Voor het presenteren van de verdeling van de scores in figuren wordt verder gebruik gemaakt van zogeheten 'boxplots' (zie figuren voor een nadere toelichting).

2.1.1 Projecten

Wat zijn de doelrealisaties ten tijde van de eindevaluatie?

Figuur 2.1 toont de verdeling van de doelrealisatiescores van de 35 projecten tijdens het eindevaluatiegesprek, dus aan het einde van de looptijd van het project.

Het blijkt dat de mediane doelrealisatiescore met 8,0 het hoogst is voor procesdoel 1 (de aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd) en participatiedoel 1 (de beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze). Ook de realisatie van participatiedoel 2 (de participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst) is beoordeeld met een hoge mediaanscore van 7,8 aan het einde van de looptijd. Drieëndertig projecten (94%) scoren een 7 of hoger op procesdoel 1, terwijl dit geldt voor 29 projecten (83%) bij participatiedoel 1 en bij 30 projecten (86%) bij participatiedoel 2. Vijfentwintig projecten (71%) scoren ten minste een 7 op beide participatiedoelen. Er zijn maar vijf projecten die een 5 of lager scoren op één van deze drie

⁷ In het eerste tussenrapport hadden de kwantitatieve analyses betrekking op de acht projecten uit de eerste call, twee korter lopende projecten uit de tweede call en de zes partnerschappen.

⁸ In het tweede tussenrapport hadden de kwantitatieve analyses betrekking op de 10 projecten die in 2022 zijn afgerond, of zich in de afrondende fase bevonden.

doelen⁹. De hoge scores geven aan dat veel projecten er gedurende hun looptijd grotendeels of volledig in geslaagd zijn om hun aanpak c.q. activiteit op de beoogde wijze te ontwikkelen of uit te voeren, en waarbij de beoogde doelgroep jongvolwassenen op de bedoelde wijze participeerde met de gewenste uitkomsten.

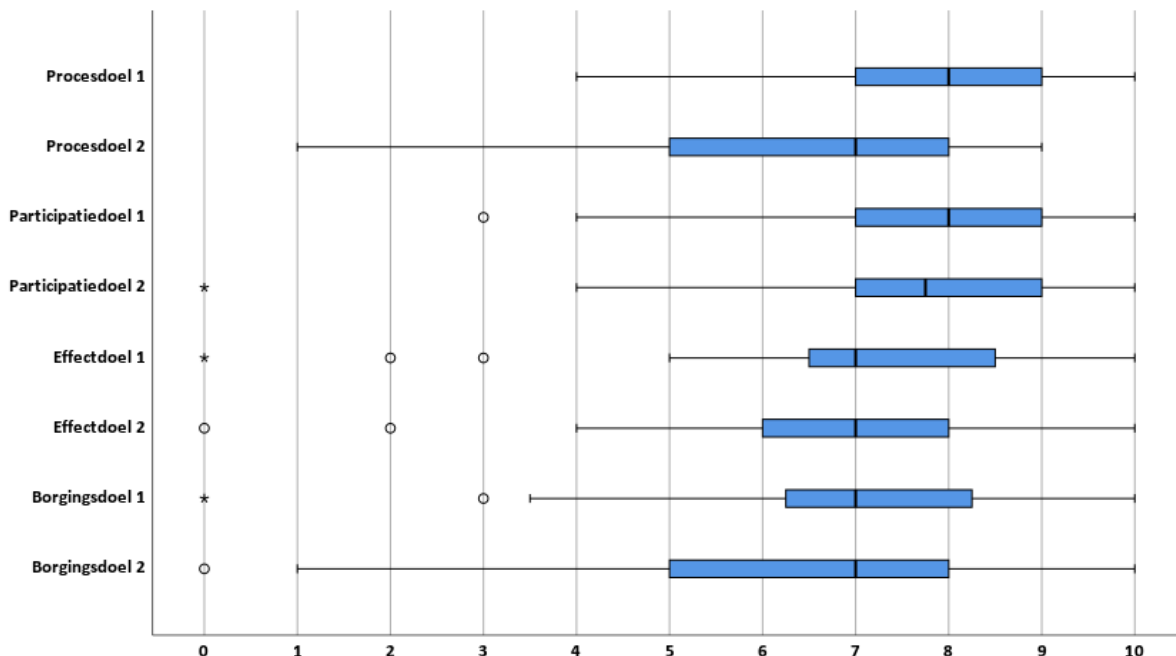
Voor de vijf andere doelen ligt de mediane doelrealisatiescore ten tijde van de eindevaluatie met een 7 wat lager. Zesentwintig projecten (74%) scoren een 7 of hoger op effectdoel 1; deze projecten is het grotendeels tot volledig gelukt om met hun aanpak c.q. activiteit het gewenste bereik te realiseren. Eenentwintig projecten (60%) scoren minimaal een 7 op effectdoel 2 en zijn er grotendeels tot volledig in geslaagd om de beoogde korte- of middellange-termijn effecten te behalen met hun aanpak c.q. activiteit. Op borgingsdoel scoren 24 projecten (69%) ten minste een 7. Bij dit doel gaat het veelal over het borgen van de resultaten bij de partijen die betrokken zijn bij een project (interne borging).

Doelrealisatie is het minst voor procesdoel 2 (er wordt passend samengewerkt met andere projecten of partnerschappen) en borgingsdoel 2 (de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd) procesdoel 2 en borgingsdoel 2. Voor beide doelen geldt dat niet meer dan 18 projecten (51%) een 7 of hoger scoren. Bij beide doelen is sprake van relatief veel lagere scores. Specifiek gezegd, scoren 12 projecten (34%) een 5 of lager op procesdoel 2, terwijl dit voor borgingsdoel 2 het geval is bij 11 projecten (31%)¹⁰. Dit betekent dat het circa een derde van de projecten gedurende hun looptijd niet goed is gelukt om binnen het programma GeestKracht de samenwerking met één of meer andere projecten of partnerschappen van de grond te krijgen. Ook het realiseren van borging is voor bijna een derde van de projecten lastig gebleken. Bedacht moet worden dat het bij borgingsdoel 2 voor de meeste projecten gaat om het borgen van resultaten buiten het project (externe borging). Mogelijk is deze externe borging voor sommige projecten in het gedrang gekomen omdat voorliggende projectfasen meer tijd hebben gekost dan gepland.

⁹ Procesdoel 1: één project; participatiedoel 1: twee projecten; en participatiedoel 2: twee projecten. Geen van deze projecten scoorde een 5 of lager op meerdere van deze drie doelen.

¹⁰ Bovendien scoort slechts één project een 9 op procesdoel 2, terwijl maar drie projecten een 9 of 10 scoren op borgingsdoel 2. Op elk van de andere doelen scoort een beduidend hoger aantal projecten een 9, een 9,5 of een 10.

Figuur 2.1 Doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, zoals zelf gescoord door projecten (n=35) op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Noot. Voor één project is participatiedoel 2 niet meegenomen omdat het betreffende project daar 'n.v.t.' heeft ingevuld. Een ander project heeft gedurende de looptijd vanwege inhoudelijke redenen gekozen voor een nieuwe koers, en daarmee voor aangepaste doelen. Dit werd voor het evaluatieteam pas duidelijk tijdens het eindevaluatiegesprek. Om die reden is ervoor gekozen de oorspronkelijke doelen niet gezamenlijk te wijzigen in het evaluatieformulier, maar dat het project tijdens het eindevaluatiegesprek wel scores heeft gegeven met op basis van de aangepaste doelen.

Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de 35 projecten. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de projecten scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een project uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere projecten, wordt deze score als losstaande cirkel (o; milde uitschieter) of asterisk (*; extreme uitschieter) weergegeven.

In hoeverre zijn de doelrealisaties veranderd ten opzichte van de eerste tussenevaluatie?

Figuur 2.2 laat de veranderscores zien voor 27 projecten wanneer de doelrealisatiescores ten tijde van de eindevaluatie worden afgezet tegen de scores tijdens de eerste tussenevaluatie. Het gaat om 27 projecten, omdat voor acht projecten vanwege de korte looptijd alleen een eindevaluatie heeft plaatsgevonden¹¹.

Voor beide borgingsdoelen (*de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd*) is ten tijde van de eindevaluatie de grootste verbetering in doelrealisatie te zien ten opzichte van de eerste tussenevaluatie. Het gaat bij beide doelen om een mediane veranderscore van +3. Voor 16 projecten (59%) verbetert de doelrealisatiescore op borgingsdoel 1 in met 2,5 punt of meer; en voor 14 projecten (52%) op borgingsdoel 2. Dat de grootste verbeteringen plaatsvinden bij de borgingsdoelen kan verklaard worden doordat borging vaak pas in een later stadium van een project meer aandacht krijgt.

De verbetering in doelrealisatie is verder relatief groot voor procesdoel 1 (de aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd) en effectdoel 2 (met de aanpak, activiteit, etc. worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt). De mediane veranderscore is voor beide doelen +2. Voor 13 projecten (48%) verbetert de doelrealisatiescore op procesdoel 1 met 2,5 punt of meer. Dit wijst erop dat deze projecten ten tijde van de eerste tussenevaluatie nog bezig waren hun aanpak c.q. activiteit op de beoogde wijze te ontwikkelen of uit te voeren. Ook de doelrealisatie op effectdoel 2 is voor 13 projecten (48%) 2,5 punt of meer vooruitgegaan ten tijde van de eindevaluatie. Dit is geen verrassende bevinding omdat effecten van een aanpak of activiteit doorgaans pas verderop in de looptijd van een project goed kunnen worden bepaald.

Voor drie doelen (procesdoel 2, participatiedoel 2 en effectdoel 1) is de doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie over het geheel genomen niet sterk verbeterd in vergelijking met de eerste tussenevaluatie. Het gaat voor alle drie doelen om een mediane veranderscore van +1. Het aantal projecten dat 2,5 punt of meer is vooruitgegaan is respectievelijk 5 (19%), 10 (37%) en 10 (37%). Voor participatiedoel 2 (*de participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst*) en effectdoel 1 (*het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens*) is dit geen onverwacht resultaat, omdat het bij deze doelen gaat om activiteiten die meer in het begin van een project zullen hebben plaatsgevonden.

Voor procesdoel 2 (*er wordt passend samengewerkt met andere projecten of -partnerschappen*) is het lage aantal projecten dat duidelijk vooruitgaat opvallender, aangezien het verbeteren van de onderlinge samenwerking een voortdurend streven was binnen het programma GeestKracht. Vermeldenswaard is dat voor 11 (41%) projecten de doelrealisatie op procesdoel 2 niet veranderd of verslechterd¹².

Ten slotte is voor participatiedoel 1 (*de beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze*) de mediane veranderscore 0, wat betekent dat er ten tijde van de eindevaluatie geen verandering is opgetreden in mediane doelrealisatie ten opzichte van de eerste tussenevaluatie. Niet meer dan 8 aantal projecten (30%) is 2,5 punt of meer vooruitgegaan. Een mogelijke verklaring is dat projecten vaak in de beginfase al starten met het organiseren van participatie van de doelgroep, waardoor dit in een later stadium niet veel meer verbeterd. Voor zeven projecten (26%) blijkt het

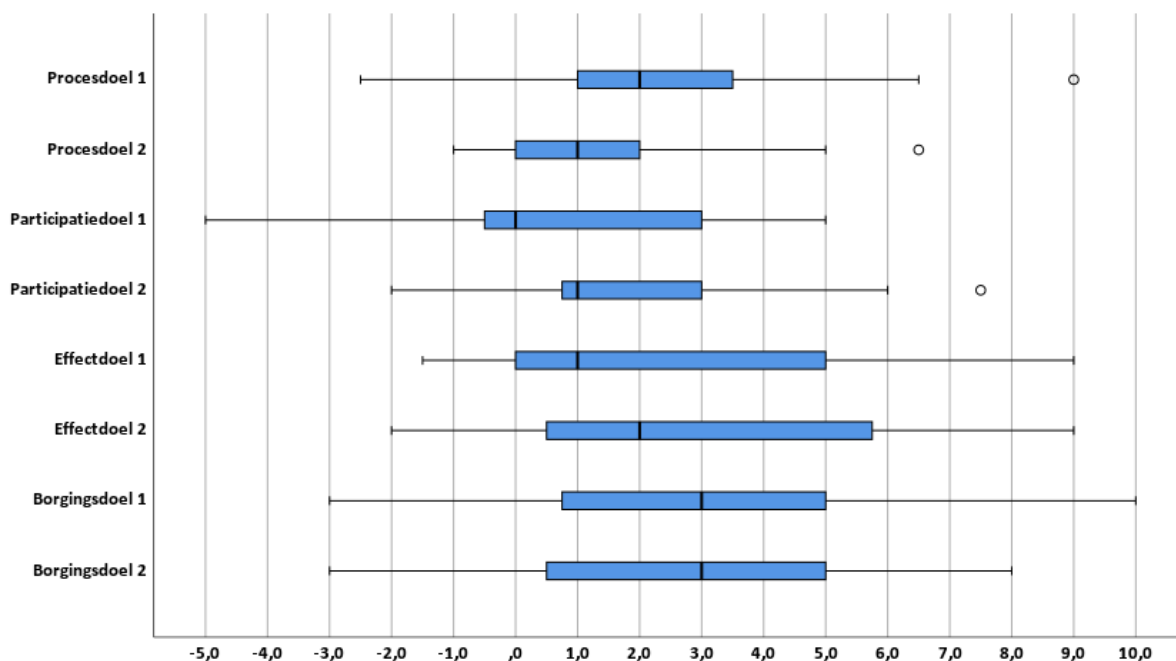
¹¹ Het gaat om het project 'Mentale gezondheid in de klas' (call 3) en de zeven projecten in call 6. Zie ook Tabel 1.1.

¹² De veranderscore van acht projecten is 0, terwijl drie projecten een negatieve veranderscore van -1 hebben.

realiseren van participatie van jongvolwassenen niet te zijn veranderd aan het einde van de looptijd, en voor zeven andere projecten (26%) is het zelfs verslechterd¹³. Mogelijk zijn betrokken jongvolwassenen in latere fasen afgehaakt in deze projecten, en was het moeilijk om 'nieuwe' jongvolwassenen te werven, of werd participatie niet meer nodig geacht.

¹³ De negatieve veranderscores van deze projecten variëren van -1 tot -5.

Figuur 2.2 De verandering in de doelrealisatie op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, waarbij de doelrealisatiescores van 27 projecten ten tijde van de eindevaluatie zijn afgezet tegen de scores ten tijde van de eerste tussenevaluatie. Een score van 0 betekent geen verandering in doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie, terwijl negatieve en positieve veranderscores respectievelijk een verslechtering en een verbetering in doelrealisatie betekenen ten tijde van de eindevaluatie. De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Noot: Voor acht projecten zijn geen veranderscores beschikbaar omdat voor deze projecten vanwege hun korte looptijd alleen een eindevaluatie heeft plaatsgevonden.

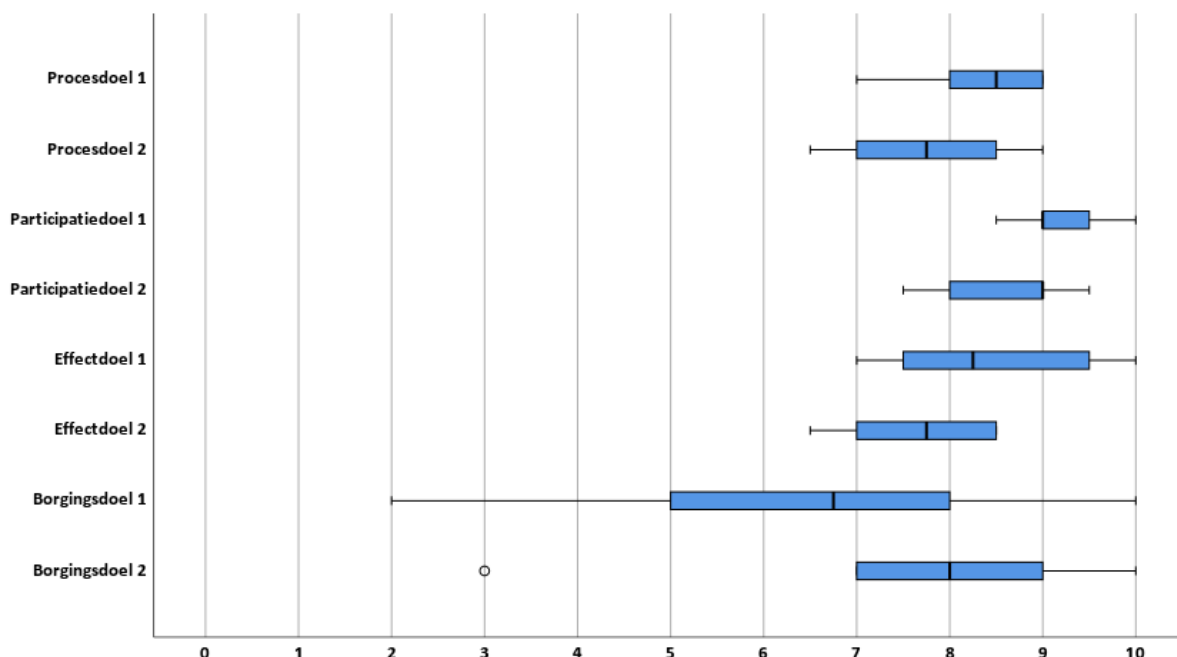
Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de 27 projecten waarmee een tussenevaluatie heeft plaatsgevonden. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de projecten scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een project uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere projecten, wordt deze score als losstaande cirkel (o; milde uitschieter) of asterisk (*) of extreme uitschieter) weergegeven.

2.1.2 Partnerschappen

Wat zijn de doelrealisaties ten tijde van de eindevaluatie?

Figuur 2.3 laat zien dat ten tijde van de eindevaluaties van de partnerschappen de mediane doelrealisatiescore met 9,0 het hoogst was voor participatiedoelen 1 (de beoogde doelgroep jongvolwassenen participeert op de beoogde wijze) en 2 (de participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst). Alle zes partnerschappen scoren een 7,5 of hoger op beide doelen. Vijf partnerschappen scoren een 9, een 9,5 of een 10 op participatiedoel 1; voor participatiedoel 2 geldt dit voor vier partnerschappen. Een waarschijnlijke verklaring voor deze hoge scores is dat elk partnerschap al (ruim) vóór de start van het programma GeestKracht een goede relatie en samenwerking had opgebouwd met hun specifieke doelgroep van jongvolwassenen met een psychische kwetsbaarheid.

Figuur 2.3 Doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, zoals zelf gescoord door partnerschappen (n=6) op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd). De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de zes partnerschappen. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de partnerschappen scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een partnerschap uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere partnerschappen, wordt deze score als losstaande cirkel (o; milde uitschieter) weergegeven.

De mediane doelrealisatiescore is wat lager voor vijf andere doelen, rond de 8, wat nog steeds hoog is. Het gaat om:

- procesdoel 1 (de aanpak, activiteit, et cetera wordt op de beoogde wijze ontwikkeld of uitgevoerd) met een mediaanscore van 8,5;
- procesdoel 2 (er wordt passend samengewerkt met andere partnerschappen of projecten) met een mediaanscore van 7,8;
- effectdoel 1 (het bereik van de aanpak, activiteit, et cetera is naar wens) met een mediaanscore van 8,3;
- effectdoel 2 (met de aanpak, activiteit, etc. worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt) met een mediaanscore van 7,8; en
- borgingsdoel 2 (de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd) met een mediaanscore van 8,0.

Met één uitzondering¹⁴, scoren alle partnerschappen een 6,5 of hoger op alle vijf doelen, wat aangeeft dat het hen gedurende de subsidieperiode grotendeels tot volledig is gelukt om deze doelen te bereiken.

De doelrealisatie op borgingsdoel 1 (*de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd*) blijft met een mediaanscore van 6,8 achter bij de andere doelen. De doelrealisatiescore op borgingsdoel 1 heeft veruit de grootste spreiding, variërend van 2 tot 10. Maar drie partnerschappen (50%) scoren een 7 of hoger, terwijl twee partnerschappen een 2 en een 5 scoren. Voor de meeste partnerschappen ging borgingsdoel 1 over het verkrijgen van een meer structurele vorm van financiering voor de eigen organisatie (interne borging). De lage scores van de helft van de partnerschappen wijst erop zij moeite hebben dit te realiseren.

In hoeverre zijn de doelrealisaties veranderd ten opzichte van de eerste tussenevaluatie?

Figuur 2.4 toont dat de mediane doelrealisatiescore bij de eindevaluatie op alle acht doelen in meer of minder mate omhoog is gegaan ten opzichte van de eerste tussenevaluatie. De grootste verbetering in doelrealisatie is te zien bij procesdoel 2 (*er wordt passend samengewerkt met andere partnerschappen of projecten*) met een mediane veranderscore van +2,5. Met één uitzondering¹⁵, ervaren alle partnerschappen een verbetering, waarbij de veranderscore varieert van 1 tot en met 8. Vier partnerschappen (67%) zijn 2,5 punt of meer vooruitgegaan. Dit geeft aan dat bijna alle partnerschappen vinden dat de onderlinge samenwerking binnen het programma GeestKracht is verbeterd lopende de subsidieperiode. De partnerschappen zijn in dit opzicht positiever dan de projecten (zie hierboven).

De verbetering in doelrealisatie is verder relatief groot voor effectdoel 2 (met de aanpak, activiteit, etc. worden de beoogde korte- of middellange-termijn effecten bereikt) en borgingsdoel 2 (de (effecten van de) aanpak, activiteit, et cetera wordt (worden) op de beoogde wijze geborgd). De mediane veranderscore is voor beide doelen +2. Voor beide drie doelen zijn vier partnerschappen (67%) 2,5 punt of meer vooruitgegaan. Dit kan worden verklaard doordat de hoofdmoot van de activiteiten voor beide doelen later in de subsidieperiode zal zijn uitgevoerd. Daarbij is het vermeldenswaard dat borgingsdoel 2 voor de meeste partnerschappen gaat over het borgen van resultaten buiten de eigen organisatie (externe borging). Borgingsdoel 1 betreft hoofdzakelijk interne borging, en op dit doel is minder verbetering te zien aan het einde van de looptijd van het partnerschap (mediane veranderscore: +1; en aantal partnerschappen dat minimaal 2,5 punt is vooruitgegaan: 2 (33%)). Dit heeft bijgedragen aan de relatief lage mediane doelrealisatiescore op borgingsdoel 1 ten tijde van de eindevaluatie (zie hierboven).

Ook voor de vier resterende doelen (procesdoel 1, participatiedoelen 1 en 2, en effectdoel 1) is de doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie over het geheel genomen niet sterk verbeterd in vergelijking met de eerste tussenevaluatie. De mediane veranderscore is respectievelijk: +1, +1, +0,3 en +0,8; en het aantal partnerschappen dat 2,5 punt of meer vooruitgaat is respectievelijk: 1 (17%), 1 (17%), 1 (17%) en 2 (33%). Een verklaring voor deze resultaten is dat de meeste activiteiten voor deze doelen meer in het begin van de subsidieperiode zullen zijn uitgevoerd. Verder kan bij participatie meespelen dat, zoals al eerder genoemd, al (ruim) vóór de start van het programma GeestKracht sprake is van een goede relatie en samenwerking tussen een partnerschap en hun doelgroep van

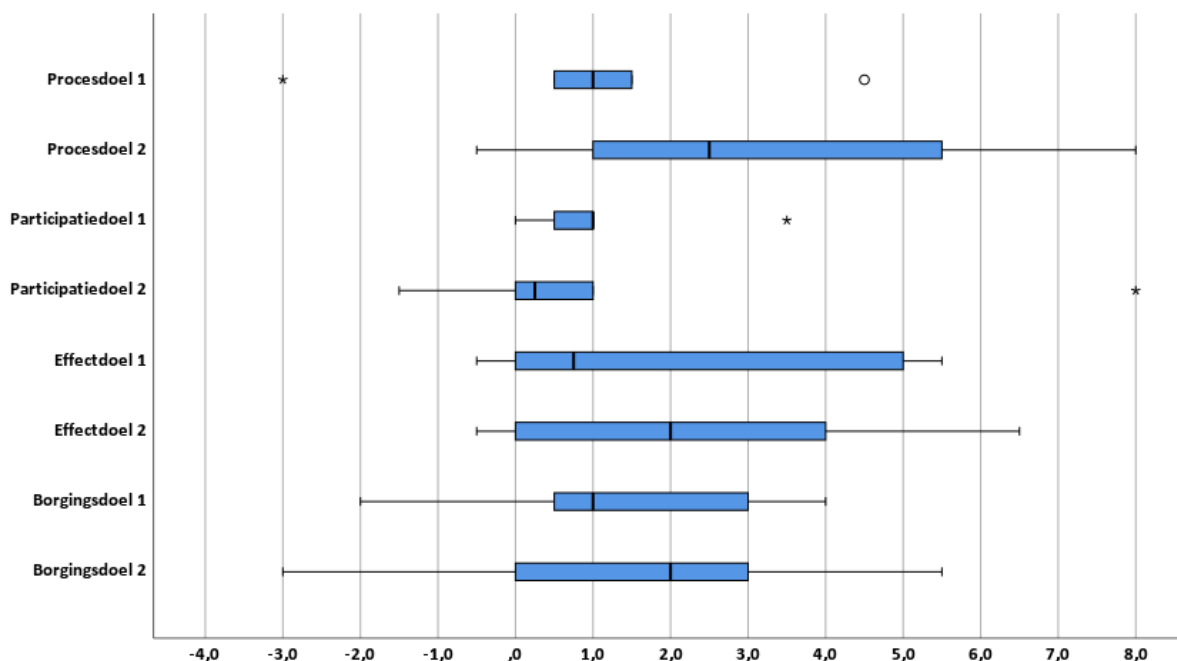
¹⁴ Een partnerschap scoort een 3 op borgingsdoel 2, een score die duidelijk afwijkt van de hogere scores (≥ 7) van de andere partnerschappen.

¹⁵ Eén partnerschap heeft een veranderscore van -0,5.

jongvolwassenen met een psychische kwetsbaarheid. Oftewel: er is beperkte verbeter ruimte voor een partnerschap op dit gebied¹⁶.

¹⁶ Voor één partnerschap geldt dit niet, met verandcores van +3,5 (participatiedoel 1) en +8 (participatiedoel 2).

Figuur 2.4 De verandering in de doelrealisatie op proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen, waarbij de doelrealisatiescores van de zes partnerschappen ten tijde van de eindevaluatie zijn afgezet tegen de scores ten tijde van de eerste tussenevaluatie. Een score van 0 betekent geen verandering in doelrealisatie ten tijde van de eindevaluatie, terwijl negatieve en positieve veranderscores respectievelijk een verslechtering en een verbetering in doelrealisatie betekenen ten tijde van de eindevaluatie. De scoreverdeling wordt per doel weergegeven aan de hand van een zogeheten 'boxplot'. Zie de nadere toelichting in het onderschrift.

Toelichting: de horizontale rechthoeken vertegenwoordigen de scores van (min of meer) de helft van de zes partnerschappen. De vetgedrukte verticale lijn in een rechthoek representeert de mediaan: de ene helft van de partnerschappen scoort hoger dan de mediaanscore, de andere helft heeft een lagere score. De lijnen aan de linker- en rechterzijde van een rechthoek geven de spreiding van de scores weer, van de laagste score tot de hoogste score. Alleen wanneer een score van een partnerschap uitzonderlijk laag of hoog is ten opzichte van de scores van de andere partnerschappen, wordt deze score als losstaand losstaande cirkel (o; milde uitschieter) of asterisk (*; extreme uitschieter) weergegeven.

2.2 Verwachte realisatie van de impactdoelen

Bij de twee impactdoelen van de projecten en partnerschappen is uitgegaan van de volgende basisformulering: de aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij. Projecten en partnerschappen kozen zelf specifieke formuleringen die goed aansloten bij hun ambities op de lange termijn (ook verder na afronding van het eigen project of partnerschap). Omdat het gaat om het leveren van een bijdrage aan het realiseren van lange termijn ambities, is voor beide impactdoelen de verwachte doelrealisatie in kaart gebracht. Dit is gedaan door de projecten en partnerschappen te vragen naar hoe waarschijnlijk zij het vinden dat hun project of partnerschap de beoogde bijdrage gaat leveren. Er waren zes mogelijke antwoordcategorieën, lopend van 0 (hierover kan echt geen uitspraak worden gedaan) tot 5 (zeer waarschijnlijk).

2.2.1 Projecten

Figuur 2.5 laat zien dat bijna alle projecten het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk vonden dat hun project een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen. Voor impactdoel 1 gaat het om 32 projecten (91%), voor impactdoel 2 om 33 projecten (94%). Een vergelijkbaar positief beeld was reeds te zien ten tijde van de eerste tussenevaluatie, waarbij uitgegaan is van 27 projecten¹⁷.

Eén project kon ten tijde van zowel de eerste tussenevaluatie als de eindevaluatie geen uitspraak doen over de verwachte realisatie van de impactdoelen. Dit komt doordat dit project eerder is gestopt; de uitvoer van het beoogde projectplan bleek helaas niet mogelijk¹⁸. Los van dit project, konden alle projecten bij de eindevaluatie een uitspraak doen over de verwachte doelrealisatie van de impactdoelen¹⁹.

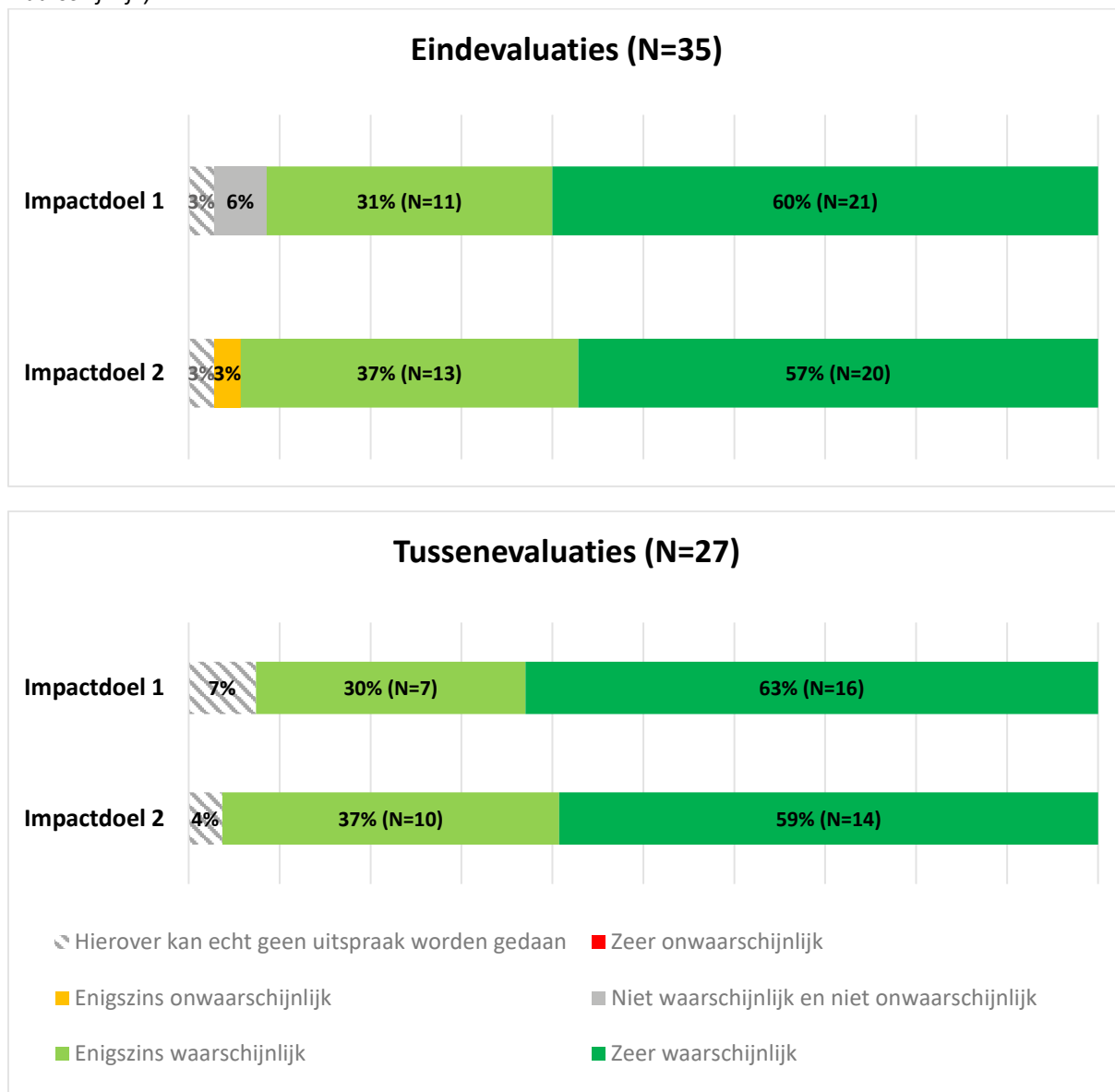
Verder gaven twee projecten bij de eindevaluatie aan ‘het niet waarschijnlijk en niet onwaarschijnlijk’ te vinden dat hun project een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van impactdoel 1. Genoemde redenen voor deze ‘neutrale’ inschatting waren dat het doel achteraf bezien te ambitieus bleek en dat een deel van de gegevens om hier een uitspraak over te kunnen doen nog niet beschikbaar was aan het einde van de looptijd van het project.

¹⁷ Voor acht projecten heeft vanwege hun korte looptijd alleen een eindevaluatie plaatsgevonden.

¹⁸ Het project gaf als toelichting dat factoren binnen justitiële jeugdinrichtingen (JJl's) en in het systeem rond de JJl's, ertoe hebben geleid dat er sprake is van een forse overbelasting van de JJl's. Hierdoor was er gedurende de gehele looptijd van het project geen mogelijkheid om samen met de JJl's het beoogde verandertraject in gang te zetten.

¹⁹ Een ander vroegtijdig gestopte project scoorde ‘enigszins waarschijnlijk’ op beide impactdoelen. Projectleden gaven tijdens het eindevaluatiegesprek als toelichting dat het product wel is ontwikkeld en dat uit eigen onderzoek blijkt dat het product helpend is voor de doelgroep (en daarmee ook kan bijdragen aan realiseren van impact).

Figuur 2.5 Verwachte doelrealisatie volgens de projecten op de twee impactdoelen ten tijde van de *eindevaluatie* (bovenste helft) en de *eerste tussenevaluatie* (onderste helft). Gevraagd is naar hoe waarschijnlijk het is dat het project een bijdrage gaat leveren aan de impactdoelen. Er waren zes mogelijke antwoordcategorieën, lopend van 0 (hierover kan echt geen uitspraak worden gedaan) tot 5 (zeer waarschijnlijk).

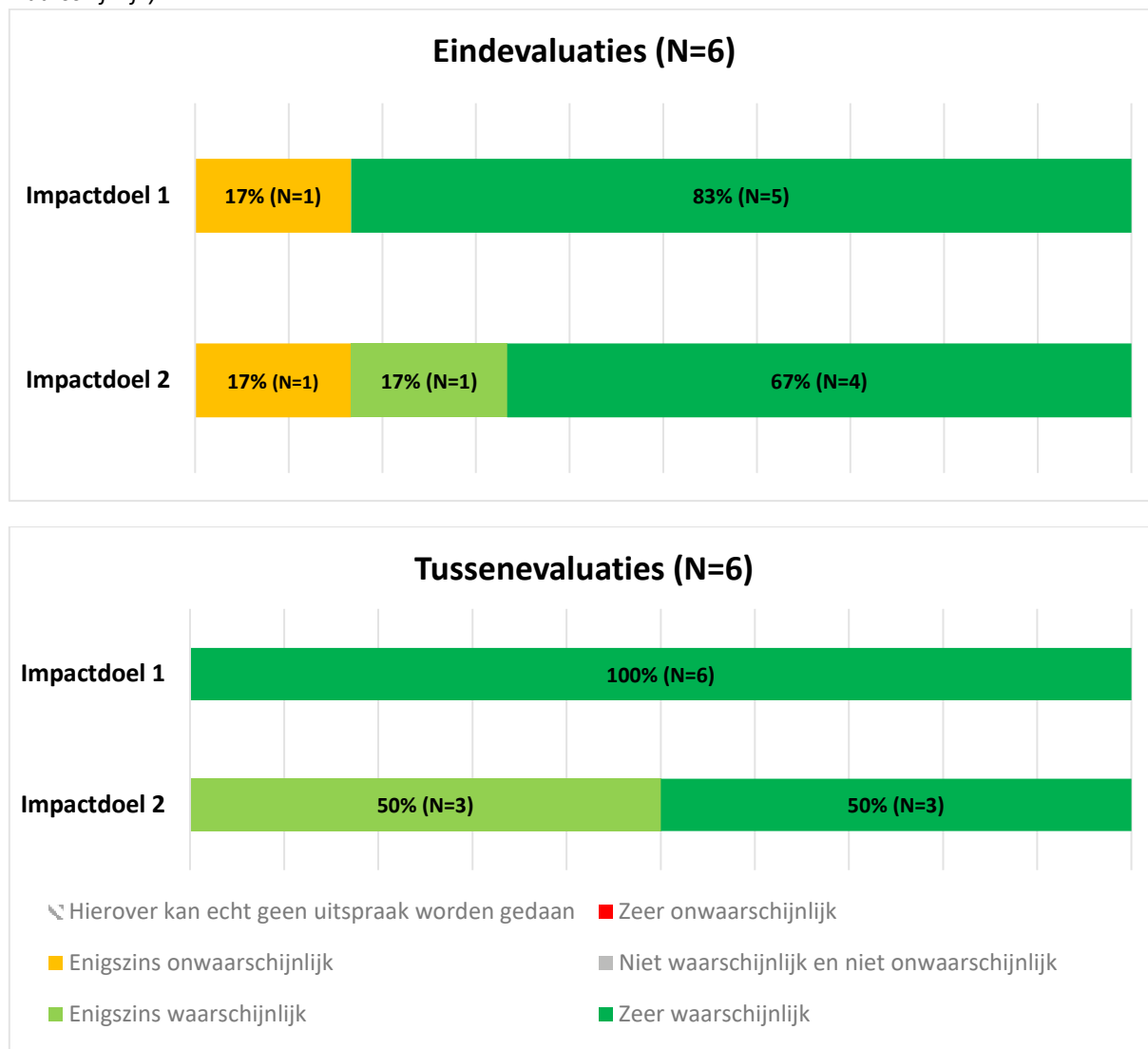

2.2.2 Partnerschappen

Ook bijna alle partnerschappen vonden het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk vonden dat hun partnerschap een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen. **Figuur 2.6** toont dat het voor beide doelen gaat om vijf partnerschappen (83%) die deze positieve inschatting geven. Ten tijde van de eerste tussenevaluatie was het beeld ook al positief.

Wel geeft één partnerschap bij de eindevaluatie aan het enigszins onwaarschijnlijk te vinden dat hun activiteiten gaan bijdragen aan het realiseren van beide impactdoelen, terwijl dit bij de eerste tussenevaluatie nog als zeer waarschijnlijk werd ingeschat. Als verklaringen noemde het partnerschap tijdens het eindevaluatiegesprek politiek-maatschappelijke veranderingen en de schrijnende situatie voor hun specifieke doelgroep.

Figuur 2.6 Verwachte doelrealisatie volgens de partnerschappen op de twee impactdoelen ten tijde van de eindevaluatie (bovenste helft) en de eerste tussenevaluatie (onderste helft). Gevraagd is naar hoe waarschijnlijk het is dat het partnerschap een bijdrage gaat leveren aan de impactdoelen. Er waren zes mogelijke antwoordcategorieën, lopend van 0 (hierover kan echt geen uitspraak worden gedaan) tot 5 (zeer waarschijnlijk).

2.3 Kernbevindingen kwantitatieve analyse

2.3.1 Projecten

Het algemene beeld dat uit de kwantitatieve analyse naar voren komt is positief: veel van de 35 projecten zijn naar hun eigen oordeel redelijk tot zeer succesvol geweest in het behalen van hun doelen aan het einde van de subsidieperiode. Wel bestaan er verschillen tussen de doelen in de *mate van doelrealisatie*:

- Doelrealisatie is het verst gevorderd voor procesdoel 1 en de twee participatiedoelen. Bijna alle projecten (94%) zijn er gedurende hun looptijd grotendeels tot volledig in geslaagd²⁰ om hun aanpak c.q. activiteit op de beoogde wijze te ontwikkelen of uit te voeren (procesdoel 1). Zeven op de tien projecten (71%) is het grotendeels tot volledig gelukt om de beoogde doelgroep jongvolwassenen op de bedoelde wijze te laten participeren (participatiedoel 1) met de gewenste uitkomsten (participatiedoel 2)²¹.
- Doelrealisatie is wat minder ver gevorderd voor beide effectdoelen en borgingsdoel 1. Driekwart van de projecten (74%) is het grotendeels tot volledig gelukt om met hun aanpak c.q. activiteit het gewenste bereik te realiseren (effectdoel 1). Zes op de tien projecten (60%) zijn er grotendeels tot volledig in geslaagd om de beoogde korte- of middellange-termijn effecten te behalen met hun aanpak c.q. activiteit (effectdoel 2). Zeven op de tien projecten (69%) hebben borgingsdoel 2 grotendeels of volledig bereikt, waarbij het veelal gaat over het borgen van de resultaten bij de partijen die betrokken zijn bij een project (interne borging).
- Doelrealisatie is het minst voor procesdoel 2 en borgingsdoel 2. Niet meer dan de helft van de projecten (51%) is er tijdens de looptijd grotendeels tot volledig in geslaagd om passende samenwerking met andere projecten op partnerschappen te realiseren, terwijl een derde van de projecten (34%) deze samenwerking als onvoldoende beoordeelt²². Hetzelfde beeld bestaat voor de realisatie van borgingsdoel 2²³, wat veelal gaat over het borgen van resultaten buiten het project (externe borging).

Er bestaan ook verschillen in de *mate waarin doelrealisatie is verbeterd* aan het einde van de looptijd van de projecten ten opzichte van de eerste tussenevaluatie²⁴:

- De grootste verbeteringen in doelrealisatie zijn te zien bij de borgingsdoelen: voor beide doelen is ruim de helft van de projecten (resp. 59% en 52%) 2,5 punt of meer vooruitgegaan. Een mogelijke verklaring is dat borging vaak pas in een later stadium van een project meer aandacht krijgt.
- De verbetering in doelrealisatie is wat minder groot voor procesdoel 1 en effectdoel 2: voor beide doelen is bijna de helft van de projecten (48%) 2,5 punt of meer vooruitgegaan.
- Bij de andere vier doelen (procesdoel 2, beide participatiedoelen en effectdoel 1) is de minste verbetering te zien in doelrealisatie: voor deze doelen varieert het percentage projecten dat 2,5 punt of meer is vooruitgegaan tussen 19%-37%. Voor 41% van de projecten

²⁰ Een score van 7 of hoger, op een schaal lopend van 0 (nog niet begonnen met het doel) tot 10 (het doel is volledig gerealiseerd).

²¹ Afzonderlijk bekeken is het percentage projecten dat een 7 of hoger scoort 83% voor participatiedoel 1 en 86% voor participatiedoel 2.

²² Een score van 5 of lager.

²³ Achttien projecten scoren t.t.v. de eindevaluatie een 7 of hoger; 11 projecten scoren een 5 of lager.

²⁴ Gebaseerd op 27 projecten, omdat voor acht projecten vanwege hun korte looptijd alleen een eindevaluatie heeft plaatsgevonden.

is de doelrealisatie op procesdoel 2 niet veranderd of wat verslechterd. Dit is opvallend omdat de onderlinge samenwerking een voortdurend streven was binnen het programma GeestKracht. Voor 52% van de projecten is de doelrealisatie op participatiedoel 1 niet veranderd of verslechterd. Het kan zijn dat betrokken jongvolwassenen in latere fasen van deze projecten zijn afgehaakt, en dat het werven van 'nieuwe' jongvolwassenen lastig was, of niet nodig meer nodig werd gevonden.

Ten slotte vonden bijna alle projecten het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project (ook na afronding) een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen²⁵ op de langere termijn. Een overeenkomstig positief beeld was al te zien bij de eerste tussenevaluatie.

2.3.2 Partnerschappen

Over het geheel genomen is het beeld aan het einde van de subsidieperiode bij de zes partnerschappen nog wat positiever dan bij de projecten. Ook bij de partnerschappen varieert de *mate van doelrealisatie*:

- Doelrealisatie is het verst gevorderd voor beide participatiedoelen: alle zes partnerschappen scoren minimaal een 7,5 op beide doelen. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat partnerschappen al vóór de start van het programma GeestKracht een goede relatie en samenwerking hadden met hun specifieke doelgroepen jongvolwassenen.
- Ook op beide procesdoelen, beide effectdoelen en borgingsdoel 2 is de doelrealisatie vergevorderd: met één uitzondering²⁶, scoren alle partnerschappen een 6,5 of hoger op alle vijf doelen. Bij borgingsdoel 2 gaat het voor de meeste partnerschappen over het borgen van resultaten buiten de eigen organisatie (externe borging).
- Doelrealisatie is het minst voor borgingsdoel 1, wat meestal gaat over het verkrijgen van een meer structurele vorm van financiering voor de eigen organisatie (interne borging). Maar drie partnerschappen (50%) zijn erin geslaagd om borgingsdoel 1 grotendeels tot volledig²⁷ te realiseren. Voor twee partnerschappen was dit doel onvoldoende²⁸ bereikt. Blijkbaar lukt het partnerschappen beter om externe borging te realiseren dan interne borging.

Verder zijn er ook bij de partnerschappen verschillen in de *mate waarin doelrealisatie is verbeterd* aan het einde van looptijd ten opzichte van de eerste tussenevaluatie:

- De grootste verbeteringen in doelrealisatie zijn te zien bij procesdoel 2, effectdoel 2 en borgingsdoel 2: voor alle drie doelen zijn vier van de zes partnerschappen (67%) 2,5 punt of meer vooruitgegaan. Voor procesdoel 2 is dit conform verwachting omdat de onderlinge samenwerking een voortdurend streven was binnen het programma GeestKracht. Ook voor effectdoel 2 en borgingsdoel 2 is dit niet verrassend: de hoofdmoot van de activiteiten voor beide doelen zal later in de subsidieperiode zijn uitgevoerd.

²⁵ De aanpak, activiteit, et cetera draagt bij aan de beoogde lange-termijn effecten: betere uitkomsten voor de doelgroep jongvolwassenen, een betere toerusting van professionals, een passender aanpak en beleid, en meer begrip in de maatschappij.

²⁶ Eén partnerschap scoort een 3 op borgingsdoel 2, een score die duidelijk afwijkt van de hogere scores (≥ 7) van de andere partnerschappen.

²⁷ Een score van 7 of hoger.

²⁸ Een score van 5 of lager.

- Voor de andere vijf doelen (procesdoel 1, beide participatiedoelen, effectdoel 1 en borgingsdoel 1) is de verbetering in doelrealisatie beperkt: maar één (17%) of twee (33%) partnerschappen zijn ten minste 2,5 punt vooruitgegaan.

Ten slotte vonden bijna alle partnerschappen het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun partnerschap een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen. Een nagenoeg vergelijkbaar beeld was te zien bij de eerste tussenevaluatie.

2.3.3 Vergelijking tussen projecten en partnerschappen

- Met uitzondering van borgingsdoel 1, is de doelrealisatie van de partnerschappen op alle proces-, participatie-, effect- en borgingsdoelen beter dan de projecten. Algemeen gesteld zijn hogere scores bij partnerschappen te verwachten omdat zij met de subsidie vanuit het programma GeestKracht lopende activiteiten voortzetten en/of intensiveren; projecten werden meestal pas opgestart op basis van de subsidie. Tevens is de subsidieperiode voor de partnerschappen doorgaans langer dan voor de projecten, en is er dus simpelweg meer tijd voor verbetering.
- Des te opvallender is het dat de realisatie van borgingsdoel 1 (interne borging) bij de partnerschappen vergelijkbaar is met de doelrealisatie bij de projecten. Dit bevestigt dat het verkrijgen van een meer structurele vorm van financiering (interne borging) lastig blijkt voor een deel van de partnerschappen.
- Tot slot is het vermeldenswaard dat de realisatie van procesdoel 2 (onderlinge samenwerking tussen projecten en partnerschappen) beter is gelukt bij de partnerschappen dan bij de projecten. Onderlinge samenwerking is een meer overkoepelend doel waarbij het minder zou hoeven uit te maken of het een partnerschap of project betreft. Dat samenwerken bij de partnerschappen toch beter is gelukt kan ermee te maken dat hier vanuit het programmateam GeestKracht sterker is op gestuurd. Ook kan het zijn dat de partnerschappen meer raakvlakken of meer gemeen met elkaar hebben dan de projecten, waardoor samenwerking tussen partnerschappen beter van de grond is gekomen.

3 Kwalitatieve analyse

Dit hoofdstuk gaat over de kwalitatieve analyses van alle tussen- en eindevaluaties van alle projecten en partnerschappen, uitgezonderd zestien tussen- en tien eindevaluaties waarover eerder is gerapporteerd in de eerste twee tussenrapportages). In totaal zijn daarmee voor de eindrapportage 42 tussen- en 31 eindevaluaties geanalyseerd voor in totaal 27 projecten en zes partnerschappen, zie **Bijlage 1**.

3.1 Doelrealisatie: succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

De kwalitatieve informatie over de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen van de projecten en partnerschappen is afkomstig uit de scoreformulieren. Bij de analyses zijn de data gecodeerd aan de hand van de vijf doelniveaus (proces, participatie, effect, borging en impact) en de vijf implementatieniveaus van Grol en Wensing (2011)²⁹:

1. Factoren op het niveau van de aanpak zelf
2. Factoren op het niveau van het individu
 - a. Professionals (zoals praktijk, beleid of onderzoek)
 - b. Jongvolwassenen
3. Factoren op het niveau van de sociale omgeving
 - a. Teams en netwerken
 - b. Onderlinge samenwerking
4. Factoren op het niveau van de organisaties (zoals organisatorische randvoorwaarden)
5. Factoren op het niveau van de maatschappij (zoals het zorgsysteem, wet- en regelgeving, maatschappelijke of politieke ontwikkelingen).

Bij het coderen zijn de succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen van de projecten en partnerschappen eerst onafhankelijk van elkaar gecodeerd door twee beoordelaars. Hierbij zijn codes toegekend voor doelniveau (proces, participatie, effect, borging en impact) en voor bovengenoemde implementatieniveaus. Verschillen in de coderingen zijn besproken totdat consensus is bereikt. Vervolgens zijn de tussen- en eindevaluaties van de andere projecten gecodeerd door één beoordelaar.

Op basis van een inhoudelijke analyse worden in dit hoofdstuk de gecodeerde tekstfragmenten samengevat. De quotes zijn afkomstig uit scoreformulieren van de tussen- en eindevaluaties en zijn geredigeerd om de leesbaarheid te vergroten en geanonimiseerd zodat ze niet herleidbaar zijn naar individuele projecten.

3.1.1 Succesfactoren projecten en partnerschappen

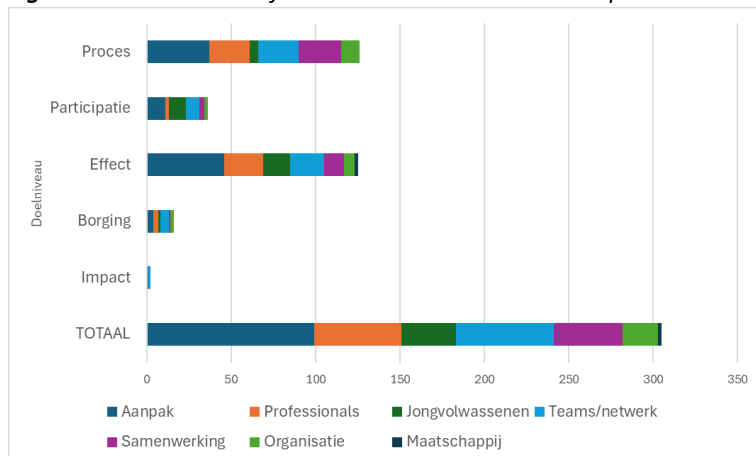
Tijdens de tussen- en eindevaluaties is gevraagd om de belangrijkste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor de doelrealisaties van het project of partnerschap te benoemen, met een maximum van drie succesfactoren.

Succesfactoren naar doelniveau en implementatieniveau

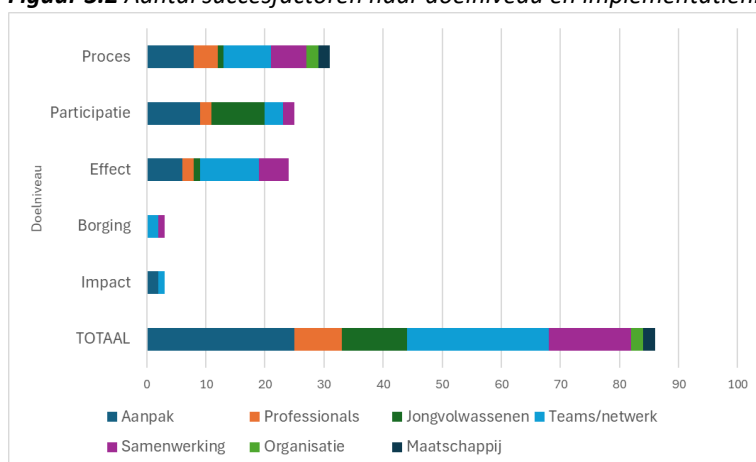
In **Figuur 3.1** en **Figuur 3.2** wordt voor projecten en partnerschappen het aantal succesfactoren weergegeven, in totaal en uitgesplitst naar doelniveau en implementatieniveau.

²⁹ Grol, R. & Wensing, M. (2011) Implementatie: Effectieve verbetering van de patiëntenzorg. Vierde, herziene druk. Reed Business.

Figuur 3.1 Aantal succesfactoren naar doelniveau en implementatieniveau voor projecten

Figuur 3.2 Aantal succesfactoren naar doelniveau en implementatieniveau voor partnerschappen

Noot. Eén succesfactor kan betrekking hebben op meer dan één doelniveau. De som van het aantal succesfactoren per doelniveau is daardoor niet per se gelijk aan het totaal aantal genoemde succesfactoren.

De meeste succesfactoren die projecten noemden, hadden betrekking op het realiseren van proces- en effectdoelen. Voor partnerschappen geldt hetzelfde, maar zij benoemden aanvullend veel succesfactoren voor het realiseren van participatiedoelen.

Voor de implementatieniveaus worden door projecten veruit de meeste succesfactoren genoemd over de aanpak zelf, gevolgd door de teams en netwerken, en professionals (zie onderste staafje in **Figuur 3.1**). Voor partnerschappen liggen succesfactoren vooral op het niveau van de aanpak zelf, en het niveau van teams en netwerken (zie onderste staafje in **Figuur 3.2**). Dat is wellicht ook niet geheel verassend, omdat het werken met teams en netwerken bij partnerschappen ook (deels) als kernactiviteit beschouwd kan worden, terwijl dit voor projecten wellicht minder het geval is.

In de paragrafen hieronder wordt nader ingegaan op de drie implementatieniveaus waarvoor de meeste succesfactoren worden benoemd: aanpak en teams en netwerken voor projecten en partnerschappen, daarnaast professionals voor projecten en kwaliteit van samenwerking voor partnerschappen.

Succesfactoren op het niveau van de aanpak (projecten en partnerschappen)

Een vaak genoemde succesfactor bij projecten was het geven van **autonomie en vrijheid aan jongvolwassenen**. Vaak werd genoemd dat jongvolwassenen *in the lead* zijn, en bijvoorbeeld ook in sommige projecten het budget beheren en zelf keuzes mochten maken.

“Jongeren krijgen het vertrouwen om met geld wat ze krijgen hun eigen plan op te stellen. Je zet jongeren zelf in de lead.”

Een (gerelateerde) succesfactor die regelmatig werd genoemd was het werken vanuit de **leefwereld van jongvolwassenen** en een **domeinoverstijgende aanpak** gebruiken.

“Een domeinoverstijgende aanpak werkt omdat het project met alle mensen en alle sectoren te maken heeft (wonen, zorg, netwerk, schulden, sporten). Door het holistisch te benaderen, werkt het voor de jongeren. Ook omdat hun wensen en behoeften op veel verschillende terreinen liggen.”

Naast het gebruikmaken van de expertise van jongvolwassenen werd dit ook benoemd met betrekking tot de deskundigheid van professionals. Dit betekent ook **autonomie voor professionals** in hun deskundigheid de ruimte te bieden zelf te doen wat zij goed achten.

“De organisatie en het project geven veel vrijheid aan begeleider en cliënt om écht de juiste dingen te kunnen doen. (vanuit vertrouwen en presentie kunnen werken). Mede hierdoor kunnen de begeleiders beschikbaar zijn en flexibel inspelen op de hulpvragen (gemakkelijk op- en afschalen in begeleidingstijd) “

Ook was een regelmatig genoemde factor het hanteren van een **flexibele, lerende aanpak**. Waarin ruimte wordt gelaten om flexibel aanpassingen te maken, bijvoorbeeld aan de hand van de input van jongvolwassenen en professionals. Of door aanpassingen in het project door te voeren gedurende de looptijd. Onder andere methoden met *design thinking* en actieonderzoek worden in relatie hiermee genoemd.

Succesfactoren die meer op de borging ingaan noemen bijvoorbeeld als succesfactor om het **project te framen als een investering**. Dus denken en het project presenteren vanuit de lange termijn opbrengsten in plaats van de kosten. Het zien als investering in jongvolwassenen, die daardoor later in staat zijn om meer te gaan bijdragen aan de maatschappij en minder kosten.

“De business case is een ijkpunt geweest om de wereld in te gaan om te laten zien dat het project onderaan de streep keiharde resultaten oplevert. Dat heeft afgelopen maanden het project in de versnelling gebracht. Door de business case is een boost gegeven om urgentie aan te kunnen tonen bij onder andere de wethouder. Met dit onderzoek is aansluiting gezocht op de hogere managementlagen. Gekeken welke vragen daar liggen (bijv. houdbaarheid van de zorg, bezuinigingen). Dus daarmee een perspectief van de zorgkant kunnen combineren met economisch perspectief.”

Verder is een aantal succesfactoren door slechts één project genoemd, maar mogelijk relevant voor meerdere projecten. Een daarvan heeft betrekking op het **rekening houden met individuele verschillen in de doelgroep**.

“Open inloop waarvoor vervolgens twee typen ruimtes ingezet kunnen worden voor verschillende doelen (activiteiten, individuele gesprekken). Omdat [sommige] jongeren op zoek zijn naar activiteiten en actie, en andere jongeren naar minder prikkels en rust. Daardoor is het voor een bredere groep jongeren laagdrempelig en kan meer maatwerk geleverd worden.”

Ook het **faciliteren van deelname** door jongvolwassenen als onderdeel van de aanpak werd genoemd, bijvoorbeeld door het bieden van vrijstelling van opleiding, studiepunten, of iets wat jongvolwassenen op hun C.V. kunnen zetten.

Een ander project benadrukt het inzetten op de kracht van jongvolwassenen zelf, het **activeren**.

“Ik geef jongeren mee: ‘Doe zoveel mogelijk zelf, want je kan het echt zelf veel beter dan wie dan ook’. Dat doe ik heel bewust om teleurstelling te voorkomen, om te activeren. Om ze zelfredzaam te maken. Het beste wat je iemand kan meegeven is: doe het zelf.”

Een ander project noemt als belangrijke succesfactor met betrekking tot borging een **focus op structurele financiering als eerste prioriteit**.

“In vergelijking met andere FNO-projecten: die waren eerst bezig met een plan en samenwerking. Wij hebben van begin af aan gezegd: we moeten zorgen dat we financiering krijgen. Anders schiet je snel weer in de reguliere [...]. Je ervaart dan de druk van het tekort aan geld. In de beginfase waren we alleen maar bezig met duurzame financiering. Heeft me twee jaar gekost, maar dat heeft heel veel aandacht gehad, want ik wist: als ik dit niet goed gefinancierd krijg dan zijn we weg. Dat vind ik wel een succesfactor. We doen even niks anders dan zorgen dat het gefinancierd wordt. Ideeën zijn leuk, maar als ze niet gefinancierd worden zijn ze weg. Daarna konden we door naar de volgende fase omdat dit stabiel was.”

Bij partnerschappen werden soortgelijke factoren genoemd: een open en flexibele aanpak, autonomie voor jongvolwassenen en professionals, en een flexibele projectorganisatie. De inzet van ervaringsdeskundigen werd ook als succesfactor genoemd, waarbij net als bij projecten het stellen van jongvolwassenen *in the lead* echt als succesfactor wordt gezien.

“Durven de bal bij de jongeren zelf neer te leggen. Ervaren of het gaat werken, maar wel de stap durven zetten. Flexibiliteit en veilige sfeer zit er vooral ook in doordat ze makkelijk schakelen met de jongeren. Is soms wel spannend, omdat je in je achterhoofd toch altijd bezig bent met de grotere doelen. Het is hierbij ook niet erg als een keer iets niet werkt.”

Succesfactoren op het niveau van teams en netwerken (projecten en partnerschappen)

Door projecten werd het **investeren in het bouwen en behouden van netwerken** vaak als succesfactor benoemd. Vaak werd het voortbouwen op bestaande samenwerkingen genoemd maar ook het investeren in nieuwe netwerken. En vervolgens het belang van tijd investeren in het onderhouden van de netwerken. Specifiek werd de rol van **de gemeente** enkele keren benadrukt. Een project noemt hierin als succesfactor dat het project een win-win situatie was voor de verschillende partijen.

“Jongeren, begeleiders (= zorgsector) en ambtenaren zijn lovend: voor hen allen is het een win-win”

In het bouwen en behouden van netwerken werd ook een aantal keer **lokale inbedding** als succesfactor genoemd.

“Omdat lokaal mensen elkaar heel makkelijk weten te vinden. In een kleiner dorp of stad ben je sneller in staat om (vrijwillige) inzet van mensen te vinden.”

Verder werd regelmatig **diversiteit in het team** als succesfactor benoemd.

“Grote betrokkenheid van verschillende professionals en inzet van de projectgroep en betrokken ervaringsdeskundige en jongeren. Je hebt diverse partners nodig om aan mensen uit de doelgroep te komen voor interviews. Die drempel is namelijk heel hoog.”

Eén project benadrukte hierin het belang van rekening houden met **interculturele verschillen**.

“Je moet verdragen, vriendelijk blijven, blijven proberen. Deel van het interculturele is ook wel relatie opbouwen, indirecte communicatie eerst, gewoon even praten over van alles en nog wat. Dan denk je: ‘Is dit werk?’ Maar dat moet wel.”

Een ander project benoemde het belang van het inzetten van **sleutelfiguren**.

“Wie is de sleutelfiguur? Daar moet je eerst een vertrouwensrelatie mee opbouwen. Is die akkoord dat we jongeren gaan benaderen? Dan de jongeren, daar moet je lijntjes mee opbouwen. Het is pas een afspraak als die is geweest. Vaak wordt op het laatste moment afgezegd. {...}. Moesten steeds andere routes zoeken, bijvoorbeeld via buurtteams. Lang bezig geweest om de juiste sleutelfiguren te vinden die toegang kunnen geven tot de groep, en als je eenmaal toegang hebt om dan vertrouwen te winnen van de groep zelf”

Bij partnerschappen werd ook ingegaan op het belang van **diversiteit**. Partnerschappen benoemden de **betrokkenheid van de jongvolwassenen** en diverse panels als een belangrijke succesfactor. Dit gaat niet allen om het betrekken van verschillende achtergronden, maar ook om hoe respectvol wordt omgegaan met uiteenlopende ervaringen en behoeften.

“Het jongerenpanel vult elkaar aan en mag elkaar tegenspreken, vanuit een veilige setting. Dat respect voor diversiteit is essentieel.”

Het gebruik van een **breed en divers netwerk van andere organisaties** droeg bij aan het creëren van een groter bereik en het kunnen delen van meer kennis en inzichten. Dit leidt tot een grotere slagkracht. De samenwerking met FNO werd hier meermalen benoemd als succesfactor voor de zichtbaarheid en de invloed van het partnerschap.

“Met een groot netwerk bereik je niet alleen de usual suspects, maar zorg je voor participatie en bewustwording, bijvoorbeeld rondom [xx].”

"Je bereikt samen meer, zeker wanneer je samen met een grote organisatie optrekt in plaats van als kleine partij alleen."

Tevens noemen de partnerschappen het **vermogen om flexibel coalities te smeden** rond gezamenlijke doelen als belangrijke succesfactor. Dit vraagt om strategie en samenwerking.

"We zoeken altijd waar de energie zit bij andere partijen, zodat we samen overkoepelende doelen kunnen bereiken."

Succesfactoren op het niveau van professionals (projecten)

Het belang van de **juiste mensen met de juiste vaardigheden** wordt door meerdere projecten benoemd. Specifiek wordt **doorzettingsvermogen** door meerdere projecten benoemd als belangrijke vaardigheid. Ook een **goede projectleiding** werd meerdere malen benoemd.

"Het opzetten van het actieonderzoek kostte veel moeite (partijen bij elkaar brengen, doorzetten in contacten bij de gemeente). Hiervoor was iemand nodig die hierin volhard en doorgaat."

"De regie gaat over stevig de touwtjes in handen houden en de projectleiding (tijd bewaken, het plan volgen, strak en op tijd sturen, et cetera)."

Andere belangrijke factoren op het niveau van professionals zijn het **belang van de relatie**. Zo worden hier benoemd hoe cruciaal het is om **vertrouwen** te creëren, echte **aandacht** te hebben en te handelen vanuit **menselijkheid**. Tot slot wordt ook **flexibiliteit** als belangrijke competentie genoemd.

"Oprechte aandacht in plaats van denken vanuit wat er voor een deelnemer geregeld moet worden (menselijkheid)."

"Aandacht is belangrijk voor de jongeren (vooral in de beginfase): het is alleen al fijn dat er iemand is die luistert. Dat kan door activiteiten samen te doen, of te luisteren naar verhalen. Daar heb je ook competenties voor nodig om goed te luisteren, ruimte geven om überhaupt het verhaal te doen. Je creëert dan vertrouwen."

Succesfactoren op het niveau van kwaliteit van samenwerking (partnerschappen)

Sterke relaties met bijvoorbeeld professionals en ambtenaren, een **lerende houding** en een **open cultuur** waarin kennis wordt gedeeld worden genoemd als belangrijke succesfactoren op het niveau van samenwerking. Samenwerkingspartners waarderen de rol van "kritische bondgenoot".

“We gaan uit van het goede in iedereen, maar geven ook op een respectvolle manier feedback vanuit de ervaringen van jongeren.”

Het **delen van kennis en ervaringen**, zowel intern als extern, wordt gezien als een belangrijk, omdat dit zorgt voor een open cultuur waarin regio's en partners van elkaar leren en elkaars werk versterken. Het (continu) **verzamelen van 'bewijslast'** zoals resultaten op het niveau van de jongvolwassenen of een kosten-batenanalyse, en het actief uitdragen van concrete resultaten creëert vertrouwen in het werk en helpt om een stevige positie binnen het systeem te behouden.

“Bij goede resultaten wil de gemeenteraad vaak doorgaan of uitbreiden.”

Het centraal stellen van **gemeenschappelijke waarden** zoals de focus op de impact op jongvolwassenen is eveneens een belangrijke succesfactor, ook in de samenwerking met de jongvolwassenen zelf. Jongvolwassenen moeten direct baat hebben bij projecten.

Een succesfactor die meermalen genoemd wordt is om veel in de **relaties met jongvolwassenen** te investeren, via het creëren van een veilige, flexibele omgeving waarin jongvolwassenen zelf kunnen leren en groeien. Dit vraagt om een organisatie die gericht is op de behoeften van jongvolwassenen en waarin jongvolwassenen worden gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Daarbij wordt het maken van fouten gezien als onderdeel van het leren.

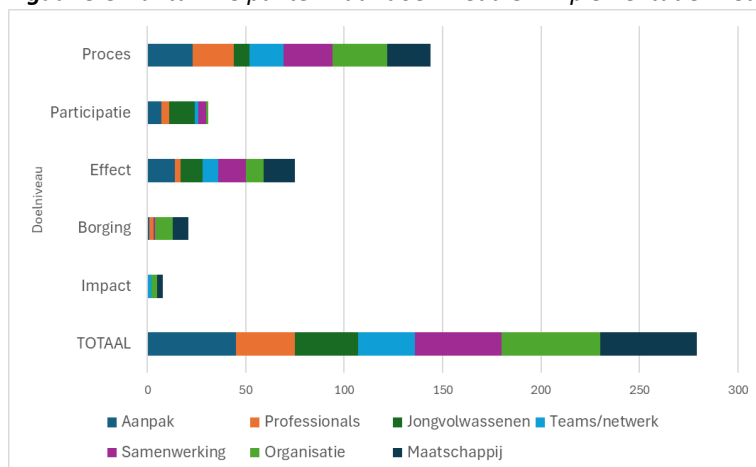
“Het is hierbij ook niet erg als een keer iets niet werkt. We gaan dan altijd het gesprek aan met de jongere(n) en ook dit kan juist een positieve ervaring zijn, doordat zij zien dat het ook sterk kan zijn om aan te geven dat iets even niet lukt.”

3.1.2 Knelpunten projecten en partnerschappen

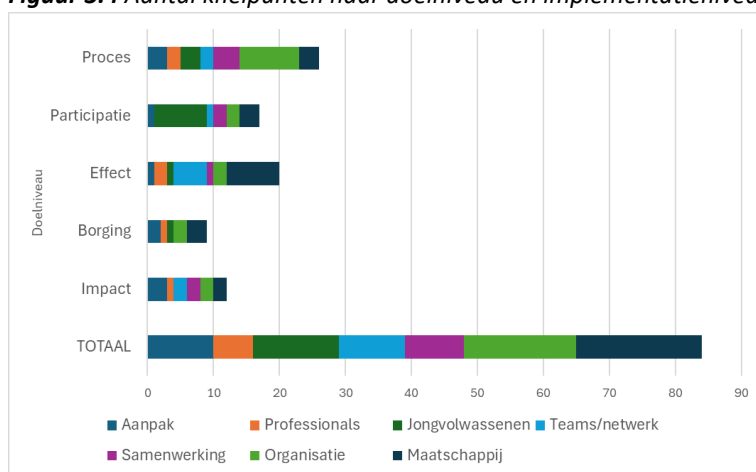
Knelpunten naar doelniveau en implementatieniveau

Tijdens de tussen- en eindevaluaties is gevraagd om de belangrijkste knelpunten voor het project of partnerschap te benoemen, met een maximum van drie knelpunten. In **Figuur 3.3** en **Figuur 3.4** staat het aantal knelpunten dat werd benoemd door de projecten en partnerschappen, in totaal en uitgesplitst naar implementatieniveau en doelniveau.

Figuur 3.3 Aantal knelpunten naar doelniveau en implementatieniveau voor projecten

Figuur 3.4 Aantal knelpunten naar doelniveau en implementatieniveau voor partnerschappen

Noot. Een knelpunt kan betrekking hebben op meer dan één doelniveau. De som van het aantal knelpunten per doelniveau is daardoor niet per se gelijk aan het totaal aantal genoemde knelpunten.

Figuur 3.3 laat zien dat veruit de meeste knelpunten die projecten noemden, betrekking hadden op het realiseren van procesdoelen en, in mindere mate, effectdoelen. Voor partnerschappen hadden de meeste knelpunten eveneens betrekking op het realiseren van proces- en effectdoelen, en aanvullend knelpunten op het niveau van participatie (**Figuur 3.4**).

Als we kijken naar implementatieniveaus noemen projecten vooral knelpunten op het niveau van organisatie (randvoorwaarden) en de maatschappij (zie onderste staafje in **Figuur 3.3**). En vervolgens op het niveau van aanpak en de kwaliteit van de samenwerking. Knelpunten op het niveau van maatschappij en organisatie (randvoorwaarden) worden ook door partnerschappen het meest genoemd, naast knelpunten op het niveau van jongvolwassenen (zie onderste staafje in **Figuur 3.4**).

In de paragrafen hieronder wordt verder ingezoomd op de drie implementatieniveaus waarvoor de meeste knelpunten worden benoemd: organisatie en maatschappij voor projecten en partnerschappen, daarnaast aanpak voor projecten en jongvolwassenen voor partnerschappen.

Knelpunten op organisatieniveau (projecten en partnerschappen)

De knelpunten die projecten en partnerschappen noemen op organisatieniveau hebben vooral te maken met **tijd en geld**. Dat zit hem in de beschikbare tijd voor de projecten en de hoeveelheid uren die voor mensen beschikbaar is. Vaak is dit bijvoorbeeld maar één dag per week, terwijl de

werkzaamheden meer tijd kosten. Bij sommige partnerschappen wordt genoemd dat mensen dan in hun vrije tijd de gaten opvangen en toch meer doen.

“Ruimte projectleiders: het project wordt begrensd door de beschikbare ruimte en tijd van de projectleiding, dat begrenst ook de mogelijkheden die we hebben en de schaal waarop we werken. Terwijl tegelijkertijd behoefte is aan doorontwikkeling van het project, uitbreiding van de impact en verbreding van het activiteitenaanbod (zowel inhoudelijk als qua spreiding over het land).”

Ook noemde een partnerschap **het werken met vrijwilligers** als knelpunt, omdat dit met steeds nieuwe mensen voortdurend weer een nieuwe tijdsinvestering vraagt.

Financieel werd vooral de **financiële onzekerheid** genoemd: de afhankelijkheid van projectsubsidies en het ontbreken van langdurige of structurele financiering

Twee projecten benoemden daarnaast de administratieve verplichtingen bij projectfinanciering.

“Het gebrek aan structurele financiering, te weinig uren voor mensen. Veel mensen daarnaast nog andere baan, klinisch werk, grote werkdruk. En de administratieve taken die horen bij projectfinanciering.”

“We hebben een complex lange termijn impact doelstelling (+ nog nooit eerder gebeurd) en korte termijn financiers met in verhouding veel tussentijdse ‘verplichtingen’; onderzoeken, lerende sessies, tussenrapportages.”

Ook de **kwetsbaarheid vanwege gebrek aan structurele borging** in de organisatie wordt meerdere malen aangestipt.

“Het was wel kwetsbaar omdat het rond bepaalde personen hing en niet voldoende geborgd was in de organisatie. Dat is wel een punt van aandacht voor de implementatie en borging. Kan een bedreiging zijn voor de organisatie als het teveel op personen hangt.”

Tot slot benoemde een project dat de doelen eigenlijk om een **systeemverandering** vragen, wat je niet in één kortlopend project voor elkaar krijgt.

“Het systeem gaat over een transitie die je teweeg wil brengen. Je wil dat de hele [xx] op een andere manier naar de zorg gaat kijken. Dat hele systeem krijg je niet aangepast vanuit een project. Het gaat om een enorme transitie waar meer puzzelstukjes en slagkracht voor nodig zijn.”

Knelpunten op maatschappelijk niveau (projecten en partnerschappen)

Bij projecten en partnerschappen worden vergelijkbare factoren genoemd.

Bij de tussenevaluatie werd hier overwegend de **coronapandemie** genoemd. Ook nu kwam dit nog enige malen terug.

"Lockdowns. Daardoor lekt de energie weg, konden meetings niet doorgaan."

Bij partnerschappen wordt genoemd dat zij knelpunten hebben ervaren in het werken met ervaringsdeskundigen in combinatie met de coronamaatregelen, waarbij veel jongvolwassenen het zwaar hadden en op afstand **online contact** hebben niet goed werkte met deze doelgroep.

De **huidige politieke context** (met een beweging naar rechts) en **aankomende bezuinigingen** worden meerdere malen genoemd.

"De gemeente praat over 2026 als het ravijnjaar. Daar komen gaten in de begroting. Het budget van een gemeente is 30 – 40% sociaal domein. Als daar een hap uit wordt genomen, dan moet een kleinere taart verdeeld gaan worden."

"Gemeentes en het Rijk zitten in een continue strijd met elkaar. Daar zijn zij nu tussen beland. Dit gaat ook over dat je niet zeker weet wat er in de politieke context gebeurt met nu ook weer nieuwe bewindspersonen en de slag naar rechts in Nederland."

Ook wordt een gebrek aan ervaren urgentie bij gemeente en centrale overheid genoemd door een project.

"Bij wachtlijsten is er urgentie, jongeren heeft een diagnose/hulpvraag en wacht op wat is georganiseerd. Jongeren met mentale problemen zijn niet identificeerbaar en wachten wel maar niet zichtbaar en dus geen ervaren gevoel van urgentie."

Ook noemt een enkel project belemmeringen door **wet- en regelgeving**.

"Jongeren krijgen voor al hun optredens financiële compensatie. Echter, er mag niet meer dan 180 euro per maand aan vrijwilligersvergoeding worden gegeven."

Voor partnerschappen wordt de **versnippering** en **concurrentie** in het veld benoemd.

“Er zijn 10 jaar geleden veel organisaties bijgekomen die zich bezighouden met [...]. Dat is mooi, maar tegelijkertijd leidt dit tot concurrentie want iedereen heeft subsidie nodig. Het ministerie gaat dan cherry-picking doen.”

Knelpunten op het niveau van de aanpak (projecten)

Een veelgenoemd knelpunt zijn **te ambitieuze doelen**. Veel projecten geven aan dat zij te hoge verwachtingen hadden over wat haalbaar is binnen de tijd en met het beschikbare budget.

“Hoe hebben we kunnen bedenken dat je in een half jaar een behoefteonderzoek doet en een plan van aanpak wil maken? Dat is misschien te vooruitstrevend geweest.”

“Een positie en zichtbaarheid krijgen als organisatie zodat je gevonden wordt kost tijd. Het is er wel al, maar dat wordt langzaam steeds groter.”

Projecten benoemde ook de **volgordelijkheid** als knelpunt, wanneer de verschillende projectfasen onderling afhankelijk zijn.]

“De doorlooptijd is langer omdat je afhankelijk bent van andere werkprocessen en mensen. Je moet wachten op de afronding van een vorige stap voordat je verder kunt.”

“Om op valide wijze onze doelen te behalen zijn wij per fase/methode afhankelijk van de resultaten uit de voorafgaande fase/methode (het hele traject van uitvoering tot analyseren kost veel tijd). Hierdoor gaan we soms langzamer dan we zelf willen, terwijl we wel veel bereiken.”

Een project gaf aan dat zij **teveel (nieuwe) dingen tegelijk** wilden doen.

“Teveel tegelijk willen doen: monitoring, website, flyers, [xx], afspraken maken met samenwerkingspartners. Het duizelt ons af en toe en daardoor worden deelonderwerpen in het project niet echt afgerond.”

Het opzetten van **effectieve samenwerking** met een passende governance en het betrekken van externe partners bleek voor meer projecten veel tijd en inspanning te kosten, meer dan verwacht.

“Je moet dan ook nadenken over hoe je iets in gaat richten (de governance). Dit kostte heel veel tijd en heeft tot veel gesprekken en discussies geleid. We weten niet of dit nodig was geweest. Het had ook een losser samenwerkingsverband kunnen zijn op dit moment. We waren dan mogelijk slagvaardiger geweest.”

“Ze merkte dat de verdeling binnen de werkgroepen niet goed ging, terwijl ze de aanname hadden gemaakt dat de groepen overvol zouden worden.”

Een ander project benoemde als knelpunt dat hun aanpak **gericht was op het individu** en minder op de omgeving.

“Wij zijn met onze interventie erg gericht op individuele jongeren die je sociaal wil versterken. Maar tegelijkertijd wil je ook de maatschappij versterken. In de interviews zie je dat het gros de maatschappij ook een rol vindt hebben. ‘It takes a village to raise a child’ hebben we heel veel gehoord in de interviews. Dat maakt wel dat je denkt: ‘Oké, we moeten zorgen dat we niet alleen op de jongeren inzetten maar ook op de maatschappij’. De geleerde les is dat anderen dat dus ook vinden, dat er draagvlak voor is. In die zin dus breder trekken naar de maatschappij.”

Verschillende projecten benoemden aspecten op het vlak van het **werken met vrijwilligers en ervaringsdeskundigen**. De **werving** van deelnemers blijkt een knelpunt, en ook het **behoud** van deelnemers vraagt veel inspanning of tijd, bijvoorbeeld door taalbarrières en zorgen voor veiligheid.

“Wij beseffen ons dat we met ons onderzoek naar [xx] niet alle jongeren (en behandelaren en opvoeders) hebben bereikt. Zo zijn jongens en jongeren met een migratie achtergrond ondervertegenwoordigd en verliep de werving van ouders moeizaam, mogelijk vanwege gevoelens van schuld en schaamte, tijdgebrek en overbelasting.”

“Gaandeweg het programma komen deelnemers niet meer opdagen.”

“Er zijn tolken bij aanwezig. Er zit heel veel tijd in het vertalen, en dat haalt de flow uit een les en je kan niet checken of het wel op een goede manier wordt toegelicht.”

“Tijdens opzet was verwacht dat tempo tijdens de bijeenkomsten hoger zou liggen, maar tempo is afgeschaald doordat veiligheid meer tijd nodig had om gecreëerd te krijgen”

Daarnaast is het creëren van **uniforme werkwijze** en het beter **voorbereiden en begeleiden** van ervaringsdeskundigen genoemd als knelpunt.

“De ervaringsdeskundigen hebben expertises, maar zijn nog geen team in hun aanpak naar de jongeren toe. Er waren jongeren die eerder hadden willen zien wat het nou inhield om ervaringsdeskundige te zijn. Dat dachten we getackeld te hebben door een ervaringsdeskundige bij de eerste workshops uit te nodigen, maar zij liet veel meer zien hoe ze haar verhaal vertelde, en er werd niet gesproken over de opdrachten die zij kreeg, zoals spreken in het openbaar, of in groepsverband persoonlijke dingen bespreken met anderen. Daar wil je de jongeren wel op voorbereiden dat dat onderdeel is van het ervaringsdeskundige zijn.”

De balans tussen **flexibiliteit en kaders** komt ook naar voren als knelpunt.

“Dit knelpunt zit erin dat het lastig is als het project open is op proces én inhoud [...]. Het was een balans vinden tussen enerzijds structuur aanbieden en anderzijds niet té veel structuur aanbieden zodat ze geen ruimte meer hebben om ook dingen zelf vorm te geven.”

Tot slot noemden twee projecten dat ze weinig invloed hebben op of **professionals de uiteindelijke producten ook echt gaan gebruiken**.

“We kunnen de producten verspreiden en onder de aandacht brengen maar hebben geen invloed op of het daadwerkelijk gebruikt gaat worden en bijvoorbeeld in opleidingen terug gaat komen.”

Knelpunten op het niveau van de jongvolwassenen (partnerschappen)

Hier gaat het om de persoonlijke kenmerken van de jongvolwassenen en vrijwilligers waarmee in de partnerschappen intensief wordt samengewerkt.

Een vaak genoemd knelpunt is het **bereiken** van deze jongvolwassenen. Bijvoorbeeld bij kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP) en kinderen van ouders met verslavingsproblemen (KOV) is de doelgroep vaak niet bekend met de term KOPP/KOV of het idee dat hun achtergrond specifieke uitdagingen met zich meebrengt. Zij herkennen zichzelf niet als doelgroep.

“KOPP/KOV zijn zich dan dus ook niet bewust van het feit dat ze bepaalde uitdagingen hebben die gebonden zijn aan hun achtergrond. (...) Zij denken dat het probleem bij hun ouder ligt, niet bij henzelf.”

“Zonder dat besef kun je niet effectief naar buiten treden.”

Daarbij is het bereik best **selectief** (vooral hoogopgeleide blanke vrouwen) en bereiken ze niet de groep met de ernstige psychische problematiek, mogelijk omdat het aanbod niet helemaal passend is voor hen.

Vrijwilligers combineren hun werk vaak met een drukke baan, wat hen kwetsbaar maakt voor **overbelasting**. En als ze druk zijn, valt dit vrijwilligerswerk als eerste weg. Dan gaan de dingen niet zo snel als dat je zou willen, en soms worden afspraken niet nagekomen. Dit heeft impact op de voortgang en stelt projectleiders voor dilemma's.

“Soms staat je proces helemaal stil doordat mensen simpelweg niet meer kunnen.”

“Afspraken die gemaakt worden, moeten wel nagekomen worden. Je wil daar niet te hard in zijn, maar het baart me soms zorgen.”

Een aantal jongeren stopt voortijdig als vrijwilliger. Dit is overigens niet altijd negatief, zoals wanneer dit is vanwege het starten van een opleiding of baan.

Hoewel jongeren aangeven behoefte te hebben aan **groepsbinding en eigen activiteiten**, blijven aanmeldingen vaak uit door tijdgebrek, mentale belasting of persoonlijke redenen. Dit geeft dubbelzinnige signalen.

“We krijgen reacties dat ze meer binding willen, maar bij een activiteit komt bijna niemand opdagen.”

“Tijdens corona gingen fysieke activiteiten niet door, en dat voel je nu nog steeds.”

Een partnerschap gaf aan dat jongvolwassenen soms met **complexe problemen** kampen zoals huisvesting en schulden, wat hun energie opslokt. Dit overstijgt vaak de mogelijkheden van de organisatie. Er blijft een uitdaging om jongeren op de juiste plek te krijgen:

“De hulpvraag is soms groter dan wat wij kunnen bieden.”

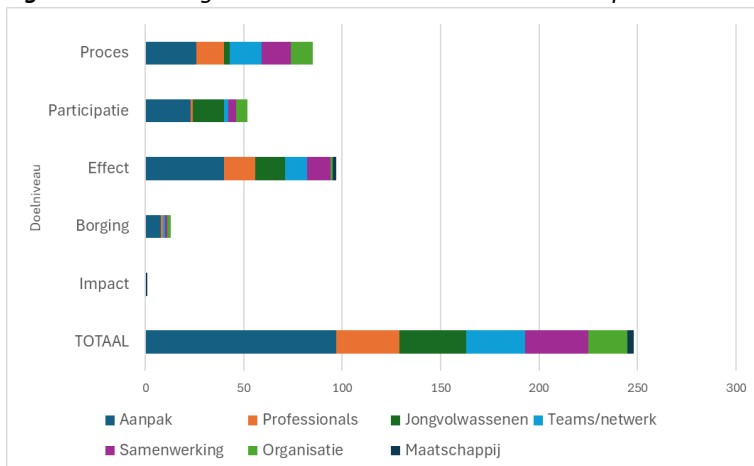
3.1.3 Geleerde lessen projecten en partnerschappen

Geleerde lessen naar doelniveau en implementatieniveau

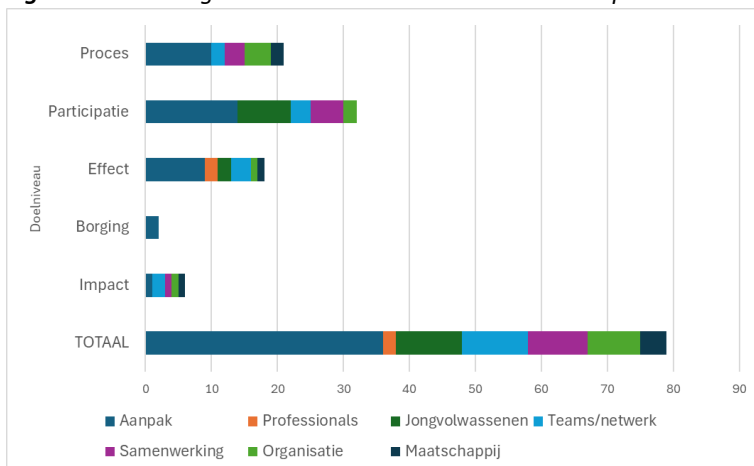
Tijdens de tussen- en eindevaluaties is gevraagd om de belangrijkste geleerde lessen voor het project of partnerschap te benoemen, met een maximum van drie geleerde lessen. In **Figuur 3.5** en **Figuur**

3.6 staat het aantal geleerde lessen dat werd benoemd door de projecten en partnerschappen, in totaal en uitgesplitst naar implementatieniveau en doelniveau.

Figuur 3.5 Aantal geleerde lessen naar doelniveau en implementatieniveau voor projecten

Figuur 3.6 Aantal geleerde lessen naar doelniveau en implementatieniveau voor partnerschappen

Noot. Een geleerde les kan betrekking hebben op meer dan één doelniveau. De som van het aantal geleerde lessen per doelniveau is daardoor niet per se gelijk aan het totaal aantal genoemde geleerde lessen.

Figuur 3.5 laat zien dat voor projecten de meeste lessen zijn geleerd bij het realiseren van de effect- en procesdoelen en, in mindere mate, voor participatiedoelen. Voor partnerschappen geldt dat de meeste lessen juist geleerd zijn bij het realiseren van de participatiedoelen, en vervolgens van proces- en effectdoelen (**Figuur 3.6**).

Als we kijken naar implementatieniveaus noemen projecten vooral geleerde lessen op het niveau van de aanpak, en vervolgens op het niveau van jongvolwassenen, professionals, en kwaliteit van samenwerking (zie onderste staafje in **Figuur 3.5**). Geleerde lessen op het niveau van de aanpak worden ook door partnerschappen veruit het meest genoemd, naast geleerde lessen op het niveau van jongvolwassenen en teams/netwerken (zie onderste staafje in **Figuur 3.6**).

Hieronder wordt nader ingegaan op de drie implementatieniveaus waarvoor de meeste geleerde lessen naar voren zijn gebracht: aanpak en jongvolwassenen voor projecten en partnerschappen, daarnaast kwaliteit van samenwerking voor projecten en teams en netwerken voor partnerschappen.

Geleerde lessen op het niveau van de aanpak (projecten en partnerschappen)

Meerdere projecten benoemen inzichten die gaan over het **belang van verbinding en samenwerking** in de aanpak. Bijvoorbeeld bij het omgaan met de versnippering en veelheid aan initiatieven.

“In plaats van denken: ‘Shit, we doen hetzelfde’ naar ‘gaaf, we doen hetzelfde’ en samen een beweging inzetten richting [xx]”

Het creëren van een **veilige omgeving** is daarvoor cruciaal, zowel voor deelnemers als voor samenwerkingspartners. Dit kost tijd en aandacht, maar vormt de basis voor duurzame resultaten.

“Het creëren van veiligheid binnen de groep is het startpunt om verder te bouwen.”

“Volharding in het winnen en behouden van vertrouwen is een must.”

Het betrekken van jongvolwassenen in projecten vraagt om **variatie en maatwerk**. Door jongeren op verschillende manieren te laten participeren wordt een diversiteit aan inzichten verzameld, zowel voor de jongvolwassenen als voor de projecten zelf.

“Door met onze bevindingen contact te leggen met andere instellingen en onderzoekers, hebben we een mooi platform gecreëerd en waardevolle input gekregen.”

“We zijn in verschillende vormen en met verschillende jongeren in gesprek gegaan. Variërend van informele ‘pizza-avonden’ tot inhoudelijke themasessies over de doorontwikkeling van de methodiek. (...) Juist die variatie levert een diversiteit aan inzichten op. En maakt dat wij leren op verschillende manieren invulling te geven aan participatie.”

Ook een partnerschap benadrukt dit.

“Jongeren leren enorm veel van elkaar en inspireren elkaar. Als wij dat kunnen faciliteren, ontstaan er veel mooie initiatieven inclusief oplossingen of antwoorden op de zaken die bij de doelgroep spelen. Onze manier van werken (intensief samen met de jongeren en jongeren in de lead) werkt goed voor de doelgroep en moeten we vooral blijven oppakken waar kan”

Hierbij benadrukt een project het belang van **continuïteit**.

“De continuïteit in de relatie die je legt is voor deze doelgroep nog belangrijker. Het is funest als je eindelijk vertrouwen hebt en het 10 weken later stopt”

Een ander project noemt als geleerde les het belang van **individuele verschillen** en een **cultuursensitieve aanpak**. Projecten moeten zich aanpassen aan de specifieke behoeften van doelgroepen. Wat werkt voor de ene groep, werkt mogelijk niet voor een andere. Dit vraagt om een flexibele aanpak, maatwerk en continu leren.

“Dat het geen one-size-fits-all is. Dat we ons realiseren dat we bepaalde jongeren aanspreken en andere jongeren niet. Dat inzicht helpt. Is ook een geleerde les vanuit het cultuursensitief werken. Jongeren met een andere culturele achtergrond moet je anders aanspreken, sommige jongeren denken bijv. vanuit hun cultuur veel meer vanuit het collectief dan vanuit het individu, dus die zullen niet denken ‘ik ben heel belangrijk, dus ik ga daar zelfstandig naar toe’. Die moet je op een andere wijze bereiken.”

Enkele projecten benoemen als geleerde les goed na te denken over **‘What’s in it for them’** oftewel goed nadenken over wat deelnemers kunnen hebben aan hun deelname.

“Zo kwamen we uiteindelijk op het idee om deelname aan het onderzoek te certificeren. Zodat ze dan bijvoorbeeld op hun CV kunnen zetten dat ze geparticipeerd hebben in onderzoek en wat ze daarvan hebben geleerd. Zodat ze er op de arbeidsmarkt iets aan hebben. Want dat is wat voor hun relevant is.”

Ook wijzen enkele projecten op het belang van meegaan met de tijd voor het bereik van jongvolwassenen.

“Door sociale media nu is er een groot gat aan het ontstaan tussen generaties. Het gat tussen generaties wordt veel groter. De generatie die je nu wil bereiken zit alweer op het volgende nieuwe platform. Daarom heb je jongeren meer dan ooit nodig om jongeren te bereiken. Onze geleerde les is om in een eerder stadium de samenwerking te zoeken met jongeren op het gebied van implementatie en mee te gaan met de tijd (Instagram/reels).”

Meerdere projecten benoemen als geleerde les het belang van een **lokale of regionale aanpak**. Regionale en lokale ondersteuning zorgen voor een betere kwaliteit en een sterkere binding met de doelgroep en uitvoerders.

“Hebben [xx] expres regionaal neergezet, en gedacht dat wij dat vanuit landelijke [xx] wel konden begeleiden. Maar niet alleen de jongeren hebben regionale begeleiders nodig, de begeleiders hebben zelf ook regionale begeleiders nodig.”

Voor meerdere projecten zijn een **heldere communicatie** en duidelijke doelstellingen geleerde lessen. Zowel de eerste communicatie met deelnemers als het **doorlopend delen van resultaten** bleken cruciaal om betrokkenheid te creëren en te behouden. En hierbij benoemt een ander project dit vooral **vroeg te delen**:

“Je moet niet wachten tot je helemaal compleet bent of alles hebt uitgedacht voor je resultaten deelt. Als je het eerder deelt krijg je eerder input terug en dat is super nuttig. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij een leernetwerk, het ontvangen van relevante artikelen/stukken. Door te delen krijg je meer input en maak je veel meer impact met [het project]. De geleerde les is als startende onderzoeker: het is een hele spannende stap, maar de juiste begeleiding daarbij kan tot het dus tot hele goede resultaten leiden.”

Een project benoemd als geleerde les het belang van het **delen van successen**.

“Vertel je succes! Maak mensen onderdeel van je verhaal. Op verschillende events je successen en wat je doet vertellen. Je wil de luisteraar meenemen in gevoel en ervaring in plaats van vanuit effect te vertellen, zodat het van binnen gaat leven. Dit is belangrijk omdat ze afhankelijk zijn van mensen die giften willen geven, geld beschikbaar willen stellen, etc. Dit kan je doen door bijvoorbeeld resultaten te presenteren aan de wethouder. Op die manier trek je de aandacht om weer gezien te worden.”

Als les op het vlak van implementatie beschrijft een project het belang van **mede-eigenaarschap** te creëren.

“Vanuit plezier, nieuwsgierigheid en ‘oh wat interessant’ wil je implementeren. Je wil uitnodigend zorgen dat mensen een interventie gaan gebruiken. Hierbij ook benadrukken dat het niet in beton gegoten is, maar dat mensen er ook wat van mogen vinden. Op die manier creëer je wat mede-eigenaarschap.”

Voor partnerschappen valt op dat een groot deel van hen noemt dat zij hebben geleerd **selectiever** te worden in waar ze aan mee werken.

“Door ons enthousiasme krijgen we heel veel opdrachten. Nu zeggen we alleen ja als er een volwaardige vergoeding is bijvoorbeeld, en als het niet ‘aapjes kijken’ is (dat er een vinkje gezet kan worden door de betreffende partij bijv.). Het moet een opdracht met impact zijn die past bij wat we willen bereiken. In het begin ben je al helemaal opgewonden dat je voor van alles wordt gevraagd, maar zijn daar nu selectiever in. We willen de professionals bereiken die in het systeem werken. Dus de doelgroep is nu iets beter vastgesteld en we houden steeds ons doel voor ogen.”

Een geleerde les bij meerdere partnerschappen is om **keuzes om wel/niet mee te werken vanuit doelen** te maken in die selectie.

“Kwaliteit boven kwantiteit en sturen vanuit onze doelen: soms bewust ‘nee’ zeggen, een stap terug doen, bijsturen of activiteiten in een andere vorm gieten, dat draagt bij aan de impact van ons project op de juiste plekken. De ervaringen van de jongeren staan daarbij centraal. We zien overal echt heel veel kansen, dus we zijn geneigd om overal van te denken: oh leuk leuk leuk leuk. Maar belangrijk om te blijven kijken naar onze doelen en speerpunten en van daaruit keuzes te maken. Want er zijn zoveel mogelijkheden, maar als je overal in meegaat dan verlies je op een gegeven moment kwaliteit. Dus eigenlijk is de geleerde les: blijf bij je doelen.”

“Hoe belangrijk het is om te focussen en om ‘nee’ te durven zeggen in samenwerking et cetera. Het is heel erg complex; veel expertmeetings waarin het ook om andere dingen gaat. Dan word je ook weer gevraagd voor en meegetrokken naar die andere – overigens ook belangrijke – thema’s. Wel geleerd om hier vaker ‘nee’ tegen te moeten zeggen zodat focus op eigen thema blijft.”

Een partnerschap benoemt nog het **belang van timing in lobby**.

“Het komt aan op timing: wanneer heeft het zin iets te roepen en wanneer niet. Gaat voornamelijk over de lobby: je kunt het hele jaar door blijven ‘schreeuwen’ maar wanneer heeft het effect? Nu bijvoorbeeld met het zomerreces: je kunt wel blijven lobbyen / een campagne doen; is leuk voor de burger maar heeft politiek geen impact.”

Geleerde lessen op het niveau van jongvolwassenen (projecten en partnerschappen)

Belangrijke lessen zijn er geleerd als het gaat over het **bereiken** van jongvolwassenen. Zo helpt het als activiteiten toegankelijk zijn.

“Deelnemers hebben behoefte aan doorlopend aanbod en het moet in de buurt zijn. Het moet iets zijn binnen een half uur lopen, anders komen ze niet. Vanwege dat het veel tijd kost, of geen geld voor het OV, et cetera.”

Ook hebben projecten ervaren dat **werving en betrokkenheid** uitdagend blijven, mede omdat langdurig commitment lastig is voor deze doelgroep. Geleerde les is om duidelijk te communiceren wat jongvolwassenen aan het project hebben: **‘What’s in it for me?’**. Certificaten of andere vormen van erkenning kunnen dan een stimulans zijn.

“What’s in it for me is voor veel jongeren niet duidelijk, en dat beperkt hun motivatie.”

Een geleerde les van meerdere projecten is dat het **opbouwen van vertrouwen** nog meer **tijd en geduld** vraagt dan vooraf ingeschat. Dit is vooral belangrijk voor kwetsbare jongvolwassenen of nieuwkomers die tijd nodig hebben om te wennen aan een nieuwe omgeving. **Helder communiceren** over rollen en verwachtingen voorkomt verwarring en versterkt de vertrouwensband. **Doorlopende beschikbaarheid** en het bieden van stabiliteit zijn essentieel voor blijvende betrokkenheid.

“We dachten dat we goed waren in werken met kwetsbare doelgroepen, maar deze jongeren vroegen een totaal andere benadering.”

Partnerschappen geven aan dat jongvolwassenen gemotiveerder zijn en meer voldoening halen als ze zich **verbonden** voelen met het project en de mensen, als leren van elkaar wordt gestimuleerd en als zij hun toekomst positief kunnen inzien.

“Ik moet iets bereiken in het leven, dan is het alles wat ik heb meegemaakt waard geweest.”

Tegelijkertijd is een andere les dat jongvolwassenen snel komen en gaan. Het werken met jongvolwassenen betekent daarom ook dat je vaak nieuwe mensen hebt om mee te werken en **verloop moet accepteren**. Tevens vraagt dit om tijd, en **flexibiliteit** in aanpak en planning. Partnerschappen benoemen hierbij als geleerde les dat jongvolwassenen daarom een flexibele inzet fijn vinden, maar ook dat de begeleiding flexibel moet zijn om rekening te kunnen houden met individuele uitdagingen van de ervaringsdeskundigen.

“Jongeren komen en gaan. Dat betekent dat je per half jaar tot een jaar ‘nieuwe groep’ hebt. De les is dit veranderen we niet, en daar moeten we op aanpassen.”

“Sommige jongeren willen graag flexibeler zijn in hun inzet, die jongeren doen het dan wel nog vrijwillig.”

Projecten hebben geleerd dat **ervaringsdeskundigen** een sleutelrol kunnen spelen in het succes. Ze fungeren als rolmodellen, begrijpen de leefwereld van jongvolwassenen en bieden herkenning en vertrouwen. Voorwaarde is wel dat zij goed voorbereid zijn en zelf stabiel genoeg zijn om als rolmodel te fungeren.

“De ervaringsdeskundigen spreken dezelfde taal en weten wat er bij iemand speelt’, aldus een deelnemer.”

Een project noemt als geleerde les dat ook **stagiaires** met diverse achtergronden belangrijk kunnen zijn voor een betere aansluiting: vanwege hun leeftijd spreken zij dezelfde taal en hebben hetzelfde perspectief als jongvolwassenen.

Projecten en partnerschappen benadrukken de **waarde van diversiteit**. Zij geven aan geleerd te hebben om **rekening te houden met de verschillen** in leeftijd, cultuur, en levensfase van jongvolwassenen. Oudere deelnemers hebben vaak meer commitment, terwijl jongere deelnemers nieuwe en frisse ideeën inbrengen.

“Wat betreft de meerwaarde van diversiteit: de jongeren vullen elkaar gewoon heel goed aan in activiteiten. En ze kunnen juist door diversiteit aan ervaringen in de groep inspelen op alle diverse behoeften die daarbij horen. Er is nooit één antwoord, en hoe meer stemmen er zijn en je naast elkaar kan houden, hoe beter het beeld is wat je kan krijgen van de situatie. Ze kunnen elkaar heel erg aanvullen.”

In sommige culturen zit er nog veel schaamte op psychische kwetsbaarheden. Een partnerschap noemde dat jongvolwassenen met een **migratieachtergrond** die zij wél konden bereiken, daarom juist een belangrijke kunnen leveren, bijvoorbeeld als het gaat over cultuur-sensitieve zorg.

Geleerde lessen op het niveau van kwaliteit van de samenwerking (projecten)

Op het niveau van kwaliteit van de samenwerking wordt vooral als geleerde les genoemd de realisatie dat het belangrijk is hier **veel tijd voor te reserveren**. Zo dient de basis voor een succesvolle samenwerking gelegd te worden door een gedeelde **missie en visie** te vormen. Dit vraagt tijd en herhaling.

“Samenwerken met diverse organisaties start met gezamenlijke missie en visie (waarbij herhaling soms kracht is), er is ook tijd nodig om elkaar te leren kennen.”

Daarnaast kost het tijd om **vertrouwen** te winnen bij ketenpartners, zoals woningcorporaties en hulpverleners. Die samenwerking wordt intensiever: je hebt samen een doel dat je wil bereiken.

“Ook met de instanties die met deze doelgroep werken kost het meer tijd om het vertrouwen te winnen (dat ze het idee hebben dat je het echt doet voor de doelgroep en niet voor eigen gewin). Dit heeft met de verschillende prioriteiten te maken van de verschillende stakeholders.”

Een geleerde les voor een project is het belang van **gedeeld eigenaarschap** bij de samenwerkingspartners, waarbij een effectieve escalatie en de-escalatie essentieel bleek om dit te voor elkaar te krijgen. Andere lessen die genoemd werden zijn om het niet persoonlijk te maken en om ook de **financiën** niet in dit gesprek te vergeten.

“Het belangrijkste is een stuk eigenaarschap. We merkten dat wij heel erg het hogere belang aan het promoten waren, terwijl [bepaalde partners] niet echt de kar trokken. Daarin waren wij aan het escaleren of de-escaleren, door te zeggen dat je moet gaan leveren volgens gewenste afspraken (...) dus als er zaken zijn, dan kunnen ze dat bespreken met elkaar.”

“Wanneer je je verenigt in een samenwerkingsverband, spreek dan eerst over de financiële onderwerpen en dan pas over de inhoudelijke basis.”

Iedereen pakt in een samenwerking zijn eigen taak in en heeft daar zijn eigen belangen in. Een geleerde les is dan ook om meer **(rol)duidelijkheid** te creëren over wat er van jouw initiatief verwacht mag worden en wat ieders rol is.

“Bijvoorbeeld jongeren moet je een heldere opdracht geven en duurzaam betrekken, maar dat gaat niet vanzelf. Dat hebben we onderschat. We dachten we geven ze veel ruimte maar dat moet je wel begeleiden. Het is heel mooi dat we na die twee jaar nog samen werken.”

“We hebben veel tijd geïnvesteerd in verwachtingsmanagement. Soms wil je gewoon aan de slag, maar dan vroegen mensen wel van wat is nou precies jullie doel? (...) Die verhouding tussen spring-in-het-veld en dingen lekker doen en lange termijn plannen maken was wel ingewikkeld.”

Andere lessen benadrukken de **flexibiliteit** die het samenwerken vraagt. Bijvoorbeeld ten aanzien van **besluitvorming** die stroperig kan verlopen, maar ook ten aanzien van het openstaan voor **aanpassingen**. Regelmatig overleg en **reflectie** worden daarvoor belangrijk gevonden, maar ook dit vraagt een wezenlijke tijdsinvestering.

“We dachten dat we alle handtekeningen hadden, maar dan bleek dat we er nog een nodig hadden.”

“Twee keer per week een uur reflecteren helpt om stappen vooruit te zetten.”

“In een vrijwilligersorganisatie met positief kritische mensen kost samen ontwikkelen meer tijd. (...) We hebben geleerd dat het van groot belang is het (...) concept, kader en samenwerkingsafspraken heel helder te omschrijven en vanaf dag één in gesprekken met geïnteresseerden mee te nemen. Ook het doorgronden en waar nodig aan de (...) situatie aanpassen van het concept, heeft veel gesprekken gevraagd met (...). Les is hierin ook dat ze niet al te streng moeten zijn en ook willen leren hoe een (...) concept zich in een regio ontwikkelt.”

Geleerde lessen op het niveau van teams en netwerken (partnerschappen)

Een geleerde les betreft het benutten van **expertise buiten het eigen domein**, zoals bijvoorbeeld buiten het sociale domein. Dit bleek essentieel voor een onverwachte en effectieve oplossing voor een complexe vraagstuk. Het betrekken van disciplines buiten de gebruikelijke sectoren biedt waardevolle inzichten en slagkracht.

“Inzet van expertise buiten het sociale domein (!), bijvoorbeeld topfiscalisten bij de aanpak [xx] die heel anders kijken en in een andere rol. Je hebt soms andere disciplines nodig om sneller je doel te bereiken.”

Een geleerde les was eveneens dat **domeinoverstijgende samenwerking** meer impact creëert.

“De verandering voor de doelgroep bewerkstelligen met sectoren die er toe doen (opvang/jeugdzorg/detentie/veiligheid). Als je alle sectoren betreft, krijg je veel meer voor elkaar. Door met meer of grotere sectoren op te trekken, kan je meer impact maken. Als ze samen kunnen optrekken met een grote partij (bv. [xx]) dan hebben ze ook al veel meer slagkracht omdat het over een grotere doelgroep gaat.”

Meerdere partnerschappen benoemden als geleerde les dat **diversiteit**, het betrekken van jongvolwassenen met verschillende achtergronden, zorgde voor een inclusievere aanpak en betere aansluiting bij de doelgroep. Tegelijkertijd blijft er **cultureel** gezien ruimte voor groei.

"We willen dat onze zorg aansluit bij elke jongere, en daarom moeten we de diversiteit in ons panel verder uitbreiden."

Een partnerschap benoemde als geleerde les dat **historisch besef en kennis over van alles** onmisbaar is bij het ontwerpen van beleid of projecten.

"Weer een nieuwe generatie beleidsmakers, professionals, veranderaars, ervaringsdeskundige, fondsen beginnen weer van voren af aan. De les is hoe belangrijk het is om mensen, organisaties of instituten met historisch besef, ervaringen, en een scope van 50 jaar vooruit te betrekken bij je werk en keuzes. De ervaringskennis ligt (te) veel op de jongeren, en minder op expertise ten aanzien van historie."

Een van de partnerschap leerde een les over de **eigen flexibiliteit** in een dynamische context.

"We zijn goed in staat om te schakelen en met alternatieven te werken als wat we bedacht hadden, niet goed werkt. Corona-situatie is ingewikkeld geweest, maar ook wel fijn om te merken dat aanpassingen goed gegaan zijn."

3.2 Bijstellingen in het programma GeestKracht of verandertheorie

3.2.1 Kwalitatieve analyses voor ervaringen met en de bijstellingen in programma of verandertheorie

Tijdens de tussen- en eindevaluaties is systematisch gevraagd naar de ervaringen met de volgende onderdelen van het programma GeestKracht:

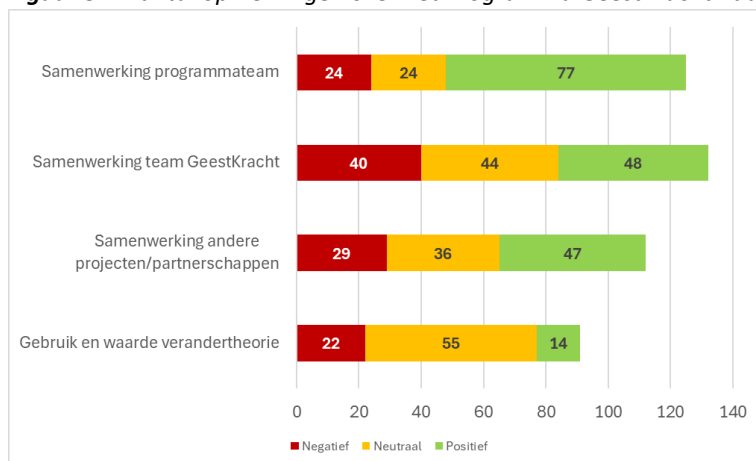
- samenwerking met het programmateam van FNO GeestKracht;
- samenwerking met Team GeestKracht (het 'panel');
- samenwerking met andere projecten en partnerschappen;
- gebruik van de verandertheorie of het eigen veranderpad daarbinnen.

De bevindingen zijn genoteerd op de gespreksformulieren. Ervaringen met de programmaonderdelen en de verandertheorie zijn door de onderzoekers gecodeerd naar waardering (positief, neutraal of negatief). De positieve en negatieve waarderingen worden hieronder toegelicht. Vervolgens is gevraagd naar suggesties voor bijstellingen (onderdelen van) de verandertheorie en suggesties voor andere bijstellingen (onderdelen van) programma GeestKracht. Deze suggesties zijn genoteerd op de gespreksformulieren en gecodeerd naar onderdeel van het programma.

3.2.2 Samenwerking met programmateam GeestKracht

In **Figuur 3.7** is weergegeven hoeveel positieve, negatieve en neutrale opmerkingen zijn gemaakt door de projecten en partnerschappen over de ervaringen met het programma GeestKracht.

Figuur 3.7 Aantal opmerkingen over het Programma GeestKracht naar onderdeel en naar waardering.

Over het programmteam GeestKracht werden de meeste positieve opmerkingen gemaakt (n=77). Veel projecten en partnerschappen benoemen dat het contact als laagdrempelig, plezierig en meedenkend werd ervaren en waren positief over de lerende houding van het programmteam. De goede bereikbaarheid werd vele malen genoemd. Ook benoemden meerdere projecten dat de samenwerking als gelijkwaardig werd ervaren en dat het programmteam begrip en flexibiliteit toonde en er openheid werd ervaren om knelpunten te bespreken.

“Er zijn weinig subsidiegevers die zo betrokken zijn en met hun betrokkenheid helpen om het onderwerp beter op de kaart te krijgen. “

“Heel positief en fijne samenwerking. Er is openheid en het mag schuren, maar ze zijn er altijd. De samenwerking voelt als gelijkwaardig.”

Tegelijkertijd werd een aantal kritische kanttekeningen geplaatst bij de samenwerking met programmteam GeestKracht (n=24). Zo werd door meerdere projecten genoemd dat er nog veel gevraagd werd bovenop wat in het projectplan stond wat vooraf niet altijd duidelijk was. Ook plaatsten enkelen opmerkingen over wisselingen in het programmteam waar niet duidelijk over werd gecommuniceerd. Tot slot wordt onzekerheid over hoe het programma verdergaat benoemd door één project.

“Maar wat ik wel echt nog wil meegeven is dat we niet ontzettend veel geld hebben gekregen, en dat er wel door FNO nog heel veel extra werd gevraagd dan enkel wat wij in ons projectvoorstel hadden opgenomen. Wij zijn een kleine organisatie. Dus dat konden we niet allemaal waarmaken. Dat heeft wel voor frictie gezorgd.”

Concrete verbeter suggesties voor de samenwerking met het programmteam GeestKracht

Tijdens de evaluatiegesprekken werden door projecten en partnerschappen de volgende concrete verbeter suggesties geopperd met betrekking tot (de samenwerking met) het programmteam GeestKracht:

- Behoud het huidige prettige contact in stand en bouw daar verder op.
- Maak verwachtingen duidelijker en zorg voor heldere communicatie over verantwoordelijkheden en doelen.
- Geef projecten meer ruimte en vertrouwen, zodat gezamenlijk de juiste aanpak kan worden gevonden.
- Zorg voor een terugkoppeling op gerapporteerde informatie, vooral wanneer verantwoording veel inspanning vereist.
- Informeer projecten beter over de ondersteuning die FNO kan bieden, zoals de inzet van een communicatieadviseur.
- Ondersteun projecten bij specifieke uitdagingen, zoals het aanpakken van hoge uitval van deelnemers.
- Stimuleer meer interactie en samenwerking tijdens bijeenkomsten, bijvoorbeeld door minder te zenden en meer tijd te maken voor gesprekken.
- Creëer meer mogelijkheden voor projecten om samen te werken en kennis te delen, en draag actief uit waar projecten op elkaar kunnen aansluiten.
- Communiceer actiever en tijdiger over leergangen, inclusief verwachtingen en verantwoordelijkheden.
- Speel een faciliterende rol in het vergroten van de zichtbaarheid van projecten en hun resultaten.

3.2.3 Samenwerking met Team GeestKracht

Veel projecten en partnerschappen maakten positieve opmerkingen over de samenwerking met Team GeestKracht (n=48). Meerdere projecten benoemden dat het een grote meerwaarde had dat jongvolwassenen konden meedenken. Het enthousiasme en de betrokkenheid van het Team worden eveneens positief gewaardeerd. Een project benoemde dat het goed was dat Team Geestkracht een zelfstandige rol had, zodat er daadwerkelijk regie ligt bij de jongvolwassenen zelf.

“Met Team GeestKracht hebben we een goede en ook leuke samenwerking gehad. Ook echt mooi dat zo’n fonds dat heeft opgezet.”

“Ik vond dat zij wel heel uitnodigend waren om je kwetsbaar op te stellen, bijv. dat je het even niet weet of dat je twijfelt. Dat doen zij wel en daar staan ze ook wel voor: durven kwetsbaar te zijn.”

Daarnaast werd een aantal kritische kanttekeningen benoemd door projecten en partnerschappen (n=40). Meerdere projecten benoemden dat het lastig was om de samenwerking met Team GeestKracht praktisch te organiseren en het niet altijd van de grond kwam. Ook benoemden meerdere projecten dat het werken met een buddy uiteindelijk niet is gelukt. Een aantal projecten vonden dat het voor hun specifieke project minder toegevoegde waarde had omdat zij zelf al veel gebruik maakten van jongerenparticipatie. Daardoor werd het door deze projecten soms als formaliteit ervaren.

Concrete verbetersuggesties voor de samenwerking met het Team GeestKracht

Tijdens de evaluatiegesprekken werden door projecten en partnerschappen de volgende concrete verbetersuggesties geopperd met betrekking tot (de samenwerking met) het Team GeestKracht:

- Bevorder samenwerking tussen jongvolwassenen in GeestKracht en de jongvolwassenen in de projecten/partnerschappen. Organiseer bijvoorbeeld meer gezamenlijke sessies om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezien hun gedeelde doelen.
- Vermijd overlap met bestaande initiatieven. Stem activiteiten af met anderen om te focussen op wat nog ontbreekt en waarde kan toevoegen.
- Ontwikkel oplossingen voor gezamenlijke knelpunten. Creëer bijvoorbeeld tools zoals een app voor vrijwilligersvergoedingen of een centraal communicatiemiddel om organisaties en jongvolwassenen breder te ondersteunen.
- Zorg dat het Team GeestKracht al vanaf het begin van projecten wordt meegenomen.
- Zet in op een duurzame betrokkenheid van jongvolwassenen uit Team GeestKracht binnen verschillende projecten.
- Zet ervaringsdeskundigen van Team GeestKracht in voor specifieke, afgebakende taken waar zij hun unieke kracht kunnen benutten.
- Geef ruimte voor meer inzet van Team GeestKracht waar mogelijk, met oog voor de balans met hun andere verplichtingen.
- Creëer mogelijkheden voor nadere samenwerking met projectleiders buiten leersessies.
- Voorkom dat er teveel van het Team GeestKracht wordt verwacht door te complexe of abstracte projecten te vermijden en informatie meer gefaseerd en overzichtelijker te delen.
- Verminder last-minute wijzigingen in planningen qua afspraken.
- Voeg een professional toe die het Team enigszins kan sturen en begeleiden, om afhaken bij de projecten of partnerschappen te voorkomen.
- Onderzoek mogelijkheden om de waardevolle samenwerking met Team GeestKracht voorzitters voort te zetten.

3.2.4 Samenwerking met andere projecten en partnerschappen

De samenwerking met andere projecten en partnerschappen werd wisselend ervaren. Er werden 47 positieve opmerkingen geplaatst. De leersessies werden doorgaans als inspirerend en goed voorbereid ervaren. Het onderdeel van een netwerk uitmaken werd door velen als positief gezien.

“Je hebt er wel collega’s bij, een groter netwerk. Dat is heel fijn.”

“Bij de bijeenkomsten zit je met een netwerk. Daar zit je met andere projecten. Die bijeenkomsten waren goed voorbereid, leuke modellen, mooie werkvormen, leuke manieren van interactie met elkaar.”

Wel werden er ook kritische kanttekeningen geplaatst (n=29). Die hebben vooral betrekking op dat er in de praktijk slechts minimale verbinding is met andere projecten en er geen echte samenwerking is, bijvoorbeeld omdat er weinig raakvlakken zijn met andere projecten/partnerschappen.

“Samenwerken om het samenwerken is zonde van de tijd en moet wel echt iets bijdragen. Was in de opstartfase wel handig, maar had geen nut meer toen het project opgestart was.”

Concrete verbetersuggesties voor de samenwerking met andere projecten en partnerschappen

Tijdens evaluatiegesprekken werden door deelnemers de volgende concrete verbetersuggesties geopperd voor de onderlinge samenwerking en uitwisseling:

- Creëer een overzicht van alle projecten, inclusief hun focus en doelgroepen, om samenwerking te bevorderen. Deel contactgegevens en informatie over andere projecten bij de start om samenwerking te vergemakkelijken.
- Informeer projecten actief over welke andere projecten vergelijkbare doelen of thema's hebben.
- Faciliteer een platform (zoals een LinkedIn-groep) waar projecten gemakkelijk informatie kunnen delen en verbindingen kunnen leggen.
- Geef projecten met vergelijkbare thema's per call een gezamenlijk tijdslot of verbind ze via een platform.
- Haal regelmatig updates op bij projecten en deel deze zodat projecten van elkaar kunnen leren en makkelijker contact kunnen opnemen.
- Organiseer kleinere bijeenkomsten met projecten die gemeenschappelijke kenmerken hebben, zoals doelgroep, inhoud of organisatorische structuur, in plaats van alle projecten samen te brengen.
- Specificeer voor wie bijeenkomsten bedoeld zijn, zoals projectleiders of uitvoerende personen.
- Laat ervaringsdeskundigen eerst aan het woord tijdens bijeenkomsten, gevolgd door onderzoekers en projectleiders.
- Zorg voor hybride vormen van bijeenkomsten en deel publicaties of inzichten voor bredere toegang.
- Pak de Theory of Change (ToC) vaker erbij tijdens bijeenkomsten om de voortgang van gezamenlijke doelen te bespreken.
- Start actieleren-sessies aan het begin van een call en laat de betrokken projecten tegelijk de verschillende leerfasen doorlopen (geen tussentijdse instroom van nieuwe projecten).
- Bied praktische leersessies aan over specifieke thema's zoals bestuur, lobby, borging, en jongerenparticipatie.
- Zorg voor strakkere begeleiding van leersessies zodat alle aspecten worden behandeld. Zet specifieke expertise in wanneer nodig.
- Voer het gesprek op handelingsperspectief: meer op inhoud en waarden dan op proces. Stimuleer een open houding en cultuur waarin inhoud en aanpak kritisch besproken en aangepast kunnen worden.
- Faciliteer gezamenlijke gesprekken met partnerschappen over wat is bereikt en hoe ze verder willen, gericht op gezamenlijke impact.
- Laat FNO actiever inzetten op borging en impact, en hiervoor sturen op consortia en lerende netwerken, en verdieping faciliteren.

3.2.5 Gebruik van de verandertheorie of het eigen veranderpad daarbinnen

Projecten en partnerschappen benoemden wisselende ervaringen, met zowel positieve (n=14) als negatieve (n=22) opmerkingen over het gebruik van de verandertheorie. Die gaan vooral over of het wel of niet gebruikt is en als zinvol werd ervaren. Bij de positieve opmerkingen benoemden meerdere projecten dat de verandertheorie de basis vormde van hun project, dat de doelstellingen erop waren gebaseerd en dat de verandertheorie dus echt een rode draad was en behulpzaam was bij het schrijven van de aanvraag en de eigen evaluatie.

“Kan wel behulpzaam zijn -> iets verder kijken dan alleen de dag van vandaag, maar ook op langere termijn op strategisch niveau”

“Verandertheorie heeft wel echt de basis van het project gegeven.”

De negatieve kanttekeningen gaan er vooral over dat projecten en partnerschappen aangeven er (verder) geen gebruik van hebben gemaakt.

“Niet gebruikt. Weet ook niet hoe ik me ertoe moet verhouden. Ik zou niet goed weten hoe ik als projectleider die theorie moet gebruiken.”

“Ik vind het wat onoverzichtelijk, en zou het graag vereenvoudigd willen zien. Het kost veel tijd om je erin te verdiepen. Daardoor verdwijnt het wat sneller.”

Tot slot wordt door één project benoemd dat het volgen van een workshop wel heeft geholpen:

“Na het volgen van een workshop Theory of change snapte ik de verandertheorie eigenlijk pas goed. Ik kende de methodiek en de gedachte achter het opstellen van zo’n verandertheorie niet en hoe je het moet lezen.”

Concrete verbeter suggesties voor de verandertheorie

Tijdens de evaluatiegesprekken werden door projecten en partnerschappen de volgende concrete verbeter suggesties geopperd met betrekking tot de verandertheorie:

- Presenteer de verandertheorie duidelijker en minder tekstueel, zodat direct zichtbaar is wat FNO doet.
- Ontwikkel de theorie samen met projectleiders, zodat het proces bijdraagt aan het versterken van de theorie.
- Breid de theorie uit met aandacht voor de invloed van ouders en de bredere omgeving op mentale veerkracht en hulpverlening.
- Besteed meer aandacht in de theorie aan projecten die gericht zijn op preventie en mentale gezondheid en spreek niet vooral over jongvolwassenen met psychische problematiek.
- Integreer de netwerkgedachte expliciet in de theorie: benadruk dat acties in één gebied effecten kunnen hebben op andere gebieden.
- Maak de verandertheorie praktisch bruikbaar door deze te operationaliseren als een routekaart naar verandering.
- Maak expliciet hoe projectleiders de verandertheorie kunnen inzetten voor hun eigen projecten.
- Bied ondersteuning vanuit GeestKracht om projecten te helpen hun eigen verandertheorie explicieter te maken door dit gezamenlijk te bespreken.

- Besteed vaker expliciet aandacht aan het delen van en communiceren over de verandertheorie, zodat deze levendig blijft binnen het programma.

3.2.6 Andere onderdelen van programma GeestKracht

Tijdens de evaluatiegesprekken is aan de projecten en partnerschappen gevraagd ze suggesties hebben voor andere bijstellingen (onderdelen van) programma GeestKracht of, in de eindevaluaties, voor toekomstige programma's. In totaal zijn meer dan 40 concrete suggesties geopperd, een aantal daarvan kwam ook in de eerder genoemde onderdelen aan bod. Hieronder worden deze suggesties samengevat in een aantal thema's.

Concrete verbetersuggesties voor andere bijstellingen (onderdelen van) programma GeestKracht

- Meer inzetten op preventie en structurele veranderingen. Hieronder onder andere het versterken van de sociale basis om problemen aan de voorkant te voorkomen, het inzetten op het zorgstelsel zelf (systeemverandering) en focus op jongvolwassenen die voor het eerst mentale kwetsbaarheid ervaren.
- Bevorderen van afstemming door plannen samen met organisaties te maken, af te zien van calls voor afzonderlijke voorstellen, en fragmentatie te verminderen via het ondersteunen van grotere en langdurige projecten.
- Versterken implementatie en borging van projecten, onder andere door financiële en praktische ondersteuning van projecten, ervoor te zorgen dat projectresultaten structureel worden ingebed, bijvoorbeeld in gemeenten en netwerkstructuren, en via vervolprogramma's en budget om implementatie te versterken en continuïteit te waarborgen.
- Meer transparantie en duidelijke verwachtingen vooraf, zoals meer duidelijkheid over wat van projecten wordt verwacht qua verantwoording, evaluaties en samenwerking, heldere communicatie over rapportages en terugkoppelingen, inclusief wat FNO doet met conclusies van evaluaties, en één uniform format voor verantwoording om de administratieve last te verminderen.
- Meer sturen op en versterken van participatie van jongvolwassenen door betere ondersteuning en passende werkvormen, rekening te houden met de belastbaarheid en aandacht voor wat participatie jongvolwassenen oplevert en hoe cultuurspecifieke behoeften daarin worden meegenomen.
- Meer balans tussen belastbaarheid en tijdsinvestering door minder of online bijeenkomsten, het spreiden en realistisch plannen van evaluaties en rapportages, en het reserveren van budget voor deelname aan partnerbijeenkomsten en evaluaties.
- Versterken kennisdeling en zichtbaarheid, zoals door het beter en breder delen van geleerde lessen en successen van projecten binnen en buiten het netwerk van GeestKracht, actief in te zetten op communicatie (bijvoorbeeld via sociale media of bijeenkomsten) en het faciliteren van kennisdelen tussen vergelijkbare projecten en succesvolle interventies.
- Inzetten op lange termijn, door onder andere meerjarige financiering en aandacht voor continuïteit na afloop van projecten, het inbouwen van strategieën voor fondsenwerving in projectplannen om duurzaamheid te vergroten, en in te zetten op minder versnipperde en kortlopende projecten om grotere impact te realiseren.
- Versterken van evaluatie en leren, door bijvoorbeeld te bespreken hoe conclusies van evaluaties gebruikt worden en door samen lessen te trekken, aandacht te hebben voor (evaluatie)methoden en werkvormen die passen bij jongvolwassenen, en het vaker gebruiken van de verandertheorie als leidraad in leersessies en bijeenkomsten.

3.3 Aanvullende activiteiten van GeestKracht

3.3.1 Begeleide zelfevaluatie van de aanvullende activiteiten

Naast het financieren van projecten en partnerschappen, voerde het FNO programmteam GeestKracht aanvullende activiteiten uit om de impact van het programma te vergroten. Het programmteam heeft deze geprogrammeerd in verschillende aandachtsgebieden. Door deze activiteiten wil het programmteam niet alleen de effectiviteit van individuele projecten en partnerschappen stimuleren, maar beoogt het team ook bij te dragen aan het maken van bredere maatschappelijke impact.

Voor de begeleide zelfevaluatie hebben de onderzoekers twee groepsgesprekken met de leden van het programmteam GeestKracht gevoerd. In het eerste gesprek zijn de doelen en de bijbehorende (hoofd)activiteiten voor de vier van de vijf aandachtsgebieden besproken met acht leden uit het programmteam³⁰. Tevens is gevraagd naar de belangrijkste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen om het doel te realiseren. In het tweede gesprek is met een selectie van drie leden van het team ingegaan op wat de betekenis is van deze bevindingen voor toekomstige en andere FNO-programma's. De verslagen van beide bijeenkomsten zijn voorgelegd ter toetsing aan de programmamanager van FNO GeestKracht. Hier beschrijven we de resultaten van het eerste groepsgesprek.

3.3.2 Doelen en activiteiten aandachtsgebieden

De aandachtsgebieden dragen bij aan het programma door middel van kennisdeling, het versterken van jongerenparticipatie en het ondersteunen van projecten bij inbedding van hun aanpak. Dit gebeurt via workshops, de ontwikkeling van een participatiecode, reflectie binnen leergemeenschappen en gerichte ondersteuning op borgingsvraagstukken.

Aandachtsgebied leergemeenschappen

Doel

Inzichten uit leergemeenschappen (wonen, domeinoverstijgend werken en cultuursensitief werken) functioneel vertalen naar de praktijk van professionals & beleidsmakers.

Activiteiten

Binnen leergemeenschappen, gericht op thema's zoals wonen, domeinoverstijgend en cultuursensitief werken, staat centraal dat zowel het programmteam als de projecten continu reflecteren en leren van de praktijk. Door de inzichten uit de leergemeenschappen te delen, kunnen zowel GeestKracht projecten als professionals en beleidsmakers buiten de gefinancierde projecten hiervan leren. Aankomende periode gaat FNO verder met het breder verspreiden van de inzichten, via de verspreiding van de onderzoeksrapporten en dialoogsessies met netwerkpartners.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

De succesfactoren waren: (1) Een flexibele actieer-aanpak waarin continu evalueren en leren centraal staan, zowel bij projecten als het programmteam van FNO; (2) Een kwetsbare houding vanuit FNO, waardoor een veilige leeromgeving ontstaat waarin fouten maken mag; (3) FNO biedt projecten overzicht, kennis en ondersteuning, wat projecten tijd bespaart; (4) Flexibiliteit en actuele

³⁰ Het aandachtsgebied communicatie bleek te veel ondersteunend te zijn aan de andere vier aandachtsgebieden om dit aandachtsgebied afzonderlijk te evalueren.

focus binnen de leergemeenschappen verhogen de leercurve; (5) Diversiteit aan expertise en perspectieven versterkt het leer- en veranderproces.

De knelpunten waren: (1) Ongelijke groepsdynamiek binnen leergemeenschappen, waarbij sommige deelnemers dominanter waren en anderen minder ruimte kregen; (2) Gebrek aan intrinsieke motivatie bij sommige deelnemers, wat leidde tot wisselingen en minder consistente deelname; (3) Thema-afhankelijkheid van de energie en betrokkenheid, waarbij bredere onderwerpen zoals domeinoverstijgend werken meer uitdaging boden.

De geleerde lessen waren: (1) Stimuleer eigenaarschap bij de groep om intrinsieke motivatie en betrokkenheid te vergroten; (2) Peil behoeften en bepaal of een leergemeenschap passend is, met duidelijke verwachtingen en selectiecriteria voor een lerende houding; (3) Houd rekening met de context en het veld van de projecten; (4) Leren is een wederzijds proces van halen én brengen; (5) Heb aandacht voor het groepsproces en communiceer open over knelpunten.

Aandachtsgebied jongerenparticipatie

Doel

Participatie van de doelgroep is vanzelfsprekend voor projecten/organisaties binnen GeestKracht.

Activiteiten

Jongerenparticipatie wordt gestimuleerd door jongvolwassenen te betrekken bij evaluaties, besluitvorming en bijeenkomsten, waardoor projecten actiever en meer continu nadenken over jongerenparticipatie en de invulling hiervan binnen het eigen project. Hierdoor maken projecten stappen die passend zijn bij hun 'startpunt' van jongerenparticipatie en de middelen die ze hebben.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

De succesfactoren waren: (1) De ervaring van Team GeestKracht met jongerenparticipatie, die zij effectief vertalen naar projecten; (2) Kwetsbaarheid en openheid binnen het Team GeestKracht, wat een veilige en gelijkwaardige sfeer creëert; (3) Gelijkwaardige inbreng van ervaringsdeskundigen en jongvolwassenen, wat inspirerend werkt voor projecten; (4) De inzet en impact van de voorzitters om participatie verder te brengen buiten het programma.

Een knelpunt (uitdaging) voor de aansturing van het Team GeestKracht was het spanningsveld tussen dingen mogen verwachten van de leden van het Team, en hen tegelijkertijd ook ruimte bieden.

De geleerde lessen waren: (1) Investeer in relaties met panelleden door waardering en terugkoppeling te geven; (2) Jongvolwassenen bereiken is makkelijker voor jongvolwassenen zelf dan voor professionals; (3) Laat het idee los dat je als financier alles weet, blijf openstaan voor leren en dialoog bij uitdagingen.

Aandachtsgebied borging

Doel

De projecten hebben hun ontwikkelde aanpak geborgd door systemische inbedding in de eigen organisatie en het benodigde financieringsconstruct.

Activiteiten

Borging heeft gedurende de looptijd van het programma GeestKracht een meer centrale plek gekregen. Activiteiten hierop zijn onder andere het aanbieden van gerichte ondersteuning op het gebied van borging, zoals workshops over impact, communicatie en lobby (public affairs), en door het betrekken van externe expertise. Vijf projecten uit het programma GeestKracht zijn geselecteerd

voor extra ondersteuning op dit thema. Zij krijgen ook ondersteuning om met public affairs aan de slag te gaan. Uiteindelijk doel is dat projecten hun ontwikkelde aanpak systemisch hebben ingebed binnen hun eigen organisatie, een bijbehorende financieringsconstructie hebben gerealiseerd en er meer bewustwording is rondom public affairs.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen

De succesfactoren waren: (1) Borging op de agenda houden door voortdurend de juiste vragen te stellen en ondersteuning te bieden, zoals met public affairs en *storytelling*; (2) Flexibiliteit en een leergierige houding van zowel FNO als projecten; (3) Aansluiting van projectresultaten bij behoeften van opdrachtgevers, ondersteund door maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's) via het netwerk van FNO.

Een knelpunt was dat projecten soms vasthouden aan de eigen interventie of aanpak en niet bereid zijn deze aan te (laten) passen aan de context, waardoor borging en verspreiding belemmerd worden.

De geleerde lessen waren: (1) Borging moet vanaf het begin ingebouwd worden en regelmatig terugkomen in processen; (2) Bij het contracteren van projecten moet er aandacht zijn voor een duidelijke visie op borging, zowel op papier als in praktijk; (3) FNO kan zichzelf strategisch in het speelveld van financiers inzetten om interventies goed in te bedden.

Aandachtsgebied public affairs

Doelen

1. GeestKracht's visie op jongerenparticipatie is verankerd binnen gefinancierde projecten en partnerorganisaties. Daarnaast is de werkwijze en opgedane kennis van GeestKracht op het gebied van jongerenparticipatie verspreid naar andere fondsen en subsidieverstrekkende instanties die werkzaam (willen) zijn op dit thema.
2. Projecten/projectorganisaties hebben bewustwording van public affairs en de kennis en kunde om zelf met public affairs aan de slag te gaan.

Activiteiten doel 1

Binnen public affairs wordt ingezet om de visie op jongerenparticipatie te verankeren, en de werkwijze en opgedane kennis te verspreiden naar andere subsidieverstrekkers. Dit wordt gedaan door het ontwikkelen en implementeren van een participatiecode. Daarnaast wordt gekeken naar een platform, zodat tools en kennis van verschillende organisaties gebundeld beschikbaar zijn en verspreid worden.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen doel 1

De succesfactoren waren: (1) Het bundelen van losse tools en toolkits in één platform om bredere toegang en toepassing te bevorderen; (2) Organisaties zich laten committeren aan participatie door het onderschrijven van de code; (3) Betrokkenheid van diverse externe partijen en Team GeestKracht, die bijdragen aan de ontwikkeling en ondersteuning van het platform.

De knelpunten waren: (1) Het vinden van een balans tussen partijen laten aanhaken bij de code en het vermijden van strenge eisen; (2) Organisaties zien de code soms als concurrentie of bedreiging voor hun eigen initiatieven en positie; (3) Onzekerheid over wie het platform gaat beheren en hoe eigenaarschap op langere termijn geborgd kan worden.

Een geleerde les was dat het betrekken van een vaste groep jongvolwassenen beter werkt dan het incidenteel betrekken van jongvolwassenen.

Activiteiten doel 2

Voor het vergroten van de bewustwording, kennis en kunde over public affairs zijn workshops georganiseerd voor alle projecten wanneer dit nodig was en/of aangevraagd werd. De projecten die geselecteerd zijn voor het aandachtsgebied borging (zie eerder) worden ondersteund om een realistisch public affairs plan op te stellen. Daarin wordt altijd gekeken naar de context en de stakeholders waar de organisatie mee te maken heeft en wordt geprobeerd initiatieven van losse stakeholders te verbinden.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen doel 2

Een succesfactor was dat public affairs wordt gezien als vakgebied waar je specifieke kennis en kunde voor nodig hebt.

Een knelpunt was dat projecten soms aanpassingen moesten doen om iets te laten werken.

Geleerde lessen zijn vanwege tijdsgebrek niet meer besproken.

3.4 Kernbevindingen kwalitatieve analyses

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen naar doelniveau

- **Projecten** benoemden de meeste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van doelen op proces- en effectniveau en, in mindere mate, op participatieniveau. Bij de procesdoelen staat de uitvoering van het project en de samenwerking met andere projecten en partnerschappen centraal. Bij de participatiedoelen staat de samenwerking met jongvolwassenen centraal.
- Ditzelfde beeld zagen we terug bij de **partnerschappen**, waarbij er wel relatief meer succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van de participatiedoelen werden genoemd dan bij de projecten. De meeste lessen leerden de partnerschappen over het realiseren van de participatiedoelen.

Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen naar implementatieniveau

- Zowel voor projecten als voor partnerschappen hadden de meeste **succesfactoren** betrekking op de aanpak zelf. Genoemde succesfactoren in de aanpak zijn onder andere: autonomie geven aan jongvolwassenen en professionals, werken vanuit de leefwereld van jongvolwassenen en (dus) een domeinoverstijgende aanpak, de inzet van ervaringsdeskundigen, een flexibele en lerende werkwijze die ruimte biedt voor aanpassingen op basis van input van jongvolwassenen en professionals, rekening houden met individuele verschillen in de doelgroep, en het faciliteren van hun deelname. Tot slot worden als succesfactoren benoemd een focus op structurele financiering, het presenteren van het project als investering en het laten zien van de opbrengsten.
- De meeste **knelpunten** hadden betrekking op de organisatie (randvoorwaarden) en op de maatschappij. De knelpunten op organisatieniveau zitten vooral in tijd en geld. Projecten benoemen onvoldoende uren voor de werkzaamheden, de financiële onzekerheid vanwege kortlopende projectfinanciering en de grote hoeveelheid administratieve verplichtingen die gepaard gaan met subsidies. Kortlopende financiering maakt projecten kwetsbaar en afhankelijk van personen vanwege het gebrek aan structurele borging. Op maatschappelijk niveau worden vooral de huidige politieke context en aankomende bezuinigingen genoemd. Ook de coronapandemie wordt nog genoemd, omdat veel projecten daar tijdens de

uitvoering tegenaan liepen. Partnerschappen benoemen de versnippering en concurrentie in het veld, omdat steeds meer organisaties zich met de thematiek bezighouden.

- **Geleerde lessen** gaan veruit het vaakst over de aanpak zelf. Veel projecten benoemen als inzicht het belang van verbinding en samenwerking, en daarvoor het creëren van een vertrouwensband, een veilige omgeving en continuïteit in de relaties; zowel voor jongvolwassenen als samenwerkingspartners. Dit lukt beter in een lokale of regionale aanpak. Geleerde lessen betreffen ook rekening houden met individuele en culturele verschillen en daarvoor maatwerk en variatie bieden bij het betrekken van jongvolwassenen. Om jongvolwassenen beter te bereiken helpt het bovendien om beter na te denken over *'what's in it for them'* en mee te gaan met de tijd (Instagram, reels). Geleerde lessen gaan daarnaast over een heldere communicatie, het vroeg en doorlopend delen van resultaten, het delen van successen en het belang van mede-eigenaarschap. Partnerschappen noemen opvallend vaak dat ze hebben geleerd selectiever te zijn in waar ze aan meewerken. Vanuit enthousiasme worden ze erg veel gevraagd, maar ze hebben geleerd vaker nee te zeggen en meer bij hun eigen doelen te blijven.

Ervaringen met het programma GeestKracht

- De projecten en partnerschappen geven over het algemeen **positieve feedback** over de samenwerking met het *programmeam GeestKracht*: de contacten werden als open, toegankelijk, plezierig, gelijkwaardig en meedenkend ervaren. Positieve feedback over het *Team GeestKracht* richtte zich op de meerwaarde van het meedenken door het Team GeestKracht en het enthousiasme en de betrokkenheid van het Team. Met betrekking tot de *samenwerking met andere FNO-projecten en -partnerschappen* kregen vooral de leersessies positieve feedback, als ook het onderdeel zijn van een netwerk. Van de *verandertheorie* werd door projecten/partnerschappen over het algemeen weinig gebruikt gemaakt gedurende de gehele looptijd. Wel werd de verandertheorie van GeestKracht door sommige projecten gebruikt als basis voor het project(plan).
- **Kritische kanttekeningen** waren er ook: bij het *programmeam GeestKracht* gingen deze erover dat er veel gevraagd werd bovenop wat in het projectplan stond, terwijl dit vooraf niet altijd duidelijk was. Bij *Team GeestKracht* betroffen de kritische kanttekeningen meermaals dat het lastig was contact goed te organiseren en dit niet altijd van de grond kwam. Minimale verbinding en het ontbreken van echte samenwerking waren genoemde kritische kanttekeningen bij de *samenwerking met andere FNO-projecten en -partnerschappen*.
- Naast het financieren van projecten en partnerschappen, voerde het FNO programmeam GeestKracht **aanvullende activiteiten** uit om de impact van het programma te vergroten. Voor *leergemeenschappen* is geleerd over het belang van een flexibele, veilige en ondersteunende leeromgeving waarin continu leren en evalueren centraal staan, met aandacht voor eigenaarschap, groepsdynamiek, diversiteit en wederkerigheid in het leerproces. Bij *jongerenparticipatie* is geleerd over het belang van gelijkwaardigheid, openheid en leren, waarbij relaties en inspraak centraal staan en de balans wordt gezocht tussen verwachtingen en ruimte bieden. Bij *borging* is geleerd over het belang van strategische borging vanaf het begin en door flexibiliteit, een leergierige houding en aansluiting bij behoeften van opdrachtgevers te combineren met een duidelijke visie en aanpassingsbereidheid. Bij *public affairs* is ten behoeve van een participatiecode geleerd over het belang van samenwerking tussen organisaties, commitment en duidelijk en

duurzaam eigenaarschap, met aandacht voor betrokkenheid van (een vaste groep) jongvolwassenen en een balans tussen flexibiliteit en consistentie.

Concrete verbeter suggesties

De deelnemers aan de evaluatiegesprekken brachten desgevraagd veel concrete verbeter suggesties naar voren. Opgemerkt dient te worden dat deze suggesties geen of beperkt inzicht geven in de redentie die eraan ten grondslag ligt. Verder is een aantal van de suggesties (inmiddels) al door het programmteam GeestKraht opgepakt of gerealiseerd. Desondanks lijken veel van de suggesties onverminderd relevant voor andere en toekomstige programma's van FNO.

- Suggesties voor de samenwerking met het programmteam GeestKraht hadden betrekking op: behoud van de prettige relatie; heldere communicatie over verwachtingen, verantwoordelijkheden, ondersteuningsmogelijkheden en resultaten; het geven van ruimte en vertrouwen; en het faciliteren van de projecten en partnerschappen.
- Suggesties voor de samenwerking met Team GeestKraht hadden betrekking op: bevorderen samenwerking met de projecten en partnerschappen; minder overlap in initiatieven; ontwikkelen van oplossingen voor gezamenlijke knelpunten; de inzet van de Teamleden op specifieke taken; professionaliseren aansturing; realistische verwachtingen; en ruimte en verantwoordelijkheden geven.
- Suggesties voor de samenwerking met andere projecten en partnerschappen hadden betrekking op: het creëren van overzicht; informatieverstrekking; faciliteren en modereren ontmoetingen (online en fysiek) en onderling leren; richten van samenwerking op specifieke onderwerpen; inzet op handelingsperspectief, borging en impact.
- Suggesties voor de verandertheorie hadden betrekking op: de presentatie; delen en communiceren ervan; het proces van co-creatie met projecten; inhoudelijke uitbreiding en verbreding; en expliciteren naar concrete handelingsopties waaronder routekaart voor verandering.
- Overige suggesties hadden betrekking op: meer inzet op preventie en structurele verandering; bevorderen van afstemming; versterking implementatie en borging; transparantie en verwachtingen vooraf; sturing op en versterking van jongerenparticipatie; meer balans tussen belastbaarheid en programmaverplichtingen; versterken van kennisdeling en zichtbaarheid; inzet op lange termijn; en versterken van evaluatie en leren.

4 Samenvatting bevindingen begeleide zelfevaluatie

Om antwoord te geven op de tweede en derde overkoepelende evaluatievraag worden in dit hoofdstuk de belangrijkste kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van de begeleide zelfevaluatie met de 35 projecten en zes partnerschappen nog eens op een rij gezet.

4.1 In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (tweede evaluatievraag)

4.1.1 Mate van doelrealisatie

- De kwantitatieve analyse schetst een positief beeld: veel van de 35 projecten beoordelen zichzelf als redelijk tot zeer succesvol in het behalen van hun doelen aan het einde van de subsidieperiode. Bij de zes partnerschappen is dit beeld voor nagenoeg alle doelen nog positiever.
- Er zijn echter verschillen tussen de doelen in de *mate van doelrealisatie*.
 - Doelrealisatie bij **projecten** is het verst gevorderd voor procesdoel 1 en de twee participatiedoelen. Bijna alle projecten (94%) slaagden grotendeels tot volledig in het ontwikkelen of uitvoeren van hun aanpak (procesdoel 1). Zeven op de tien projecten (71%) realiseerden grotendeels tot volledig de deelname van jongvolwassenen (participatiedoel 1) en de hiermee beoogde uitkomsten (participatiedoel 2).
 - De doelrealisatie van de projecten is wat minder ver gevorderd voor beide effectdoelen en borgingsdoel 1. Dit gaat om de beoogde doelen ten aanzien van het bereik van de aanpak (effectdoel 1), korte- en middellange termijneffecten van de aanpak (effectdoel 2) en interne borging, oftewel het borgen van de resultaten bij de organisaties die zijn betrokken bij het project (borgingsdoel 1). Respectievelijk 74%, 60% en 69% van de projecten slaagden grotendeels tot volledig in het behalen van deze doelen.
 - De mate van doelrealisatie van de projecten was het minst voor procesdoel 2 (passende samenwerking met andere FNO GeestKracht projecten of partnerschappen) en borgingsdoel 2 (externe borging, oftewel het borgen van resultaten buiten het project).
 - Bij **partnerschappen** zijn beide participatiedoelen het verst gevorderd. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat partnerschappen al vóór de start van het programma GeestKracht een goede relatie en samenwerking hadden met hun specifieke doelgroepen jongvolwassenen. Ook op beide procesdoelen, beide effectdoelen en borgingsdoel 2 is de doelrealisatie van de partnerschappen vergevorderd. De doelrealisatie is het minst voor borgingsdoel 1 (interne borging). Drie van de zes partnerschappen zijn erin geslaagd om borgingsdoel 1 grotendeels tot volledig te realiseren. Voor twee partnerschappen was dit doel onvoldoende bereikt. Blijkbaar lukt het partnerschappen beter om externe borging te realiseren dan interne borging.
- Gedurende de subsidieperiode zijn bij de **projecten** de grootste verbeteringen zichtbaar bij de borgingsdoelen. Mogelijk komt dit doordat borging pas in latere projectfasen aandacht krijgt. Minder grote verbeteringen zijn te zien bij procesdoel 1 en effectdoel 2. De minste verbetering was er bij procesdoel 2, beide participatiedoelen en effectdoel 1. Opvallend is dat de mate van doelrealisatie bij participatiedoel 1 bij ongeveer de helft (52%) van de projecten niet veranderde of verslechterde lopende de subsidieperiode. Mogelijk komt dit door het afhaken van jongvolwassenen of verminderde noodzaak tot werving in latere fasen.

- De grootste verbeteringen in doelrealisatie bij **partnerschappen** zijn te zien bij procesdoel 2, effectdoel 2 en borgingsdoel 2. Voor procesdoel 2 is dit conform verwachting omdat de onderlinge samenwerking tussen partnerschappen een voortdurend streven was binnen het programma GeestKracht. Voor de andere vijf doelen (procesdoel 1, beide participatiedoelen, effectdoel 1 en borgingsdoel 1) is de verbetering in doelrealisatie beperkt.
- Bijna alle projecten en partnerschappen vonden het aan het einde van de looptijd enigszins of zeer waarschijnlijk dat hun project (ook na afronding) een bijdrage gaat leveren aan het realiseren van de twee impactdoelen op de langere termijn. Een overeenkomstig positief beeld was al tussentijds tijdens de subsidieperiode te zien.

4.1.2 Succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen in relatie tot doelrealisatie

- De 27 projecten benoemden de meeste succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van doelen op proces- en effectniveau en, in mindere mate, op participatieniveau. Ditzelfde beeld zagen we terug bij de zes partnerschappen, waarbij er wel relatief meer succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor het realiseren van de participatiedoelen werden genoemd dan bij de projecten.
- Zowel voor projecten als voor partnerschappen hadden de meeste succesfactoren betrekking op de aanpak zelf: autonomie geven aan jongvolwassenen en professionals, werken vanuit de leefwereld van jongvolwassenen in een domeinoverstijgende aanpak, inzet ervaringsdeskundigen, flexibele en lerende werkwijze, rekening houden met diversiteit, faciliteren deelname jongvolwassenen, focus op structurele financiering, presentatie van het project als investering en laten zien van de opbrengsten.
- De meeste knelpunten hadden betrekking op de organisatie (randvoorwaarden) en op de maatschappij. De knelpunten op organisatieniveau zitten vooral in tijd en geld (onvoldoende uren, financiële onzekerheid, administratieve verplichtingen). Maatschappelijke knelpunten betroffen de huidige politieke context, aankomende bezuinigingen, de coronapandemie, en versnippering en concurrentie in het veld.
- Geleerde lessen gaan veruit het vaakst over de aanpak zelf. Veel projecten benoemen als inzicht het belang van verbinding en samenwerking (creëren van een vertrouwensband, een veilige omgeving, continuïteit in de relaties, mede-eigenaarschap, en werken in een lokale of regionale context), het belang van verschillen (bieden van variatie en maatwerk), wederkerigheid ('whats in it for them'), meegaan met de tijd (gebruik sociale media) en het belang van heldere communicatie (inclusief delen van resultaten en successen). Partnerschappen hebben geleerd selectiever te zijn in waar ze aan meewerken door vaker nee te zeggen en meer bij hun eigen doelen te blijven.

4.2 Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma GeestKracht en de verandertheorie? (derde evaluatievraag)

Het beeld dat tijdens de evaluatiegesprekken naar voren kwam wanneer werd gevraagd naar de ervaringen met het programma GeestKracht was in het algemeen positief. Wel waren de ervaringen met de verandertheorie wisselend. De deelnemers brachten desgevraagd veel concrete verbeteringsuggesties naar voren voor (onderdelen van) het programma. Opgemerkt dient te worden dat deze suggesties geen of beperkt inzicht geven in de redenatie die eraan ten grondslag ligt. Verder is een aantal van de suggesties (inmiddels) al door het programmateam GeestKracht opgepakt of

gerealiseerd. Desondanks lijken veel van de suggesties onverminderd relevant voor andere en toekomstige programma's van FNO.

- Suggesties voor de samenwerking met het programmateam GeestKracht hadden betrekking op: behoud van de prettige relatie; heldere communicatie over verwachtingen, verantwoordelijkheden, ondersteuningsmogelijkheden en resultaten; het geven van ruimte en vertrouwen; en het faciliteren van de projecten en partnerschappen.
- Suggesties voor de samenwerking met Team GeestKracht hadden betrekking op: bevorderen samenwerking met de projecten en partnerschappen; minder overlap in initiatieven; ontwikkelen van oplossingen voor gezamenlijke knelpunten; de inzet van de Teamleden op specifieke taken; professionaliseren aansturing; realistische verwachtingen; en ruimte en verantwoordelijkheden geven.
- Suggesties voor de samenwerking met andere projecten en partnerschappen hadden betrekking op: het creëren van overzicht; informatieverstrekking; faciliteren en modereren ontmoetingen (online en fysiek) en onderling leren; richten van samenwerking op specifieke onderwerpen; inzet op handelingsperspectief, borging en impact.
- Suggesties voor de verandertheorie hadden betrekking op: de presentatie; delen en communiceren ervan; het proces van co-creatie met projecten; inhoudelijke uitbreiding en verbreding; en expliciteren naar concrete handelingsopties waaronder routekaart voor verandering.
- Overige suggesties hadden betrekking op: meer inzet op preventie en structurele verandering; bevorderen van afstemming; versterking implementatie en borging; transparantie en verwachtingen vooraf; sturing op en versterking van jongerenparticipatie; meer balans tussen belastbaarheid en programmaverplichtingen; versterken van kennisdeling en zichtbaarheid; inzet op lange termijn; en versterken van evaluatie en leren.

4.3 Tot slot

In dit eindrapport zijn de aanpak en bevindingen van de eindmeting voor de route *begeleide zelfevaluatie* beschreven, zoals uitgevoerd met de 35 projecten en zes partnerschappen binnen het programma GeestKracht (zie **Tabel 1.1** en **Bijlage 1**). Doordat looptijden van projecten varieerden, verschilde het aantal tussenevaluaties dat per project uitgevoerd is.

Met de resultaten wordt antwoord gegeven op de tweede evaluatievraag voor alle 35 projecten en zes partnerschappen en op de derde evaluatievraag voor 27 projecten en zes partnerschappen. De resultaten zijn in dit eindrapport apart gepresenteerd voor projecten en partnerschappen.

De derde evaluatievraag richtte zich op de (eventuele) aanpassingen die volgens de projecten en partnerschappen nodig zijn in het programma GeestKracht en de verandertheorie. Bij het uitkomen van dit eindrapport is het programma GeestKracht echter aflopend. De concrete suggesties die werden gegeven tijdens de evaluatiegesprekken lijken grotendeels onverminderd relevant voor andere en toekomstige programma's van FNO.

Naast de in dit rapport beschreven resultaten van de route *begeleide zelfevaluatie*, blijken de online evaluatiegesprekken (tussentijds en aan het einde) van belang voor de projecten zelf om van te leren. Dit gaven de meeste projecten tijdens de gesprekken aan bij het evaluatieteam. Hiermee lijkt het beoogde doel van lerend evalueren te worden behaald.

Naast de *begeleide zelfevaluatie* omvatte het evaluatieonderzoek tevens een *maatwerkevaluatie* die bedoeld is om inzicht te krijgen in ervaringen, opvattingen en waardering van jongvolwassenen die

meedoen in projecten en partnerschappen en is uitgevoerd door de doelgroep jongvolwassenen zelf. De resultaten hiervan zijn in een aparte rapportage beschreven. De geïntegreerde kernbevindingen uit de begeleide zelfevaluatie en de maatwerkevaluatie zijn, als onderdeel van de overkoepelende programmaevaluatie, besproken in een *gestructureerde dialoogsessie* om dieper inzicht krijgen in de werking en impact van het programma GeestKracht. De opbrengsten van deze dialoogsessie en de leerervaringen voor de deelnemers dragen eveneens bij aan het doel van de lerende evaluatie.

Bijlagen

Bijlage 1 Projecten en partnerschappen binnen het programma GeestKracht

Naam	Aantal tussen- en eindevaluaties Totaal	Aantal kwalitatieve evaluaties meegenomen		
		Eerste tussenmeting* (2022)	Tweede tussenmeting** (2023)	Eindmeting
Partnerschappen (n=6)	24	6	-	18
ExpEx	4	1	-	3
MIND Naasten Centraal ^a	4	1	-	3
Nationale Jeugdraad (NJR)	4	1	-	3
SAMAH	4	1	-	3
Stichting Zwerfjongeren Nederland	4	1	-	3
Young Perspectives ^b	4	1	-	3
Projecten call 1 (n=8)	21	8	5	8
DevelopRoad	3	1	-	2
Eerder is beter	2	1	1	-
Everybody @ease	2	1	1	-
Gewoon, weer meedoen	2	1	1	-
Mentaal Lokaal Wassenaar	4	1	-	3
MIND Young Academy	2	1	1	-
Transfer(coach) tussen culturen	2	1	1	-
Transitie Journeys	4	1	-	3
Projecten call 2 (n=8)	21	2	4	15
Aan de slag als GeestKracht- school!	3	-	-	3
De Sleutelplaats	3	-	-	3
Harm reduction	2	1	1	-
Kijken door een andere bril	2	1	1	-
Nep Echt!	2	-	1	1
Next Level	3	-	-	3
Roger That Inspiratielab De Peel	4	-	-	4
Vergeten vaders	2	-	1	1
Projecten call 3 (n=5)	12	-	1	11
GGZ en verslavingspreventie voor jonge statushouders	2	-	-	2
Life Goals for Social Change	3	-	-	3
Mentale gezondheid in de klas***	1	-	1	-
Samen Reguleren	3	-	-	3
Samen werken werkt	3	-	-	3

Naam	Aantal tussen- en eindevaluaties Totaal	Aantal kwalitatieve evaluaties meegenomen		
		Eerste tussenmeting* (2022)	Tweede tussenmeting** (2023)	Eindmeting
Projecten call 4 (n=4)	8	-	-	8
De Talentschool ^c	2	-	-	2
Het Bouwdepot	2	-	-	2
Het Huis	2	-	-	2
Youthlab	2	-	-	2
Projecten call 5 (n=3)	6	-	-	6
Lighthouse	2	-	-	2
Project 010 - doorontwikkeling	2	-	-	2
Woonproject038	2	-	-	2
Projecten call 6*** (n=7)	7	-	-	7
Doelgericht ontwikkelen en verstandig groeien	1	-	-	1
Generation YouthCare	1	-	-	1
Jimmy's versterkt	1	-	-	1
Laagdrempelige inloop @ease	1	-	-	1
Met Join Us de toekomst in	1	-	-	1
Versterken – verbinden – verder groeien	1	-	-	1
Opbouwen krachtige ledenorganisatie voor inloopvoorzieningen	1	-	-	1
Totaal aantal				
Tussenevaluaties	58	16		42
Eindevaluaties	41		10	31
Projecten en partnerschappen	41	16	10	33

^a Voorheen: Labyrint-in-Perspectief; ^b Voorheen: Young in Prison; ^c Voorheen: De Talentgroep

* Dit betreft alleen tussenevaluaties

** Dit betreft alleen eindevaluaties

*** Vanwege de korte looptijd van het project 'Mentale gezondheid in de klas' en van de projecten in call 6 heeft met deze projecten alleen een eindevaluatie plaatsgevonden, en geen tussenevaluatie.

Bijlage 2 Tussen- en eindevaluatieformulier

Scoreformulier voorbereiding tussenevaluatie / eindevaluatie

Lees vooraf aan het invullen van dit scoreformulier de meegestuurde instructie goed door.

Gegevens project of partnerschap *	
Titel:	
Startdatum looptijd:	
Einddatum looptijd:	
Teamleden die zijn betrokken bij het invullen scoreformulier:	

* Alleen in te vullen voor het scoreformulier wat wordt opgestuurd naar het Trimbos-instituut

Doelrealisatie van de twee procesdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
012345678910	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
012345678910	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Doelrealisatie van de twee participatiedoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
0 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
0 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Doelrealisatie van de twee effectdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie:	[score invoegen]
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen	10=Het doel is volledig gerealiseerd
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie:	[score invoegen]
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen	10=Het doel is volledig gerealiseerd
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Doelrealisatie van de twee borgingsdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot deze score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
012345678910	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
In hoeverre is dit doel door jullie project of partnerschap gerealiseerd? Doe dit door een cijfer aan te vinken op de schaal hieronder, waarbij een 0 staat voor 'we zijn nog niet begonnen' en een 10 staat voor het 'het doel is volledig gerealiseerd'.	
0= We zijn nog niet begonnen 10=Het doel is volledig gerealiseerd	
012345678910	
Hebben jullie over deze score consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Doelrealisatie van de twee impactdoelen

Hieronder scoren jullie **per doel** de *verwachte* doelrealisatie en geven jullie aan op basis waarvan jullie tot de score zijn gekomen.

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
Hoe waarschijnlijk is het dat jullie project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan dit doel? ☐ Zeer waarschijnlijk ☐ Enigszins waarschijnlijk ☐ Niet waarschijnlijk en niet onwaarschijnlijk ☐ Enigszins onwaarschijnlijk ☐ Zeer onwaarschijnlijk ☐ Hierover kunnen wij echt geen uitspraak doen	
Hebben jullie over dit antwoord consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

Doel: [doel invoegen]	
Score doelrealisatie laatste tussenevaluatie: [score invoegen]	
Hoe waarschijnlijk is het dat jullie project of partnerschap een bijdrage gaat leveren aan dit doel? ☐ Zeer waarschijnlijk ☐ Enigszins waarschijnlijk ☐ Niet waarschijnlijk en niet onwaarschijnlijk ☐ Enigszins onwaarschijnlijk ☐ Zeer onwaarschijnlijk ☐ Hierover kunnen wij echt geen uitspraak doen	
Hebben jullie over dit antwoord consensus bereikt?	☐ Ja ☐ Nee
Waar baseren jullie deze score op, of waar kunnen jullie deze score aan zien? Licht kort toe*	

* Het kan gaan om kwantitatieve of kwalitatieve gegevens (inclusief eigen oordelen)

Noteer hieronder **de meest belangrijke** succesfactor(en), knelpunt(en) en geleerde les(sen) voor het realiseren van de doelen in jullie project of partnerschap.

Wat zijn volgens jullie de 3 belangrijkste <i>succesfactoren</i> ?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de 3 belangrijkste <i>knelpunten</i> ?	
1	
2	
3	
Wat zijn volgens jullie de 3 belangrijkste <i>geleerde lessen</i> ?	
1	
2	
3	

Bijlage 3 Gespreksformulier Evaluatiebijeenkomst

Gegevens project of partnerschap			
Titel:			
Startdatum:			
Einddatum:			
Gesprekstype		☐ Tussenevaluatie Zo ja, volgnummer tussenevaluatie: ☐ Eindevaluatie	
Datum bijeenkomst:			
Aantal deelnemers bij gesprek:			
Is de doelgroep aanwezig bij gesprek?		☐ Ja ☐ Nee, omdat:	
Zo nee, waarom niet?			
A: Bespreken voorbereiding gesprek – 5 min.			
Hoe was het invullen van het formulier? Tips of knelpunten?			
Was de doelgroep betrokken bij het invullen? Zo ja, volledig of deels (op onderdelen)? Zo nee, waarom niet?		☐ Ja, volledig ☐ Deels, te weten: ... ☐ Nee, omdat: ...	
B: Bespreken scoreformulier: belangrijkste bevindingen – 30 min.			
Verhelderende vragen stellen		Voeg evt. toelichtingen toe OP het scoreformulier zelf.	
Doelrealisatie		Overall bekeken zien we het volgende beeld: [Neem hieronder de scores over van het scoreformulier]	
O.a. Herken je dit beeld?		Doelniveau:	Vorige scores
		Proces	
		Participatie	
		Effect:	
		Borging:	
		Impact:	
Omschrijving belangrijkste bevindingen (conclusies) met eventuele toelichting.		Formuleer hiervoor in voorbereiding alvast een voorzet. 1. 2. 3. Vraag: herken je dit beeld? Gesprek:	
Indien tussenevaluatie: Welke acties willen/kunnen jullie ondernemen om “lage” doelrealisaties verder te brengen/op te hogen?		☐ N.v.t. 1. 2. 3.	
Indien eindevaluatie:		☐ N.v.t.	

Zijn er bijvangst van het project? Heeft je project iets opgeleverd wat je van tevoren niet had verwacht?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
C: Indien tussenevaluatie: Bespreken eventuele bijstelling doelen – 5 min.	
Bijstellen eigen doel(en) nodig?	☐ N.v.t. ☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
Zo ja: heeft dit gevolgen voor het veranderpad?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
D: Indien 1^e tussenevaluatie: Toetsen veranderpad binnen de Verandertheorie van GeestKracht – 5 min.	
Zijn er aanpassingen nodig in het voorgestelde veranderpad?	☐ N.v.t. ☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
E: Bespreken programma GeestKracht – 10 min.	
Hoe is de samenwerking met programmeerteam FNO GeestKracht? Wat gaat goed, wat kan (mogelijk) beter?	
Hoe is de samenwerking met Team GeestKracht ? Wat gaat goed, wat kan (mogelijk) beter?	
Hoe is de samenwerking met andere projecten/partnerschappen ? Wat gaat goed, wat kan (mogelijk) beter?	
In hoeverre maak je expliciet gebruik van de verandertheorie / het eigen veranderpad daarbinnen? Is (kan) dit gebruik behulpzaam (zijn) bij het project? Waarom wel, waarom niet?	
Suggesties voor bijstellingen (onderdelen van) verandertheorie GeestKracht?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
Suggesties voor andere bijstellingen (onderdelen van) programma GeestKracht?	☐ Nee ☐ Ja, namelijk:
F: Terugblik op gesprek – 5 min.	
Wat vond je van dit gesprek? Tips of aanbevelingen?	

Bijlage 4 Rapportage Maatwerkevaluatie GeestKracht 2024. Analyse van panelbijeenkomsten projecten en partnerschappen in het GeestKracht Programma

Maatwerkevaluatie GeestKracht 2024

Team GeestKracht in samenwerking met Stichting Alexander

Analyse van panelbijeenkomsten projecten en partnerschappen in het GeestKracht Programma

Inhoud

1	Achtergrond maatwerkevaluatie	3
2	Opzet en uitvoering van maatwerkevaluatie.....	4
3	Analysekaders	6
	Participatiematrix	6
	Participatiedoelen per project.....	6
4	Resultaten	9
5	Discussie	12
6	Adviezen	15
7	Reflectie Team GeestKracht	16
8	Conclusies.....	17
	Succesfactoren	17
	Knelpunten	18
	Geleerde lessen	18
	Bijlage 1 Uitnodiging Team GeestKracht panelbijeenkomst	19
	Bijlage 2 Format “Plan van Aanpak Jongerenparticipatie”	21

1 Achtergrond maatwerkevaluatie

De maatwerkevaluatie heeft als doel om inzicht te krijgen in ervaringen, perspectieven en waardering van jongvolwassenen die participeren in de praktijkuitvoering van projecten en partnerschappen – hierna genoemd projecten - in het programma GeestKracht. Tevens is het doel van de maatwerkevaluatie om projecten in het programma GeestKracht participatief door jongvolwassenen te laten onderzoeken en evalueren. In het oorspronkelijke plan uit 2020 werd dit uitgevoerd door een Jongerenonderzoeksteam samengesteld uit jongvolwassenen uit de deelnemende projecten. De tijdsinvestering en de opbrengsten wogen echter niet tegen elkaar op. Team GeestKracht en Stichting Alexander zijn met elkaar om tafel gegaan om een nieuwe vorm uit te werken. Uit deze overleggen is het voorstel voor de laatste maatwerkevaluatie voortgekomen. In de laatste maatwerkevaluatie gaan de leden van Team GeestKracht in gesprek met een selectie van projecten over hoe jongerenparticipatie er in hun projecten voor staat, en geven zij – mede aan de hand van eigen vragen van de projecten over de huidige en gewenste situatie van jongerenparticipatie – adviezen over de aanpak. Deze rapportage over de maatwerkevaluatie is onderdeel van de eindrapportage Lerend evalueren met GeestKracht.

2 Opzet en uitvoering van maatwerkevaluatie

Om te beantwoorden wat de ervaringen, perspectieven en waardering zijn van jongvolwassenen die participeren in de praktijkuitvoering van projecten in het programma GeestKracht, is een hoofdvraag opgesteld met drie deelvragen.

Hoofdvraag

In hoeverre en op welke wijze hebben projecten in het programma GeestKracht van FNO en vanuit het perspectief van jongvolwassenen zelf succesvolle participatie van jongvolwassenen gerealiseerd?

Deelvraag 1

Wat gaat daarin goed en welke knelpunten zijn er volgens jongvolwassenen?

Deelvraag 2

Welke adviezen/aanbevelingen heeft Team GeestKracht hier over?

Deelvraag 3

Welk overkoepelend perspectief heeft Team GeestKracht hierover?

Gegevensverzameling en analysekader

Om antwoord te krijgen op bovenstaande vragen heeft Team GeestKracht, met ondersteuning van onderzoekers van Stichting Alexander, informatie opgehaald bij zeven projecten en één samenwerkingspartner (hierna 'projecten' genoemd). Dit is gebeurd tijdens panelbijeenkomsten met telkens een aantal projecten, via een terugkoppeling vanuit projecten over de resultaten van de panelbijeenkomsten, en aan de hand van duiding van de analyse van de panelbijeenkomsten en terugkoppeling van projecten. Deze verzamelde gegevens zijn geanalyseerd aan de hand van twee kaders:

- (1) De participatiematrix van FNO
- (2) De participatiedoelen van projecten zoals opgetekend in en geëvalueerd met de route begeleide zelfevaluatie.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om ook verslagen uit de begeleide zelfevaluatie over project specifieke succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen te benutten voor de maatwerkevaluatie. Om redenen van privacy is hiervan afgezien.

Verzamelde informatie

In het eerste halfjaar van 2024 zijn vier bijeenkomsten georganiseerd waar Team GeestKracht, Stichting Alexander en vertegenwoordigers van zeven projecten en één samenwerkingspartner aanwezig waren. Tijdens deze bijeenkomsten hebben de vertegenwoordigers een presentatie gegeven over hun projecten, waarna beide partijen in gesprek gingen met elkaar in parallelle gespreksgroepen die werden gevormd rondom afzonderlijke projecten. Leden van Team GeestKracht stelden vragen aan de vertegenwoordigers en vice versa. Stichting Alexander heeft de bijeenkomsten en groepsgesprekken vastgelegd, en ondersteund als gespreksbegeleider.

Daarnaast zijn alle projecten door Team GeestKracht gevraagd om terugkoppeling te geven na de panelbijeenkomsten in de vorm van een vooropgesteld formulier *Plan van Aanpak Jongerenparticipatie*, zie bijlage 3. Niet alle projecten hebben dezelfde kwaliteit en details aan informatie geleverd (verschillen in presentatie, gesprek en terugkoppelingsformulier). Door deze variaties in aangeleverde informatie kunnen niet alle projecten met dezelfde diepgang geanalyseerd worden.

De verzamelde informatie uit de panelbijeenkomsten en terugkoppelingen door projecten zijn geanalyseerd door onderzoekers van Stichting Alexander. Tot slot zijn de voorlopige conclusies uit de maatwerkevaluatie voorgelegd aan een vertegenwoordiging van Team GeestKracht voor nadere duiding vanuit het perspectief van jongvolwassenen. Hierbij zijn vijf leden en één van de voorzitters van Team GeestKracht geraadpleegd, in plaats van alleen de beide voorzitters, zoals oorspronkelijk bedacht.

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 (Analysekaders) worden de participatiematrix en de participatiedoelen van de betrokken projecten beschreven.

In hoofdstuk 4 (Resultaten) worden per project beschreven welke rollen jongvolwassenen vervullen en wat de opbrengsten zijn van hun participatie zijn geweest.

In hoofdstuk 5 (Discussie) worden resultaten uit hoofdstuk 4 geanalyseerd. Dit hoofdstuk beantwoordt om de hoofd- en deelvragen van de maatwerkevaluatie.

In hoofdstuk 6 (Adviezen) staan de adviezen van Team GeestKracht voor de gewenste aanpak van jongerenparticipatie.

In hoofdstuk 7 (Reflectie Team GeestKracht) volgt een reflectie van een vertegenwoordiging van Team GeestKracht op conclusies van de maatwerkevaluatie en het proces van de panelbijeenkomsten met projecten.

In hoofdstuk 8 (Conclusies) tot slot zijn de conclusies beschreven. Hier vatten we samen hoe de maatwerkevaluatie is verlopen, wat voor conclusies getrokken kunnen worden over succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen voor programma's zoals GeestKracht, inclusief verbeterpunten voor maatwerkevaluatie in de toekomst.

3 Analysekaders

Participatiematrix

Zoals beschreven in de participatiematrix van FNO GeestKracht kunnen jongvolwassenen qua participatie verschillende rollen vervullen. In deze maatwerkevaluatie vergelijken we de rollen van jongvolwassenen in de door Team GeestKracht besproken projecten met de rollen zoals onderscheiden in de participatiematrix.

Figuur 1. Participatiematrix, FNO GeestKracht (2020)

De participatiematrix beschrijft vijf verschillende rollen voor jongvolwassenen. Als **toehoorder** kijken jongeren mee met de procesvorming. Dit kan bijvoorbeeld door aanwezig te zijn bij een vergadering, of door inzage te krijgen in een subsidieaanvraag. Aan **meedenkers** wordt ook gevraagd of zij bestaande ideeën willen beoordelen. Dit kan een bestaande vragenlijst zijn, of een mening over een projectidee. **Adviseurs** geven actief input voor nieuwe ideeën, door input te geven bij een wervingsbrief of interview-topics. **Partners** zijn in grotere mate betrokken bij de projecten. Voorbeelden van wat een partner doet, zijn: helpen bij de analyse van verzamelde data en het meeschrijven aan een artikel. **Regisseurs** zijn de laatste categorie jongvolwassenen die actief kunnen zijn in een project en vertegenwoordigen de grootste mate van participatie. Regisseurs zijn beslissingsbevoegd. Een voorbeeld van wat een regisseur doet is bepalen wat er op de agenda komt bij een congres, en hoe dat eruit moet komen te zien.

De participatiematrix biedt houvast om te beoordelen tot in welke mate jongeren participeerden in de projecten. Desalniettemin moet er vermeld worden dat het geen alomvattende indeling is. Zo kunnen de rollen van jongvolwassenen binnen het project of over tijd verschillen.

Participatiedoelen per project

Voor de maatwerkevaluatie van start ging zijn per project participatiedoelen opgesteld. In deze maatwerkevaluatie worden deze doelen vergeleken met de informatie die Team GeestKracht heeft opgehaald met betrekking tot de participatierollen (volgens de participatiematrix) in deze projecten alsook resultaten die projecten op deze doelen hebben gerealiseerd.

Gezinsbenadering in de Nederlandse penitentiaire inrichtingen

Stichting Alexander heeft geen participatiedoelen vanuit dit project ontvangen.

Project 010

1. De doelgroep (dak- en thuisloze jongeren tussen 17,5 en 23 jaar die zijn toegelaten tot de Centraal Onthaal Jongeren keten) is in het project ingebed via de straatadvocaten

(cliëntondersteuning en -vertegenwoordiging). De Toolbox Project 010 wordt samen met de straatadvocaten en het jongerenteam 18-/18+ (jongeren met ervaringsdeskundigheid) ontwikkeld.

2. De wijze van participatie van de doelgroep leidt tot de gewenste uitkomst: de ondersteuningsmethodiek sluit beter aan bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

Youthlab

1. Jongvolwassenen in 's-Hertogenbosch die op enigerlei vastlopen participeren op de beoogde wijze: zij werken mee aan de proeflabs, nemen deel aan het kernteam als onderdeel van de projectgroep en/of nemen deel aan de jongerenpool die een netwerk vormt voor en door jongvolwassenen, en die bijdraagt aan de vormgeving van de proeflabs en het stadsnetwerk.
3. De inzet van de jongvolwassenen in 's-Hertogenbosch leidt tot de gewenste uitkomsten: de oplossingen sluiten aan bij waar de jongvolwassenen zelf behoefte aan hebben en zijn duurzaam ingebed; en de deelnemende jongvolwassenen krijgen de gelegenheid om te werken aan hun eigen ontwikkeling.

DevelopRoad

1. Jongeren met ernstige en langdurige problemen die de hoop op een betere toekomst geheel of gedeeltelijk verloren zijn participeren op de beoogde wijze (zij nemen deel aan project- en expertiseteam en zijn betrokken via interviews, vragenlijsten en focusgroepen).
2. Participatie van jongeren met ernstige en langdurige problemen die de hoop op een betere toekomst geheel of gedeeltelijk verloren zijn leidt tot de gewenste uitkomst (de doelgroepomschrijving en benaderingswijze sluiten aan bij hun verhalen, behoeften en mogelijkheden).

Verslavingspreventie voor jonge statushouders

1. Jonge statushouders van 18-24 jaar en bi-culturele peercoaches participeren op de beoogde wijze: zij leveren input voor de strategie en het (door) ontwikkelen van de digitale tool, geven input op de bestaande Preventief Adviesgesprek en proberen de testversie van de digitale tool uit.
2. De inzet van jonge statushouders van 18-24 jaar en bi-culturele peercoaches leidt tot de gewenste uitkomst: jonge statushouders worden beter bereikt met het (door) te ontwikkelen voorlichtingsmateriaal en de gebruikersvriendelijkheid van het voorlichtingsmateriaal wordt verbeterd.

Transition journeys

1. Jongeren en jongvolwassenen 16-27 jaar met een LVB en psychische problematiek, en hun ouders, participeren op de beoogde wijze (doelgroep en hun ouders worden meermaals geïnterviewd; ervaringsdeskundigen LVB zijn adviseur topiclijst, worden geïnterviewd en zijn onderdeel van de stuurgroep).
2. Participatie van de jongeren en jongvolwassenen met een LVB en psychische problematiek, en hun ouders, leidt tot de gewenste uitkomst (hun ervaringen en

perspectief leiden tot inzicht in factoren voor een succesvolle transitie en worden verwerkt in de producten die worden ontwikkeld).

Stichting Samah

1. (Ex-) Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV) participeren op de beoogde wijze (zij zijn opgeleid om als ervaringsdeskundige om andere (ex-) AMV's te informeren en ondersteunen op het gebied van mentale gezondheid en weerbaarheid; daarnaast participeren (ex-) AMV's door hun verhaal te delen om andere jongeren te ondersteunen).
2. De inzet van (ex-) AMV's als ervaringsdeskundigen en het delen van ervaringsverhalen leidt tot de gewenste uitkomst; gegeven informatie en ondersteuning op het gebied van mentale gezondheid en weerbaarheid sluit goed aan bij de belevingswereld van (ex-) AMV's.

De Sleutelplaats

1. Jongvolwassenen van 16-27 jaar met een psychische kwetsbaarheid die door- en uitstromen uit jeugdhulp met verblijf, of niet uit verblijf komen maar waarbij sprake is van een hoog uitvalrisico participeren op de beoogde wijze: zij voeren gesprekken; denken mee in het opleidingsprogramma; geven bepaalde trainingen en draaien mee met kennisdagen.
2. De inzet van deze jongvolwassenen leidt tot de gewenste uitkomst: de deelnemende jongvolwassen leren om hun eigen ervaring in te zetten om anderen op weg te helpen en er wordt gewerkt en gehandeld vanuit het perspectief van de jongvolwassene.

4 Resultaten

Algemeen gesteld hebben de zeven projecten die deelnamen aan deze maatwerkvaluatie met elkaar gemeen dat ze zich richten op het verbeteren van het welzijn en welbevinden van jongvolwassenen die kwetsbaar zijn. De projecten verschillen in de aanpak en doelgroep. Daarnaast bevinden de projecten zich in verschillende fases van ontwikkeling en/of uitvoering.

Gezinsbenadering in de Nederlandse penitentiaire inrichtingen is een samenwerkingsverband opererend vanuit Groningen tussen de Hanze Hogeschool en de Dienst Justitiële Inrichtingen met als doel om gezinnen waar een ouder in detentie verblijft, op een inrichting brede en -overstijgende manier te ondersteunen. Dit project is gestart in 2024 en is een vervolg op het project Vergeten Vaders.

Op het moment dat vertegenwoordigers van het project in gesprek gingen met Team GeestKracht, waren ze bezig om de eerste klankbordgroepen met jongeren op te zetten. In het gesprek is voornamelijk aan bod gekomen hoe het project op een duurzame manier een klankbordgroep kan opzetten met een kwetsbare doelgroep. Team GeestKracht heeft een aantal concrete adviezen gegeven, zoals het gebruik van simpele taal en het uiten van waardering naar de jongeren, bijvoorbeeld in de vorm van een financiële compensatie.

Project 010 is een project vanuit de Gemeente Rotterdam met als doel om ervoor te zorgen dat (dreigend) dakloze jongeren zo snel mogelijk onderdak krijgen, of dit behouden. Op het moment wordt er gewerkt om het project zo veel mogelijk uit te breiden om meer jongeren te kunnen steunen in hun behoefte. Er zijn 16 jongeren niet meer dakloos door het project, wat als een succes voor de doelgroep van het project wordt gezien.

Er zijn ervaringsdeskundigen uit de doelgroep betrokken bij het project die aanwezig zijn bij bepaalde ontwerp- en consultatieprocessen. Deze ervaringsdeskundigen zijn voormalig dakloze jongeren. Daarnaast zijn er ook ervaringsdeskundigen betrokken als 'straatadvocaat'. Elke jongvolwassenen die geholpen wordt door het programma, krijgt een straatadvocaat als belangenbehartiger.

Project 010 wil in de toekomst meer invulling geven aan participatie van jongvolwassenen door meer jongvolwassenen (ervaringsdeskundigen, waaronder ex-deelnemers) uit de nodigen bij de stuur- en projectgroepen.

YouthLab is een wetenschappelijk samenwerkingsverband vanuit 's-Hertogenbosch met als doel om 'proeflabs' te creëren. Dit zijn lerende stadsnetwerken met als doel om de mentale, fysieke en procesmatige toegang tot hulp voor jongeren te verbeteren. Op het moment van de panelbijeenkomst zijn zij bezig om meer jongeren te koppelen aan de samenwerkingsverbanden.

Youthlab is nog bezig om jongerenparticipatie op te zetten binnen hun project. Het project wil jongvolwassenen betrekken die eenmalig advies geven over specifieke samenwerkingsverbanden. Daarnaast is het project op zoek naar een manier om een permanente 'raad' te organiseren die ongevroegd advies kan geven over het hele project. Hun vragen aan Team GeestKracht richtten zich op acties en een aanpak om dit te organiseren op

een manier die zowel voor het project als voor de participanten positief zal zijn, aangezien ze met een kwetsbare doelgroep werken.

Team GeestKracht adviseert hier dat participatie niet te groot gemaakt moet worden, en dus geen grote belasting voor deelnemende jongvolwassenen mag zijn. Door bijvoorbeeld aandacht te besteden aan verwachtingen over en weer – bijvoorbeeld door met jongvolwassenen te communiceren dat ze zich niet verplicht moeten voelen om elke keer weer mee te doen, of juist de mogelijkheid te bieden om (ook) online deel te nemen – wordt de drempel voor jongvolwassenen om te participeren lager. Dit maakt het voor de doelgroep *laagdrempelig* en *toegankelijk*, en vergroot de kans dat jongvolwassenen niet afhaken. Bovendien maakt deze aanpak het mogelijk dat ook jongvolwassenen in een kwetsbare of moeilijke situatie kunnen participeren.

DevelopRoad is een initiatief vanuit het Leids Universitair Medisch Centrum. Het heeft als doel om een beter perspectief te bieden aan jongeren met ernstige en langdurige psychische problematiek door een kennisplatform te ontwikkelen. Op het moment van de bijeenkomst is het project bezig met het afronden van de ontwikkeling van het kennisplatform en dit onder de aandacht te krijgen bij de doelgroep, bijvoorbeeld op digitale platfora. De doelgroep heeft hier (nog) geen gebruik van kunnen maken.

In dit project zijn jongvolwassenen betrokken bij elke stap van de ontwikkeling van het kennisplatform. Zij waren betrokken als deelnemer, als leden van het onderzoeksteam en bij de vertaling van de resultaten. Een ervaringsdeskundige was in loondienst bij het project en was aanwezig bij de bijeenkomst om te vertellen over haar rol, waar zij erg tevreden over was.

Tijdens de panelbijeenkomst ging het voornamelijk over het bereiken van de doelgroep in de toekomst. De conclusie was om de inhoud en het medium van de te gebruiken sociale media kanalen goed aan te laten sluiten bij de leefwereld van de jongvolwassenen die het project probeert te bereiken. Na de panelbijeenkomst is samen met een jongvolwassene een actieplan opgesteld om dit te bereiken.

Verslavingspreventie voor jonge statushouders is een samenwerkingsverband tussen de HvA, de gemeente Amsterdam en Jellinek met als doel dat jonge statushouders eerder hun klachten als (psychische) problemen herkennen en daarvoor sneller hulp zoeken. Om dit doel te bereiken is een cultuursensitief vrijblijvend adviesgesprek ontwikkeld. Het is niet duidelijk wat de opbrengst tot nu toe is voor de doelgroep. Het doel op het moment van de bijeenkomst was om de samenwerking met de jongvolwassenen die geparticipeerd hebben op een gepaste wijze af te ronden.

Tijdens het ontwikkelen van het adviesgesprek zijn jongvolwassenen actief betrokken geweest bij het ontwikkelen van het cultuursensitieve adviesgesprek. Uit de bijeenkomst met Team GeestKracht kwam niet naar voren of de participanten gevraagd werd om het bestaande gesprek te beoordelen, of dat zij ook nieuwe ideeën aanleverden.

Tijdens het panelgesprek werd voornamelijk besproken hoe je voor terugkoppeling zorgt als onderzoeker. De onderzoeker zocht naar manieren om dit te doen op een duurzame en transparante manier, om zo de groep in de toekomst weer bij elkaar te kunnen krijgen voor een

verdere evaluatie. Team GeestKracht gaf hier als antwoord op dat terugkoppeling niet enkel gedaan moet worden met de intentie voor een vervolg in de toekomst, maar ook om de jongvolwassenen te informeren over ontwikkelingen in en rond het onderzoek. Als de onderzoekers in de toekomst ervoor willen zorgen dat de groep weer bijeenkomt, kunnen zij volgens Team GeestKracht het beste ervoor zorgen dat er menselijk contact is met de groep, en een onderling groepsgevoel. Dit maakt de drempel lager om in de toekomst weer mee te doen.

Transition journeys is een project dat ontwikkelt is door de Academische Werkplaats Kajak met als doel om jongeren met een licht verstandelijke beperking te steunen in de overgangsfase van jongvolwassene naar volwassene. Op het moment van de bijeenkomst zijn zij bezig om de input van jongvolwassenen goed te verwerken. Het is niet duidelijk of en in hoeverre de doelgroep zich feitelijk geholpen heeft gevoeld in de overgang naar volwassenheid.

In dit project is in samenwerking met enkele jongvolwassenen een e-learning tool ontwikkeld. Dit laat zien dat het project aan jongvolwassenen de mogelijkheid biedt om input te geven. Het is echter niet bekend in hoeverre betrokken jongvolwassenen invloed hebben op wat er in de e-learning tool komt.

Tijdens het panelgesprek lag de focus op de vraag hoe ervoor gezorgd wordt dat de input van de jongvolwassenen daadwerkelijk zoals door het bedoelt verwerkt wordt. Op het moment van het panelgesprek was niet bekend of de inhoud van de e-learning tool hieraan voldeed. Deelnemers in het panelgesprek concludeerden daarom dat dit nog moet worden nagegaan in samenwerking met de betrokken jongvolwassenen, door *terug te koppelen* wat de resultaten zijn en feedback te vragen.

Stichting Samah werkt samen met FNO GeestKracht als landelijke belangenorganisatie voor jonge asielzoekers van 12 tot en met 25 jaar die (voorheen) zonder ouders in Nederland verblijven. Het in het kader van de subsidie vanuit FNO GeestKracht doel is om een punt te creëren waar jongeren laagdrempelig naartoe kunnen om advies en hulp te vragen. Stichting Samah is al 20 jaar hierin werkzaam, en heeft de doelgroep veel gesteund, waaronder de ervaringsdeskundigen/werknemers die aanwezig waren bij de bijeenkomst. Gedurende het panelgesprek ging het voornamelijk over de rol die jongvolwassenen spelen binnen de organisatie. Ze mogen hun input geven en denken mee met de ontwikkeling van het materiaal. Ook zijn zij sinds kort betaald in dienst. De aanwezige jongvolwassen ervaringsdeskundigen presenteerden ook gedeeltes van de presentatie.

De Sleutelplaats heeft als doel om jongeren met een psychische kwetsbaarheid beter toe te rusten om op eigen benen te staan, en een succesvolle woonstart te geven. Ze zijn nu bezig om 'matching' rond wonen beter te organiseren en de 'peer support' meer onder de aandacht te brengen. Het project loopt al, maar het is op dit moment nog niet bekend wat de opbrengst is voor de doelgroep. De sleutelplaats is als project nog zoekend naar hoe zij jongerenparticipatie vorm gaan geven.

5 Discussie

De hoofdvraag van deze maatwerkevaluatie is *In hoeverre en op welke wijze hebben projecten in het programma GeestKracht van FNO en vanuit het perspectief van jongvolwassenen zelf succesvolle participatie van jongvolwassenen gerealiseerd?* Deelvraag 1 breidt daarop uit door te vragen *Wat gaat daarin goed en welke knelpunten zijn er volgens jongvolwassenen?* Er wordt per project aan de hand van de participatiematrix en de participatiedoelen gekeken naar hoe participatie van jongvolwassenen is gerealiseerd.

Gezinsbenadering in de Nederlandse penitentiaire inrichtingen

Participatiematrix

Op het moment van de bijeenkomst was het project bezig met het opzetten van de participatievormen. De vorm die zij daarvoor willen gebruiken is aan de hand van een klankbordgroep. Het is echter niet duidelijk welke rol de jongvolwassenen in deze groep zouden krijgen. Daardoor is het niet met zekerheid te zeggen of de rol te beschrijven valt als *adviseur* of als *meedenker*.

Participatiedoelen

Omdat er geen participatiedoelen zijn opgesteld, is het ook niet mogelijk om te analyseren tot in hoeverre deze zijn behaald.

Project 010

Participatiematrix

Tijdens de panelbijeenkomst komt naar voren dat er ervaringsdeskundigen uit de doelgroep bij het project betrokken zijn bij ontwerp- en consultatieprocessen. Hiermee kunnen we de rol van de jongeren indelen als *adviseur*.

Participatiedoelen

De doelgroep is ingebed via de straatadvocaten en is er een jongerenteam dat aanwezig is bij de het verder ontwikkelen van het project. Uit de bijeenkomst kan niet opgemaakt worden of deze wijze van participatie zorgt dat de ondersteuningsmethodiek beter aansluit bij de doelgroep. Participatiedoel 1 is behaald, het is echter onduidelijk tot in hoeverre participatiedoel 2 behaald wordt.

Youthlab

Participatiematrix

Youthlab is nog bezig om jongerenparticipatie op te zetten binnen hun project. Het project wil jongvolwassenen betrekken die eenmalig advies geven over specifieke samenwerkingsverbanden. Hiermee zouden in de toekomst jongvolwassenen kunnen participeren als *adviseurs*. Daarnaast is het project op zoek naar een manier om een permanente 'raad' te organiseren die ongevroegd advies kan geven over het hele project, met jongvolwassenen in de rol van *meedenkers*.

Participatiedoelen

Het project is bezig om te organiseren dat jongvolwassenen participeren, zowel op eenmalige basis als in een raad. Het is echter nog niet duidelijk welk effect deze vorm van participatie heeft op de doelgroep, omdat het nog niet is uitgevoerd. Participatiedoel 1 is bezig om uitgevoerd te worden, het is echter onduidelijk of/wanneer participatiedoel 2 behaald wordt.

DevelopRoad

Participatiematrix

In dit project zijn jongvolwassenen betrokken bij elke stap van de ontwikkeling van het kennisplatform. Zij waren betrokken als deelnemer, als leden van het onderzoekteam en bij de vertaling van de resultaten. Een ervaringsdeskundige was in loondienst bij het project en was aanwezig bij de bijeenkomst om te vertellen over haar rol, waar zij erg tevreden over was. Jongvolwassenen participeerden als *partner* van de projectwerknemers.

Participatiedoelen

Jongeren met ernstige en langdurige problemen participeren in het project op de beoogde wijze. Daarnaast beschrijft de aanwezige ervaringsdeskundige haar rol op een positieve wijze. Hiermee kan geconcludeerd worden dat beide participatiedoel behaald zijn.

Verslavingspreventie voor jonge statushouders

Participatiematrix

Tijdens het ontwikkelen van het adviesgesprek zijn jongvolwassenen actief betrokken geweest. Het is echter niet duidelijk of zij daarin uitsluitend beoordelaar waren, of dat ze ook de ruimte kregen om nieuwe input te leveren. De rol van de jongvolwassenen was dus als *meedenker* of als *adviseur*.

Participatiedoelen

De jongvolwassenen hebben input geleverd aan het ontwikkelproces van het Preventief Adviesgesprek. Tot in hoeverre deze input heeft geleid tot het beter bereiken van jonge statushouders werd niet duidelijk aan de hand van de opgehaalde informatie. Participatiedoel 1 is behaald, het is niet duidelijk of participatiedoel 2 ook behaald is.

Transition journeys

Participatiematrix

Jongvolwassenen zijn betrokken bij het ontwikkelen van de e-learning tool. Het is echter niet bekend in hoeverre betrokken jongvolwassenen invloed hebben op wat er in de e-learning tool komt. Hieruit is daarom niet op te maken of jongvolwassenen ook daadwerkelijk betrokken zijn geweest als *meedenker* of *adviseur*.

Participatiedoelen

Jongvolwassenen zijn betrokken bij het ontwikkelen van de e-learning tool. Echter komt uit de bijeenkomst niet naar voren dat de doelgroep ook meermaals wordt geïnterviewd of dat ze onderdeel zijn van een stuurgroep. Ook is het niet duidelijk tot welke uitkomst de uitgevoerde vormen van participatie hebben geleid. Er valt te concluderen dat participatiedoel 1 gedeeltelijk is behaald. Het is onduidelijk tot in hoeverre participatiedoel 2 is behaald.

Stichting Samah

Participatiematrix

Jongvolwassenen geven hun input en denken mee over de ontwikkeling van het materiaal. Daarnaast waren ze actief betrokken door te presenteren tijdens de bijeenkomst. Zij gaven aan zeer tevreden te zijn over hun rol binnen het project, die valt in te delen als *partner* of als *regisseur*.

Participatiedoelen

De ervaringsdeskundigen steunen de doelgroep door hen op locatie te steunen en informeren. Daarnaast zijn zij ook aanwezig bij de bijeenkomst met Team GeestKracht. Zij geven aan dat dit proces goed aansluit bij hun eigen belevingswereld. Participatiedoel 1 en 2 zijn behaald.

De Sleutelplaats

Participatiematrix

De sleutelplaats is als project nog zoekend naar hoe zij jongerenparticipatie vorm gaan geven. Hierdoor valt niet te beoordelen of en in welke categorie participatie van jongvolwassenen in dit project geplaatst moet worden.

Participatiedoelen

Het is uit de bijeenkomst nog niet gebleken op welke manier de doelgroep participeert, en wat de uitkomst is hiervan. Daardoor kan van zowel participatiedoel 1 als 2 niet gezegd worden of deze behaald is.

6 Adviezen

De tweede onderzoeksvraag van de maatwerkevaluatie – *Welke adviezen/aanbevelingen heeft Team GeestKracht hier over?* – beoogt om adviezen van Team GeestKracht die tijdens de panelbijeenkomsten zijn gegeven, vast te leggen. Hieronder worden de adviezen die Team GeestKracht hadden voor de projecten thematisch uiteengezet.

Toegankelijk. Om de jongvolwassenen in eerste instantie aan te trekken is het belangrijk dat de bijeenkomsten voor *alle* jongeren toegankelijk zijn. Dit kan gedaan worden door treinkaartjes voor te schieten, maar ook door de bijeenkomsten online te kunnen laten bijwonen.

Toegankelijkheid is echter niet enkel financieel. Projecten kunnen ook mentaal moeilijk toegankelijk zijn, bijvoorbeeld door onduidelijk en inconsistent te zijn over de doelen die de projecten willen bereiken, zowel projectdoelen als doelen van specifieke bijeenkomsten of activiteiten. Dit maakt het moeilijk voor jongvolwassenen om te snappen waar ze bij betrokken worden, en waarom, omdat ze niet duidelijk hebben wat het doel van het project is en wat er van hen verwacht dit. Dit verlaagt hun motivatie. Door concrete doelen en verwachtingen te hebben voordat jongeren betrokken worden, en dit op een voor hen duidelijke manier te communiceren kan dit verholpen worden.

Daarnaast is het volgens Team GeestKracht ook belangrijk om deelname gedurende een bijeenkomst ook toegankelijk te houden voor de jongvolwassenen. Door jongvolwassenen niet *te dwingen* om input te geven, maar juist duidelijk te maken dat ze ook er gewoon alleen mogen zijn, voelt het niet als een verplichting maar als een vrije keuze. Het kan echter ook bereikt worden door het leuk te maken voor de jongvolwassenen, door de bijeenkomsten meer te maken dan enkel informatie ophalen. Hierdoor is de kans groter dat jongvolwassenen terugkomen voor een volgende bijeenkomst.

Terugkoppeling en toetsing. Het komt naar voren dat terugkoppeling aan participerende jongvolwassenen een belangrijk onderdeel is van participatie. Door de resultaten terug te koppelen kunnen de jongvolwassenen zien wat er gebeurd is met hun input. Daarnaast biedt het de mogelijkheid aan de uitvoerders om te toetsen wat er op papier is gezet – hoe de input van de jongvolwassenen is vertaald naar de inhoud van een tool of product – overeenkomt met de leefwereld van jongvolwassenen en met hoe zij hun input hebben bedoeld. Door resultaten op een regelmatige en begrijpelijke manier terug te koppelen, zorg je voor een gevoel van erkenning, en meer bereidheid om een volgende keer weer mee te doen als deelnemer.

Balans tussen belangen. Een andere overeenkomst tussen de projecten is dat ze moeite hebben met het vinden van een goede balans tussen de belangen van de participerende jongeren en de doelstellingen van het project. Projecten stellen vaak te ambitieuze doelen, zoals het behalen van bepaalde deadlines of het bereiken van een specifiek aantal participanten. Dit maakt het soms lastig om de eerdergenoemde oplossingen te realiseren of te bewerkstelligen. Een oplossing hiervoor is het stellen van realistische en haalbare doelen, waarbij de juiste middelen zijn geïntegreerd om participatie vorm te geven.

7 Reflectie Team GeestKracht

Om te beantwoorden *Welk overkoepelend perspectief Team GeestKracht heeft*, heeft een duidingssessies plaatsgevonden waarin de onderzoekers met een van de voorzitters en vijf leden van Team GeestKracht hebben gereflecteerd op de voorlopige bevindingen uit de maatwerkevaluatie.

Doordat er grote verschillen zijn tussen de projecten, zowel in de kwaliteit en details van de aangeleverde informatie als in de vormen van participatie die projecten inzetten of nog willen gaan inzetten, is er geen eenduidig antwoord te geven op de vraag in hoeverre er nu al succesvolle participatie is gerealiseerd binnen de betrokken projecten. Ondanks grote verschillen in aanpak en resultaten voor participatie, zijn er wel een aantal rode draden te ontdekken.

De projecten streven naar participatie die wat oplevert voor zowel het project als voor de doelgroep. Dat is een continue uitdaging. Volgens Team GeestKracht is de uitdaging om een balans te vinden tussen de verschillende doelen van de projecten. Te grote doelen maken het moeilijk om participatie goed in te vullen.

Ten tweede benadrukt Team GeestKracht dat er grote verschillen zijn in niveaus van participatie en in de lessen die projecten al dan niet leren. Projecten weten vaak niet welk participatieniveau ze willen bereiken, wat het moeilijk maakt voor jongeren om hun rol te vinden. Er is een gebrek aan duidelijkheid en voorbereiding bij de projecten. Dit maakte het soms onduidelijk om als buitenstaander te moeten evalueren hoe het ervoor staat met de participatie.

Daarnaast geven de panelleden ook aan dat het moeilijk is om advies te geven aan projecten die al zeer vergevorderd zijn in hun participatie. Het advies is om in de toekomst, bij een soortgelijke evaluatie de projecten te selecteren op basis van striktere richtlijnen, om zo gericht te evalueren.

Tot slot is ook gereflecteerd op het proces van de panelbijeenkomsten en het vervolg hierop. Hier kwam naar voren dat de leden van Team GeestKracht zich niet echt gewaardeerd voelden. Ze begrepen niet altijd wat hun rol was bij de panelbijeenkomsten en wat de betrokken projecten hebben gedaan met hun bijdrage. Ze adviseren om in de toekomst de rol van de panelleden duidelijker te communiceren, en terug te koppelen naar de panelleden over het effect van hun bijdrage.

8 Conclusies

Deze maatwerkevaluatie is opgesteld met als doel om inzicht te krijgen in ervaringen, perspectieven en waardering van jongvolwassenen die participeren in projecten van het programma GeestKracht. Hiervoor is informatie opgehaald over acht projecten tijdens panelbijeenkomsten met Team GeestKracht, en door terugkoppeling te vragen van de projecten na de panelbijeenkomsten. Deze verzamelde gegevens zijn geanalyseerd aan de hand van de participatiematrix en door de projecten vooraf opgestelde doelen. Tot slot is de analyse geduid door een vertegenwoordiging van Team GeestKracht. Hieruit zijn de volgende slotconclusies te trekken uit de maatwerkevaluatie.

Succesfactoren

Betrokkenheid en motivatie

- Jongvolwassenen voelen zich betrokken bij hun project, het projectteam en andere jongvolwassen vrijwilligers door een goede relatie met elkaar en de andere projectleden te onderhouden en regelmatig onderling contact.
- Jongvolwassenen blijven gemotiveerd om te participeren omdat ze het leuk en waardevol vinden om hun mening te geven, zich verder te kunnen ontwikkelen, iets wat ze zelf gemist hebben wel te kunnen doen voor andere jongvolwassenen, en een rol in het project te kunnen kiezen die bij hen past.

Samenwerking en feedback

- Projectteams slagen erin om goed aan te sluiten bij en samen te werken met jongvolwassen vrijwilligers.
- Belangrijke succesfactoren hiervoor zijn het werken aan een gezamenlijk doel, regelmatig en nauw contact, een vast aanspreekpunt voor vragen en klachten, en wederkerigheid in feedback geven en ontvangen.

Toegankelijkheid en laagdrempeligheid:

- Projecten zorgen voor toegankelijke en laagdrempelige bijeenkomsten, zowel fysiek als mentaal.
- Fysieke toegankelijkheid kan worden verbeterd door treinkaartjes voor te schieten en bijeenkomsten online te laten bijwonen. Duidelijke en consistente doelen en verwachtingen voordat jongeren betrokken worden bij projecten dragen bij aan de mentale toegankelijkheid.

Terugkoppeling

- Regelmatige en begrijpelijke terugkoppeling van resultaten zorgt voor een gevoel van erkenning en meer bereidheid om een volgende keer weer mee te doen.
- Terugkoppeling biedt ook de mogelijkheid voor de uitvoerders om te controleren of de input van jongvolwassenen goed is vertaald naar de inhoud van een tool of product.

Knelpunten

Onduidelijkheid over participatierollen

- In sommige projecten is het onduidelijk welke rollen jongvolwassenen vervullen en hoe hun participatie wordt georganiseerd. Dit kan leiden tot verwarring en een gebrek aan effectieve participatie.

Balans tussen belangen

- Projecten hebben moeite met het vinden van een balans tussen de belangen van deelnemers enerzijds en projectdoelstellingen anderzijds.
- Te grote doelen, zoals bepaalde deadlines of het aantal deelnemers, maken het moeilijk om duurzame participatie te realiseren.

Terugkoppeling

- Gebrek aan begrijpelijke terugkoppeling kan leiden tot een gevoel van desinteresse en demotivatie bij jongvolwassenen.

Geleerde lessen

Concrete doelen en verwachtingen

- Het hebben van concrete doelen en verwachtingen voordat jongeren betrokken worden, vergroot hun motivatie en geeft duidelijkheid over waar ze bij betrokken worden.

Menselijk contact en groepsgevoel

- Het creëren van menselijk contact en een groepsgevoel verlagen de drempel voor toekomstige participatie.
- Dit kan worden bereikt door regelmatige (sociale) ontmoetingen, en een vertrouwenspersoon binnen het projectteam.

Realistische en haalbare doelen

- Het stellen van realistische en haalbare doelen helpt bij het vinden van een balans tussen projectdoelstellingen en de leefwereld van de doelgroep.
- Dit zorgt ervoor dat de bovengenoemde oplossingen (zie: succesfactoren) beter kunnen worden doorgevoerd en duurzame participatie mogelijk wordt.

Terugkoppeling

- Het is belangrijk om resultaten regelmatig en begrijpelijk terug te koppelen aan jongvolwassenen om hun betrokkenheid te behouden.

Bijlage 1 Uitnodiging Team GeestKracht panelbijeenkomst

introductie

Voor GeestKracht staat de visie van de jongvolwassenen centraal. Daarom is het ‘ankeren’ van Team GeestKracht leden bij de projecten in ons programma een belangrijk onderwerp. Het is hierin gedurende heel het programma al zoeken naar de juiste manier om dit op te pakken met projecten en samenwerkingspartners. We gaan nu richting het laatste gedeelte van ons programma en zijn erachter gekomen dat de huidige manier van het ‘ankeren’ van panelleden bij vele projecten moeizaam verloopt. Hier zijn verschillende redenen voor.

We hebben samen met Stichting Alexander een manier gevonden hoe we dit anders aan willen vliegen. We nodigen per bijeenkomst drie projecten uit om met het panel van GeestKracht in gesprek te gaan over successen en knelpunten waar jullie vast en zeker tegenaan lopen in jullie project. Dit zien wij als een belangrijk onderdeel van het programma. We hebben namelijk binnen ons programma een verhouding van 33,33%. Oftewel de panelleden hebben net zo veel in te brengen en te zeggen als ons programmateam en de programmacommissie. Hieronder staat nog verder vermeld wat er van jullie als project gevraagd wordt en wat jullie van ons kunnen verwachten. Het is echter niet mogelijk om de hele bijeenkomst aanwezig te zijn maar uiteraard wel in het deel waarin er ook andere projecten aan het woord komen.

hoe ziet Team GeestKracht er nu uit?

Team GeestKracht bestaat uit 27 panelleden die allemaal binnen de GeestKracht doelgroep passen (16 t/m 35 jaar). Onze panelleden komen uit alle lagen van de maatschappij en uit verschillende provincies. Iedereen heeft zo zijn eigen ervaring op maatschappelijke thema's en vraagstukken rondom psychisch welzijn. Ze zijn gewend om mee te denken en advies gericht feedback te geven. Dit koppelen ze uiteraard aan hun eigen ervaring en wij als voorzitters van Team GeestKracht (■■■■ en ■■■■) ondersteunen hen daarbij. Tevens wordt deze sessie ook door ons begeleidt en kunnen wij nooit garanderen dat alle panelleden in ons panel ook daadwerkelijk aanwezig zijn bij de bijeenkomsten. De gemiddelde opkomst ligt rond de 12 panelleden.

wat voor meerwaarde heeft het voor jullie?

- Jullie krijgen de gelegenheid om input op te halen bij onze panelleden rondom jullie project. De visie van de panelleden is kritisch en opbouwend van aard.
- Jullie verkrijgen een breder beeld van wat GeestKracht inhoudt.
- Daarnaast is het natuurlijk ook heel leuk om met de jongvolwassenen te sparren over jullie project.

wat wij vragen van jullie

Verwerk de volgende informatie in je pitch:

- Kort en bondig toelichten waar jouw project voor staat en waar jullie mee bezig zijn.
- Enkele behaalde successen op het gebied rondom jongerenparticipatie benoemen.
- Rol in project: wat doen jongvolwassenen in het project en hoe waarderen ze die rol?
- Hoe ervaren jongvolwassenen hun betrokkenheid in het project?
- Hoe is het met samenwerking tussen jongvolwassenen en anderen in het project?
- Opbrengsten van het project (tot nu toe) voor de doelgroep jongvolwassenen?
- Opbrengsten van het project (tot nu toe) voor jongeren persoonlijk?
- Hoe zorgen jullie als project ervoor dat er na de subsidie van GeestKracht jongerenparticipatie geborgd is binnen jullie project of organisatie?

Tip: Gebruik voor je presentatie over successen, verbeterpunten en geleerde lessen over jongerenparticipatie ook de informatie in jullie evaluatieformulier die jullie met Trimbos hebben ingevuld. Mocht je dat formulier nog een keer toegestuurd willen hebben, neem dat contact op met bij het Trimbos Instituut: @trimbos.nl.

randvoorwaarden

- Naast jullie project nodigen wij per bijeenkomst ook twee andere projecten uit.
- 25 minuten per project, +- 10 minuten presentatie, +- 15 minuten gesprek voeren met Team GeestKracht rondom het project.
- Neem tussen de 1 a 2 mensen mee exclusief jongvolwassenen binnen het project.
- Bij voorkeur neem je ook jongvolwassenen vanuit je project mee, hier gaat het immers om binnen GeestKracht.
- Bedenk voor jezelf hoe jullie project de rollen vanuit de participatie matrix gaat benutten het komende jaar.

gegevens bijeenkomst

- De bijeenkomsten worden altijd gehost in de buurt van Utrecht
- Tijdstip 18:00 tot 20:00
- Inclusief eten
- Indien jongvolwassene aanwezig is vanuit project geldt hier ook een vergoeding voor vanuit het project
- St. Alexander zal ook aanwezig zijn bij deze bijeenkomsten om te notuleren en dit te kunnen verwerken in een evaluatie van het programma. Dit, om ook daadwerkelijk te leren van dit proces, en een terugkoppeling te kunnen geven.

Bijlage 2 Format “Plan van Aanpak Jongerenparticipatie”

Plan van aanpak jongerenparticipatie

Waarom een plan van aanpak?

Onlangs ben je uitgenodigd om tijdens een panelbijeenkomst van Team GeestKracht in gesprek te gaan met jongvolwassenen over jongerenparticipatie binnen jouw project. Voor jullie een mooie kans om 1) Team GeestKracht als middel te gebruiken voor jongerenparticipatie en 2) waardevolle input te ontvangen voor de successen en knelpunten in je project. Voor de panelleden van Team GeestKracht is het tevens een manier om de gezichten achter de projecten te zien en de gelijke stem die ze hebben in het programma van GeestKracht (33,33%) te laten horen.

Om inzicht te krijgen in de impact van de panelbijeenkomsten en jongerenparticipatie te ankeren in de projecten, vragen we je om een aantal vragen voor ons te beantwoorden over wat je hebt geleerd, wat ging goed en wat kon beter en wat je de komende periode gaat doen met de verkregen input.

Wat vragen we van jou?

De volgende stap is om dit template in te vullen en een beknopt plan van aanpak te maken over jongerenparticipatie binnen jouw project. Maak je antwoorden zo concreet en SMART* mogelijk te beantwoorden. Vervolgens plaats je dit in een tijdlijn van Q2 t/m Q4 met bijbehorende acties en resultaten. Later dit jaar plannen we een check-in om de voortgang en eventuele ondersteuning te bespreken.

**Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden*

MIJN PLAN VAN AANPAK

Organisatie/Project

Wat is je ambitie op het gebied van borging voor 2024? Ofwel: wat is er eind 2024 gelukt?

Welke impact verwacht je met je hiermee te maken? Hoeveel jongeren heb je straks bereikt?

OVER DE PANELBIJEENKOMST

Wat ging goed?

HET RESULTAAT

Wat zijn de belangrijkste inzichten die je uit het gesprek met Team GK hebt gehaald?

Omschrijf ze puntsgewijs.

HET VERVOLG

Welke stappen ga je ondernemen m.b.t. jongerenparticipatie?

Hoe koppel je aan de doelgroep terug wat je doet?

Heb je hiervoor nog iets nodig vanuit GeestKracht?

Tijdspad

Beschrijf SMART* aan welke doel(en) je gaat werken per kwartaal, wat de bijbehorende acties zijn en welk resultaat je verwacht.

Q2

Q3

Q4

Bijlage 5 Opzet en uitvoering gestructureerde dialoogsessie

Opzet en uitvoering gestructureerde dialoogsessie

1 Doel gestructureerde dialoogsessie

Het belangrijkste doel van de gestructureerde dialoogsessie is dieper inzicht krijgen in de werking en impact van het programma GeestKracht. Dit wordt gedaan op basis van de geïntegreerde kernbevindingen uit de begeleide zelfevaluatie en de maatwerkevaluatie. De gestructureerde dialoogsessie is onderdeel van de overkoepelende programmaevaluatie en geeft (mede) antwoord op de tweede onderzoeksvraag: *In hoeverre worden de beoogde doelen behaald, en wat zijn hierbij succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen? (meten en leren)*; en de derde onderzoeksvraag: *Welke (eventuele) bijstellingen zijn nodig in het programma en/of de verandertheorie? (bijstellen)*. De leeropbrengsten en aanbevelingen van eerdere gestructureerde dialoogsessies waren gericht op het toen nog lopende programma GeestKracht. Aangezien het programma GeestKracht in april 2025 afloopt zijn de leeropbrengsten en aanbevelingen in deze laatste dialoogsessie vooral gericht op andere en toekomstige programma's van FNO.

2 Keuze thema's

Ter voorbereiding op de gestructureerde dialoogsessie zijn de belangrijkste bevindingen van beide evaluatieroutes (Bijlagen 3 en 4) bij elkaar gebracht om op zoek te gaan naar samenhangen en overkoepelende inzichten. De bevindingen zijn vervolgens besproken met het programmateam. Hieruit zijn drie overkoepelende thema's naar voren gekomen voor verdere verdieping in de gestructureerde dialoogsessie:

1. Samenwerking (binnen projecten): afweging van kosten en baten.
2. Participatie: what's in it for them?
3. Samen leren: het voorkomen van 'open deuren' en 'bekende valkuilen'.

Het evaluatieteam heeft vervolgens de kernbevindingen voor deze thema's uit beide evaluatieroutes integraal en beknopt beschreven. Hierbij zijn verdiepende vragen geformuleerd om te bespreken en te duiden met de deelnemers aan de dialoogsessie.

3 Deelnemers

In de dialoogsessie zijn de kernbevindingen uit de beide evaluatieroutes volgens een vaste structuur met de deelnemers besproken en geduid. De dialoogsessie vond fysiek plaats op 10 december 2024 met de volgende 22 deelnemers:

- elf projectgroepleden (10 projecten vertegenwoordigd);
- vier deelnemers van partnerschappen (3 partnerschappen vertegenwoordigd);
- twee jongvolwassenen met ervaringskennis vanuit Team GeestKracht¹;
- vijf leden van het programmateam GeestKracht².

Zes leden van het evaluatieteam (Trimbos-instituut en Stichting Alexander) traden op als begeleiders.

¹ Daarnaast namen de twee duovoorzitters van het Team GeestKracht deel als lid van het Programmateam GeestKracht.

² Inclusief de twee duovoorzitters van het Team GeestKracht.

4 Werkvorm

Als interactieve werkvorm voor de dialoogsessie is gekozen voor het 'Wereldcafé'. Deze werkvorm is in samenspraak met het programmateam, inclusief een vertegenwoordiger van Team GeestKracht, uitgewerkt in een definitief programma. Bij de plenaire start van het programma kregen de deelnemers eerst een korte introductie op het doel van de bijeenkomst, de gekozen werkvorm en de spelregels. Hierna volgde een korte, integrale toelichting op de kernbevindingen voor de drie geselecteerde thema's. Deelnemers werden ingedeeld in drie willekeurig samengestelde heterogene groepen. Vervolgens werden met deze groepen de bevindingen in drie verschillende rondes besproken en geduid om deze verdere betekenis te geven voor het programma GeestKracht en nieuwe programma's: Herkennen we de kernbevindingen en hoe kunnen we deze verklaren? Wat is er bereikt waar we trots op zijn, en wat willen we (nog meer) bereiken? En hoe komen we daar en wat is er dan van wie nodig? Tijdens deze besprekingen konden de deelnemers inzichten, ideeën en suggesties vastleggen op tafelkleden per thema. Iedere thematafel had een vaste gespreksleider en notulist vanuit het evaluatieteam. De groepen deelnemers wisselden iedere ronde van thema en kregen bij de start van iedere ronde een samenvatting van de gespreksleiders van wat in de vorige groep(en) over dit thema was besproken.

5 Opbrengsten dialoogsessie

In deze eindrapportage wordt in hoofdstuk 4 verslag gedaan van de opbrengsten van de dialoogsessie. Hierin worden voor elk van de drie geselecteerde thema's eerst de kernbevindingen en verdiepende vragen beschreven, waarna verslag wordt gedaan van de opbrengsten van de bespreking en duiding daarvan in de dialoogsessie. Dit verslag bevat de verdieping op succesfactoren, knelpunten en geleerde lessen rondom de drie thema's. Ook worden aanbevelingen gedaan voor FNO teneinde de impact van andere en toekomstige programma's te vergroten.

